

Dansk udgave

Meddelelser og oplysninger

64. årgang
24. august 2021

Indhold

I Beslutninger og resolutioner, henstillinger og udtalelser

BESLUTNINGER OG RESOLUTIONER

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

561. plenarforsamling i Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg — JDE62 — Interactio, 9.6.2021-10.6.2021

2021/C 341/01	Resolution om »Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs bidrag til Kommissionens arbejdsprogram for 2022 baseret på arbejdet i ad hoc-gruppen »EØSU's bidrag til Kommissionens arbejdsprogram for 2022«	1
---------------	---	---

UDTALELSER

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

561. plenarforsamling i Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg — JDE62 — Interactio, 9.6.2021-10.6.2021

2021/C 341/02	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse »mod cirkulære offentlige indkøb« (Initiativudtalelse)	16
2021/C 341/03	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Ingen grøn pagt uden en social pagt« (initiativudtalelse)	23

III Forberedende retsakter

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

561. plenarforsamling i Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg — JDE62 — Interactio, 9.6.2021-10.6.2021

2021/C 341/04	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »forslag til Rådets forordning om oprettelse af fællesforetagenderne under Horisont Europa« (COM(2021) 87 final — 2021/0048(NLE))	29
---------------	---	----

2021/C 341/05	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »forslag til Europa-Parlamentets og Rådets afgørelse om Unionens deltagelse i det europæiske partnerskab om metrologi, der iværksættes i fællesskab af flere medlemsstater« (COM(2021) 89 <i>final</i> — 2021/0049 (COD))	34
2021/C 341/06	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om ændring af forordning (EU) 2016/1628 for så vidt angår overgangsbestemmelserne for visse maskiner udstyret med motorer i effektområdet mellem 56 kW og 130 kW og over 300 kW for at imødegå virkningen af covid-19-krisen« (COM(2021) 254 <i>final</i> — 2021/0129 (COD))	39
2021/C 341/07	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Den Europæiske Centralbank, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget — EU's økonomiske og finansielle system: fremme af åbenhed, styrke og modstandsdygtighed« (COM(2021) 32 <i>final</i>)	41
2021/C 341/08	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget — Strategi til styrkelse af anvendelsen af chartret om grundlæggende rettigheder i EU« (COM(2020) 711 <i>final</i>)	50
2021/C 341/09	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget om handlingsplanen for europæisk demokrati« (COM(2020) 790 <i>final</i>)	56
2021/C 341/10	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om ændring af forordning (EU) 2016/794 for så vidt angår Europol's samarbejde med private parter, Europol's behandling af personoplysninger til støtte for strafferetlige efterforskninger og Europol's rolle inden for forskning og innovation (COM(2020) 796 <i>final</i> — 2020/0349 (COD))	66
2021/C 341/11	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Det Europæiske Råd, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget om strategien for EU's sikkerhedsunion« (COM(2020) 605 <i>final</i>) — »meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Det Europæiske Råd, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget — En dagsorden for bekæmpelse af terrorisme i EU: foregribe, forebygge, beskytte, reagere« (COM(2020) 795 <i>final</i>)	71
2021/C 341/12	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet og Rådet — Den europæiske kræftbehandlingsplan« (COM(2021) 44 <i>final</i>)	76
2021/C 341/13	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om styrkelse af anvendelsen af princippet om lige løn til mænd og kvinder for samme arbejde eller arbejde af samme værdi ved hjælp af løngennemsigtighed og håndhævelsesmekanismer« (COM(2021) 93 <i>final</i> — 2021/0050 (COD))	84
2021/C 341/14	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om arbejdsdokument fra Kommissionens tjenestegrene — Evaluering af hvidbogen »En køreplan for et fælles europæisk transportområde — mod et konkurrencedygtigt og ressourceeffektivt transportsystem« (SWD(2020) 410 <i>final</i>)	100
2021/C 341/15	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om fastsættelse af forvaltnings-, bevarelses- og kontrolforanstaltninger, der skal anvendes i området for Tunkommissionen for Det Indiske Ocean (IOTC), og om ændring af Rådets forordning (EF) nr. 1936/2001, (EF) nr. 1984/2003 og (EF) nr. 520/2007« (COM(2021) 113 <i>final</i> — 2021/0058 (COD))	106

2021/C 341/16	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om ændring af forordning (EU) 2017/625 for så vidt angår offentlig kontrol af dyr og animalske produkter, der eksporteres fra tredjelande til Unionen, for at sikre overholdelse af forbuddet mod visse anvendelser af antimikrobielle stoffer« (COM(2021) 108 <i>final</i> — 2021/0055 (COD))	107
2021/C 341/17	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om fastsættelse af de bevarelses- og forvaltningsforanstaltninger, der skal anvendes i området for konventionen om bevarelse og forvaltning af stærkt vandrende fiskebestande i det vestlige og centrale Stillehav, og om ændring af Rådets forordning (EF) nr. 520/2007« (COM(2021) 198 <i>final</i> — 2021/0103 (COD))	108

I

(Beslutninger og resolutioner, henstillinger og udtalelser)

BESLUTNINGER OG RESOLUTIONER

DET EUROPÆISKE ØKONOMISKE OG SOCIALE UDVALG

561. PLENARFORSAMLING I DET EUROPÆISKE ØKONOMISKE OG SOCIALE UDVALG — JDE62
— INTERACTIO, 9.6.2021-10.6.2021**Resolution om »Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs bidrag til Kommissionens arbejdsprogram for 2022 baseret på arbejdet i ad hoc-gruppen »EØSU's bidrag til Kommissionens arbejdsprogram for 2022««**

(2021/C 341/01)

Ordførere: **Mariya MINCHEVA**

Stefano PALMIERI

Jan DIRX

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin plenarforsamling den 9.-10. juni 2021 (mødet den 9. juni) følgende resolution med 175 stemmer for og 2 hverken for eller imod.

1. Introduktion

1.1. EØSU har bemærket, at Kommissionens arbejdsprogram for 2021 viser, at de seks overordnede ambitioner, som Kommissionen har valgt (en europæisk grøn pagt, et Europa klar til den digitale tidsalder, en økonomi, der tjener alle, et stærkere Europa i verden, fremme af vores europæiske levevis og et nyt skub i det europæiske demokrati), fastsætter en stærk ramme for udarbejdelsen af arbejdsprogrammerne. Derfor har EØSU igen bygget denne resolution med udvalgets bidrag til Kommissionens arbejdsprogram for 2022 op omkring disse seks overordnede ambitioner.

1.2. Udvalget går ud fra, at det på grund af varigheden af covid-19-pandemien i de kommende år stadig vil være EU's højeste økonomipolitiske prioriteter at bringe den europæiske økonomi tilbage på rette spor med henblik på at skabe bæredygtig omstilling, vækst og beskæftigelse og dermed velstand for europæere og europæiske organisationer og virksomheder. Derfor bør nødvendigheden af genopretning og genopbygning efter pandemien atter fuldt ud og konkret tillægges større betydning i Kommissionens arbejdsprogram for 2022.

1.3. I Europa øger den aktuelle situation med pandemien fattigdom og ulighed, og der bør sættes ressourcer ind der, hvor der er mest brug for dem, for at sikre muligheder, skabe beskæftigelse af høj kvalitet, mindske fattigdom og udstødelse, fremme iværksætteri og opkvalificering og omskoling samt sikre adgang til tjenester af høj kvalitet. Som EU-institutionerne, arbejdsmarkedets parter, civilsamsfundsorganisationer og medlemsstater gav udtryk for på det sociale topmøde i Porto i maj 2021, bør der gøres brug af både investeringer og reformer for at komme ud af den økonomiske og sociale krise og styrke EU's modstandsdygtighed over for fremtidige chok på baggrund af inklusiv og bæredygtig vækst, anstændigt arbejde og social retfærdighed.

1.4. Det er netop nu, at udvalget ønsker at understrege, at EU, og således al EU-politik, bør tage afsæt i EU's mål og værdier, som er fastsat i Lissabontraktaten og EU's charter om grundlæggende rettigheder. Dette drejer sig om følgende værdier: menneskelig værdighed, frihed, demokrati, lighed, retsstatsprincippet og menneskerettigheder. EØSU mener, at

arbejdsprogrammet bør fokusere på omstrukturering og forbedring af vores økonomi og samfund med udgangspunkt i disse værdier, udnyttelse af det indre markeds fulde potentiale, opfyldelse af verdensmålene for bæredygtig udvikling (SDG'erne), skabelse af en cirkulær økonomi og opnåelse af klimaneutralitet i EU senest i 2050 og sikring af god regeringsførelse og demokratisk ansvarlighed.

1.5. Udvalget er overbevist om, at de store udfordringer, som vi alle står over for, og de gennemgribende omstillinger i vores økonomi med hensyn til, hvordan vi behandler naturen og miljøet, og i vores eget liv, hvilket er en forudsætning for en virkelig bæredygtig verden, kun kan løses, hvis borgerne og deres organisationer deltager aktivt.

1.6. EØSU beklager i sin resolution om inddragelse af det organiserede civilsamfund i de nationale genopretnings- og resiliensplaner, at de nationale myndigheder kun i begrænset omfang har inddraget det organiserede civilsamfund i udarbejdelsen af deres nationale genopretnings- og resiliensplaner. Betydningen og nytten af den aktive inddragelse af civilsamfundsorganisationerne i politik og gennemførelse af politik fremgår også af den undersøgelse, som EØSU har offentliggjort om civilsamfundsorganisationernes reaktion på covid-19-pandemien og de deraf følgende restriktioner i Europa («The response of civil society organisations to face the COVID-19 pandemic and the consequent restrictive measures adopted in Europe») og præsenteret dette forår ⁽¹⁾, og af civilsamfundsprisen ⁽²⁾ for inddragelsen af sociale aktører under pandemien.

1.7. Derfor gentager udvalget sin opfordring til Kommissionen om at afhjælpe disse mangler under gennemførelsen og evalueringen af de nationale genopretnings- og resiliensplaner ved at etablere mere formelle procedurer, der fremmer reel udveksling. Udvalget forventer derfor, at Kommissionen i sit arbejdsprogram for næste år anerkender virksomhedernes, arbejdstagernes og civilsamfundsorganisationernes vigtige rolle i gennemførelsen af de nationale genopretnings- og resiliensplaner samt i revisionen og overvågningen heraf. Derved formoder udvalget, at de 20 principper i den europæiske søjle for sociale rettigheder, som er det vejledende instrument med hensyn til EU's socialpolitik, også vil udgøre en central del af genopretningsstrategien for at sikre, at den digitale og grønne omstilling er rimelig og retfærdig. Arbejdsmarkedsparternes og civilsamfundsorganisationernes vigtige rolle som medskabere af løsninger for Europas fremtid i konferencen om Europas fremtid skal også afspejles i Kommissionens aktiviteter.

1.8. Det indre marked er fortsat en vigtig drivkraft for en konkurrencedygtig europæisk økonomi og som sådan en afgørende katalysator for genopretningen og genopbygningen af økonomierne, både i de enkelte medlemsstater og i hele EU. EØSU påpeger, at eventuelle hindringer skal ryddes af vejen, og at en uafbrudt strøm af varer, tjenester, kapital, data og personer på tværs af grænserne skal sikres. Det er afgørende så hurtigt som muligt at genetablere betingelserne fra før covid-19 for fri bevægelighed i det indre marked, at uddybe den på alle områder og fokusere på, hvordan forsynings- og værdikæders robusthed bør forbedres yderligere gennem erhvervsdrevet diversificering.

1.9. EØSU glæder sig over vedtagelsen af genopretnings- og resiliensfaciliteten. Dens praktiske gennemførelse er imidlertid forbundet med visse risici. Der er allerede en forsinkelse i ratificeringsproceduren for afgørelsen om egne indtægter ⁽³⁾, der vil gøre det muligt for EU at låne de nødvendige midler på kapitalmarkederne. EØSU er bekymret over manglen på tilstrækkelige oplysninger om de praktiske foranstaltninger til at sikre udstedelse af de nødvendige obligationer til finansiering af mekanismen ⁽⁴⁾. Sammenhængen mellem det anbefalede flagskibsområde udstedt af Kommissionen og det faktiske tematiske indhold af de nationale genopretnings- og resiliensplaner bør også overvåges nøje. Det er en udfordring, at ikke alle medlemsstater bliver genoprettet i samme tempo. Kommissionen bør sikre en hurtig godkendelse af de fremlagte planer med det forbehold, at eventuelle forsinkelser kan føre til, at kløften mellem medlemsstaterne og inden for de forskellige segmenter i de nationale økonomier bliver større.

1.10. EØSU støtter Kommissionens meddelelse om den finanspolitiske reaktion på coronaviruspandemien ⁽⁵⁾, hvor Kommissionen erklærer, at den har til hensigt at tage stilling til en fremtidig deaktivering af den generelle undtagelsesklausul i stabilitets- og vækstpagten efter en overordnet vurdering af den økonomiske tilstand baseret på kvantitative kriterier, nemlig niveauet for økonomisk aktivitet i EU eller euroområdet sammenlignet med niveauerne fra før krisen (2019). EØSU er enig i nødvendigheden af fortsat at anvende den generelle undtagelsesklausul i 2022 og også i, at for tidlig indstilling af finansiel støtte bør undgås.

1.11. For at fremme de langsigtede fordele ved EU's genopretningsplan opfordrer EØSU indtrængende til, at revisionen af EU's ramme for økonomisk styring genoptages så hurtigt som muligt. I stedet for at »vende tilbage til det normale« ønsker udvalget et »skift« til en revideret og rebalanceret fremgangsorienteret ramme for økonomisk styring, som tillægger en

⁽¹⁾ <https://www.eesc.europa.eu/sites/default/files/files/qe-02-21-011-en-n.pdf>

⁽²⁾ <https://www.eesc.europa.eu/da/agenda/our-events/events/civil-solidarity-prize#>

⁽³⁾ Rådets afgørelse (EU, Euratom) 2020/2053 af 14. december 2020 om ordningen for Den Europæiske Unions egne indtægter og om ophævelse af afgørelse 2014/335/EU, Euratom (EUT L 424 af 15.12.2020, s. 1).

⁽⁴⁾ Blot 14 medlemsstater havde forelagt deres nationale planer inden den 30. april 2021.

⁽⁵⁾ Meddelelse fra Kommissionen til Rådet: Et år siden covid-19 brød ud: finanspolitisk reaktion (COM(2021) 105 final), Bruxelles, 3.3.2021.

række betydningsfulde politiske mål samme vægt, f.eks. bæredygtig og inklusiv vækst, fuld beskæftigelse og anstændigt arbejde, genopretning af EU's produktivitet, en konkurrencedygtig, social markedsøkonomi og stabile offentlige finanser. En sådan ramme bør også undgå asymmetriske virkninger i medlemsstaterne og stimulere produktive investeringer ved f.eks. at gennemføre en velafbalanceret gylden regel.

1.12. Kommissionen bør også overveje at forlænge de midlertidige rammebestemmelser for statsstøtte inden udgangen af 2022. Det vil gøre det muligt for medlemsstaterne fortsat at anvende den fleksibilitet, der er fastsat i statsstøttereglerne, til at støtte økonomien i forbindelse med covid-19-udbruddet og samtidig overholde konkurrencereglerne for at undgå forvridding på det indre marked. EØSU anser imidlertid denne ordning for at være ekstraordinær og midlertidig og mener, at den bør følges op af en proces med finanspolitisk konsolidering for at forbedre de offentlige finanser i medlemsstaterne.

1.13. EØSU bemærker, at investering ikke udgør en politisk målsætning for Kommissionen under dens mandatperiode frem til 2024. For at være sikre på, at vi udnytter en historisk finansiel EU-indsats optimalt og kommer ud af denne særlige krise, har vi stærkt brug for en veldefineret europæisk økonomisk dagsorden og effektive politikker for bedre regulering samt en hurtig udrulning af vacciner og restriktioner ved interne EU-grænser. EØSU anbefaler, at Kommissionen medtager investeringsbaserede initiativer i sit arbejdsprogram for 2022, herunder indsatsen for at rejse private investeringer til fremme af den fremtidige bæredygtige økonomiske udvikling i EU ⁽⁶⁾.

1.14. EØSU støtter Kommissionens forslag om at revidere den sociale resultattavle, således at den i større omfang dækker søjlen som et centralt overvågningsværktøj, der anvendes i det europæiske semester. I dette øjemed anbefaler udvalget, at der tilføjes nye, forbedrede, målbare og supplerende sociale, økonomiske og miljømæssige indikatorer. De vil bidrage til at følge fremskridtene med søjlens principper på en mere omfattende vis og til at overvåge gennemførelsen af politiske tiltag.

1.15. Anstændigt arbejde bør være standarden. Udfordringen med covid-19 har vist svagheden i vores sociale system, forværret uligheder og fattigdom og bragt sundhedssystemer og sociale systemer på sammenbruddets rand. EØSU anbefaler med henblik på at skabe en bedre fremtid for Europa, der kan afhjælpe den nuværende krise og korrigere de systemiske problemer, der har forværret virkningerne af pandemien, at der gøres en beslutsom indsats for at bekæmpe fattigdom og fremme anstændigt arbejde. Hvis mulighederne udnyttes rigtigt, kan den digitale og grønne omstilling skabe flere og bedre job, så længe arbejdsmarkedets parter involveres, de kollektive overenskomster respekteres og styrkes og arbejdstagernes synspunkter (information, høring og deltagelse) inddrages i processen.

1.16. EØSU mener, at tiden også er inde til at tage ved lære af pandemien og sørge for, at der indføres politikker som forberedelse til fremtidige sammenlignelige chok samt nye muligheder for fornyelse af industrien. Krisen har klart vist, hvor vigtig Europas industrier, herunder en stærk produktionssektor, er med hensyn til at styrke EU's økonomiske grundlag og reducere Unionens alt for store og kritiske afhængighed af eksterne leverandører. En effektiv industriel strategi skal således fortsat indtage en central plads i EU's genopretningsprogram. Der bør også rettes passende opmærksomhed mod beskyttelsen af EU's strategiske aktiver og investeringer (over for visse tredjelande), da der forventes solide ændringer i ejerskabsstrukturer efter covid-19-krisen.

2. Den europæiske grønne pagt

2.1. På trods af den turbulens, der er opstået i forbindelse med de globale udfordringer som følge af covid-19, vil og skal bestræbelserne for en mere bæredygtig og socialt inkluderende økonomisk model, verdensmålene for bæredygtig udvikling og navnlig omstillingen til en grøn vækstmodel fastholdes. Omstillingen til den europæiske grønne pagt skaber en særlig mulighed for at udvikle virksomheder baseret på den socialøkonomiske model. Innovative virksomheder og iværksættere er en afgørende forudsætning for vellykkede og intelligente løsninger på de eksistentielle udfordringer på grund af klimaændringerne.

2.2. En socialpagt som en væsentlig del af en ny grøn pagt vedrører bestemt ikke kun »beskæftigelse«, selv om fremme af beskæftigelse og faglige kvalifikationer, gnidningsløse omstillinger og dynamisk social dialog også er vigtige elementer. Det handler om at sikre en indtægt, socialsikring og finanspolitisk støtte til alle, der har brug for det, også dem, som er helt udelukket fra arbejdsmarkedet. Derfor skal inddragelse af alle civilsamfundets aktører være et anliggende af fælles interesse (dvs. inddragelse af de mest sårbare grupper skal overvejes).

⁽⁶⁾ Resolution om »Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs bidrag til Kommissionens arbejdsprogram for 2021 baseret på arbejdet i ad hoc-gruppen »EØSU's bidrag til Kommissionens arbejdsprogram for 2021« (EUT C 364 af 28.10.2020, s. 1).

2.3. EU kan kun fungere som global rollemodel på området for klimabeskyttelse, hvis vi klarer den grønne omstilling, samtidig med at vi opretholder konkurrencedygtige værdikæder, job og virksomheder. Virksomhederne skal støttes i deres omstilling, ikke kun med finansielle instrumenter, men også ved at muliggøre nye bæredygtige forretningsmodeller — ellers mister de deres konkurrenceevne. Der skal skabes en balance mellem iværksætterfrihed og strengere regulering for at tilskynde til innovation, minimere den yderligere administrative byrde og undgå mulige markedsforvriddninger.

2.4. Omstillingen i retning af en mere robust og bæredygtig økonomi er vigtigere end nogensinde. De nødvendige finansielle ressourcer skal omdirigeres til bæredygtige investeringer med et langsigtet perspektiv, som tager højde for økonomiske, miljømæssige, sociale og forvaltningsmæssige aspekter. På grundlag af det arbejde, der allerede er udført, og den nye strategi for bæredygtig finansiering, som Kommissionen har bebudet i forbindelse med den europæiske grønne pagt, og som skal vedtages i første halvdel af 2021, er der behov for en vedvarende indsats for at styrke EU's bæredygtige finansielle ramme på en harmoniseret måde, der støttes af alle aktører, herunder finansielle institutioner, virksomheder, borgere og myndigheder. EØSU understreger betydningen af også at finansiere den »bæredygtige omstilling« af vores økonomi. En positiv tilgang med incitamenter vil gøre det muligt for alle sektorer og brancher at gennemgå en transformation og bidrage til omstillingen. Der bør også tages højde for de forskellige udgangspunkter og udfordringer med hensyn til den omstilling, som virksomheder, sektorer og regioner står over for.

2.5. For at nå den grønne pagts produktions- og forbrugsmål i 2022 bør Kommissionen fortsætte sit værdifulde arbejde med omstillingen til cirkulær økonomi via sin 2020-handlingsplan, navnlig hvad angår:

- design af bæredygtige produkter med henblik på genindustrialisering af Europa
- støtte til et gunstigt miljø for virksomheder til at tilpasse deres forretningsmodeller og forbedre investeringsforudsigeligheden
- styrkelse af forbrugere og offentlige købere, navnlig ved at styrke cirkulære offentlige indkøb
- omdannelse af store produktkæder til cirkulære kæder
- yderligere udvikling af EU's marked for sekundære råmaterialer
- fortsat overvågning af den cirkulære økonomi gennem det europæiske semester og overvågningsrammen og revurdering af indikatorer for ressourceudnyttelse
- forbedring af medlemsstaternes håndhævelse af EU's affaldslovgivning.

EØSU og Kommissionen bør fortsat udbygge succesen af deres fælles arbejde på den europæiske interessentplatform for cirkulær økonomi, som samler interessenters bedste praksis, høstede erfaringer og forskning og strategier med henblik på en rimelig og retfærdig omstilling.

I 2022 bør Kommissionen fortsætte med at udvikle den europæiske klimapagt for at sikre, at pagten er baseret på reel deltagelse og ejerskab af lokale klimaaktører og er et vigtigt redskab til opfyldelse af EU's klimaambitioner. EØSU har også opfordret til, at der oprettes en interessentplatform for den europæiske klimapagt baseret på principperne om inklusion, gennemsigtighed og reel deltagelse og ejerskab af klimaaktører på alle niveauer. Oprettelse af et EU-forum for klimafinansiering som en del af pagten kan stimulere gensidige læringsprocesser og adgangen til finansiering samt fjerne hindringer.

2.6. Desuden bør mekanismen for inddragelse af de unge i klima- og bæredygtighedsspørgsmål i lighed med rundborstdialogerne for de unge om klima og bæredygtighed, som EØSU har foreslået, være en integreret del af denne pagt og fremmes via ungdomsorganisationerne.

2.7. Kommissionens beslutning om at øge målet for reduktion af drivhusgasemissionerne for 2030 med 55 % falder stort set i tråd med udvalgets udtalelser. Målet om kulstofneutralitet på basis af de mellemliggende mål er kun muligt, hvis systemets integritet, herunder den præcise beregning af udledninger og optagelse af kulstof, garanteres. EØSU finder det meget vigtigt, at borgerne og arbejdsmarkedets parter ved, hvordan emissionsmålene kan nås, og hvad det betyder for deres

arbejde og liv. Dette er af væsentlig betydning for støtten til alle de foranstaltninger, der skal træffes. Derfor bør der træffes foranstaltninger for at garantere, at risiciene og mulighederne fordeles ligeligt med henblik på at sikre vished og stabilitet. EU skal sikre, at dets handelspolitik og handelsaftaler er i overensstemmelse med dets klimaambitioner, og Kommissionen bør derfor være særligt opmærksom på de mulige konsekvenser for borgere med lav indkomst i tredjelande.

2.8. Kommissionens fra jord til bord- og biodiversitetsstrategier er hjørnestene i den europæiske grønne pagt. Det er afgørende, at disse strategier nu omsættes til meningsfulde og rettidige handlinger. Der skal sikres en struktureret og bred deltagelse af civilsamfundet i gennemførelsen af disse strategier, f.eks. via et europæisk fødevareråd, som EØSU efterlyser.

2.9. I 2022 bør Kommissionen indlede udarbejdelsen af sit forslag til et lovgrundlag for bæredygtige fødevarer, som forventes offentliggjort i 2023. Lovgrundlaget bør sikre en omfattende tilgang og indeholde klare mål, indikatorer og en robust overvågningsmekanisme. EØSU har anbefalet, at der udarbejdes en resultattavle for bæredygtige fødevarer, således at der vil kunne anlægges en flerårig tilgang til udfordringerne for fødevarer, hvorved samordningen af politikker på forskellige forvaltningsniveauer vil blive fremmet. Resultattavlen skal etablere indikatorer og dermed tilskynde til og overvåge fremskridt mod opfyldelsen af de mål, der er opstillet.

2.10. Den fælles landbrugspolitik og den fælles fiskeripolitik bør også yde et væsentlig bidrag til den europæiske grønne pagt, navnlig med hensyn til fra jord til bord- og biodiversitetsstrategierne, ved at opstille højere ambitioner for miljø- og klimainsatsen, stræbe efter mere bæredygtige og robuste fødevarer og sikre, at der tages hensyn til den sociale dimension. Globalt skal der sikres ensartede regler for alle agro- og fiske- og skaldyrindustrier, således at EU's bæredygtige produktion hverken eksternaliseres eller påvirkes negativt af import fra lande med lavere miljømæssige, sociale, sundheds- og kvalitetsmæssige standarder, navnlig i lyset af de økonomiske og handelsforstyrrelser på grund af covid-19-krisen. Tilsvarende skal social bæredygtighed også spille en væsentlig rolle i den fælles landbrugspolitik, og et system af sociale betingelser bør overvejes for at sikre, at europæiske midler ikke anvendes, hvor der sker krænkelse af menneskerettigheder eller arbejdstagerrettigheder, og at beskæftigede i landbruget får social beskyttelse og sikkerhed i beskæftigelsen efter de højeste standarder.

2.11. Udvalget støtter EU's ambition om nulforurening for at sikre sunde økosystemer og et sundt livsmiljø for de europæiske borgere. I dette øjemed vil Kommissionen vedtage handlingsplanen »Mod en målsætning om nulforurening for vand, luft og jord — opbygning af en sundere planet for sundere mennesker« i 2021. EØSU ser frem til at se nærmere på de foreslåede instrumenter og tidsplanen for denne handlingsplan.

2.12. EØSU opfordrer Kommissionen til at indføre konkrete støtteforanstaltninger for en vellykket omstilling i form af foregangsmarkeder inden for grønt stål, midlertidig finansiel støtte til lavemissionsprocesser samt investering i brint, infrastruktur til CO₂-opsamling, -lagring og -anvendelse samt en overordnet revurdering af statsstøtte- og konkurrenceregler. Det er også nødvendigt at fremme omstillingen af banksektoren og den finansielle sektor for at rette øget fokus på støtte til bæredygtige og innovative projekter.

2.13. EØSU glæder sig over, at Kommissionens nye transportstrategi tager sigte på bæredygtig og intelligent mobilitet og er integreret i den europæiske grønne pagt. Da det indre marked og sociale spørgsmål imidlertid er vigtige katalysatorer for omstillingen til en mere bæredygtig og intelligent mobilitet, ser EØSU gerne, at de bliver styrket i de kommende foranstaltninger.

2.14. EØSU støtter en mere bæredygtig udformning af alle transportformer og fremme af et mere bæredygtigt multimodalt transportsystem baseret på samarbejde mellem transportformerne og på optimerede miljøegenskaber og den sociale bæredygtighed for hver transportform. Samtidig er en samlet tilgang til, hvordan dette kan opnås, nødvendig. En vellykket EU-mobilitetsstrategi skal også gå hånd i hånd med en styrkelse af transportsektorens konkurrenceevne som helhed og af EU's relaterede industrigrundlag. Den hidtil usete covid-19-pandemi har vist, at et velfungerende indre marked for transport og bæredygtige forsyningskæder er af afgørende betydning, men EØSU understreger også, at covid-19-krisen kræver en klar sondring mellem genopretningsfasen i luftfartssektoren på kort sigt og sikring af sektorens nødvendige bidrag til at nå emissionsreduktionsmålene for drivhusgas samt international konkurrenceevne og lige konkurrencevilkår på mellemlang til lang sigt.

2.15. Kommissionen bør fortsætte udviklingen af energiunionen gennem årlig rapportering om status over denne og støtte til medlemsstaterne med hensyn til gennemførelse af nationale energi- og klimaplaner. Opmærksomheden bør i højere grad rettes mod, hvordan borgerne sættes i centrum i energiomstillingen. Støtte til samfundets energi og forbrugerindflydelse, lokalt ejerskab og regional udvikling og vurdering af tilstrækkeligheden af omstillingsstrategier bør stå højt på listen over Kommissionens politiske prioriteter.

2.16. Allerede i 2021 fremsætter Kommissionen et kompakt og ambitiøst program for lovgivningsmæssige initiativer til dekarbonisering af energisektoren, navnlig gennem »Klar til 55«-pakken. I 2022 bør Kommissionen fortsætte arbejdet med integration af energisystemet og afklare, hvordan der opnås forsyningssikkerhed ved hjælp af energikilder med lavt kulstofindhold eller energikilder uden kulstof, også med hensyn til den offentlige sektors rolle. Der er behov for en erhvervsvenlig tilgang til grøn omstilling som grundlag for den grønne pagt og dens nye mål med en troværdig industriel strategi for at forvandle den til en drivkraft for vækst og sikre, at den bæredygtige finansdagsorden også muliggør finansiering af omstillingsteknologier, infrastruktur og aktiviteter, idet der tages hensyn til industriel konkurrenceevne.

2.17. At opnå klimaneutralitet bliver ikke nogen let opgave for EU. Dekarbonisering af industrien vil lægge en byrde på energiintensive virksomheder (stål-, cement- og kemikaliesektorer) og medføre høje energiomkostninger og en massiv strukturændring af industri-, transport- og energisektorerne, hvilket risikerer at give dem en ugunstig økonomisk position på det konkurrencebaserede globale marked. For at bevare konkurrenceevnen er der behov for en omfattende energiomstilling, der giver forsyningssikkerhed for virksomheder og private husholdninger uden at sætte priserne i vejret, samtidig med at både netforbindelse og lagerkapacitet øges. Brint kommer til at spille en central rolle i denne proces. Der skal udvikles relevante anvendelsesformål som en prioritet.

2.18. EØSU mener, at det er meget vigtigt at reducere energifafhængigheden. Derfor bør der træffes foranstaltninger for at reducere energiimporten og fjerne støtten til energikilder, der er skadelige for klimaet og miljøet, og EU bør udvise lederskab med hensyn til vedvarende energi, energieffektivitet og elektromobilitet. Der skal dog lægges størst vægt på social konsensus, ikke mindst i betragtning af at nogle EU-regioner, som stadig er afhængige af kulproduktion eller af andre fossile brændstoffer, langtfra har gennemført omstillingen til bæredygtighed, og at indbyggerne dér har lavere indtægter og ringere økonomiske muligheder end i andre medlemsstater. Hvis der ikke findes en passende løsning på energiomstillingens negative konsekvenser for borgere og virksomheder, navnlig SMV'er, og hvis man ikke er i stand til at sikre tilstrækkelig støtte til dem, der er hårdest ramt, kan det føre til stærk politisk og social modstand og generelt forsinke den samlede gennemførelse af de integrerede nationale energi- og klimaplaner.

2.19. Udvalget understreger, at opbygningen af en økonomi for ren brint i Europa blot er ét aspekt af strategien for en bedre sammenkobling af de forskellige energisektorer i EU. Som følge af de høje produktions- og transportomkostninger bør ren brint kun anvendes i de tilfælde, hvor andre alternativer til dekarbonisering ikke er mulige, f.eks. i sektorer, hvor det er vanskeligt at nedbringe emissionerne, eller til visse meget specifikke anvendelser i transport- og byggesektoren. EØSU påpeger, at EU-midler af hensyn til udbredelsen af ren brint ikke bør anvendes til at støtte fossil energi, og opfordrer Kommissionen til at følge princippet om »ikke at gøre skade« (»Do no harm« principle) i forbindelse med al offentlig finansiering inden for rammerne af FFR, InvestEU, Den Europæiske Genopretningsfond og statsstøtte.

2.20. EØSU mener, at renoveringsbølgestrategien bør etableres inden for klare, faste og tilpassede retlige og finansielle rammer på grund af dens specifikke karakter og dens kurs frem mod 2050. Kommissionen bør indføre incitamenter til udviklingen på lokalt plan af industrialiseringen og masseudrulningen af energieffektive renoveringsprocesser.

2.21. EØSU minder om, at landene på Vestbalkan er meget følsomme over for konsekvenserne af klimaændringerne, hvilket har været skadeligt for sundheden generelt og for økonomien, og at der er behov for hasteforanstaltninger for at forbedre livskvaliteten for borgerne, især børn og unge, gennem en retfærdig omstilling til en grønnere model, hvor der tages højde for princippet om, at »ingen bør lades i stikken«. EØSU støtter den grønne dagsorden for Vestbalkan og opfordrer til, at de fremtidige tiltag for at gøre Vestbalkan grønnere tilpasses regionens særlige udfordringer og behov og bl. a. omfatter en passende lovramme, grænseoverskridende aktiviteter, innovative teknologiske løsninger, lokal energiproduktion og -forbrug, energieffektivitet, bæredygtig bytransport, bæredygtige vej- og jernbanenet, offentligt og privat engagement, udbredelse af IKT og hurtigt internet, landbrugsfødevarerforanstaltninger osv.

2.22. EØSU støtter fuldt ud Kommissionens samarbejde med EU's medlemsstater om at fremme centrale kompetencer, viden og perspektiver, der letter livslang læring. Det er nødvendigt at gøre kvalitetsjob og arbejdsforhold til et centralt element i EU-strategier og fremme betydningen af knowhow og løbende gennemførelse heraf gennem et uddannelsessystem, erhvervsuddannelse, retten til livslang læring, som skal gennemføres ved at sikre adgangsmuligheder, og konkrete eksempler på mulige individuelle uddannelsesprojekter. Dette vil give befolkningen de fornødne redskaber til at tackle de ændringer, som den digitale og grønne omstilling medfører, for at sikre, at der ikke er nogen, der lades i stikken. EØSU opfordrer Kommissionen til at indlede en social dialog om individuelle uddannelsesprojekter og udvikle en strategi for grønne færdigheder og kompetencer på EU-plan i tråd med den europæiske grønne pagt.

3. Et Europa klar til den digitale tidsalder

3.1. Coronakrisen viser, at den digitale revolution er et vigtigt element i en styrkelse af vores samfunds modstandsdygtighed over for kriser. Det er helt afgørende, at der investeres i digitaliseringen af centrale tjenesteydelser og styrkelsen af myndighedernes, lovgiveres og de offentlige institutioners evne til at levere deres tjenester under en krise. Samtidig er det vigtigt at erkende, at digitale teknologier er et redskab, ikke et slutmål. Der er behov for en effektiv europæisk ramme for at sikre fuld adgang for EU's borgere og lige muligheder for alle og styre den i retning af en høj standard for bæredygtighed, herunder med stærke demokratiske og teknologiske sikkerhedsmekanismer, og den bør ledsages af støttetiltag for omkostninger og viden, der ikke lader nogen i stikken.

3.2. EØSU bemærker, at hvis EU skal være førende på det digitale område, kræver det, at der afsættes betydelige ressourcer til forskning og innovation og fremmer samarbejdet mellem virksomheder, forskere, den offentlige sektor og andre interessenter.

3.3. Pandemien har fremskyndet den digitale omstilling og understreget behovet for at løse udfordringer som balance mellem arbejdsliv og privatliv samt sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen. Social dialog på europæisk og nationalt plan og på erhvervssektorniveau er et nyttigt redskab til at undersøge, hvorvidt og i hvilket omfang ansattes sundhed og privatliv kræver yderligere beskyttelse i en tid med totaldækkende digital mobilkommunikation, og hvilke foranstaltninger der er passende i denne henseende, herunder en evaluering på EU-plan af den såkaldte »ret til at være offline«.

3.4. Kommissionen bør arbejde sammen med medlemsstaterne om at fjerne forskellene mellem standardmæssige og ikkestandardmæssige arbejdstagere/atypiske arbejdstagere og tydeligt skelne mellem reelt selvstændige og proformaselvstændige. Alle arbejdstagere, der defineres som sådan i henhold til såvel den nationale lovgivning som EU-Domstolens retspraksis, bør nyde samme beskyttelse, uanset om de arbejder for en digital platform eller ej, og deres ret til kollektive overenskomstforhandlinger og repræsentation samt sikring af arbejdsvilkår og sundhed bør anerkendes, samtidig med at de forskellige arbejdsmarkedsordninger respekteres.

3.5. Den digitale omstilling bør bidrage til produktivitetsgevinster og til at forbedre uddannelserne og den politiske, sociale og kulturelle deltagelse for alle, der bor i EU. EØSU opfordrer til, at der bør være et særligt fokus på ældre, personer med handicap, personer i risiko for social udstødelse og andre sårbare grupper for at undgå en digital kløft. Et af målene for den digitale omstilling bør derfor være at etablere universel adgang til bredbåndsinternet som en gratis offentlig tjeneste for alle EU's borgere, navnlig når det tages i betragtning, at dækningen i øjeblikket er meget ulig, og at dette er særligt skadeligt for landdistrikterne (SMV'er og borgere).

3.6. Befolkningen spiller med sin viden, færdigheder og kompetencer en afgørende rolle i det globale kapløb. Den demografiske situation hæmmer tilgængeligheden af arbejdskraft, og hertil kommer en voksende kvalifikationskløft. EØSU opfordrer til en hurtig udvikling inden for uddannelse og erhvervsuddannelse for at opfylde kravene i forbindelse med kunstig intelligens (AI), bl.a. ved at sikre et solidt grundlag for grundlæggende færdigheder og STEM-kompetencer. Opkvalificering, omskoling og kontinuerlig læring — ledsaget af tilpasning og modstandsdygtighed — er nødvendige faktorer for at sikre, at alle er i stand til at reagere på ændringer på arbejdsmarkedet og i hverdagen.

3.7. I betragtning af de hurtige teknologiske fremskridt uden for EU er det nødvendigt for sidstnævnte at intensivere sin indsats for at forbedre egen konkurrenceevne. Dette gælder for en lang række teknologier, hvoraf mange dækker samfundsmæssige behov såsom fødevarer, vand, energi, mobilitet og boligforhold. Udviklingen og udbredelsen af AI og andre digitale teknologier er i den forbindelse det mest relevante eksempel, da disse teknologier har en transformerende indflydelse på økonomien og samfundet som helhed.

3.8. Det er vigtigt at bevare den europæiske model for rettigheder, standarder og forbrugerpolitikker. Dette er, hvad der gør EU unikt. Med hensyn til digitalisering adskiller den tilgang, EU har anlagt i sin etiske kodeks for AI, baseret på »menneskelig kontrol«, sig eksempelvis fra andre regioners tilgang. Denne tilgang, som er baseret på grundlæggende rettigheder og frihedsrettigheder (for eksempel skal det sikres, at køn, race osv. ikke har indvirkning på beslutninger truffet af AI), er en del af EU-modellen og bør efter EØSU's opfattelse fastholdes trods de hårdere konkurrencevilkår, der er ved at trænge sig på.

3.9. EØSU opfordrer Kommissionen til lade konkurrenceevne og arbejdstageres interesser få en central betydning i den digitale omstilling ved især at fokusere på arbejdsmarkedsrelationer og fremtidige industrijob og fremme en retfærdig omstilling og en menneskecentreret tilgang til disse ændringer. En ambitiøs industripolitisk strategi er af afgørende betydning for at sikre en vellykket både grøn og digital omstilling. Denne digitale omstilling af vores økonomier og samfund skal understøttes af et investeringsfremmende klima og ved at udvikle sikre vilkår med hensyn til indførelse og anvendelse af nye teknologier.

3.10. EØSU bemærker, at socialpolitik bør understøtte reformer af arbejdsmarkedet og det sociale sikringssystem og sikre, at den europæiske søjle for sociale rettigheder fremmer økonomisk vækst og jobskabelse.

3.11. Ifølge udvalget bør EU's retlige ramme sikre afskaffelse af barriererne for onlinetransaktioner og samtidig sikre beskyttelse af privatlivets fred og personlige oplysninger samt sikre internetsikkerhed. Desuden bør løsning af fragmenteringen af det digitale indre marked fortsat være en af prioriteterne, med særligt fokus på SMV'er og mikrovirksomheder.

3.12. Udvalget mener, at gennemførelsen og overvågningen af et regelsæt for AI bør prioriteres. Civilsamfundet bør inddrages i denne proces og gøre beslutningstagerne opmærksom på nye problemer, der kan opstå i denne forbindelse. Dette omfatter begrænsning af mulige teknologiske skift, risici for udstødelse og EU's afhængighed af digitale giganter. Det digitale indre marked må ikke lade nogen i stikken. Dette betyder på den ene side bedre adgang til, forståelse for og brug af digitale værktøjer og på den anden side forbedrede færdigheder og uddannelse i digitale teknologier.

3.13. EØSU glæder sig over den nye transatlantiske dagsorden og bestræbelserne på at styrke det transatlantiske partnerskab. Covid-19-situationen, som er uden fortilfælde, viser klart, at den digitale økonomi forvandler vores samfund og økonomier, og at teknologi skal prioriteres højt i det nye samarbejde mellem EU og USA. EØSU støtter derfor oprettelsen af et råd for teknologi og handel og opfordrer til stor inddragelse af civilsamfundet i fremtidige bestræbelser på at skabe en struktureret transatlantisk ramme for politik og lovgivningsmæssige principper, herunder grundlag for en fremtidig aftale om digital handel mellem EU og USA.

3.14. Digitaliseringen vil fortsat give udfordringer og muligheder for det europæiske finansielle system. I 2021 støttede udvalget Kommissionens strategi for digital finans og lovgivningsforslagene i medfør heraf. EØSU opfordrer Kommissionen til at fortsætte disse tiltag i 2022 for at imødegå udfordringerne i tilstrækkelig grad og gribe mulighederne ved digital finans til gavn for alle interessenter. Dette vil være til støtte for den digitale omstilling af europæisk økonomi ved at bidrage til innovationsvenlige og konkurrencedygtige finansielle markeder.

3.15. EØSU glæder sig over, at digitalisering og automatisering kan bidrage væsentligt til mere bæredygtig (»grøn«) transport, og opfordrer Kommissionen til at sikre en retfærdig omstilling til automatisering og digitalisering, der »ikke lader nogen i stikken«. Kommissionen bør sikre, at både den grønne og den digitale omstilling af sektoren gennemføres sikkert og på en økonomisk, socialt og miljømæssigt afbalanceret måde.

4. En økonomi, der tjener alle

4.1. Covid-19-pandemien har ødelagt den europæiske økonomi og skabt store problemer i samfundet med tiltagende arbejdsløshed og ulighed til følge. Et stærkt økonomisk fundament og værdiskabelse er afgørende for at skabe bæredygtig udvikling og opretholde den ambitiøse europæiske sociale model. Socialpolitikker skal gå hånd i hånd med politikker, der fremmer økonomisk udvikling, da deres gensidige formål tjener almenvellet. Jobskabelse, kompetenceudvikling og inkluderende arbejdsmarkeder er den bedste opskrift til forebyggelse af uligheder og udelukkelse og til fremme af social

stabilitet. Økonomiske og sociale fremskridt er således uløseligt forbundne. Økonomiske resultater og velstand er afgørende. For at opnå hurtig genopretning skal alle relevante værktøjer mobiliseres (finanspolitiske, monetære, strukturelle, investeringsfremmende, lovgivningsmæssige og finansielle værktøjer). Genopretningsprocessen skal respektere sociale behov og være regionalt ensartet og afbalanceret.

4.2. Ud over økonomiske og miljømæssige problemer skal den sociale dagsorden være drivkraften i EU's arbejdsprogram i 2022. Det betyder, at Kommissionens engagement i at skabe et socialt og bæredygtigt Europa bør være en prioritet, samtidig med at der også overvejes mulige nye indikatorer for økonomisk fremgang, som rækker ud over BNP, for eksempel livskvalitet, miljømæssig bæredygtighed, social samhørighed, sundhed og de nuværende og kommende generationers generelle trivsel. Civilsamfundsorganisationerne spiller en vigtig rolle i denne henseende. Der er nu en chance for at fremme social innovation som en model for genopretning gennem fælles skabelse, fælles udformning og fælles fremstilling. På en kompleks social baggrund af massive samfundsmæssige udfordringer er den eneste vej til en vellykket genopretning at mobilisere alle samfundets ressourcer og arbejde tværsektorielt og tværfagligt for at finde fælles løsninger på fælles udfordringer. Det organiserede civilsamfund er en katalysator for social innovation.

4.3. EØSU hilser handlingsplanen for den europæiske søjle for sociale rettigheder velkommen og mener, at der i 2022 bør træffes konkrete foranstaltninger i forbindelse med bæredygtig udvikling og social samhørighed for at sætte europæiske borgere i stand til at få adgang til basale tjenester af god kvalitet. EØSU opfordrer kraftigt Kommissionen til at overveje forskellige muligheder med hensyn til spørgsmålet om en minimumsindkomst i EU for bedre at håndtere situationen for de europæiske borgere, især når de står over for de alvorlige økonomiske udsigter som følge af pandemien og eftervirkningerne heraf.

4.4. Kommissionen bør fokusere på at sikre jobs og bekæmpe uligheder og fattigdom i genopretningsprocessen og have særligt fokus på at støtte sårbare grupper såsom atypiske arbejdstagere, børn, der lever i fattigdom, personer med handicap, mennesker i marginaliserede områder og migranter og etniske minoriteter gennem aktive og inkluderende politikker. Fattigdom generelt og fattigdom blandt arbejdstagere er fortsat et stort problem i mange medlemsstater. Derfor er sikring af, at job er forbundet med en passende løn af afgørende betydning for garantien af passende arbejds- og levevilkår. Der er på EU-niveau og i medlemsstaterne behov for en omfattende tilgang for at fjerne disse bekymringer, bl.a. skal der være støtte til velfungerende ordninger for aktiv integration, som flankeres af væsentlige og understøttende sociale tjenester.

4.5. Pandemien har forværret situationen for kvinder med hensyn til ubetalt husligt arbejde og omsorgsopgaver og ført til vold mod dem i hjemmet. Kommissionen bør foreslå en »plejeaftale for Europa« for at fritage kvinder for disse ubetalte opgaver og foreslå ambitiøse foranstaltninger til at bekæmpe denne type vold.

4.6. EØSU bestræber sig på at styrke civilsamfundsorganisationernes rolle i dets partnerlande, navnlig arbejdsmarkedets parter, på alle områder, men især på de økonomiske og sociale områder. Stabilitet er nødvendig for at overvinde krisen, og stabilitet er ikke mulig uden inddragelse af arbejdsmarkedets parter i beslutningsprocessen på det økonomiske område, og aktiv inddragelse af erhvervsorganisationer i lovgivningsprocessen, reformer og gennemførelsen heraf. Samarbejde mellem arbejdsmarkedets parter og andre civilsamfundsorganisationer er en drivkraft, der gør de økonomiske politikker, beskæftigelsespolitikkerne og politikkerne for social inklusion vellykkede, bæredygtige og inklusive. Kommissionen bør anerkende denne afgørende rolle ved at forbedre social og civil dialog tilsvarende.

4.7. Iværksætteri i alle dets former og sektorer (herunder turisme, industri, platformsøkonomien, social økonomi og de liberale erhverv) er afgørende for økonomisk vækst, innovation, beskæftigelse og social inddragelse. Det er derfor vigtigt at kortlægge de vanskeligheder, som SMV'er står over for (navnlig meget små virksomheder, som ofte er familieforetagender), når de kommer ind på det indre marked, og imødegå dem på en mere effektiv og målrettet måde. Social iværksætteri fortjener særlig opmærksomhed på grund af den rolle, som denne form for iværksætteri kan spille med hensyn til at overvinde krisen og sikre en retfærdig og bæredygtig økonomisk genopretning.

4.8. Europa befinder sig i en overgangsperiode frem mod klimaneutralitet og digitalisering. Denne grønne og digitale omstilling medfører nye teknologier, og derfor vil investering og innovation føre til nye typer job og nye færdigheder. Industripolitikken bør derfor have en stærk social dimension, idet kvalitetsjob, social beskyttelse og effektive offentlige tjenesteydelser skaber et gunstigt miljø, hvor industrielle aktiviteter kan blomstre.

4.9. En moderne forbrugerpolitik skal sikre forbrugerne de rettigheder og den beskyttelse, de har brug for. Det indre marked gør det nemmere for EU's forbrugere og virksomheder at købe og sælge varer og tjenester på tværs af landegrænser både online og offline. Dette kræver tillid og tiltro til markedet, målrettet lovgivning og effektiv håndhævelse. Forbrugeroplysning og uddannelse skal også hjælpe dem med at blive virkelige medspillere i den grønne og digitale omstilling og med at træffe mere ansvarlige og informerede valg.

4.10. Det er af afgørende betydning nøje at overvåge nye former for forbrug og produktion og tage højde for behovet for at integrere miljøhensyn og forbruger- og arbejdstagerbeskyttelse samt aspekter som vækst og beskæftigelse. Den cirkulære økonomi bidrager til at drive udviklingen i retningen af en mere bæredygtig produktion og bæredygtige forbrugsmønstre.

4.11. Virksomhederne er hjørnestenen i et levedygtigt Europa. Den europæiske økonomi skal være mere innovativ og modstandsdygtig. Den kræver til stadighed yderligere forbedringer for erhvervsmiljøet. God regulering er en omkostningseffektiv måde at støtte genopretningen på. Principper om bedre regulering, kontrol af konkurrenceevne samt den europæiske søjle for sociale rettigheder og miljømæssig bæredygtighed bør garanteres, når der indføres nye politiske tiltag. Behovet for et gunstigt erhvervsmiljø gælder både for regulering, beskatning og tildeling af offentlig finansiering under hensyntagen til, at investeringer i innovation danner grundlag for et vellykket Europa. Moderne industripolitik kræver en bred tilgang, der sigter mod at styrke europæiske virksomheders konkurrenceevne på tværs af alle politikområder. Investering i fremtidssikret infrastruktur er en nødvendighed for, at det indre marked kan fungere. Fjernelse af dobbeltbeskatning samt digitalisering og forenkling af skattesystemerne, navnlig på momsområdet, vil også bidrage til investeringer og handel.

4.12. Forordningen om genopretnings- og resiliensfaciliteten bekræfter betydningen af ægte inddragelse af civilsamfundet i udviklingen af nationale genopretnings- og resiliensplaner inden for rammerne af det europæiske semester. EØSU opfordrer til en bindende betingelse for en sådan høring, da inddragelser varierer mellem lande og regioner, også med hensyn til andre instrumenter under den flerårige finansielle ramme, på grundlag af de minimumsstandarder, der er fastlagt på EU-plan.

4.13. For at undgå en cliff effekt på økonomien, forhindre en økonomisk stramning og fremme de langsigtede fordele ved EU's genopretningsplan opfordrer EØSU indtrængende til, at revisionen af EU's ramme for økonomisk styring genoptages så hurtigt som muligt. I stedet for at »vende tilbage til det normale« ønsker vi et »skift« til en revideret og rebalanceret fremgangsorienteret ramme for økonomisk styring, som tillægger en række betydningsfulde politiske mål samme vægt, f.eks. bæredygtig og inklusiv vækst, fuld beskæftigelse og anstændigt arbejde, en konkurrencedygtig, social markedsøkonomi og stabile offentlige finanser. En sådan ramme bør også undgå asymmetriske virkninger i medlemsstaterne og stimulere produktive investeringer ved f.eks. at gennemføre en velafbalanceret gylden regel. Den generelle undtagelsesklausul i stabilitets- og vækstpagten bør under alle omstændigheder forblive gældende, indtil ledigheden falder markant, og væksten er på opadgående kurs, med moderniserede finanspolitiske regler, der træder i kraft efterfølgende.

4.14. Udvalget opfordrer til, at der gøres en større indsats for at færdiggøre bankunionen, et yderst påkrævet projekt. Europæiske banker vil fortsat spille en central rolle i den økonomiske genopretning efter covid-19-krisen med hensyn til at støtte økonomien og beskæftigelsen. En selvstændig bankunion vil også bidrage til social inklusion og til at nå de bæredygtige udviklingsmål, som er absolut nødvendige for at sikre Europas fremtidige konkurrenceevne. Udvalget understreger behovet for, at øge proportionaliteten i bankreglerne yderligere, dog således at det ikke går ud over tilsynskravernes effektivitet. EØSU mener, at det er afgørende at tage hensyn til den meget forskelligartede banksektor i Europa, når tilsynsbestemmelserne revideres.

4.15. Kapitalmarkedsunionen bør også fortsat stå højt på dagsordenen. Udvalget støtter de initiativer, der blev skitseret i handlingsplanen for kapitalmarkedsunionen i 2020. Udvalget opfordrer til reel støtte fra medlemsstaterne for at nå målene for kapitalmarkedsunionen og understreger, at der bør lægges særlig vægt på initiativer, der er strategiske for finansieringen af Europas økonomi og de klimamæssige og digitale omstillinger. Udvalget mener, at den bedste nationale praksis bør fremmes for at forbedre europæernes finansielle forståelse, hvilket er en forudsætning for bedre at udnytte det høje opsparingsniveau i Europa. Desuden fremhæver EØSU, at hensyntagen til overvejelser inden for miljø, sociale forhold og god selskabsledelse (ESG) bør fremmes yderligere, og EØSU understreger derfor behovet for, at investorer skal være i stand til at tilgå pålidelige ESG-data.

4.16. Set i lyset af økonomiens digitalisering er det EØSU's klare opfattelse, at alle ændringer af reglerne for fordeling af retten til beskatning af overskud mellem landene skal koordineres på globalt plan, og EØSU bifalder derfor det tætte samarbejde mellem Kommissionen, medlemsstaterne og OECD/G20 om at støtte udviklingen af en international løsning. Hvis det ikke lykkes at nå frem til en international løsning, er EU nødt til at overveje, om Unionen skal handle på egen hånd. Bekæmpelse af skattesvig, skatteunddragelse samt hvidvask af penge og aggressiv skatteplanlægning skal fortsat stå højt på dagsordenen.

4.17. Samhørighedspolitikken bliver en af de afgørende faktorer for en afbalanceret og effektiv genopretning, fremme af konvergens og sikring af, at ingen lades i stikken. Det er vigtigt, at forskellige ressourcer fra samhørighedsfondene fra programmeringsperioden 2021-2027 anvendes effektivt og i tide, således at der opnås en reel genopretning. For at komme ud af krisen og øge modstandsdygtigheden og bæredygtigheden bør en ligelig og retfærdig fordeling prioriteres. Territorial samhørighed vil også tilstræbe en mere afbalanceret og bæredygtig udvikling i overensstemmelse med det territorium, hvor man er bosat. EU's samhørighedspolitik for 2021-2027 bør fortsat fokusere på økonomisk konkurrenceevne gennem forskning og innovation og digital omstilling samt den europæiske grønne pagts dagsorden og målene for bæredygtig udvikling.

4.18. I transportsektoren er bevarelse af arbejdspladser af høj kvalitet og ordentlige arbejdsforhold af afgørende betydning for at fastholde en veluddannet arbejdsstyrke, uden hvilken en bæredygtig konkurrenceevne ikke kan sikres. Kvalitetsjob og ordentlige arbejdsforhold bør opretholdes, og det samme gælder for rekruttering og uddannelse af en kvalificeret arbejdsstyrke. Udvalget bifalder Kommissionens løbende initiativer vedrørende »kvinder og transport« og opfordrer til, at der træffes yderligere foranstaltninger for at opnå ligestilling mellem kønnene i sektoren.

4.19. EØSU opfordrer Kommissionen til under renoveringsbølgeinitiativet at oprette en ny »Erasmus for energieffektiv renovering 2050« for at tiltrække unge mennesker i Europa til nye job i byggesektoren.

4.20. Den sociale resultattavle bør løbende overvåge fremgangen med gennemførelsen af søjlen i både den fælles beskæftigelsesrapport og landerapporterne. Det bør fungere på en sådan måde, at der sikres integrering med allerede eksisterende overvågning af beskæftigelsesresultater (EPM) og overvågning af resultaterne for social beskyttelse (SPPM) udviklet af medlemsstaten. De 14 resultattavleindikatorer og delindikatorer (35 i alt) bør være genstand for løbende revision med inddragelse af arbejdsmarkedets parter og civilsamfundsorganisationer for at tilpasse dem til politiske mål og skiftende socioøkonomiske tilstande i Europa.

4.21. Et nyt europæisk semester bør opfylde sociale mål inden for rammerne af en overvågning af den sociale ubalance for at rette op på, at kravene i overvejende grad er af finanspolitisk og makroøkonomisk karakter. Den sociale resultattavle bør overvåge og være rettet mod alle søjlens rettigheder og principper samt inkludere nye målbare indikatorer. Sådanne indikatorer kan, ud over statistikker, omfatte reel adgang til sociale ydelser af høj kvalitet, sociale rettigheder, som kan håndhæves, social og arbejdsmarkedsrelateret integration af migranter, andel af arbejdstagere, der er omfattet af kollektive overenskomster, de sociale aktørers deltagelse i semesterprocessen og adgangen til lærepladser og videregående uddannelser af høj kvalitet. Kommissionen bør overvåge gennemførelsen af de nationale reformplaner i tæt samarbejde med arbejdsmarkedets parter og relevante civilsamfundsorganisationer og derigennem fremme de landespecifikke henstillinger på socialområdet. Antallet af anbefalinger og deres struktur bør være passende og bør indebære kontrol af, hvilke fremskridt der gøres med de prioriteter, der indgår i køreplanen.

4.22. Inddragelsen af arbejdsmarkedets parter bør styrkes i tråd med bestemmelserne i EUF-traktaten, og de bør få mulighed for at blive hørt i forbindelse med udformningen og gennemførelsen af økonomiske politikker samt beskæftigelses- og socialpolitikker i overensstemmelse med national praksis. Det er nødvendigt, at arbejdsmarkedets parter inddrages i tilstrækkelig grad og på det rette tidspunkt, da man derved kan styrke engagementet i politikkerne, hvorved det bliver lettere at gennemføre disse under hensyntagen til både arbejdstagernes og arbejdsgivernes interesser. Samarbejde mellem arbejdsmarkedets parter kan være en drivkraft, der gør de økonomiske politikker, beskæftigelsespolitikkerne og politikkerne for social integration vellykkede, bæredygtige og inklusive. Høring af arbejdsmarkedets parter bør styrkes ved at forbedre gennemførelsen af EU-rammen om information, høring og deltagelse, navnlig i omstrukturingsprocessen (?).

5. Et stærkere Europa i verden

5.1. EØSU mener, at under forudsætning af den europæiske grønne pagt og bæredygtige udviklingsmål bør social samhørighed, opadgående økonomisk konvergens og fremme af konkurrenceevne og innovation være det grundlag, som sætter skub i euroområdet økonomi, og støtter en stærkere international rolle for euroen i den kommende periode. Dette kræver bl.a. gennemførelse af Den Økonomiske og Monetære Union og bankunionen samt yderligere foranstaltninger til uddybelse af den europæiske finansielle sektor, herunder en stærkere europæisk finansiell markedsinfrastruktur og rentebenchmarks. Fremme af en mere udbredt anvendelse af euroen i strategiske sektorer anses også for at være af afgørende betydning for at kunne bidrage til euroens styrkede internationale rolle. I denne forbindelse opfordres medlemsstaterne indtrængende til at stå mere samlet i det internationale diplomati og til mere proaktivt at fremme EU's interesser i disse sektorer, hvilket vil medføre større handelsmuligheder.

(?) Se EØSU's udtalelse om industrielle omstillinger (EUT C 56 af 16.2.2021, s. 10), og den igangværende udtalelse INT/903 — Ingen grøn pagt uden en social pagt (se side 23 i denne EUT).

5.2. For så vidt angår udvidelsespolitikken, ser EØSU gerne, at der i de næste landerapporter følges en klar struktur for kontrol med, hvordan civilsamfundet behandles af regeringerne på Vestbalkan. EØSU er ligeledes overbevist om, at EU også bør investere i udvikling af horisontale civilsamfundsstrukturer ved at tilbyde arbejdsmarkedets parter og andre civilsamfundsorganisationer på Vestbalkan ekspertise, teknisk bistand og regionale og internationale netværksmuligheder — ikke mindst for at sikre, at de får en mere aktiv rolle i udvidelsesprocessen. For at holde øje med åbenheden og ansvarligheden blandt den politiske elite på Vestbalkan bør EU bestille regelmæssige »skyggerapporter« om demokratiets tilstand fra civilsamfundsorganisationer i regionen.

5.3. EØSU er overbevist om, at EU — for at genopbygge tilliden til udvidelse og styrke de måder, hvorpå EU rækker ud til sine naturlige allierede i regionen — bør åbne op for, at politiske ledere og borgere fra Vestbalkan kan deltage i aktiviteter og debatter, der afholdes i tilknytning til konferencen om Europas fremtid, med en rådgivende rolle. EU-institutionerne kan trække på ressourcer i det lokale civilsamfund og på hjælp fra EU's delegationer i regionen for at mobilisere befolkningen på Vestbalkan og give den mulighed for at deltage i de platforme, hvor EU-borgere udveksler viden under konferencen om Europas fremtid.

5.4. Med hensyn til Det Østlige Partnerskab mener udvalget, at EU først og fremmest er en union af værdier, og derfor bør dets forbindelser med nabolandene baseres på de samme værdier og være en forudsætning. Udvalget forpligter sig til fortsat at være stærkt involveret i opbygningen af stærkere og mere demokratiske samfund i nabolandene, hvor civilsamfundsorganisationer frit kan virke.

5.5. I lyset af de forværrede forbindelser mellem EU og Rusland opfordrer EØSU Kommissionen til fortsat at støtte forbindelserne med det russiske civilsamfund.

5.6. Opbygning af midler til at civilsamfundet kan spille sin rolle på verdensscenen: EØSU opfordrer Kommissionen til fortsat at overveje, hvordan interne rådgivende grupper kan styrke deres rolle. Det er nødvendigt at sikre tilstrækkelige midler og ressourcer til, at de kan udføre deres overvågnings- og rådgivningsfunktioner, især i lyset af den nye generation af interne rådgivende grupper, hvis anvendelsesområde er meget bredere. EØSU godkender sin del i denne støtte. Vi forventer, at der på baggrund af Kommissionens arbejdsprogram for 2022 vil være behov for, at GD for Handel gennemfører nogle af anbefalingerne fra de konstruktive dialoger mellem EØSU og interne rådgivende grupper i 2021. WTO har for nylig indledt et tættere samarbejde med civilsamfundet, som går ud over de årlige offentlige fora, og disse tiltag bidrager væsentligt til større effektivitet og demokrati i det multilaterale handelssystem. Der er dog stadig plads til forbedringer. EØSU imødeser udviklingerne efter Kommissionens tilsagn om at give civilsamfundet en stærkere stemme på multilateralt plan, navnlig aktion 6 i Ottawa-gruppens nylige 6-punktshandlingsplan.

5.7. EU spiller en vigtig rolle, når det drejer sig om international handel. Unionen skal agere derefter, når der forhandles handelsaftaler med internationale partnere, for på den måde at fremme EU's førende rolle med hensyn til at fastlægge en økonomisk dagsorden, hvor EU's vigtigste principper, sociale og arbejdsmæssige standarder og værdier (retsstatsprincippet, grundlæggende rettigheder og demokratiske principper) fremmes. Der er brug for at afslutte igangværende forhandlinger, ratificere og gennemføre endelige aftaler og starte nye forhandlinger for at udnytte de globale muligheder. EU skal også bidrage til at styrke multilateralisme og støtte WTO's rolle og modernisering.

5.8. EØSU mener, at EU skal være selvstændig i udviklingen af en europæisk datainfrastruktur og nye digitale teknologier. I forholdet til Kina og USA skal EU stå på egne ben og investere i teknologi og næste generation. EU skal udvikle sin egen vision og strategi for digital suverænitæt og samtidig være åben over for frihandel og støtte det multilaterale system. Strategisk bør det fokusere på etablering af infrastruktur, internetsikkerhed, datasky, central støtteteknologi og data og overbevise globale partnere gennem kvaliteten af sine standarder og produkter. Det bør også være en af Kommissionens prioriteter at sikre fødevarerikkerhed, en stærk fødevarerforsyningskæde og landbrugsfødevarers bæredygtighed for EU.

5.9. EØSU foreslår, at EU's aftaler om handel, investeringer og økonomi bør:

- integrere sociale og arbejdsmæssige standarder og standarder for bæredygtig udvikling i WTO's og andre FN-relaterede organers regelsæt og på den måde bidrage betydeligt til opbygningen af en ny og retfærdig økonomisk og handelsmæssig orden samt en retfærdig og intelligent globalisering

- tilføje et kapitel indeholdende klausuler, der omhandler overtrædelse af skattelovgivningen, hvidvask af penge og aggressiv skatteplanlægning og samarbejde mellem skattemyndigheder
- indføre en menneskerettigheds- og due diligence-mekanisme for at sikre overholdelse af arbejdsstandarder og sanktioner mod arbejdstagerrettigheder⁽⁸⁾. Mekanismen bør baseres på aftalte standarder, der håndhæves med forholdsmæssige, effektive og afskrækkende sanktioner og indføres ved hjælp af bindende lovgivning, der indeholder klare definitioner af rettigheder og forholdsmæssige rapporteringskrav
- integrere fuld og reel inddragelse af civilsamfundsorganisationer og arbejdsmarkedets parter i forhandlingsprocessen og i de næste faser af overvågning og konsekvensevaluering aftalernes virkninger (interne rådgivende grupper).

5.10. Udvalget opfordrer indtrængende til, at EU samarbejder aktivt med USA om at opnå klimamålene i Parisaftalen, da USA igen er aktiv på klimaområdet. Navnlig nu, hvor forholdet til Kina bliver problematisk på grund af Kinas indenrigs- og udenrigspolitik, er båndet mellem EU og USA af stor betydning, ikke kun på klimaområdet.

5.11. EØSU anerkender, at det strategiske partnerskab mellem EU og Kina er under pres på grund af den forværrede situation i Hongkong, indskrænkningerne for civilsamfundet og menneskerettighedssituationen i Kina, navnlig med hensyn til uighurerne. Udvalget opfordrer derfor Kommissionen til at udnytte alle mulige diplomatiske og politiske muligheder for at forbedre situationen for borgerne i Hongkong og minoriteterne i Kina. I den forbindelse anmoder EØSU om, at Kommissionen hurtigst muligt fremsætter et forslag om at udarbejde en samlet EU-strategi (i fuld overensstemmelse med EU-politikkerne om transport, konkurrence, investeringer, menneskerettigheder og arbejdstagerrettigheder, sikkerhed osv.) for i EU's medlemsstater at reagere med et andet initiativ, som er forbundet med »ét bælte, én vej«-initiativet.

5.12. EØSU erkender behovet for at fremskynde indsatsen internationalt for at styrke modstandsdygtigheden over for klimaændringer, som Kommissionen udtrykker det. Når vi gør det, skal vi huske på, at det uden for EU er de mindst udviklede lande og små udviklingsøstater, der er hårdest ramt af konsekvenserne af klimaændringerne. Derfor opfordrer udvalget til, at EU som en del af partnerskabsstrategien mellem EU og Afrika samarbejder med de mest truede lande i Afrika, som Kommissionen med rette citerer i Verdensbanken: alene i Afrika syd for Sahara kan klimaændringerne udløse en migration af op til 70 millioner mennesker inden 2050.

5.13. Middelhavsområdet skal på ny udgøre Europas nervecentrum, som det har gjort i flere århundreder, et område dedikeret til udveksling af mennesker, varer og kulturer. EØSU opfordrer til, at Middelhavsområdets strategiske rolle genetableres, så naboskabspolitikken kan sikre fredsprocesser og bæredygtig økonomisk, miljømæssig og social udvikling.

6. Fremme af vores europæiske levevis

6.1. Det levende indre marked er kernen i EU. Vores levevis er karakteriseret ved en sans for rimelighed, retfærdighed og solidaritet og en forståelse for behovet for at bidrage til det fælles bedste for alle. I betragtning af at covid-19-krisen har haft særlige negative følger for bestemte samfundsgrupper såsom kvinder, unge og mobile EU-borgere, som har været udsat for en »dobbelt nedlukning«, er det nu vigtigere end nogensinde for civilsamfundsorganisationer at bidrage til at styrke denne levevis, og de bør betragtes som allierede i indsatsen for at beskytte, fremme og bevare vores levevis baseret på åbenhed og respekt for andre. Derfor anmoder EØSU Kommissionen om at give civilsamfundsorganisationerne passende, målrettet støtte og anerkendelse, og på den måde bevare et borgerrum og demokratisk ret til foreningsfrihed, som er afgørende for vores levevis.

6.2. En af de vigtigste lærer af denne coronaviruskrise er, at sundhedssystemer i næsten alle europæiske lande skal styrkes med fokus på forebyggelse og garanteret adgang for alle til folkesundhedsstrukturer, grundlæggende sundhedsydelser, herunder vacciner, og langvarig pleje. Situationen for personer i plejehjem kræver særlig og omgående opmærksomhed. Nok er sundhedspleje et nationalt ansvar, men virussets spredning kender ingen grænser og kræver fælles tiltag på EU-plan.

⁽⁸⁾ Se EØSU's udtalelse om obligatorisk due diligence og Europa-Parlamentets lovgivningsmæssige beslutning om virksomheders due diligence og virksomhedsansvar (EUT C 429 af 11.12.2020, s. 136).

6.3. Kommissionen bør fokusere på jobskabelse og bekæmpelse af ulighed og fattigdom i genopretningsprocessen og lægge særlig vægt på at støtte sårbare grupper såsom børn, som lever i fattigdom, personer med handicap, atypiske arbejdstagere, mennesker i marginaliserede områder, migranter og etniske minoriteter gennem aktive og inkluderende politikker. Fattigdom generelt og fattigdom blandt arbejdstagere er fortsat et stort problem i mange medlemsstater. Der er på EU-niveau og i medlemsstaterne behov for en omfattende tilgang for at fjerne disse bekymringer, bl.a. skal der være støtte til velfungerende ordninger for aktiv integration, som flankeres af væsentlige og understøttende sociale tjenester.

6.4. Der er behov for et særligt fokus på børn og unge: Det er den generation, der skal betale den enorme offentlige gæld, som lande nu skaber for at imødegå konsekvenserne af pandemien. Vi må ikke undlade at overveje udfordringerne i forbindelse med aktiv inddragelse i samfundet samt på arbejdsmarkedet.

6.5. Migration er fortsat et prioriteret problem på grund af dens påvirkning af samfundet og økonomien i EU (beskæftigelse, integration, grænsekontrol og bekæmpelse af racisme, fremmedhad, populisme og diskrimination). Covid-19-pandemien forværrer migranternes sårbarhed på grund af personlige, sociale, situationsspecifikke og strukturelle faktorer, som det var tilfældet under den seneste økonomiske krise. Der er behov for at udvikle mere bæredygtige og sikre juridiske procedurer for indrejse i EU og være opmærksom på effektiv brug af allerede eksisterende mekanismer og på at finde en balance i det nuværende asylsystem mellem sikkerhed og solidaritet. Desuden er det vigtigt at aflive falske nyheder og falske forestillinger og bekæmpe hadefulde tale og politiske udtalelser rettet mod migranter. Dette vil også bidrage til at bekæmpe racisme, radikalisering, fremmedhad og diskrimination.

6.6. Det transatlantiske partnerskab er baseret på vores fælles historiske værdier. Det er nødvendigt for at imødegå globale udfordringer og bevarelse af international orden. EØSU opfordrer EU til at udnytte det nye transatlantiske partnerskab til at imødegå de aktuelle hidtil usete globale udfordringer, herunder Kinas og andre globale aktørers fremmarch, som ikke følger de samme demokratiske principper. EØSU opfordrer også til, at EU involverer sig fuldt ud i det kommende topmøde om demokrati, som meddelt af præsident Biden, og til bred inddragelse af civilsamfundet.

7. Nyt skub i det europæiske demokrati

7.1. Den måde, EU lovgiver på (»bedre lovgivning«), og behovet for et europæisk lovgivningsgrundlag, der tjener borgerne og virksomhederne bedre, fortjener særlig opmærksomhed. EU's lovgivningsproces skal være mere gennemsigtig, mere åben over for input fra interessenter og nemmere at forstå.

7.2. Alle borgernes deltagelse gennem civilsamfundets organisationer, sammenslutninger og netværk vil gøre det muligt at genoprette Europa og omforme dets fremtid på et ægte demokratisk grundlag. EØSU mener derfor, at medlemsstaterne og EU's institutioner skal sikre, at ingen lades i stikken i denne komplekse proces, især ikke de mest sårbare. Dette betyder, at civilsamfundsorganisationer skal kunne være vigtige og ligeværdige partnere i beslutningstagningen. Bedre gennemførelse af TEU, artikel 11, stk. 2, om den civile dialog er vigtigere end nogensinde. EØSU mener, at et af de instrumenter, der kan gøres brug af til dette formål, er indførelsen af en fjerde søjle i handlingsplanen for europæisk demokrati, med stort fokus på og en klar strategi for aktivt medborgerskab.

7.3. Europæiske centrale principper i artikel 2 såsom demokrati, retsstatsprincippet og grundlæggende rettigheder, herunder borgerrum, er tæt forbundne. Retsstatsrapporten samt handlingsplanen for demokrati bør kobles sammen og overvåge problemer med borgerrum, herunder civilsamfundets spillerum. Udvalget anser det for ønskværdigt, at Kommissionen følger op på disse handlingsplaner og indfører stærkere mekanismer for at forsvare disse principper og civilsamfundets spillerum. Hvis nationale love er i strid med EU-retten, bør der indledes overtrædelsesprocedurer.

7.4. EØSU ser frem til Kommissionens plan for 2022 om et nyt »initiativ om social dialog«, men opfordrer indtrængende Kommissionen til at udvide det til en »civilsamfundsdialog«, så civilsamfundsorganisationer ud over de traditionelle arbejdsmarkedsparter også kan deltage i dialogen, hvor det er relevant. Det vil sætte civilsamfundet på lige fod med arbejdsmarkedets parter i politikudformning.

7.5. Den økonomiske afmatning forårsaget af pandemien har betydelige konsekvenser for ligestillingen mellem kønnene, både under den økonomiske afmatning og den efterfølgende genopretning. Selve pandemien har forværret den manglende ligestilling. Derfor mener EØSU, at det er absolut nødvendigt, at ligestilling mellem kønnene og integrering af kønsaspektet behandles i alle aspekter af udformningen og gennemførelsen af EU's lovgivning.

7.6. De grundlæggende rettigheder og retsstatsprincippet er blandt EU's største værdier. De finder anvendelse til enhver tid og på ethvert sted i EU og kan derfor ikke blive midlertidigt sat i bero. Selv om reaktionen på den aktuelle krise skal være hurtig og berettiger visse ekstraordinære og tidsbegrænsede foranstaltninger, må disse ikke gå imod retsstaten, og de må ikke bringe demokratiet, magtens tredeling og de europæiske borgeres grundlæggende rettigheder i fare. Udvalget opfordrer Kommissionen til at være årvågen i denne henseende og om nødvendigt at skride aktivt ind, hvis disse værdier krænkes. Kommissionen bør desuden integrere dagsordenen for ofre i alle EU-finansieringsprogrammer, herunder EU-finansiering, der forvaltes på nationalt og internationalt plan. Udvalget minder om sit forslag om en ambitiøs EU-strategi for kommunikation, uddannelse og borgerbevidsthed om grundlæggende rettigheder, retsstatsprincippet og demokrati.

7.7. De nye EU-instrumenter til beskyttelse og fremme af grundlæggende rettigheder og retsstatsprincippet, f.eks. den nye løbende gennemgang af retsstatsforholdene og den nye mekanisme, der skal gøre EU-finansiering betinget af overholdelse af grundlæggende rettigheder og retsstatsprincippet, skal gennemføres, således at disse værktøjer kan finde anvendelse hurtigt og effektivt. EØSU opfordrer desuden til, at civilsamfundets rolle styrkes i gennemgangen af retsstatsforholdene og i et interessentforum.

7.8. Filantropi og civilsamfundet spiller en afgørende rolle med hensyn til at fremme de vigtigste europæiske politikområder og kunne endda gøre mere, hvis de havde et bedre operativt miljø. EU's nye politik vedrørende hvidvask af penge og finansiering af terror skal være risikobaseret og stå i forhold til de risici, den søger at imødegå, og må ikke i urimelig grad begrænse legitime almennyttige formål og filantropisk arbejde.

7.9. Vi erfarer til stadighed, at der tydeligvis er behov for yderligere foranstaltninger, også fra Kommissionens side, for at opnå frie og pluralistiske medier og uafhængig kvalitetsjournalistik samt en effektiv regulering af de sociale medier, især for at bekæmpe desinformation, med regler for politisk reklame på internettet og ansvar for indhold.

Bruxelles, den 9. juni 2021.

Christa SCHWENG
Formand
for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

UDTALELSER

DET EUROPÆISKE ØKONOMISKE OG SOCIALE UDVALG

561. PLENARFORSAMLING I DET EUROPÆISKE ØKONOMISKE OG SOCIALE UDVALG — JDE62
— INTERACTIO, 9.6.2021-10.6.2021

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse »mod cirkulære offentlige indkøb«

(Initiativudtalelse)

(2021/C 341/02)

Ordfører: **Ferre WYCKMANS**

Medordfører: **Gonçalo LOBO XAVIER**

Plenarforsamlingens beslutning	20.2.2020
Retsgrundlag	Forretningsordenens artikel 32, stk. 2 Initiativudtalelse
Kompetence	Sektionen for Det Indre Marked, Produktion og Forbrug
Vedtaget i sektionen	11.5.2021
Vedtaget på plenarforsamlingen	9.6.2021
Plenarforsamling nr.	561
Resultat af afstemningen (for/imod/hverken for eller imod)	187/4/5

1. Konklusioner og anbefalinger

1.1. Et gennemslagsigt, digitalt og konkurrencedygtigt instrument til cirkulære offentlige indkøb, der omfatter grønne offentlige indkøb som defineret i EU-lovgivningen, hører under politikkerne til fremme af udviklingen af det indre marked, levering af varer og tjenesteydelser af høj kvalitet til borgerne og forbrugerne samt udvikling af en innovativ, intelligent, bæredygtig og socialt ansvarlig offentlig indkøbskultur i EU.

1.2. Forvaltningen af offentlige indkøb er en central og afgørende faktor for at opnå øgede investeringer i miljøsektoren, i klimamålene og i investeringsplanen for et bæredygtigt Europa.

1.3. Offentlige indkøb, som er omfattet af de obligatoriske minimumskriterier for grønne offentlige indkøb i EU, hører under politikkerne for den cirkulære økonomi som beskrevet i den nye handlingsplan for den cirkulære økonomi.

1.4. Lovgivningen og reguleringen skal sætte skub i cirkulære offentlige indkøb ved hjælp af forskellige instrumenter såsom direktiver om offentlige indkøb og sektorspecifik lovgivning.

1.5. Med indførelsen af cirkulære offentlige indkøb fremmes udviklingen af den cirkulære økonomi. Mange af de nye regler er i dag stadig baseret på frivillig tilpasning. EØSU opfordrer til, at der tages yderligere skridt til at øge antallet af obligatoriske aftaler. Desuden er det helt afgørende, at de lovgivningsmæssige rammer er enkle, klare og ensartede.

1.6. EØSU er overbevist om, at indførelsen af obligatoriske minimumskriterier for grønne offentlige indkøb kan hæve udgangspunktet for bæredygtige og cirkulære offentlige indkøb i hele Europa.

1.7. Disse minimumskriterier vil ikke være en hindring for frontløbere eller innovation eller give ordregivende myndigheder en undskyldning for ikke at gå længere end til minimumsgrænsen. Det vigtige er, at de obligatoriske minimumskriterier løbende kontrolleres og opdateres for at tage højde for teknologiske fremskridt, og at de ikke holder dem tilbage, der ønsker at gå længere.

1.8. EØSU er overbevist om, at cirkulære offentlige indkøb vil give offentlige myndigheder mulighed for ikke længere kun at anvende laveste pris som kriterium på indkøbstidspunktet, men også medtage kvalitets- og cirkularitetsaspekter i vurderingen af tilbuddene og arbejdets kvalitet.

1.9. EØSU mener, at beskæftigelsens kvalitet, som er et af principperne i den europæiske søjle for sociale rettigheder, bør afspejles i kravet om at indgå offentlige kontrakter med virksomheder, der anvender kollektive overenskomster, eller, hvis dette ikke er muligt, følge gældende national lovgivning og praksis, der følger af aftalerne mellem arbejdsmarkedets parter. Dette vil forhindre social dumping og sikre fair konkurrence.

1.10. EØSU glæder sig over de standardiserede gratis værktøjer til beregning af livscyklusomkostninger, der allerede er blevet udviklet af Kommissionen. Et produkts eller en tjenesteydelses livscyklusomkostninger og brugen af andre kriterier end prisen alene, f.eks. kvalitet, bæredygtighed eller sociale virkninger, inspirerer og tilskynder offentlige indkøbere til at bruge indkøbene til at gøre en positiv forskel socialt og etisk.

1.11. Det er afgørende at styrke SMV'ers og sociale virksomheders deltagelse i offentlige udbud, hvilket kunne opnås ved at yde SMV'er bistand til tilbudsgivningen og ved at finde den rette balance mellem kvalitative og kvantitative kriterier i udbudsbetingelserne.

1.12. EØSU er overbevist om, at skridt i retning af at gøre det obligatorisk at medtage sociale klausuler i offentlige udbud vil sikre, at vurdering af det sociale aspekt — der sammen med det økonomiske og miljømæssige aspekt repræsenterer den tredje søjle for bæredygtig udvikling — bliver en fast del af udbudsprocedurene.

1.13. EØSU mener ligeledes, at miljømærker er et godt værktøj at bruge, hvis cirkularitetsaspekter kan medtages, men de nuværende direktiver gør det unødigt kompliceret for indkøberen, fordi de forudsætter, at indkøberen præcis ved, hvad miljømærket omfatter.

1.14. Det er vigtigt, at offentlige indkøbere uddannes i de juridiske og tekniske aspekter af cirkulære offentlige indkøb og begrebet »livscyklusomkostninger«, og at de indkøbere, der er slutbrugere, uddannes i bæredygtig anvendelse af produkter.

1.15. For EØSU er det afgørende, at konceptet med cirkulære offentlige indkøb fremmes, enten gennem bredere formidling af gode eksempler og god praksis eller gennem oplysningskampagner eller, hvor det er relevant, offentlige initiativer og uddannelsesinitiativer. Der er behov for partnerskab og vejledning, og EU bør i den forbindelse støtte udviklingen af en platform med et stort udbudsnet.

1.16. EU-institutionerne bør også føre an med et godt eksempel ved at praktisere cirkulære offentlige indkøb og synliggøre dette ved hjælp af casestudier, der fremhæver mulighederne og fordelene for alle offentlige indkøbere.

2. Generelle bemærkninger

2.1. De offentlige myndigheders årlige udgifter udgør ca. 14 % af EU's samlede bruttonationalprodukt ⁽¹⁾ og er dermed Europas største forbrugere. Deres udgifter afhænger af de offentlige indkøb.

⁽¹⁾ https://ec.europa.eu/growth/single-market/public-procurement/strategy_da

2.2. Et gennemsigtigt, digitalt og konkurrencedygtigt instrument til cirkulære offentlige indkøb, der omfatter grønne offentlige indkøb som defineret i EU-lovgivningen, hører under politikkerne til fremme af udviklingen af det indre marked, levering af varer og tjenesteydelser af høj kvalitet til borgerne og forbrugerne samt udvikling af en innovativ, intelligent, bæredygtig og socialt ansvarlig offentlig indkøbskultur i EU ⁽²⁾.

2.3. Udviklingen af den cirkulære økonomi er et af EØSU's vigtigste interesseområder. Forvaltningen af offentlige indkøb er en central og afgørende faktor for at opnå øgede investeringer i miljøsektoren og inden for rammerne af investeringsplanen for et bæredygtigt Europa ⁽³⁾ og EØSU's udtalelse om *En ny handlingsplan for den cirkulære økonomi* ⁽⁴⁾.

2.4. Formålet med udtalelsen er at foreslå, at en række forskellige instrumenter indarbejdes i EU-lovgivningen med henblik på at fremme udbredelsen af cirkulære udbudsprocedurer, dvs. afstemme en kontrakts hovedformål med beskyttelse af miljøet og sociale rettigheder og finde og vælge økonomiske løsninger med en mindre miljøpåvirkning i deres levetid.

2.5. Lovgivningen og reguleringen skal sætte skub i cirkulære offentlige indkøb ved hjælp af forskellige instrumenter (minimumskriterier for grønne offentlige indkøb, fremme af en sektorspecifik tilgang, styrkelse af rammen for miljøvenligt design og forbedring af bestemmelserne om miljøvenligt design samt obligatorisk tilsyn) til offentlige indkøb i den cirkulære økonomi med henblik på at:

2.5.1. fremme kvalitet og innovation, herunder fra et miljømæssigt og socialt perspektiv

2.5.2. nedbringe de omkostninger, som lokale myndigheder i dag afholder for de serviceydelser, de tilbyder

2.5.3. gøre offentlige indkøb mere intelligente og effektive

2.5.4. udnytte offentlige indkøb til at løse globale udfordringer såsom klimaforandringer, ressourceknaphed og uligheder ved at støtte socialpolitikker

2.5.5. optrappe overgangen til mere bæredygtige og konkurrencedygtige logistikkæder og forretningsmodeller

2.5.6. vejlede i brugen af rammen for offentlige indkøb i forbindelse med covid-19-krisesituationen ⁽⁵⁾

2.5.7. hjælpe SMV'er og socialøkonomiske virksomheder med at få adgang til en større markedsandel og styrke deres tilstedeværelse på lokale markeder og samtidig fremme en endnu større tilstedeværelse i EU's industrielle systemer, da den gode cirkel kan være en drivkraft for investeringer i miljørelateret innovation og øget efterspørgsel efter specialiserede og faglærte job

2.5.8. forsvare og udvide forbrugerrettigheder og mere effektivt fremme anvendelsen af principperne om retfærdighed og rimelighed, der er fastsat i den europæiske søjle for sociale rettigheder.

2.6. Med indførelsen af cirkulære offentlige indkøb fremmes udviklingen af den cirkulære økonomi. Mange af de nye regler er i dag stadig baseret på frivillig tilpasning. Næste skridt er at øge antallet af obligatoriske aftaler. Derudover det helt afgørende, at de lovgivningsmæssige rammer er enkle, klare og ensartede.

⁽²⁾ Kommissionen offentliggjorde en nyttig brochure om dette emne i 2017: https://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/cp_european_commission_brochure_en.pdf.

⁽³⁾ Se Kommissionens handlingsplan for den cirkulære økonomi, EØSU's udtalelse om *En ny handlingsplan for den cirkulære økonomi* og Europa-Parlamentets initiativbetænkning.

⁽⁴⁾ EUT C 364 af 28.10.2020, s. 94.

⁽⁵⁾ [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020XC0401\(05\)&from=DA](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020XC0401(05)&from=DA)

3. Minimumskriterier for grønne offentlige indkøb i EU

3.1. Ved at indføre obligatoriske minimumskriterier for grønne offentlige indkøb bliver det muligt at hæve udgangspunktet for bæredygtige og cirkulære offentlige indkøb i hele Europa. De kan gøre det lettere at formulere udbudsbetingelser, idet de indeholder forpligtelser, som offentlige myndigheder skal overholde, fordele for virksomheder med miljøcertificeringer, bonusser for de bedst egnede tilbud, nye kriterier for vurdering af tilbud og aggregering af den offentlige efterspørgsel med henblik på at fremme en kvalitativ vurdering af tilbud. Det er vigtigt, at disse minimumskriterier ikke er en hindring for frontløbere eller innovation eller giver ordregivende myndigheder en undskyldning for ikke at gå længere end til minimumsgrænsen. Det vigtige er, at de obligatoriske minimumskriterier løbende kontrolleres og opdateres for at tage højde for teknologiske fremskridt, og at de ikke holder dem tilbage, der ønsker at gå længere. I mellemtiden skal fleksible modeller fremme innovation.

3.2. Socialt ansvarlige offentlige indkøb handler om at opnå positive sociale resultater i offentlige kontrakter. Denne type indkøb har potentiale til at påvirke det bredere marked på både udbuds- og efterspørgselsiden. Ved at foretage intelligente indkøb kan offentlige indkøbere skabe jobmuligheder, anstændige job, social inklusion, inklusion på arbejdsmarkedet og bedre forhold for personer med handicap og socialt dårligt stillede, større tilgængelighed og etisk forsvarlig handel ⁽⁶⁾.

3.3. Ved at købe socialt og etisk forsvarligt kan de virksomheder, der er mest engageret i disse forhold, også tilskyndes til at forbedre deres profil ved at forpligte sig til en mere ansvarlig og bæredygtig forvaltning af produktionsprocessen og arbejdsforholdene for deres medarbejdere. Det gør socialt ansvarlige offentlige indkøb til et strategisk værktøj, der kan bruges til effektivt at fremme social- og arbejdsmarkedspolitikker. Det er vigtigt at gennemføre aktive politikker, der er rettet mod at hjælpe og finansiere virksomheder, nærmere bestemt SMV'er, der ønsker at fremme disse forretningsmodeller.

3.4. Aspektet social bæredygtighed kræver faste forpligtelser, som indebærer, at offentlige kontrakter kun tildeles virksomheder, der anvender gyldige kollektive overenskomster, eller, hvis dette ikke er muligt, følger gældende national lovgivning og praksis, der er afledt af aftaler mellem arbejdsmarkedets parter. Dette vil forhindre social dumping og sikre fair konkurrence.

3.5. Kommissionen kan gøre det nemmere at anvende kriterier for socialt ansvar i offentlige indkøb og skabe incitamenter til at bruge disse kriterier i hele EU. Den kunne f.eks. afholde en række workshopper for at gøre opmærksom på den nye vejledning »Buying Social Guide« (forventes offentliggjort i 2021) og offentlige indkøberes brug af sociale kriterier og klausuler med henblik på at støtte socialøkonomiske organisationer og optimere mulighederne for social ansvarlighed ved fremstilling af varer og levering af tjenesteydelser. Den kunne også opdatere kampagnen #WeBuySocialEU, der har samlet og formidlet 71 eksempler på god praksis og en række videoer ⁽⁷⁾ for at inspirere og tilskynde offentlige indkøbere til ved hjælp af indkøbene at gøre en positiv forskel socialt og etisk.

3.6. Forpligtelsen til at indarbejde minimumskriterier for grønne offentlige indkøb i de offentlige indkøbsprocedurer vil bidrage til at fremme socialt iværksætteri og den sociale økonomi og vil have en positiv indvirkning på både SMV'er og forbrugere sammen med de pågældende organisationer. Derudover skal de offentlige myndigheder sikre sig, at indførelsen af miljøkriterier ikke medfører en væsentlig stigning i den administrative byrde. En stor administrativ byrde i indkøbsproceduren er en af de største hindringer for SMV'ernes deltagelse.

3.7. Cirkulære offentlige indkøb vil give offentlige myndigheder mulighed for ikke længere kun at anvende laveste pris som kriterium på indkøbstidspunktet, men også inddrage tilbuddenes kvalitets- og cirkularitetsaspekter, et produkts eller en tjenesteydelsens livscyklusomkostninger og anvende kriterier som f.eks. kvalitet, bæredygtighed eller sociale virkninger. Kommissionen, der allerede har udviklet standardiserede gratis værktøjer til beregning af livscyklusomkostninger ⁽⁸⁾, har gode forudsætninger for at udvikle sådanne gennemsigtige og pålidelige værktøjer, som offentlige indkøbere trygt kan anvende. Disse værktøjer bør også give mulighed for at beregne og medtage produkters kulstofomkostninger i vurderingen.

⁽⁶⁾ Nævnes i Kommissionens vejledning »Socialt ansvarlige indkøb«, der er under udarbejdelse.

⁽⁷⁾ #webuysocial.eu — YouTube.

⁽⁸⁾ Life Cycle costing — GPP — Environment — Kommissionen (europa.eu).

EØSU opfordrer til, at offentlige indkøbere tilskyndes til at bruge de eksisterende værktøjer i indkøbsprocessen som en hjælp til at udvikle innovative løsninger, f.eks. gennem innovationspartnerskaber eller konkurrencerelaterede dialoger.

3.8. Formålet med cirkulære offentlige indkøb bør være at styre kontrakter i retning af at opfylde et givent behov frem for bare at købe et bestemt produkt som led i en fast procedure. En mere omfattende undersøgelse af behov vil således skabe mulighed for at indføre en funktionel eller præstationsbaseret tilgang. På den måde bliver det muligt at indføre større fleksibilitet i proceduren og udvikle og gennemføre de mest effektive løsninger og dermed nedbringe omkostningerne og ressourceforbruget. Funktionelle og præstationsbaserede tilgange opnås bedst ved indkøb af tjenesteydelser frem for produkter, herunder vedligeholdelses- og tilbagetagestjenester. Efterspørgslen efter sådanne tjenesteydelser vil skabe nye forretningsmuligheder på lokalt plan.

3.9. Cirkulære offentlige indkøb kan være med til at fremme et produkts miljødesign og dets designegenskaber i forhold til genvinding, udvidet producentansvar, affaldsforebyggelse, emballagematerialer og dele- og samarbejdøkonomien, genanvendelse og nystandsættelse.

3.10. Direktiverne indeholder ingen specifikke obligatoriske regler om emissioner eller cirkulær økonomi, men giver de offentlige myndigheder mulighed for:

- at anvende strategiske indkøb, som er en relevant og effektiv måde at reagere på samfundsmæssige, miljømæssige og økonomiske udfordringer på med henblik på at forme måden, som både den offentlige og den private sektor agerer på markedet
- at tage fat på fælles samfundsmæssige mål i indkøbsprocessen baseret på sociale hensyn i forbindelse med tildeling af kontrakter med fokus på at fremme ligestilling mellem kønnene, beskæftigelsesmuligheder og bekæmpe forskelsbehandling⁽⁹⁾.

En mulighed er at overveje at erstatte det nuværende system, som overlader beslutningen om i vid udstrækning at anvende strategiske indkøb til medlemsstaterne, med EU-minimumskriterier på nogle områder såsom bæredygtighed og livscyklusomkostninger. En sådan politik kan samtidig tilskynde til en F&U-ramme med henblik på at skabe cirkulære løsninger.

4. Særlige bemærkninger

4.1. SMV'er

4.1.1. Målet er at øge SMV'ers og sociale virksomheders deltagelse i offentlige udbud gennem innovative cirkulære offentlige indkøb og større professionalisering af alle interessenter.

4.1.2. Det er nødvendigt at støtte potentielle leverandører — navnlig SMV'er og sociale virksomheder — i at byde på cirkulære offentlige kontrakter. Mange SMV'er er fortsat ikke bekendt med markedsmulighederne, eller hvordan de skal finde dem, herunder hvordan de bruger TED-databasen (Tenders Electronic Daily)⁽¹⁰⁾, og hvordan de finder udbud i andre lande, og kæmper med at levere den miljømæssige og sociale dokumentation, som indkøberne kræver for at kunne sammenholde tilbud. Effektive og virkningsfulde udbud forudsætter tilbud af høj kvalitet.

4.1.3. I den sammenhæng kan sociale og miljømæssige kriterier have betydning for, hvilke SMV'er der kan tilbyde deres varer og tjenesteydelser. For at kunne opfylde disse kriterier bliver SMV'erne nødt til at foretage betydelige investeringer uden nogen garantier. Derfor skal de offentlige myndigheder passe på, at de ikke tildeler kontrakter primært eller udelukkende på baggrund af den laveste pris, da dette vil skade SMV'erne.

4.1.4. Forbedret ressourceeffektivitet og fokus på bæredygtighed har betydning for innovation og konkurrencefordele for en del af produktionssystemet, navnlig når der er tale om SMV'er.

⁽⁹⁾ Pursuing social goals through public procurement — EASME (europa.eu).

⁽¹⁰⁾ <https://ted.europa.eu/TED/browse/browseByMap.do>

4.1.5. Denne innovative tilgang til cirkulære offentlige indkøb fungerer ikke kun på nationalt eller regionalt plan, men uden tvivl også på lokalt plan, hvor den vil have størst indvirkning på SMV'er og kooperativer. Kommissionens Big Buyer-initiativ om cirkulært og bæredygtigt byggeri sigter f.eks. mod at fremme anvendelsen af innovative indkøb med fokus på byggepladser med nulemission, tunge elektriske køretøjer og cirkulære byggematerialer.

4.1.6. Det vil give kommerciel innovation større fremdrift, det forventes at medføre strømlinet overvågning (af økonomiske og miljømæssige resultater), og digitalisering af procedurer vil hjælpe små økonomiske enheder med at deltage i udbud.

4.2. Klausuler og mærkninger

4.2.1. Forpligtelsen til at anvende minimumskriterier for grønne offentlige indkøb i EU for alle udbud, uanset beløb (dvs. for 100 % af værdien af tilbuddet i stedet for på en procentdel af tilbuddet) vil bane vejen for overgangen og sikre, at indkøbene er både »grønne« og »bæredygtige«.

4.2.2. Ved at gøre det obligatorisk at medtage sociale klausuler i offentlige udbud ved tildeling af koncessionskontrakter samt bygge- og anlægskontrakter og kontrakter vedrørende tjenesteydelser og varer især — men ikke kun — dem, der vedrører arbejdskraftintensivt arbejde (f.eks. rengørings- og cateringydelser mm.) sikres det, at vurderingen af det sociale aspekt — der sammen med det økonomiske og miljømæssige aspekt repræsenterer den tredje søjle for bæredygtig udvikling — bliver en fast del af udbudsprocedurerne.

4.2.3. Sociale klausuler vedrører den korrekte anvendelse af den gældende kollektive overenskomst, der dækker alle arbejdstagere. De kan imidlertid også tjene den almene sociale interesse med beskæftigelse af risikogrupper og med socialøkonomiske projekter.

4.2.4. Den ordregivende myndighed bør så vidt muligt stille krav om et miljømærke eller en certificering i udbudsbetingelserne. Miljømærker kan være et nyttigt værktøj for indkøbere. Indkøbere kan i dag specificere, at varer og tjenesteydelser skal overholde et miljømærkes tekniske specifikationer. De kan stille krav om et bestemt miljømærke, men skal samtidig sikre sig, at det opfylder visse betingelser, der er fastsat i direktiverne om offentlige indkøb. Dette er kompliceret, og indkøberne har ofte hverken ressourcer eller tid til dette.

4.2.5. Miljømærker er et godt værktøj at bruge, hvis cirkularitetsaspekter kan medtages, men de nuværende direktiver gør det unødigt kompliceret for indkøberen — de forudsætter, at denne præcis ved, hvad miljømærket står for. Idéen med miljømærket er imidlertid at gøre det lettere for indkøberen, så denne ikke behøver at kende alle tekniske detaljer og indvirkning for et produkt/en tjenesteydelse. Det er vigtigt, at miljømærket er anerkendt og grundigt kontrolleret for at undgå falske miljøanprisninger og grønvaskning. I takt med, at indkøberne bevæger sig i retning af mere funktionelle eller præstationsbaserede tilgange, vil efterspørgslen efter tjenesteydelser i den cirkulære økonomi stige. Miljømærker kan også tildeles tjenesteydelser, som det f.eks. er tilfældet med EU's nye miljømærke for rengøringstjenester.

4.3. Uddannelse

4.3.1. Det er vigtigt, at offentlige indkøbere uddannes i de juridiske og tekniske aspekter af cirkulære offentlige indkøb og begrebet »livscyklusomkostninger«, og at de indkøbere, der er slutbrugere, uddannes i bæredygtig anvendelse af produkter. ICLEI⁽¹¹⁾ har sammen med andre organisationer opdateret Kommissionens værktøjskasse til uddannelse i grønne offentlige indkøb. Et uddannelsesprogram tilrettelagt af Kommissionen med sigte på at uddanne relevante medarbejdere som specialister i cirkulære offentlige indkøb inden for forskellige områder ville være en investering, der i sidste ende kan betyde færre udgifter og dermed besparelser. Bløde færdigheder, f.eks. evnen til at indgå i en markedsdialog, er også vigtige. Samarbejde og dialog mellem indkøbere og leverandører hjælper indkøberne med at få et overblik over, hvad der kan fås på markedet, og hjælper leverandørerne med at forberede sig på at skulle opfylde indkøbernes fremtidige behov. Uddannelse af de relevante medarbejdere som specialister i cirkulære offentlige indkøb inden for forskellige områder er en investering, der i sidste ende kan betyde færre udgifter og dermed besparelser. Det er desuden nødvendigt at støtte potentielle leverandører — navnlig SMV'er og sociale virksomheder — i at byde på cirkulære offentlige kontrakter.

⁽¹¹⁾ Lokale myndigheder for bæredygtighed (<https://iclei-europe.org>).

4.4. Fremme

4.4.1. Det er afgørende at fremme idéen om cirkulære offentlige indkøb, enten gennem bredere formidling af gode eksempler og god praksis eller eventuelt gennem andre foranstaltninger såsom oplysningskampagner eller, hvor det er relevant, offentlige initiativer og uddannelsesinitiativer, som EØSU kunne støtte og organisere. Foruden uddannede indkøbere kræver cirkulære offentlige indkøb dedikerede beslutningstagere, velinformerede brugere, kontraktforvaltere og engagerede leverandører, der er i stand til at opfylde nye behov. Pilotprojekter giver offentlige indkøbere en ideel mulighed for at opbygge kapacitet, skabe øget opmærksomhed og være drivkraft for markedsændringer ved at skabe reelle forretningsmuligheder. De fremtidige europæiske finansieringsstrømme bør fortsat støtte innovative pilotprojekter inden for cirkulære offentlige indkøb, der fremmer læring gennem praktisk erfaring og skaber muligheder for opskalering og replikation.

4.4.2. Kommissionen har siden 2010 samlet 189 inspirerende eksempler på grønne offentlige indkøb. Yderligere 12 vil komme til i løbet af 2021. Mange af dem er også eksempler på cirkulære offentlige indkøb. Kommissionen kunne gøre en større indsats for at fremme god praksis, der er blevet anvendt i medlemsstaterne ⁽¹²⁾.

4.4.3. Den europæiske interessentplatform for cirkulær økonomi blev lanceret som et fælles initiativ mellem Kommissionen og EØSU i marts 2017. Den samler interessenter, som beskæftiger sig med cirkulær økonomi i Europa, og giver mulighed for udveksling af god praksis, viden og høstede erfaringer i den cirkulære økonomi ⁽¹³⁾ ⁽¹⁴⁾.

4.4.4. Nogle lande uddeler nationale priser for offentlige indkøb, og de omfatter som regel også en pris for grønne/innovative/sociale indkøb. EØSU foreslår, at der oprettes en europæisk pris for offentlige indkøb.

4.4.5. EU-institutionerne bør også føre an med et godt eksempel ved at praktisere cirkulære offentlige indkøb og synliggøre dette ved hjælp af casestudier, der fremhæver mulighederne og fordelene for alle offentlige indkøbere. Som hovedregel skal alle udbud indeholde kriterier for grønne offentlige indkøb.

Bruxelles, den 9. juni 2021.

Christa SCHWENG
Formand
for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

⁽¹²⁾ Se https://ec.europa.eu/environment/gpp/case_group_en.htm.

⁽¹³⁾ Se <https://circulareconomy.europa.eu/platform/en/good-practices>.

⁽¹⁴⁾ Et godt eksempel på en lokal udbudsplan er Amsterdamplanen: https://mk0mratuurzaamnh901f.kinstacdn.com/wp-content/uploads/2020/01/MRA_CirculairInkopen_ENGdef01.pdf.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Ingen grøn pagt uden en social pagt«**(initiativudtalelse)**

(2021/C 341/03)

Ordfører: **Norbert KLUGE**

Plenarforsamlingens beslutning	20.2.2020
Retsgrundlag	Forretningsordenens artikel 32, stk. 2 Initiativudtalelse
Kompetence	Sektionen for Det Indre Marked, Produktion og Forbrug
Vedtaget i sektionen	11.5.2021
Vedtaget på plenarforsamlingen	9.6.2021
Plenarforsamling nr.	561
Resultat af afstemningen (for/imod/hverken for eller imod)	213/3/12

1. Konklusioner og anbefalinger

1.1. Medlemsstaterne, virksomhederne og borgerne er nødt til at tage fat på grundlæggende udfordringer, der udvikler sig hastigt. De er nødt til at tage fælles ansvar for, at ingen lades i stikken. Genopretningen skal bygge på beskyttelse af menneskerettighederne og de sociale rettigheder, de demokratiske værdier og retsstatsprincippet, udnyttelse af det indre markeds fulde potentiale, opfyldelse af verdensmålene for bæredygtig udvikling, skabelse af en cirkulær økonomi og opnåelse af klimaneutralitet i EU senest i 2050 ⁽¹⁾. EØSU understreger, at EU skal spille en ledende rolle i denne proces, også på globalt plan.

1.2. Omstillingen til grønnere og mere bæredygtige økonomiske paradigmer vil medføre høje økonomiske omkostninger, hvilket risikerer at øge den sociale ulighed og udhule den sociale samhørighed ⁽²⁾. Der bliver ikke nogen »grøn pagt« uden en integreret »social pagt«. Flere centrale politiske komponenter er nødvendige for at sikre en tæt sammenhæng mellem den grønne pagt og social retfærdighed.

1.3. Fremme af beskæftigelse og færdigheder, smidige omstillinger og en dynamisk social dialog er med al tydelighed vigtige elementer. Men som en væsentlig del af en ny grøn pagt handler en social pagt ikke blot om »arbejde«. Det handler om at sikre alle, der har brug for det — også dem, som er helt udelukket fra arbejdsmarkedet — en indtægt, socialsikring og finansiell støtte. Inddragelse af alle civilsamfundsaktører skal være et fælles mål og et fælles anliggende, også i virksomheders beslutningsprocesser — dvs. at man skal tænke på, hvordan man kan inkludere de mest sårbare grupper.

1.4. Virksomhederne skal efter evne bidrage til den grønne/socialt pagt. De skal naturligvis fortsat stræbe efter at være rentable og konkurrencedygtige. De kan endvidere gøre mere for på hver deres måde at bidrage til, at den grønne pagt, genopretnings- og resiliensplanerne samt den industrielle omstilling bliver vellykkede og munder ud i sociale fordele. Dette omfatter fremme af iværksætteri og SMV'ernes særlige rolle, men også en styrkelse af de socialøkonomiske virksomheders rolle. Sidstnævnte bør betragtes som medaktører, når det gælder om at tilpasse de regionale og lokale arbejdsmarkeder til de industrielle forandringer.

1.5. Et vigtigt element i en sådan tilgang er en stærk og fremadskuende social dialog ⁽³⁾. Dette vil ligeledes bidrage til en mere åben og deltagesorienteret virksomhedsledelse. Selv om en effektiv beslutningstagning er en af de vigtigste forudsætninger for virksomhedernes succes, og deres bestyrelser fortsat skal være fleksible med hensyn til at finde en balance mellem de enkelte interessenters interesser, kan den sociale dialog spille en konstruktiv rolle, når det gælder om at forbedre kvaliteten af virksomhedernes beslutningstagning, hvilket er blevet bekræftet i flere empiriske undersøgelser.

⁽¹⁾ EESC proposals for post-COVID-19 recovery and reconstruction: towards a new societal model.

⁽²⁾ EUT C 47 af 11.2.2020, s. 30.

⁽³⁾ EUT C 10 af 11.1.2021, s. 14.

Formålet med *workers' voice* ⁽⁴⁾ er at skabe en langsigtet positiv forandring i virksomheden ved at trække på intern knowhow om virksomhedens procedurer og dermed forbedre risikostyringen og kontrollen med reglernes overholdelse. Dette højner informationsniveauet og kvaliteten af de beslutninger, der træffes i virksomhedsbestyrelser.

1.6. EØSU anerkender Kommissionens forståelse af dette spørgsmål, sådan som det kommer til udtryk i handlingsplanen for den europæiske søjle for sociale rettigheder (fra marts 2021): Efterhånden som Europa bevæger sig fra kriserespons til genopretning, spiller »social dialog, oplysning, høring og deltagelse af arbejdstagere og deres repræsentanter på forskellige niveauer (herunder på virksomheds- og sektorniveau) [...] en vigtig rolle i udformningen af økonomiske omstillinger og fremme af innovation på arbejdspladsen, navnlig med henblik på den igangværende grønne og digitale omstilling og ændringerne på arbejdsmarkedet« ⁽⁵⁾. Kommissionen anbefaler, at de nationale myndigheder og arbejdsmarkedets parter sikrer, at arbejdstagerne informeres og høres, og fremmer arbejdstagernes deltagelse på virksomhedsniveau med henblik på at fremme innovation på arbejdspladsen.

1.7. Denne systematiske forståelse af *workers' voice* i virksomhedernes beslutningstagning vedrørende omstrukturering og innovation på arbejdsmarkedet bør også gøre sig gældende i forbindelse med reformen af det europæiske semester og de nationale resiliensplaner. EU bør i højere grad udnytte dette under udformningen af sin fælles handelspolitik.

1.8. Selv om den eksisterende EU-ramme for virksomhedsledelse giver virksomhederne vejledning om, hvordan de kan tage hensyn til forskellige interessenters interesser, kræver bæredygtig virksomhedsledelse en bredere og pluralistisk forståelse af, hvordan en virksomhed forventes at være. I erkendelse af aktionærernes afgørende betydning for tilsynet med virksomhederne efterlyser EØSU et incitament til at overveje en mere hensigtsmæssig og interessentorienteret selskabsret inden for EU's ramme for virksomheder, således at *workers' voice* systematisk anerkendes. Bredere enighed og en fremadskuende tilgang af denne slags bør gøre det muligt at løfte de enorme udfordringer, som klimaforandringerne, de digitale forandringer og genopretningen efter covid-19-pandemien udgør.

God virksomhedsledelse bør betragtes ud fra et samfundsperspektiv, hvor de »omkostninger«, som bæredygtighed indebærer for en virksomhed, kombineres med de fordele, som samfundet opnår ved mere bæredygtig virksomhedsledelse. Det giver ud over miljømæssige fordele også et mere rummeligt samfund, navnlig gennem ansættelse af en mere mangfoldig arbejdskraft.

1.9. Alle interessenter, og særligt arbejdstagerne, som udgør et bærende element i virksomheden skal høres som en integreret del af indsatsen for at fremme morgendagens bæredygtige og konkurrencedygtige virksomheder i et sundt miljø. SMV'er, kooperativer og socialøkonomiske virksomheder spiller en vigtig rolle i denne tilgang.

1.10. EØSU efterlyser en mere åben og inklusiv tilgang til EU's økonomiske rammer for at styrke proaktive borgeres indflydelse som iværksættere, arbejdstagere og forbrugere/prosumenter og sætte Unionens demokratiske og repræsentative organisationer i stand til at foregribe og forme forandringer ⁽⁶⁾. Desuden bør virksomhederne vejledes i, hvordan de kan bidrage til et mere rummeligt samfund. Dette er den mest effektive måde at opfylde EU's mål om »ikke at lade nogen i stikken« på.

⁽⁴⁾ Repræsentation af arbejdstagernes interesser på arbejdspladsen og på virksomhedsplan ved samarbejdsudvalg og arbejdstagerrepræsentanter i selskabernes bestyrelser interagerer som funktionelle ækvivalenter altid forskelligt med systemer for social dialog og overenskomstforhandlinger afhængigt af den nationale sammenhæng. På EU-plan defineres information og høring i direktivet om europæiske samarbejdsudvalg. Hvad angår deltagelse i selskabers bestyrelser, henvises der i EU's lovgivning om det europæiske selskab udelukkende til allerede eksisterende nationale bestemmelser. »*Workers' voice*« anvendes derfor som et overordnet, generisk begreb, der skal gøre det nemmere at opnå en fælles forståelse af formålet med denne udtalelse.

⁽⁵⁾ https://ec.europa.eu/info/files/european-pillar-social-rights-action-plan_da

⁽⁶⁾ Kommissionen er ved at udarbejde et initiativ om styrkelse af forbrugernes indflydelse på den grønne omstilling, som også vil omfatte visse sociale aspekter. Derudover vil der blive iværksat et initiativ om bæredygtige produkter, der vil kræve oplysninger om bæredygtighedskriterierne for visse produktkategorier, og som ligeledes vil omfatte sociale aspekter.

1.11. EØSU ser gerne, at virksomhedsledelser i højere grad forpligtes til at skabe langsigtet værdi ved at forfølge langsigtede interesser, hvilket igen skal øge deres ansvar med hensyn til virksomhedernes bæredygtighed. Arbejdstagernes bidrag gennem passende kanaler kan også have en positiv indvirkning på langsigtede virksomhedsstrategier og -investeringer. Metoder såsom repræsentation af arbejdstagere på bestyrelsesniveau har ved mange lejligheder vist sig at have en positiv indvirkning på langsigtede virksomhedsstrategier og -investeringer ⁽⁷⁾.

1.12. Den sociale dimension skal anerkendes i den kommende ajourførte industristrategi. Derudover skal der tages højde for de sociale, økonomiske og miljømæssige aspekter i forbindelse med udviklingen af nøgleresultatindikatorer, der skal forbedre målingen af den europæiske industris omstilling og modstandsdygtighed i tiden efter pandemien, og som skal medtages i ajourføringen af EU's industristrategi, som Kommissionen offentliggjorde en meddelelse om den 5. maj 2021. Sociale (herunder arbejdsmæssige), økonomiske og miljømæssige aspekter skal betragtes som ligeværdige. Ud over industripolitikken og de finansielle markeder bør der også tages højde for nøgleresultatindikatorernes miljømæssige og sociale dimension i virksomhedernes interne regnskabssystemer og beslutningsprocesser. I den forbindelse bør naturkapitalen ⁽⁸⁾ samt den sociale og menneskelige kapital måles sideløbende med den finansielle kapital. EU-lovgivningen bør understøtte regnskabsstandarder i Europa, som i passende grad afspejler de reelle sociale og økonomiske omkostninger.

1.13. På den baggrund ønsker EØSU at indlede en politisk debat på alle niveauer om, hvordan en ny EU-ramme for interessenter skal se ud. Europa-Parlamentet og de kommende rådsformandskaber må stille sig i spidsen for denne debat om, hvordan samspillet mellem alle interessegrupper skal udformes politisk og med tiden også indarbejdes i EU's retlige ramme for interessenter som en af de vigtigste forudsætninger for klimavenlige, modstandsdygtige og økonomisk fremgangsrige virksomheder, der er bæredygtige på lang sigt og samtidig er socialt ansvarlige. I den sammenhæng bør der også gøres overvejelser om investorernes og kapitalmarkedernes adfærd.

1.14. For at muliggøre deltagelse på europæisk plan og sikre direkte information opfordrer EØSU Kommissionen og Europa-Parlamentet til at følge op på drøftelserne om et EU-rammedirektiv for minimumsstandarder for information, høring og arbejdstagerdeltagelse på bestyrelsesplan i de tilfælde, hvor virksomheder anvender EU-selskabsret.

1.15. Det er yderst vigtigt for alle interessenter, herunder aktionærerne, at virksomhedernes beslutningsproces er af høj kvalitet. Med tanke herpå og i lyset af EU's mål under den grønne pagt og Next Generation-genopretningsprogrammet opfordrer EØSU EU's politiske beslutningstagere til at tage EU-rammen for virksomhedsledelse og aktionærdirektivet op til fornyet overvejelse med henblik på at skabe yderligere forbedringer. EØSU understreger imidlertid, at det er vigtigt at gennemføre konsekvensanalyser og overholde principperne om bedre regulering i forbindelse med alle lovgivningsmæssige tiltag på dette område.

1.16. Selv om alle aktørers (virksomheders, myndigheders og civilsamfundets) ansvar skal være klart udstukket, anbefaler EØSU, at der i en sådan debat om en forbedret EU-ramme for god virksomhedsledelse lægges stor vægt på forbindelsen til aktive arbejdsmarkedspolitikker og deres virkninger i regionerne, på effektive offentlige arbejdsformidlinger, på socialsikringssystemer, der er tilpasset de ændrede mønstre på arbejdsmarkedene, og på etableringen af passende sociale sikkerhedsnet med hensyn til en minimumsindtægt og sociale ydelser til de mest sårbare grupper.

1.17. I tråd med princippet om god virksomhedsledelse med henblik på en vellykket grøn pagt, der indeholder en inkluderende social pagt, opfordrer EØSU Kommissionen til at indarbejde en bredere interessentmodel som benchmark for bæredygtig virksomhedsledelse i sit arbejdsprogram. Debatten herom kan trække på resolutioner, udtalelser og rapporter, der allerede er blevet vedtaget af både EØSU og Europa-Parlamentet.

⁽⁷⁾ Disse aspekter vil indgå i Kommissionens kommende lovforslag om bæredygtig virksomhedsledelse, navnlig i den del, der omhandler virksomhedsledelsers opgaver. Ifølge Kommissionen skal fagforeninger og interessenter inddrages i de begrebsmæssige drøftelser på et tidligt tidspunkt.

⁽⁸⁾ Kommissionen samarbejder allerede med virksomheder om bogføringen af naturressourcer. Da der findes flere forskellige metoder, gøres der forsøg på at strømline disse og udvikle fælles standarder til dette formål. Fagforeninger og interessenter bør inddrages i udviklingen af sådanne standarder.

2. Den grønne pagt og genopretningen efter covid-19 som led i en retfærdig omstilling i Europa

2.1. I EU-retten er de sociale, miljømæssige og økonomiske mål endnu ikke fuldt ud ligestillede. I handlingsplanen for finansiering af bæredygtig vækst⁽⁹⁾, som har til formål at omdirigere midler i retning af en mere bæredygtig økonomi, integrere bæredygtighed i risikostyringen samt fremme gennemsigtighed og langsigtede dispositioner, henvises der til den miljømæssige, økonomiske og sociale dimension af bæredygtighed, mens det fælles klassificeringssystem (eller taksonomien) for bæredygtige aktiviteter hidtil kun har opstillet kriterier for miljømæssigt bæredygtige økonomiske aktiviteter og således har udskudt fastsættelsen af sociale kriterier⁽¹⁰⁾. I den sammenhæng betragter Kommissionen investorer (arbejdstagere investerer også i deres virksomhed) som en af drivkræfterne for bæredygtig udvikling, og den undersøger ligeledes, hvordan forbrugernes og andre interessenters rolle kan styrkes i forbindelse med omstillingen til bæredygtighed.

2.2. Covid-19-pandemiens konsekvenser for arbejdspladserne og virksomhederne er af en hidtil uset karakter. Dette påvirker sundheden og sikkerheden samt tilrettelæggelsen af arbejdet og virksomhedernes økonomiske og finansielle vilkår, og det fremskynder virksomhedernes omstrukturering og digitalisering samt polariseringen på arbejdsmarkedet.

2.3. I lyset af denne uvished er EU's politikker nødt til at føre til reelle forbedringer af borgernes liv⁽¹¹⁾. Den sociale model med inkluderende, pluralistiske og demokratiske samfund har brug for et modstandsdygtigt civilsamfund og et sundt og bæredygtigt socialt miljø baseret på nationale politikker og integration på arbejdsmarkedet. Ellers vil nationalisme og populisme i stigende grad true med at omstøde de demokratiske værdier og undergrave den sociale og politiske stabilitet.

2.4. Der er et reelt behov for at udvikle en bred definition af den sociale dimension for at støtte den grønne pagt og hermed alle relevante interessenter. Denne tilgang bør omfatte relevante EU- og medlemsstatspolitikker for bl.a. beskæftigelse, socialsikring og velfærd, sundhed samt uddannelse og erhvervsuddannelse, med fokus på de mest sårbare grupper i samfundet.

2.5. EU's medlemsstater bør fremme strukturreformer, navnlig inden for politikker for socialsikring, beskæftigelse samt uddannelse og erhvervsuddannelse for at blive bedre i stand til at løfte de udfordringer, der er forbundet med en retfærdig omstilling. Dette betyder aktive arbejdsmarkedspolitikker, effektive offentlige arbejdsformidlinger, socialsikringssystemer, der er tilpasset de ændrede arbejdsmarkedsmønstre, og etablering af passende sociale sikkerhedsnet med hensyn til en minimumsindkomst og sociale ydelser til de mest sårbare grupper.

2.6. Bæredygtige virksomheder er nødt til at være konkurrencedygtige og skabe muligheder for anstændigt arbejde og en anstændig indkomst på modstandsdygtige steder og i sunde miljøer. Dette er en af de vigtigste forudsætninger for virkeliggørelsen af de europæiske mål og værdier, når det drejer sig om at gennemføre en retfærdig omstilling, der gavner hele civilsamfundet. I tider præget af omstilling og krise er det vigtigt at inddrage arbejdstagere og interessenter, da de kan udgøre et solidt grundlag for støtten til ansatte i virksomheder og samfund og dermed fremme sikkerhed og stabilitet. Dette har afgørende betydning for virksomhedernes konkurrencefordele i et globalt samfund.

3. På vej mod miljømæssigt, socialt og økonomisk bæredygtig virksomhedsledelse

3.1. Under hensyntagen til nationale forskelle og forskelle i virksomhederne er information, høring og deltagelse på bestyrelsesniveau et vigtigt politisk spørgsmål for bæredygtige virksomheder, da det understøtter mere langsigtede dispositioner og forbedrer kvaliteten af beslutningstagningen inden for rammerne af en økonomisk reformdagsorden⁽¹²⁾. Hermed bliver en virksomheds »gode omdømme« til en konkurrencefordel. Bæredygtig virksomhedsledelse skal fremme et langsigtet og pluralistisk fokus i virksomhedernes beslutninger, uden at det går ud over korrektheden, kvaliteten og effektiviteten af beslutningstagningen. Der bør skelnes mellem virksomhedernes juridiske interesse, som ledelsen er bundet af, og aktionærernes interesse, som nogle gange har en tendens til at være centreret om profit på kort sigt. En pluralistisk, langsigtet og bæredygtig tilgang bør også omfatte arbejdstagernes interesser og andre interessenters interesser.

⁽⁹⁾ COM(2018) 97 final.

⁽¹⁰⁾ Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2020/852 af 18. juni 2020 om fastlæggelse af en ramme til fremme af bæredygtige investeringer og om ændring af forordning (EU) 2019/2088 (EUT L 198 af 22.6.2020, s. 13).

⁽¹¹⁾ EUT C 228 af 5.7.2019, s. 24.

⁽¹²⁾ EUT C 161 af 6.6.2013, s. 35.

3.2. Kommissionen har i den forbindelse taget nogle forberedende skridt i retning af et muligt lovgivningsinitiativ om obligatorisk due diligence. EØSU støtter på det kraftigste disse initiativer ⁽¹³⁾.

3.3. Et nyt paradigme med foregribelse og håndtering af forandringer som led i »god« virksomhedsledelse, der også tager højde for de sociale omkostninger ved omstruktureringer, forandringer og virksomhedens bidrag til et mere rummeligt samfund, bør endvidere drøftes og udvikles i tillæg til omkostnings- og produktivitetsindikatorerne. Der skal derudover tages højde for virkningerne på indkomstfordelingen, alder og kønsligestilling, arbejdspladser, kvaliteten af miljøet og beskæftigelsen samt bæredygtighed og social inklusion ⁽¹⁴⁾.

3.4. Sociale spørgsmål optræder endnu ikke på samme måde i nøgleresultatindikatorerne for finansielle analyser og virksomhedsvurderinger. Selv om Kommissionen har pålagt Den Europæiske Rådgivende Regnskabsgruppe (EFRAG) at udvikle en europæisk regnskabsstandard, findes der endnu ikke nogen standard for måling og vurdering af den globale indvirkning med henblik på beregning og videregivelse af virkningerne af virksomheders aktiviteter. Måling, prisfastsættelse og rapportering af virksomhedernes indvirkning ville gøre det nemmere for virksomhederne at blive klimaneutrale.

3.5. I den forbindelse efterlyser EØSU klare fremskridt i den kommende revision af direktivet om ikkefinansiel rapportering inden for regnskabsstandarder for sociale og arbejdsmæssige aspekter af virksomhedsledelse, herunder arbejdsvilkår, ligestilling i bestyrelser samt beskæftigelse af dårligt stillede arbejdstagere og arbejdstagere med handicap. Virksomhedernes overordnede bæredygtighed bør måles og vurderes nøjagtigt.

3.6. I tråd med målene for den grønne pagt og genopretningen bør virksomhedsledelsers målsætning, der indtil nu har været at generere afkast til aktionærerne, fremover ligeledes suppleres med social og miljømæssig ansvarlighed ⁽¹⁵⁾. Det er derfor altafgørende at sikre systematiske kanaler for *workers' voice* i virksomhedernes beslutningsprocesser.

3.7. Som det allerede fremgår af EØSU's udtalelse om omstilling af industrien til en grøn og digital europæisk økonomi ⁽¹⁶⁾ opfordrer udvalget Kommissionen til at styrke og videreudvikle den sociale dimension i den tilpassede og ajourførte industristrategi. Dette bør også påvirke de nøgleresultatindikatorer, der skal udvikles, f.eks. når der skal medtages sociale indikatorer. Arbejdstagere og civilsamfundsrepræsentanter bør inddrages i høringer om hensigtsmæssige nøgleresultatindikatorer til måling af den grønne pagts succes på både branche- og virksomhedsplan.

3.8. Det er værd at overveje, om EU's retlige ramme bør bidrage til at definere en minimumsstandard for obligatorisk information, høring og arbejdstagerdeltagelse via passende kanaler for *workers' voice* ⁽¹⁷⁾, f.eks. i virksomhedsbestyrelser, som sikrer tidlig information til og høring af arbejdstagerne samt foregribelse af forandringer. Selv om der er opnået positive resultater på dette område, er der behov for at forbedre gennemførelsen og håndhævelsen.

3.9. Endvidere skal der skabes øget ligestilling mellem kønnene i selskabers bestyrelser og på ledelsesniveau. Omgåelse og begrænsning af arbejdstagernes deltagelse på bestyrelsesplan, juridiske virksomhedskonstruktioner og kunstige konstruktioner som f.eks. skuffeselskaber, der oprettes med det formål at undgå arbejdstagerdeltagelse, skal forhindres. For arbejdstagernes deltagelse på bestyrelsesplan, sådan som det er fastsat i den nationale lovgivning i mindst tolv medlemsstater, og hvilket normalt betragtes som medbestemmelse, indebærer dette en tilgang, hvor man aktivt udvikler og fremmer et obligatorisk minimumsniveau for deltagelsesrettigheder på grundlag af fælles europæiske minimumsstandarder for repræsentation. Et eksempel herpå er direktivet om europæiske samarbejdsudvalg, der i højere grad bør matche den

⁽¹³⁾ EUT C 429 af 11.12.2020, s. 136.

⁽¹⁴⁾ F.eks. kan overvejelserne fra »Value Balancing Alliance« være med til at give investeringer i kvalificeret personale større vægt i regnskabet. I alliancen arbejder bestyrelserne i flere store (tyske) virksomheder i øjeblikket sammen. <https://www.value-balancing.com/>.

⁽¹⁵⁾ EUT C 106 af 31.3.2020, s. 1.

⁽¹⁶⁾ EUT C 56 af 16.2.2021, s. 10.

⁽¹⁷⁾ EUT C 10 af 11.1.2021, s. 14.

aktuelle situation og de fremtidige behov for tværnational omstrukturering, i praksis udstyre de europæiske samarbejdsudvalg med de nødvendige ressourcer og kompetencer og fastsætte sanktioner over for de virksomheder, der overtræder reglerne. Høring på sektorniveau bør også udbredes mere aktivt.

3.10. Et socialt Europa skal reguleres af fælles regler, der sikrer, at virksomheder og deres ejere praktiserer »god virksomhedsledelse«. Dette udgør et vigtigt element i en effektiv social dialog ⁽¹⁸⁾. I den forbindelse vil en bindende EU-retlig ramme for due diligence og ansvarlig forretningsskik med inddragelse af arbejdstagerne spille en vigtig rolle.

3.11. »Integration af deltagelse« bør af hensyn til fremme af socialsikring og vækst være en tværgående strukturel bestanddel i al EU-lovgivning og i alle EU-initiativer, der har indflydelse på arbejds- og levevilkårene.

Bruxelles, den 9. juni 2021.

Christa SCHWENG
Formand
for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

⁽¹⁸⁾ EUT C 10 af 11.1.2021, s. 14.

III

(Forberedende retsakter)

DET EUROPÆISKE ØKONOMISKE OG SOCIALE UDVALG

561. PLENARFORSAMLING I DET EUROPÆISKE ØKONOMISKE OG SOCIALE UDVALG — JDE62
— INTERACTIO, 9.6.2021-10.6.2021

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »forslag til Rådets forordning om oprettelse af fællesforetagenderne under Horisont Europa«

(COM(2021) 87 final — 2021/0048(NLE))

(2021/C 341/04)

Hovedordfører: **Anastasis YIAPANIS**

Henvisning	Rådet for Den Europæiske Union, 6.5.2021
Retsgrundlag	Artikel 187 og 188 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde
Kompetence	Sektionen for Det Indre Marked, Produktion og Forbrug
Præsidiets beslutning	23.3.2021
Vedtaget på plenarforsamlingen	9.6.2021
Plenarforsamling nr.	561
Resultat af afstemningen	
(for/imod/hverken for eller imod)	160/0/3

1. Konklusioner og anbefalinger

1.1. Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg (EØSU) anser slutresultaterne af fællesforetagendernes aktivitet for yderst vigtige for den europæiske økonomis fremtid. Det er lige nu, vi har momentum til at mobilisere alle tilgængelige ressourcer og forandre vores økonomi ved at udnytte de banebrydende teknologier og bæredygtige økonomiske modeller.

1.2. Interaktionen og samarbejdet med andre europæiske partnerskaber bør fokusere på strategiske og virkningsdrevne resultater. Synergierne mellem de forskellige EU-støtteprogrammer og EU-politikker såvel som synergierne mellem EU-støtten og de nationale støtteordninger, som ydes på medlemsstatsniveau, er af afgørende betydning for, at FoU-projekter kan få den størst mulige effekt.

1.3. Det står ikke klart, om og hvordan de europæiske partnerskaber vil være åbne for så mange interessenter som muligt. EØSU finder, at principperne om åben deltagelse og gennemsigtighed bør være styrende for alle fællesforetagenders aktiviteter.

1.4. Deltagelsen af arbejdsmarkedets parter og civilsamfundsorganisationer er af afgørende betydning for fællesforetagendernes succes, både som leverandører af ekspertise og som kommunikationskanaler. EØSU opfordrer til en løbende civilsamfundsdialog i eksisterende fællesforetagenders rådgivende grupper og til at inkludere alle relevante arbejdsmarkedsparter og civilsamfundsorganisationer (CSO'er) i fællesforetagendernes interessentgrupper.

1.5. Forskelligartede regler i de forskellige fællesforetagender skaber uklarhed, og EØSU opfordrer til så vidt muligt at anvende en ensartet tilgang, samtidig med at hvert fællesforetagendes særegenheder respekteres.

1.6. EØSU er bekymret over det begrænsede antal organisationer, der kan fungere som private stiftere for flere foretagender. Det opfordrer ligeledes til åbenhed og gennemsigtighed i udvælgelsen af associerede medlemmer. Fællesforetagenderne bør bestræbe sig på at tiltrække medlemmer fra så mange medlemsstater som muligt. Fordelen ved at blive medlem er meget begrænset set i lyset af princippet om åben indkaldelse af forslag til finansiering. Antallet af private pladser i bestyrelsen bør derfor øges, sådan som det er sket i fællesforetagendet for ren luftfart.

1.7. Artikel 26, stk. 4, litra b), bør ændres til »medlemmernes og bidragydende partneres finansielle bidrag til fællesforetagendet til dækning af driftsomkostningerne«. De bidragydende partneres rolle er uklar med hensyn til deres deltagelse i aktiviteter, involvering i ledelsen, fordele ved at bidrage finansielt osv.

1.8. Der er behov for i videst muligt omfang at sikre løftestangseffekten af EU-finansieringen og presse på for at opnå private bidrag, der står mål med bidragydernes formåen. EØSU bifalder forslaget om, at de årlige omkostninger bør være markant lavere for SMV'er, og er fortalende for at øremærke en del af fællesforetagendets budget til SMV-aktiviteter.

1.9. EØSU mener, at der er behov for en udførlig forklaring på proceduren for udarbejdelse af arbejdsprogrammet for hvert fællesforetagende, og at denne bør inkluderes i del I af forordningen. De endelige forskningsresultater skal være fuldt tilgængelige for alle EU's interessenter.

1.10. EØSU er yderst tilfreds med forslaget om at fjerne partnerens pligt til at rapportere ikkestøtteberettigede omkostninger og hensigten om at undgå dobbelt regnskabsrevision.

1.11. Der skal arbejdes med EU's egne interesser for øje, og det europæiske forskningsområde og Europas innovationskapacitet skal styrkes. EØSU gør det klart, at resultaterne af forskningen foretaget af fællesforetagenderne skal komme den europæiske industri til gavn gennem anvendelse af europæisk teknologi.

1.12. Europæiske innovationer og patenter bør beskyttes godt imod fjendtlige hensigter og økonomisk spionage. Gennemførelsen af det europæiske enhedspatent er et must, og intellektuel ejendom og patenter er centrale problemstillinger, men bliver ikke nævnt i Kommissionens lovgivningsmæssige forslag.

1.13. EØSU bifalder forpligtelsen til at føre kontrol med inddragelsen af SMV'er, den geografiske sammensætning og forholdet mellem offentlig og privat finansiering. Der bør endvidere indføres kvalitative indikatorer såsom typen af innovationer, der er tilvejebragt, fordelene for civilsamfundet samt antallet af nye job, det har skabt.

2. Indledning

2.1. Den europæiske genopretningsstrategi er meget klar og fokuserer på den dobbelte grønne og digitale omstilling og på at sætte ind over for de strategiske afhængighedsforhold. I denne sammenhæng spiller fællesforetagenderne en vigtig rolle i at samle den europæiske ekspertise fra forskellige økonomiske sektorer, fremme konkurrenceevnen, højne kompetenceniveauet og styrke det industrielle fundament.

2.2. Kommissionen foreslår, at der oprettes ni fællesforetagender under Horisont Europas søjle II — »Globale udfordringer og europæisk industriel konkurrenceevne»: cirkulært biobaseret Europa, ren luftfart, ren brint, Europas jernbaner, Global Health EDCTP3, initiativet om innovativ sundhed, centrale digitale teknologier, SESAR (forskning i luftrafikstyring i det fælles europæiske luftrum) og intelligente net og tjenester.

2.3. Dagsordenerne for alle fællesforetagender bør bygge på den europæiske grønne pagt⁽¹⁾, den europæiske digitale strategi⁽²⁾ og FN's verdensmål for bæredygtig udvikling⁽³⁾ og afspejle målene i ajourføringen af industristrategien fra 2020: Hen imod et stærkere indre marked til fremme af Europas genopretning⁽⁴⁾. De bør inkludere EU's arbejdsmarkedsparter, civilsamfundsorganisationer, SMV'er, offentlige myndigheder og andre interessegrupper. Det har ikke været tilfældet indtil nu.

⁽¹⁾ COM(2019) 640 final.

⁽²⁾ COM(2020) 67 final.

⁽³⁾ FN's verdensmål for bæredygtig udvikling.

⁽⁴⁾ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/da/ip_21_1884

2.4. Fællesforetagendernes hovedformål er at stimulere forskningen og innovationen i hele Unionen og samtidig fremskynde de økonomiske, sociale, digitale og miljømæssige omstillinger. Det er åbenlyst, at fællesforetagenderne har evnen til at udvikle stærke offentlig-private partnerskaber, som vil kunne understøtte EU's lederskab, styrke konkurrenceevnen og væksten samt indsamle viden, ekspertise og videnskabelige resultater af høj kvalitet fra alle EU-lande og tredjelande. Det er ekstremt vigtigt at indsamle viden på tværs af territorier og blandt borgere og virksomheder.

2.5. Forskning og innovation er endvidere afgørende for en bæredygtig genopretning af Europa efter pandemien, idet den sikrer økonomiens konkurrenceevne, jobskabelse og bæredygtig vækst og bidrager til Europas selvstændighed. Kun ved at investere massivt i FoI kan EU indtage en ledende rolle på verdensplan. Det er lige nu, vi har momentum til at mobilisere alle tilgængelige ressourcer og forandre vores økonomi ved at udnytte de banebrydende teknologier og bæredygtige økonomiske modeller.

2.6. Hvad angår investeringer i FoI, halter EU bagud i forhold til andre dele af verden, særligt USA og Asien. Det samme gælder for kapaciteten og hastigheden, hvormed FoU-resultater bliver omsat til innovative produkter og tjenester. Dette er ikke acceptabelt i det lange løb, og Europa kan kun blive førende på verdensplan, hvis det udnytter det momentum, der blev skabt med Horisont 2020. EØSU har allerede advaret om, at »teknologier, som er udviklet i Europa, alt for ofte markedsføres andetsteds. I EU har det ikke været muligt at skabe tech-giganter. Alt for få unge frontløbervirksomheder vokser til at blive store forsknings- og udviklingstunge organisationer«⁽⁵⁾.

3. Generelle bemærkninger

3.1. Fællesforetagender mobiliserer europæisk, national og privat finansiering med henblik på at samle de vigtigste interessegrupper fra den europæiske forskningsverden, herunder associerede lande. EØSU anser slutresultaterne af deres aktivitet for yderst vigtige for den europæiske økonomis fremtid.

3.2. Hvert fællesforetagendes virke bør være kendetegnet ved fuld gennemsigtighed og ambitiøse målrettede aktiviteter. Interaktionen og samarbejdet med andre europæiske partnerskaber, særligt med de andre hen ved 120 partnerskabsinitiativer under Horisont 2020, bør fokusere på strategiske og virkningsdrevne resultater. Og endelig, »for at kunne sikre, at FoI-projekter får størst mulig gennemslagskraft, er det afgørende, at der ved hjælp af kompatible bestemmelser skabes synergi mellem EU's forskellige finansieringsprogrammer og politikker, navnlig i forhold til strukturfondene«⁽⁶⁾.

3.3. EØSU værdsætter Kommissionens hensigt om at åbne de europæiske partnerskaber for så mange interessegrupper som muligt, men det står ikke klart, om og hvordan dette faktisk vil blive gjort. Antallet af private stiftende medlemmer er temmelig begrænset, og de associerede medlemmer skal udpeges af en snæver bestyrelse. Det står heller ikke klart, hvad incitamentet skal være for at få de bidragydende partnere til at deltage i fællesforetagenderne. Endelig er EØSU af den opfattelse, at principperne om åben deltagelse og gennemsigtighed bør være styrende for alle fællesforetagenders aktiviteter.

3.4. EØSU påpeger, at det visse steder i forordningens anden del antydes, at der anvendes forskellige tilgange og gælder forskellige organisatoriske regler for fællesforetagenderne. Der er behov for i videst muligt omfang at sikre løftestangseffekten af EU-finansieringen og presse på for at opnå private bidrag, der står mål med bidragydernes formåen.

3.5. Med hensyn til geografisk balanceret repræsentation er det kun fællesforetagendet Europas jernbaner, der anvender denne organisatoriske regel. Derudover nævnes samarbejdet mellem de forskellige fællesforetagender, selv om det er ekstremt vigtigt, kun i relation til fællesforetagenderne ren luftfart og SESAR.

3.6. EØSU bemærker endvidere, at der i relation til fællesforetagenderne ren brint, EDCTP 3, intelligente netværk og tjenester og centrale digitale teknologier ikke nævnes noget om udvælgelsen af associerede medlemmer. Dertil kommer, at de i nogle tilfælde skal godkendes af Kommissionen og i andre tilfælde blot vælges af bestyrelsen. EØSU mener, at ensartede regler ville skabe mere klarhed.

⁽⁵⁾ EUT C 364 af 28.10.2020, s. 108.

⁽⁶⁾ EUT C 62 af 15.2.2019, s. 33.

3.7. EØSU er bekymret over det begrænsede antal organisationer, der kan fungere som private stiftere for flere foretagender. Det er ekstremt vigtigt, at tilgængeligheden af og adgangen til fællesforetagenderne er så bred som mulig. EØSU opfordrer til en grundig analyse af udvidelsen af forslaget om stiftende medlemmer til at gælde alle fællesforetagender og af åbenheden og gennemsigtigheden i udvælgelsen af de associerede medlemmer. Herudover bør fællesforetagenderne, med henblik på at sikre sammenhæng med nationale og regionale politikker, bestræbe sig på at tiltrække medlemmer fra så mange medlemsstater som muligt. Fordelen ved at blive medlem er meget begrænset set i lyset af princippet om åben indkaldelse af forslag til finansiering. EØSU mener derfor, at antallet af private pladser i bestyrelsen bør øges, sådan som det er tilfældet i fællesforetagendet for ren luftfart.

4. Særlige bemærkninger

4.1. Medlemsstaterne har forskellige strukturelle innovationsøkosystemer, mens forskning og innovation ikke trives på samme måde. EØSU opfordrer til investering og engagement fra alle medlemsstater, særligt dem, der ikke er så langt fremme. Fællesforetagendernes aktiviteter skal harmoniseres med andre EU-forsknings- og innovationsprogrammer, herunder bl.a. genopretnings- og resiliensfaciliteten ⁽⁷⁾. Det bør anbefales medlemsstaterne at opbygge strukturerede bindeled mellem deres nationale genopretningsplaner og fællesforetagendernes strategiske forsknings- og innovationsdagsordener og skabe synergier, herunder finansielle støtteprogrammer på nationalt plan.

4.2. EØSU værdsætter budgetbidraget fra EU-budgettet på næsten 10 mia. EUR. Udvalget mener, at dette kunne forhøjes i visse afgørende sektorer for at mobilisere yderligere betydelige ressourcer fra den private sektor og medlemsstaternes budgetter. Aftalen for den flerårige finansielle ramme fra december 2020 om 5 mia. EUR, som skal omfordeles fra NextGenerationEU til Horisont Europa, burde supplere fællesforetagendernes finansiering af de sektorer, der er blevet meget lidt påvirket af covid-19-pandemien, og dem, der vedrører strategiske afhængighedsforhold. Dog bør artikel 26, stk. 4, litra b), ændres til »medlemmernes og bidragydende partneres finansielle bidrag til fællesforetagendet til dækning af driftsomkostningerne«.

4.3. EØSU efterspørger mere klarhed, gennemsigtighed og en forudgående cost-benefit-analyse vedrørende forslaget om at oprette et fælles backoffice for alle fællesforetagender med henblik på at vurdere, om det vil give reel merværdi og øget effektivitet. EØSU forventer desuden, at administrationen af dette backoffice vil være fuldt gennemsigtig for borgerne og virksomhederne, og at der vil blive gjort brug af den ypperste tilgængelige teknologi såsom blockchain, big data-analyse osv.

4.4. Deltagelsen af arbejdsmarkedets parter og civilsamfundsorganisationerne er af afgørende betydning for fællesforetagendernes succes. De bør inddrages fuldt ud, både som leverandører af ekspertise og som kommunikationskanaler, således at alle fremskridt og slutresultater kan nå ud til hele det europæiske erhvervsliv såvel som arbejdstagerne, forbrugerne og borgerne. EØSU opfordrer til en løbende civilsamfundsdialog i eksisterende fællesforetagenders rådgivende grupper og til at inkludere alle relevante arbejdsmarkedsparter og civilsamfundsorganisationer i interessentgrupperne.

4.5. EØSU er af den opfattelse, at der bør være op til flere forskelle i organisationen af fællesforetagenderne, da de dækker forskellige sektorer med deres egne specifikke særegenskaber. Men princippet om åben deltagelse for alle interessenter og adgang for SMV'er bør være klart defineret for alle fællesforetagender. Dette er ikke tilfældet for øjeblikket. EØSU har nævnt, at »på trods af den hidtidige indsats i alle rammeprogrammerne bør SMV'erne involveres mere i aktiviteter, der er baseret på FoI, og Horisont Europa vil være den bedste mulighed for at få dem »ombord« ⁽⁸⁾.

4.6. SMV'erne har de samme problemer og har behov for støtte til at opskalere og nå ud til internationale markeder. EØSU anerkender, at de årlige administrative omkostninger for SMV'er bør være betydeligt lavere end for de store virksomheder. Det er dog uklart, hvorfor der er repræsentanter for SMV'er i nogle bestyrelser (f.eks. fællesforetagenderne cirkulært biobaseret Europa og ren luftfart) og ikke i andre.

4.7. EØSU mener, at en del af fællesforetagendets budget bør øremærkes til SMV-aktiviteter. Et sådant budget bør gøres tilgængeligt straks efter oprettelsen af fællesforetagendet og være nemt at finde på hvert fællesforetagendes officielle hjemmeside.

⁽⁷⁾ Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2021/241 af 12. februar 2021 om oprettelse af genopretnings- og resiliensfaciliteten (EUT L 57 af 18.2.2021, s. 17).

⁽⁸⁾ EUT C 62 af 15.2.2019, s. 33.

4.8. Kommissionen skal sikre sig, at alle disponible midler er tilgængelige for alle interesserede deltagere, som svarer på indkaldelse af forslag fra alle fællesforetagender, og at godkendelsen af projekter er gennemsigtig og fair. EØSU advarer om risikoen for, at nogle organisationer, der støttes af de stiftende medlemmer af fællesforetagendet, vil få en fortrinsbehandling med hensyn til adgangen til midler. Dette ville forvandle programmet til én stor støtteordning, hvilket EØSU finder fuldstændig uacceptabelt.

4.9. EØSU mener, at der er behov for en udførlig forklaring på proceduren for udarbejdelse af arbejdsprogrammet for hvert fællesforetagende, og at denne bør inkluderes i del I af forordningen. Det er klart, at situationer, hvor fællesforetagender finansierer forskningsprogrammer, som virksomheder ville have gennemført under alle omstændigheder, bør undgås. Endelig opfordrer EØSU til, at slutresultaterne bliver gjort tilgængelige for alle interessenter i EU.

4.10. Med hensyn til spørgsmålet om forenkling erklærer EØSU sig yderst tilfreds med forslaget om at fjerne partnernes pligt til at rapportere ikkestøtteberettigede omkostninger og hensigten om at undgå dobbelt regnskabsrevision. Udvalget ser også positivt på fjernelsen af kravet om, at omkostninger til ekstra aktiviteter skal revideres enten af fællesforetagendet eller af en anden EU-myndighed.

4.11. Det er vigtigt at samle så mange internationale interessenter som muligt, for at fællesforetagenderne kan blive en succes. Der skal dog arbejdes med EU's egne interesser for øje, og det europæiske forskningsområde og Europas innovationskapacitet skal styrkes. EØSU gør det klart, at resultaterne af forskningen foretaget af fællesforetagenderne skal udnyttes i den europæiske industri og med anvendelse af europæisk teknologi.

4.12. EØSU har allerede nævnt, at »EU ikke kan opretholde sin førende position på innovationsområdet uden de nødvendige færdigheder og uden politikker for ejendomsrettigheder til intelligent intellektuel ejendom. Vi er nødt til at sikre, at europæiske innovationer og patenter beskyttes godt imod fjendtlige hensigter og økonomisk spionage. Gennemførelsen af det europæiske enhedspatent er derfor et must«⁽⁹⁾. I 2019 stod Asien f.eks. for 65 % af alle patentansøgninger på verdensplan. Europa ligger på 11,3 %⁽¹⁰⁾. Intellektuel ejendom og patenter er centrale problemstillinger, men bliver desværre ikke nævnt i Kommissionens forslag.

4.13. EØSU bifalder artikel 171 vedrørende overvågning og evaluering af fællesforetagendernes aktiviteter. Det bifalder især forpligtelsen til at føre kontrol med inddragelsen af SMV'er, den geografiske sammensætning og forholdet mellem offentlig og privat finansiering. EØSU foreslår imidlertid, at ordet »periodisk« erstattes af »årlig« eller »hvert andet år«, for at fjerne risikoen for misforståelser. Af samme årsag bør Kommissionen gøre det klart, hvilken tjeneste der er ansvarlig for overvågningen af aktiviteterne.

4.14. EØSU fastholder sin opfattelse af, at »et socioøkonomisk systems »intelligens« ikke kan måles alene på basis af kvantitative indikatorer som f.eks., hvor mange penge der bruges på forskning og innovation. Der bør også gøres brug af kvalitative indikatorer såsom typen af innovationer, der bliver skabt, fordelene for civilsamfundet og antallet af nye job, det genererer«⁽¹¹⁾.

Bruxelles, den 9. juni 2021.

Christa SCHWENG
Formand
for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

⁽⁹⁾ EUT C 364 af 28.10.2020, s. 108.

⁽¹⁰⁾ World Intellectual Property Indicators 2020.

⁽¹¹⁾ EUT C 440 af 6.12.2018, s. 73.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »forslag til Europa-Parlamentets og Rådets afgørelse om Unionens deltagelse i det europæiske partnerskab om metrologi, der iværksættes i fællesskab af flere medlemsstater«

(COM(2021) 89 final — 2021/0049 (COD))

(2021/C 341/05)

Ordfører: **Philip VON BROCKDORFF**

Anmodning om udtalelse	Europa-Parlamentet, 17.5.2021 Rådet, 5.5.2021
Retsgrundlag	Artikel 114 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde
Kompetence	Sektionen for Det Indre Marked, Produktion og Forbrug
Vedtaget i sektionen	11.5.2021
Vedtaget på plenarforsamlingen	9.6.2021
Plenarforsamling nr.	561
Resultat af afstemningen (for/imod/hverken for eller imod)	229/0/3

1. Konklusioner og anbefalinger

1.1. EØSU glæder sig over Kommissionen forslag om et europæisk metrologipartnerskab, da dette støtter forskning og innovation inden for avancerede kommunikationsteknologier såsom 5G, tingenes internet (IoT), intelligente net og intelligente bygninger, den næste generation af bilteknologier og intelligent produktion, for blot at nævne nogle få.

1.2. EØSU ser forslaget som et vigtigt skridt hen imod en europæisk økonomi, der stræber efter at være med helt fremme inden for industri, teknologi og digitalisering. Avanceret metrologi kan spille en støttende rolle i forbindelse med nogle af Europas største udfordringer, lige fra sundhedspleje til klimaforandringer. Nøglen til alt dette er imidlertid harmonisering og grænseoverskridende kompatibilitet inden for metrologi.

1.3. EØSU mener, at europæiske metrologinetværk med deres store fokus på interessenterne og disses behov vil bidrage mere effektivt til det europæiske metrologipartnerskabs forsknings- og innovationsdagsorden.

1.4. EØSU hilser også finansieringen af fælles forskningsprojekter på området velkommen, da dette uden tvivl vil fremskynde innovation gennem anvendelse af metrologiløsninger, -kapacitet og -infrastruktur. Det vil sandsynligvis øge mulighederne for nye eller markant forbedrede produkter og tjenesteydelser, der produceres eller leveres af EU-virksomheder.

1.5. Efter EØSU's opfattelse er det vigtigt at inddrage interessenter langs værdikæden for metrologi med henblik på at maksimere anvendelsen af nye teknologier og bidrage til håndteringen af store samfundsmæssige udfordringer.

1.6. EØSU mener derudover, at en optimering af Europas konkurrencefordel inden for nye teknologier og udvikling af nye produkter kun kan føres ud i livet ved hjælp af en fælleseuropæisk tilgang til metrologi. Forslaget støtter denne målsætning ved at undgå fragmentering i forbindelse med identificering af metrologiløsninger i EU.

1.7. EØSU understreger betydningen af metrologi som en integreret del af den innovation, der er nødvendig for at støtte den økonomiske genopretning i hele EU, og fremhæver de metrologiske institutters vilje til at støtte samarbejdsbaseret forskning og innovation inden for metrologi. EØSU bemærker også, at avanceret metrologi bidrager til at reducere energiforbruget og nå klimamålene i tråd med målsætningerne i Next Generation EU.

1.8. EØSU anerkender, at forbedrede og harmoniserede målinger og standarder kan spille en vigtig rolle i forbindelse med et velfungerende indre marked, navnlig når EU's borgere har tilstrækkelig information om de produkter, der er til rådighed i det indre marked. Avanceret metrologi bidrager til at opnå dette og til at nedbringe de transaktionsomkostninger, der er forbundet med deltagelse i det indre marked.

1.9. EØSU mener, at præcise målestandarder skal være tilgængelige og forståelige for alle involverede parter, navnlig små virksomheder og forbrugerne. Det vil medføre markante fordele for EU's økonomi på den anden side af afmatningen som følge af covid-19, navnlig i omstillingen til et grønnere og mere digitalt Europa, samtidig med at det fremmer tillid langs hele forsyningskæden.

1.10. Endelig fremhæver EØSU det åbenlyse behov for at øge bevidstheden blandt EU's borgere om betydningen af metrologi inden for områder som sundhedspleje, produktion, avancerede kommunikationsteknologier og sikkerhed på arbejdspladsen.

2. Baggrund

2.1. Inden for metrologi beskæftiger man sig med videnskabelige studier af målinger i relation til branchestandarder og forskellige parameterenheder. Målinger er afgørende for innovation, da de ikke kun har indflydelse på kvaliteten, men også på forskellige tekniske parametre. Inden for fremstillingsindustrien gør metrologi det f.eks. muligt for virksomheder at opfylde forbrugerdesignspecifikationer, forventede funktionelle resultater og regulativer og standarder for overensstemmelse.

2.2. Måleteknikker er i konstant udvikling, og kombineret med de hurtige teknologiske fremskridt bidrager dette til behovet for præcise og pålidelige metrologiske produkter. Som svar herpå offentliggjorde Kommissionen den 23. februar 2021 sit forslag til Europa-Parlamentets og Rådets afgørelse om EU's deltagelse i det europæiske metrologipartnerskab, der drives i fællesskab af flere medlemsstater.

2.3. Metrologi blev af medlovgiverne anerkendt som et af de prioriterede områder for potentielle institutionaliserede europæiske partnerskaber baseret på artikel 185 eller 187 i EUF-traktaten under forordningen om Horisont Europa. Dette forslag til et europæisk metrologipartnerskab bygger på erfaringerne fra det europæiske program for metrologisk forskning (EMRP) og det europæiske metrologiprogram for innovation og forskning (EMPIR). Dette nye initiativ udgør dog et nyt partnerskab til imødegåelse af nye udfordringer. Det er ikke blot tænkt som en fortsættelse af tidligere programmer.

2.4. Metrologipartnerskabet skal gennem inddragelse af og engagement fra partnere i forbindelse med udarbejdelse og gennemførelse af et program for forsknings- og innovationsaktiviteter forfølge disse generelle målsætninger:

- a) udvikle et bæredygtigt, koordineret metrologisystem på europæisk plan
- b) sikre, at topmoderne metrologikapacitet udnyttes direkte af innovatører i deres økosystemer
- c) øge indvirkningen af metrologi på samfundsmæssige udfordringer i forbindelse med gennemførelsen af politikker, standarder og regler, så disse bliver velegnede til formålet.

2.5. I forbindelse med gennemførelsen af de ovennævnte generelle målsætninger skal metrologipartnerskabet forfølge følgende specifikke målsætninger:

- a) frem mod 2030 udvikle ny forskningskapacitet, der er bygget op inden for rammerne af nye europæiske metrologinetværk, og som leverer resultater i forbindelse med kalibrerings- og målekapacitet på mindst samme niveau som førende metrologiske institutter uden for de deltagende stater
- b) frem mod 2030 støtte salget af nye innovative produkter og tjenesteydelser gennem anvendelse og implementering af den nye metrologiske kapacitet i vigtige nye teknologier
- c) frem mod 2030 bidrage fuldt ud og effektivt til udarbejdelse og gennemførelse af specifikke standarder og regler, der understøtter offentlige politikker, som tackler samfundsmæssige udfordringer.

3. Generelle bemærkninger

3.1. På grund af covid-19-pandemien står verden midt i en økonomisk krise. Som på andre markeder har dette også ført til en faldende vækstrate på markedet for industriel metrologi, særligt i 2020 og 2021. Det skyldes, at organisationer i de fleste store behovsgenererende vertikale sektorer ikke er eller var operationelle i en lang række lande, hvilket påvirker markedet for industriel metrologi negativt. Covid-19-pandemien har også påvirket operationer i stor skala, og producenterne står over for udfordringen med at vurdere konsekvenserne. Tidligere og nuværende nedlukninger, der medfører lukning af produktionsfaciliteter, har sat den industrielle sektor under et stort pres.

3.2. Før den globale pandemi havde markedet i de senere år oplevet markant vækst, hvilket primært skyldtes det stigende behov for big data-analyse og stigende efterspørgsel efter biler i vækstøkonomier. I fremtiden ventes det globale marked for industriel metrologi dog at vokse fra 9,8 mia. USD i 2021 til 13,2 mia. USD frem mod 2026. Årsagerne til dette er den stigende implementering af cloudtjenester i integrationen af metrologiske data og det stigende behov for metrologi i industrien. Sidstnævnte vil i de kommende år udvide markedet for industriel metrologi markant gennem hardwaresegmentet, der forventes at dominere markedet for industriel metrologi.

3.3. Europa står som en global spiller over for øget global konkurrence inden for metrologi, hvad angår omfanget af investeringer og deres fokus samt den langsigtede økonomiske forpligtelse til målsætninger for metrologi. I det seneste årti har USA, Kina og Indien øget deres investeringer i metrologi med henholdsvis 60 %, 50 % og 52 %. Investeringer i europæiske institutter er dog forblevet på nogenlunde samme niveau og er ikke blevet tilpasset nye og stadig vigtigere forskningsområder. Det åbenbart utilstrækkelige investeringsniveau i Europa har i kombination med fragmenteringen af den metrologiske kapacitet ført til, at indsatsen spredes for meget ud uden nogen form for strategisk fokus og heraf følgende mulighed for at udnytte potentielle stordriftsfordele og strategisk komplementaritet.

3.4. I de senere år har tilsvarende investeringer uden for EU overgået dem i EU. I USA råder National Institute of Standards and Technology (NIST), der er landets nationale metrologiske institut, f.eks. over et til sammenligning enormt årligt budget til sit forskningsprogram inden for grundlæggende måling og kvantevidenskab. Det samme gælder National Institute of Metrology (NIM) i Kina og dets målrettede forskningsprogram for metrologi. Til sammenligning dækker PTB, det tyske nationale metrologiske institut, der er det største af sin slags i Europa, med sit budget både forskning og metrologiske tjenester til industrien og samfundet.

3.5. EU's globale konkurrenter foretager disse strategiske investeringer på grund af det stigende behov for metrologiløsninger, der er rettet mod nye teknologier og udvikling af nye produkter. I Asien-Stillehavsområdet øger den hurtige industrialisering og udvikling af teknologi f.eks. efterspørgslen på markedet. Den stærkt stigende efterspørgsel efter produkter af høj kvalitet i fremstillings- og automatiseringssektoren i lande som Kina, Indien og andre vækstøkonomier driver i praksis væksten på markedet for metrologi i denne del af verden.

3.6. Markedet for metrologi vokser tydeligvis på grund af en stigende efterspørgsel efter nøjagtighed og præcisionsmålinger i flere brancher, hvilket fører til øget konkurrence blandt de vigtige spillere på det globale marked for metrologi såsom Carl Zeiss (Tyskland), Hexagon AB (Sverige), Mitutoyo Corp. (USA), Renishaw (UK), Nikon Metrology (Belgien), Metrology Software Products Ltd. (UK), 3D Digital Corporation (USA), Perception Inc. (USA) og Faro Technologies (USA) med flere.

3.7. Markedet for metrologi kan inddeles på baggrund af type, produkt og slutbrugere. På baggrund af type deles det op i industriel metrologi, videnskabelig metrologi og juridisk metrologi. På baggrund af produkter deles markedet op i koordinatmålemaskiner og optiske digitizere, 3D-scannere, lasertrackere m.m. På baggrund af slutbrugere deles markedet bl.a. op i luftfart, biler, forbrugerelektronik, industri, energi og strøm. På baggrund af regioner deles det globale marked for metrologi op i Nord- og Sydamerika, Europa, Asien-Stillehavsområdet og resten af verden. Europa har potentialet til at blive en dominerende spiller med en stigende andel af det globale marked for metrologi, og dette kan opnås med yderligere teknologiske fremskridt og investeringer i forskning.

4. Særlige bemærkninger

4.1. Pålidelige målinger er en forudsætning for innovation i økonomier og samfund: metrologi, videnskaben om måling, er altafgørende for videnskabelig forskning, handel og industri. Nye samfundsmæssige udfordringer og nye teknologier øger behovet for nøjagtighed, præcision og nye målemuligheder. Avancerede kommunikationsteknologier såsom 5G, tingenes internet (IoT), intelligente net og intelligente bygninger, den næste generation af bilteknologier og intelligent produktion, for blot at nævne nogle få, afhænger alle af fremskridt inden for metrologi. Derfor hilser EØSU Kommissionens forslag om et europæisk metrologipartnerskab velkommen.

4.2. EØSU ser forslaget som en byggesten til en europæisk økonomi, der stræber efter at være med helt fremme inden for industri, teknologi og digitalisering. Udvalget anerkender også den vigtige rolle, som den metrologiske infrastruktur kan spille inden for innovation og tackling af nogle af Europas største udfordringer, lige fra sundhedspleje til klimaforandringer. Selv om de enkelte medlemsstater og individuelle systemer kan have deres egne særlige kendetegn, er opnåelse af harmonisering og grænseoverskridende kompatibilitet inden for metrologi et vigtigt mål, som EØSU støtter fuldt ud.

4.3. Oprettelsen af bæredygtige europæiske metrologinetværk på yderst konkurrenceprægede nye områder, der kan konkurrere med de største globale aktører, er afgørende for de europæiske økonomiers fremtid og kunne også støtte den økonomiske genopretning efter covid-19-pandemien og dens konsekvenser. EØSU mener, at europæiske metrologinetværk med deres store fokus på interessenter og disses behov vil bidrage mere effektivt til det europæiske metrologipartnerskabs forsknings- og innovationsdagsorden.

4.4. EØSU glæder sig også over finansieringen af fælles forskningsprojekter, da dette uden tvivl vil accelerere innovation gennem brug af metrologiløsninger, -kapacitet og -infrastruktur. Dette vil sandsynligvis også øge mulighederne for nye eller markant forbedrede produkter og tjenesteydelser, der produceres i EU eller af EU-virksomheder, der er baseret i tredjelande. Endvidere kan økonomisk støtte til fælles forskningsprojekter sætte skub i indsatsen for at øge og koordinere metrologiens rolle i udarbejdelsen og gennemførelsen af mere evidensbaserede offentlige politikker.

4.5. EØSU mener også, at det er utroligt vigtigt at inddrage interessenter langs værdikæden for metrologi med henblik på at maksimere anvendelsen af nye teknologier og bidrage til håndteringen af store samfundsmæssige udfordringer. Et europæisk metrologipartnerskab vil også støtte et bredt udvalg af europæiske politikker, handel og offentlige tjenester. Desuden kunne yderligere muligheder for offentlig-private partnerskaber (OPP'er) hjælpe med at accelerere Europas globale forspring inden for forskning i metrologi og stimulere nye innovative produkter, der modsvarer nye behov for præcisionsprodukter.

4.6. EØSU mener derudover, at en optimering af Europas konkurrencefordel inden for nye teknologier og udvikling af nye produkter kun kan føres ud i livet ved hjælp af en fælleseuropæisk tilgang til metrologi. Nærværende forslag understøtter denne målsætning ved at forebygge fragmentering i forbindelse med kortlægning af metrologiløsninger i Europa, der kunne placere Europa blandt de største globale aktører inden for levering af metrologitjenesteydelser til eksisterende og komplekse måleudfordringer og nye teknologier. Denne tilgang støtter også små og mellemstore virksomheder (SMV'er), der er afhængige af metrologi inden for såvel forskning som tjenesteydelser til udvikling af kvalitetsprodukter.

4.7. EØSU understreger betydningen af metrologi som en integreret del af den innovation, der er nødvendig for at støtte den økonomiske genopretning, og fremhæver de EU-baserede metrologiske institutters vilje til at støtte samarbejdsbaseret forskning og innovation inden for metrologi. Metrologi binder grundlæggende videnskab og økonomisk aktivitet tæt sammen, idet måling er en hjørnesteen for økonomiske transaktioner, optimering af produktionen, forbrugernes og erhvervslivets tillid samt innovation. Avanceret metrologi giver også virksomhederne mulighed for at opnå en optimal produktionsmængde, hvilket fører til kulstofneutralitet. En reduktion af energiforbruget i industrien er således i tråd med et af de vigtigste mål for Next Generation EU's genopretnings- og resiliensfacilitet. Igangværende forskning og innovation inden for metrologi støtter endvidere både innovations- og klimamålene. Det er også relevant at nævne, at fremskridt inden for metrologi støtter udbydere af offentlige tjenester i at gennemføre regulering langt mere effektivt, end det er tilfældet i dag.

4.8. EØSU ser også yderligere økonomiske fordele ved forskning og innovation inden for metrologi, nemlig begrænsning af markedssvigt, reducerede transaktionsomkostninger og generelt øget økonomisk effektivitet. Forbedrede og harmoniserede målinger og standarder kan spille en vigtig rolle med hensyn til et velfungerende indre marked. Det ville fungere langt mere effektivt, hvis EU-borgerne havde tilstrækkelige oplysninger om de produkter, der er tilgængelige i det

indre marked. Asymmetrisk information mellem købere og sælgere er en af de hyppigste årsager til markedssvigt, der opstår, når køberen ikke med stor præcision kan vurdere et produkts kvalitet. Gennem levering af mere avancerede målinger og standarder kan køberne måle produkternes kvalitet, såfremt der er aftalt standarder, og de kan derfor skelne mellem produkter af lavere og højere kvalitet. Dette kan eliminere asymmetrisk information samt korrigere det eksisterende markedssvigt og dermed øge det indre markeds effektivitet.

4.9. Endnu en forhindring for det indre marked er de transaktionsomkostninger, der er forbundet med deltagelse i en økonomisk udveksling. Transaktionsomkostninger opstår, fordi informationerne mellem forbrugere og producenter er asymmetriske og ufuldstændige. Dette kunne håndteres med mere avanceret metrologi, hvor køberen bruger mindre tid på at søge efter varer, hvis han eller hun er sikker på kvaliteten af det produkt, der købes. Der er tydeligvis behov for standardiserede, transparente og problemfri målinger, både for kunder/forbrugere og virksomheder.

4.10. Mere avanceret metrologi er faktisk til fordel for producenterne i forbindelse med design af produkter i henhold til en standard. Det gør det muligt for producenterne at spare på udgifterne til afhjælpning af mangler med henblik på opfyldelse af specifikationerne. Dette letter til gengæld certificeringen og øger forbrugernes tillid til et produkts certificering og ydelse.

4.11. Yderligere en ting, der er værd at nævne, er det fortsatte behov for målestandarder og -enheder, der ikke bare skal være præcise og gennemsigtige, men også tilgængelige og forståelige for alle involverede aktører, navnlig små virksomheder og forbrugere, der udgør rygraden i EU's økonomi. Det vil ikke kun gøre det lettere at overvinde de førnævnte markedsudfordringer, men også medføre markante fordele for EU's økonomi på den anden side af afmatningen som følge af covid-19, navnlig i omstillingen til et grønnere og mere digitalt Europa, samtidig med at det fremmer tillid langs hele forsyningskæden. Derfor skal disse overvejelser om tilgængelighed være en vigtig del af enhver strategi, der har til formål at øge investeringerne i avanceret metrologi.

4.12. Endelig understreger EØSU, at der er et tydeligt behov for at øge bevidstheden blandt EU-borgerne om betydningen af metrologi. Virksomhederne er afhængige af metrologi for at kunne producere præcise specifikationer for et slutprodukt af høj kvalitet, som for sin del imødekommer efterspørgslen på markedet. Industrien vender sig mod avancerede målinger med henblik på at øge produktionen — også af vacciner — og undgå enorme tab. Metrologi gør også produktionsanlæg mere sikre for de ansatte. Lige så vigtig er relevansen af metrologi til støtte for fremspirende teknologier som kvanteteknologi, og EU er derfor nødt til at forbedre sin kapacitet til at udvikle avancerede metrologisystemer og forlade sig mindre på andre konkurrerende lande.

Bruxelles, den 9. juni 2021.

Christa SCHWENG

Formand

for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om ændring af forordning (EU) 2016/1628 for så vidt angår overgangsbestemmelserne for visse maskiner udstyret med motorer i effektområdet mellem 56 kW og 130 kW og over 300 kW for at imødegå virkningen af covid-19-krisen«

(COM(2021) 254 final — 2021/0129 (COD))

(2021/C 341/06)

Ordfører: **Christophe LEFÈVRE**

Anmodning om udtalelse	Europa-Parlamentet, 20.5.2021 Rådet, 25.5.2021
Retsgrundlag	Artikel 114 i traktaten om Den Europæiske Unions Funktionsmåde
Kompetence	Sektionen for Det Indre Marked, Produktion og Forbrug
Formandens henvisning	20.5.2021
Vedtaget på plenarforsamlingen	9.6.2021
Plenarforsamling nr.	561
Resultat af afstemningen	
(for/imod/hverken for eller imod)	206/1/11

1. Konklusioner og anbefalinger

1.1. I lyset af covid-19-krisen, som har ført til væsentlige forstyrrelser i forsyningskæderne for fabrikanter af mobile ikkevejgående maskiner, har EØSU behandlet forslaget om at forlænge visse frister som fastsat i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2016/1628 ⁽¹⁾ og efterfølgende i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2020/1040 ⁽²⁾.

1.2. EØSU glæder sig over det nye forslag til forordning, som det mener er en passende og forholdsmæssig reaktion på de økonomiske konsekvenser af covid-19-krisen.

1.3. En forlængelse på seks måneder for produktion af mobile ikkevejgående maskiner, der er udstyret med såkaldte »overgangsmotorer«, og en forlængelse på ni måneder for omsætning heraf i stedet for de 12 måneder, der blev fastsat for dem begge i 2020, er derfor berettiget og rimelig.

1.4. EØSU gentager, at det er nødvendigt at bidrage til opnåelsen af EU's mål for luftkvalitet, men mener samtidig, at forslaget sikrer et velfungerende marked samt en økonomisk balance mellem de berørte parter og høje standarder for folkesundhed og miljøbeskyttelse.

2. Resumé af Kommissionens forslag

2.1. Forordning (EU) 2016/1628 fastsætter nye emissionsgrænseværdier (»trin V«), der har til formål at reducere emissioner af luftforurenende stoffer fra motorer i mobile ikkevejgående maskiner, og indeholder en passende periode til denne overgang.

2.2. Covid-19-pandemien har ført til væsentlige forstyrrelser i forsyningskæderne, hvilket har haft betydning for, om fabrikanter af mobile ikkevejgående maskiner har været i stand til at overholde nogle af de frister, der er fastsat i forordning (EU) 2016/1628.

⁽¹⁾ Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2016/1628 af 14. september 2016 om krav vedrørende emissionsgrænser for forurenende luftarter og partikler for og typegodkendelse af forbrændingsmotorer til mobile ikkevejgående maskiner, om ændring af forordning (EU) nr. 1024/2012 og (EU) nr. 167/2013 og om ændring og ophævelse af direktiv 97/68/EF (EUT L 252 af 16.9.2016, s. 53).

⁽²⁾ Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2020/1040 af 15. juli 2020 om ændring af forordning (EU) 2016/1628, for så vidt angår overgangsbestemmelser for at imødegå virkningen af covid-19-krisen (EUT L 231 af 17.7.2020, s. 1).

2.3. Denne forordning blev følgelig ændret ved forordning (EU) 2020/1040, der forlængede visse frister, som fabrikkerne ikke længere kunne overholde uden at lide alvorlige økonomiske tab som følge af uforudsete forstyrrelser i forsyningskæden. Fabrikkerne fik tildelt en yderligere frist på tolv måneder til produktion og omsætning af maskiner, der er udstyret med overgangsmotorer i effektområdet mellem 56 kW og 130 kW, og som skulle være færdigproduceret senest den 30. juni 2020 og bragt i omsætning senest den 31. december 2020.

2.4. Som følge af de vedvarende forstyrrelser i forsyningskæden og produktionen, som anden og tredje bølge af covid-19 har forårsaget, vil fabrikkerne ikke være i stand til at overholde de frister, der gælder i 2021 for maskiner, der er udstyret med overgangsmotorer i effektområdet mellem 56 kW og 130 kW og over 300 kW, uden at lide alvorlige økonomiske tab.

2.5. Det er derfor nødvendigt at forlænge disse frister for at undgå, at overgangsmotorerne (der er begrænset i antal) ikke længere kan monteres på maskinerne i tide og derfor vil skulle skrottes.

2.6. Selv om der fortsat forekommer forstyrrelser i forsyningskæden og produktionen, kan de ikke sammenlignes med dem i foråret 2020, og en forlængelse på hhv. seks måneder for produktion af maskiner, der er udstyret med sådanne motorer, og ni måneder for omsætning heraf i stedet for tolv måneder, der blev fastsat for dem begge i 2020, er derfor berettiget.

2.7. Endelig vil den foreslåede forlængelse også finde anvendelse på landbrugs- og skovbrugstraktorer, der er udstyret med overgangsmotorer, da de er omfattet af bestemmelserne om forurenende emissioner for mobile ikkevejgående maskiner.

3. Generelle bemærkninger

3.1. Som så mange gange før gentager EØSU, at det er overbevist om, at en reduktion af de skadelige emissioner af carbonmonoxid, nitrogenoxider, carbonhydrider og partikler fra motorer i ikkevejgående maskiner er et absolut nødvendigt tiltag, hvis EU's mål for luftkvalitet skal opfyldes.

3.2. I sin udtalelse om forordning (EU) 2016/1628 anbefalede EØSU hurtigt at godkende den nye forordning i betragtning af de alvorlige folkesundhedsmæssige betænkeligheder i forbindelse med nanopartikler fra forbrændingsprocesser og det høje beskyttelsesniveau, der kan opnås ved at gennemføre det foreslåede trin V for motorer i mobile ikkevejgående maskiner.

3.3. EØSU er dog udmærket klar over, at covid-19-krisen har ført til væsentlige forstyrrelser i forsyningskæden og produktionen, der varer ved som følge af den anden og tredje bølge, og at fabrikkerne derfor ikke vil være i stand til at overholde de for 2021 fastsatte frister uden at lide alvorlige økonomiske tab.

3.4. EØSU er desuden fuldt ud klar over, at krisen hverken var eller kunne have været forudset, og at der er tale om særdeles usædvanlige omstændigheder. Udvalget erkender således, at covid-19-pandemien udgør en stor udfordring for langt de fleste økonomiske sektorer i EU.

3.5. EØSU går derfor ind for en forlængelse på seks måneder for produktion af maskiner, der er udstyret med sådanne motorer, og en forlængelse på ni måneder for omsætning heraf i stedet for de 12 måneder, der blev fastsat for dem begge i 2020.

3.6. EØSU mener, at dette er en rimelig og forholdsmæssig foranstaltning, der har til formål at sikre et velfungerende indre marked, en økonomisk balance mellem de berørte parter og høje standarder for folkesundhed og miljøbeskyttelse.

Bruxelles, den 9. juni 2021.

Christa SCHWENG
Formand
for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Den Europæiske Centralbank, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget — EU's økonomiske og finansielle system: fremme af åbenhed, styrke og modstandsdygtighed«

(COM(2021) 32 final)

(2021/C 341/07)

Ordfører: **Tomasz Andrzej WRÓBLEWSKI**

Anmodning om udtalelse	Kommissionen, 24.2.2021
Retsgrundlag	Artikel 304 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde
Kompetence	Sektionen for Den Økonomiske og Monetære Union og Økonomisk og Social Samhørighed
Vedtaget i sektionen	25.5.2021
Vedtaget på plenarforsamlingen	9.6.2021
Plenarforsamling nr.	561
Resultat af afstemningen	
(for/imod/hverken for eller imod)	158/1/2

1. Konklusioner og anbefalinger

1.1. EØSU bifalder Kommissionens meddelelse om *EU's økonomiske og finansielle system: fremme af åbenhed, styrke og modstandsdygtighed*. Omstillingen efter pandemien vil udløse en markant forskydning i den globale økonomiske magtbalance. EU bør derfor sætte hurtigt ind for at øge Europas økonomiske modstandsdygtighed.

1.2. Udvalget deler Kommissionens vurdering af behovet for at styrke euroens internationale rolle som et centralt instrument til at styrke Europas globale position. Samtidig er det efter udvalgets opfattelse vigtigt at fastsætte ambitiøse økonomiske mål for at styrke den fælles valuta, navnlig i betragtning af hvor hurtigt den globale økonomi forandrer sig, og i lyset af EU's nuværende stilling, hvad angår innovation, konkurrenceevne og en gunstig lovgivning. Udvalget efterlyser derfor et stærkere fokus i meddelelsen på årsagerne til, at euroens internationale rolle svækkes, og opfordrer til fuldførelse af Den Økonomiske og Monetære Union.

1.3. Udvalget bemærker, at der i meddelelsen ikke er taget højde for Kinas stadigt stærkere stilling, og anbefaler, at dette i højere grad tages i betragtning.

1.4. Fuldførelsen af bankunionen og af kapitalmarkedsunionen, som bidrager til at kanalisere opsparing i retning af investeringer, er afgørende for at øge EU's modstandsdygtighed, jf. tidligere EØSU-udtalelser om emnet ⁽¹⁾ ⁽²⁾. Udvalget er enig i alle Kommissionens foreslåede tiltag ⁽³⁾ og foreslår indførelse af foranstaltninger som støtte til at fuldføre de strukturelle omlægninger på både EU-niveau og i medlemsstaterne, f.eks. revision af den økonomiske forvaltningsramme for at gøre den mere velstandsorienteret og investeringsvenlig ⁽⁴⁾.

1.5. Kvaliteten af lovgivningsrammen har stor betydning for udviklingen af innovation. Der bør således lægges mere vægt på revision af reglerne i forhold til deres indvirkning på de europæiske virksomheders konkurrenceevne. Endvidere mener EØSU, at meddelelsen mangler at anerkende universiteternes og forskningsinstitutionernes rolle i forbindelse med udvikling af innovation.

⁽¹⁾ EØSU's udtalelse *En europæisk indskudsforsikringsordning* (EUT C 177 af 18.5.2016, s. 21).

⁽²⁾ EØSU's udtalelse *Pakken om Den Økonomiske og Monetære Union* (EUT C 262 af 25.7.2018, s. 28).

⁽³⁾ EØSU's udtalelse *En kapitalmarkedsunion for mennesker og virksomheder — ny handlingsplan* (EUT C 155 af 30.4.2021, s. 20).

⁽⁴⁾ EØSU's udtalelse *Evaluerings af den økonomiske styring 2020* (EUT C 429 af 11.12.2020, s. 227).

1.6. Udvalget giver sin fulde opbakning til forslaget om at skabe en digital euro og fortsat at udstede grønne obligationer i euro som et middel til at øge euroens internationale rolle og konsolidere EU's dominerende stilling inden for klimainsatsen.

1.7. EØSU er enig i, at udviklingen af finansielle markedsinfrastrukturer vil forebygge afhængighed af levering af kritiske tjenester fra tredjelandes jurisdiktioner (herunder fra udbydere af datatjenester) og bidrage til at øge EU's modstandsdygtighed.

1.8. Udvalget støtter Kommissionens bestræbelser på at udvikle instrumenter til at imødegå virkningerne for EU's erhvervsdrivende af et tredjelandes ulovlige ekstraterritoriale anvendelse af ensidige foranstaltninger. Sådanne instrumenter kan efter udvalgets opfattelse bidrage til at øge EU's uafhængighed som en global aktør. Kommissionen bør også overveje, hvordan man skal håndtere EU's voksende afhængighed af finansielle og ikkefinansielle dataudbydere fra tredjelande.

2. Baggrund

2.1. Emnet for denne udtalelse er meddelelsen om *EU's økonomiske og finansielle system: fremme af åbenhed, styrke og modstandsdygtighed*, der blev offentliggjort den 19. januar 2021. Meddelelsen er en integreret del af strategien om at styrke EU's åbne strategiske autonomi⁽⁵⁾.

2.2. Det centrale mål for EU's åbne strategiske autonomi er at sikre og udbygge det indre marked, der understøtter euroen og EU's åbenhed over for handel og investeringer med resten af verden.

2.3. Meddelelsen beskriver, hvordan EU kan styrke sin åbne strategiske autonomi på det makroøkonomiske og finansielle område. De vigtigste grunde til at gennemføre den beskrevne strategi er følgende:

- euroens internationale rolle
- styrkelse af den europæiske økonomis modstandsdygtighed over for reelle og eksterne chok forårsaget af tredjelande eller force majeure
- generering af nye investeringer ved at forbedre de lovgivningsmæssige rammer for virksomhederne, hvilket vil bidrage til at modvirke covid-19-pandemiens økonomiske og sociale konsekvenser og til udviklingen af den europæiske økonomi.

2.4. I tråd med denne meddelelse vil Kommissionen arbejde hen imod at fremme euroens internationale rolle, styrke EU's finansielle markedsinfrastrukturer, forbedre håndhævelsen af EU-sanktioner og øge EU's modstandsdygtighed over for virkningerne af ulovlige, ensidige sanktioner fra tredjelandes side.

3. Generelle bemærkninger

3.1. EØSU bifalder offentliggørelsen af meddelelsen, der indeholder lovgivningsmæssige forslag og baner vejen for foranstaltninger, som har til formål at øge anvendelsen af euroen i forbindelse med handel og styrke modstandsdygtigheden i EU's finansielle system.

3.2. Euroområdet har eksisteret i over 20 år. Det udvides stadig med nye medlemsstater (men venter dog på, at nye skal tilslutte sig)⁽⁶⁾ og sikrer euroens internationale omdømme. Samtidig bemærker udvalget, at andelen af euro i valutareserverne i 2019 faldt fra 23 % til — nær et historisk lavpunkt⁽⁷⁾ — 19 % i 2019, og at euroområdet stadig ikke, ifølge flere anerkendte økonomer, herunder Nobelprismodtagerne Joseph E. Stiglitz og Paul Krugman, er et optimalt valutaområde⁽⁸⁾ som defineret af ophavsmanden til denne teori, Robert Mundell.

⁽⁵⁾ COM(2021) 32 final.

⁽⁶⁾ COM(2018) 796 final, s. 2.

⁽⁷⁾ *The international role of the euro*, Den Europæiske Centralbank, juni 2020.

⁽⁸⁾ *Can the European Project be saved?* Hovedtale ved Paul Krugman, 23. internationale konference for tilhængere af et forenet Europa, Philadelphia, 14.-16. april 2016.

3.3. EØSU peger desuden på, at den hastigt voksende kinesiske økonomi, som får en stadig mere tungtvejende rolle i den globale økonomi, berettiger en bredere diskussion i forbindelse med planerne om at styrke EU's økonomiske modstanddygtighed. Den gennemsnitlige årlige realvækst i BNP over de seneste 30 år har været på omkring 10 % sammenlignet med omkring 2 % i EU. Pandemien vil højst sandsynligt skabe større forskelle i BNP-vækstraterne: 4,4 % i EU (- 6,1 % i 2020) og 8,4 % i Kina (2,3 % i 2020) ⁽⁹⁾.

3.4. I takt med at den kinesiske økonomi vokser, øges også betydningen af landets valuta i den internationale handel og clearing. I de officielle valutareserver udgjorde amerikanske dollar (i tredje kvartal 2020) omkring 60,5 %, euroen 20,5 % og den kinesiske renminbi 2,1 %. Men andelen af renminbi vokser hurtigt, og samtidig falder andelen af euro ⁽¹⁰⁾. Kina arbejder også intenst på sin digitale valuta (og afprøver den allerede i flere byer ⁽¹¹⁾) og giver størstedelen af verden baghjul ⁽¹²⁾.

3.5. På den baggrund er EØSU bekymret over, at strategien ikke indeholder en handlingsplan, hvor der tages højde for Kinas stadigt stærkere økonomiske position, og anbefaler, at dette i højere grad tages i betragtning.

3.6. Udvalget bakker op om nøgleaktionen om at fuldføre bankunionen ⁽¹³⁾ og gøre yderligere betydelige fremskridt med kapitalmarkedsunionen ⁽¹⁴⁾ som et middel til at støtte EU's modstanddygtighed og uddybe Den Økonomiske og Monetære Union. Udvalget bemærker dog, at »fuldførelsen af ØMU'en [...] først og fremmest [kræver] et stærkt politisk engagement, en effektiv styring og bedre udnyttelse af de tilgængelige finansielle midler« ⁽¹⁵⁾.

3.7. Udvalget bemærker, at videreførelsen af de strukturelle ændringer, der skal sikre en tættere og sammenhængende monetær union, kræver politisk vilje, og foreslår derudover, at meddelelsen suppleres med en række foranstaltninger, der kan give konkrete resultater:

- revision af EU-rammen for økonomisk styring for at gøre den mere velstandsorienteret og investeringsvenlig (navnlig med hensyn til offentlig gæld og budgetunderskud) ⁽¹⁶⁾
- stærkere krav til medlemsstaterne om at samordne deres nationale politikker inden for det europæiske semester og øge sammenhængen mellem monetære, skattemæssige og strukturelle politikker ⁽¹⁷⁾, især med henblik på opnåelse af social samhørighed og real konvergens
- gennemførelse af en udførlig konjunkturanalyse af real konvergensprocesserne i EU's medlemsstater, der sammen med social samhørighed er afgørende for at gøre det indre marked mere dynamisk. Konvergens bør overvåges for at forhindre større forskelle på grund af risikoen for, at den nuværende cyklus af massive statsstøttede økonomiske redningspakker igen kan få forholdet mellem nord og syd til at slå revner som under eurokrisen ⁽¹⁸⁾.

⁽⁹⁾ Se *World Economic Outlook database*, april 2021, Den Internationale Valutafond.

⁽¹⁰⁾ Currency Composition of Official Foreign Exchange Reserves (COFER), International Financial Statistics (IFS), Den Internationale Valutafond, <https://data.imf.org/regular.aspx?key=41175>.

⁽¹¹⁾ Se *China Launches Digital Renminbi Trials in 11 Cities, Stages Seven Digital Renminbi Lotteries in Year Following Start of Testing*, China Banking News, 19. april 2021.

⁽¹²⁾ PwC's globale indeks for digital centralbankvaluta, april 2021, <https://www.pwc.com/gx/en/industries/financial-services/assets/pwc-cbdc-global-index-1st-edition-april-2021.pdf>.

⁽¹³⁾ EØSU's udtalelse *Mod en stærkere international rolle for euroen* (EUT C 282 af 20.8.2019, s. 27).

⁽¹⁴⁾ EØSU's udtalelse *En kapitalmarkedsunion for mennesker og virksomheder — ny handlingsplan* (EUT C 155 af 30.4.2021, s. 20).

⁽¹⁵⁾ EØSU's udtalelse *Pakken om Den Økonomiske og Monetære Union* (EUT C 262 af 25.7.2018, s. 28).

⁽¹⁶⁾ EØSU's udtalelse *Den økonomiske politik i euroområdet 2021* (EUT C 123 af 9.4.2021, s. 12).

⁽¹⁷⁾ COM(2020) 746 final.

⁽¹⁸⁾ Eurofound (2020) *Upward convergence in the EU: Definition, measurement and trends*, Den Europæiske Unions Publikationskontor, Luxembourg, s. 9.

3.8. Udvalget er enig i, at lovgivningsrammen er afgørende for udviklingen af innovation, men anser de foranstaltninger, der foreslås i meddelelsen, for at være utilstrækkelige. Samtidig bemærker EØSU, at kun nogle få ⁽¹⁹⁾ af verdens 50 bedste universiteter, der er vigtige drivkræfter for innovation, findes i EU efter Brexit. Universiteter er afgørende for øget innovation og langsigtet modstandsdygtighed over for yderligere økonomisk uro.

3.9. Det er på den baggrund, at EØSU opfordrer til, at meddelelsen suppleres med foranstaltninger til at:

- sikre større fleksibilitet i reguleringen af de finansielle markeder med henblik på at booste den finansielle innovation i Europa, herunder i MiFID II-direktivet og bestemmelserne i benchmarkforordningen, hvad angår handel med råvarer
- mindske antallet af restriktioner, der placerer en uforholdsvis byrde på udviklingen af nye teknologier
- øge udgifterne til FoU (især støtte til private investeringer i FoU i hele EU) til omkring 3 % af BNP
- på baggrund af digitaliseringen identificere og afsætte yderligere støtte til europæisk intelligent specialisering i IT
- identificere regionale innovationsknudepunkter i EU og støtte dem direkte på EU-niveau og samtidig fremme private investeringer i innovation ved f.eks. at øge kravet til privat medfinansiering.

4. Særlige bemærkninger

4.1. Styrkelse af euroens internationale rolle

4.1.1. I henhold til meddelelsen indebærer en styrkelse af euroens betydning i forbindelse med international handel, investeringer og betalinger mange fordele som f.eks. større monetær autonomi, stærkere udbredelse af pengepolitikken, lavere transaktionsomkostninger og begrænsning af prishok.

4.1.2. EØSU bakker op om en fortsat udstedelse af eurodenominerede obligationer. EØSU forstår fordelene ved disse foranstaltninger, men opfordrer til, at strategien for euroens vækst baseres på en styrkelse og udvidelse af euroområdet — ud over udstedelsen af fælles gæld ⁽²⁰⁾. Som konsekvens af covid-19-krisen vil »EU [...] udstede næsten 1 billion EUR i ny gæld senest i 2026« ⁽²¹⁾. Dog er det således, at »[h]øje offentlige gælds niveauer som en andel af BNP kan skabe vanskeligheder for modstandsdygtigheden« ⁽²²⁾. For at overvinde disse vanskeligheder bør EU's finansielle system blive »mere modstandsdygtigt gennem fuldførelse af bankunionen og kapitalmarkedsunionen« ⁽²³⁾. EØSU anbefaler, at euroens stærke position i forhold til fastforrentede værdipapirer fra før finanskrisen i 2008-2009 genoprettes ⁽²⁴⁾.

⁽¹⁹⁾ Seks ifølge Times Higher Education og kun ét på QS World University Rankings.

⁽²⁰⁾ *EU faces barriers to boosting single currency's global status*, Financial Times, 19. januar 2021.

⁽²¹⁾ COM(2021) 32 final, s. 8.

⁽²²⁾ EØSU's udtalelse *En mere robust og bæredygtig europæisk økonomi*, (EUT C 353 af 18.10.2019, s. 23).

⁽²³⁾ Se kommissær Gentilonis bemærkninger ved Eurogruppens pressekonference, 15. februar 2021, Bruxelles.

⁽²⁴⁾ Se »Fixed income market liquidity«, *Committee on the Global Financial System Papers*, No 55, Bank of International Settlements, januar 2016, s. 18.

4.1.3. Udvalget opfordrer derfor til, at visse kompetencer hos de nationale finanstillsyn overføres til EU-niveauet, således at der skabes en fælles reguleringsramme for etablering af bankunionen og kapitalmarkedsunionen ⁽²⁵⁾. Efter EØSU's opfattelse bør der skabes grundlag for fuld bevægelighed for kapital i EU, så borgerne og SMV'er i sidste ende kan benytte sig af finansielle tjenester i enhver finansiell institution, der er underlagt fælles finansielt EU-tilsyn ⁽²⁶⁾. Enhver ny regulering knyttet til etableringen af kapitalmarkedsunionen bør trykprøves ⁽²⁷⁾ for at kontrollere, om den opfylder kriterierne om øget konkurrenceevne og innovation (især i lyset af den digitale omstilling), bidrag til den grønne omstilling og stabilitet på de finansielle markeder.

4.1.4. Der bør desuden tages skridt til at øge andelen af euro i centralbankernes valutaeserver i forskellige lande gennem swaptaler og til at understøtte europæiske virksomheders indgåelse af store internationale kontrakter (som gennemføres uden for EU), der cleares i euro.

4.1.5. For at styrke euroens rolle i verdensøkonomien er det nødvendigt at gøre EU-varer og -tjenesteydelser mere konkurrencedygtige. Hertil er der brug for investeringer i uddannelse og forskning og udvikling.

4.1.6. I nøgleaktion 6 fastlægges det, at Kommissionen og ECB i fællesskab vil gennemgå en bred vifte af politiske, juridiske og tekniske spørgsmål, der opstår i lyset af en potentiel indførelse af en digital euro.

4.1.7. Udvalget støtter idéen om en digital euro. Den digitale euro bør dog efter EØSU's opfattelse ikke gennemføres via ECB alene, men via centralbankerne i eurosystemet ⁽²⁸⁾ (og tilsynsmyndighederne) ⁽²⁹⁾.

4.1.8. Dette nye afviklingssystem bør tage højde for lovgivningens krav om databeskyttelse (navnlig det 5. hvidvaskningsdirektiv). En hensigtsmæssigt udformet digital euro kan understøtte brugen af euroen uden for euroområdet og svække betydningen af den amerikanske dollar (og i fremtiden også den digitale yuan), navnlig i internationale transaktioner og detailhandelstransaktioner ⁽³⁰⁾.

4.1.9. EU er førende på det globale marked for grønne obligationer. I 2019 var næsten halvdelen af de obligationer, der blev udstedt, denomineret i euro ⁽³¹⁾, og euroen er også stærk blandt bosiddende uden for euroområdet ⁽³²⁾. EØSU bifalder forslaget om at indføre nye »grønne« finansielle instrumenter ⁽³³⁾ med henblik på at understøtte den europæiske grønne pagt ⁽³⁴⁾. Det vil hjælpe EU til at videreføre og udvikle sin rolle som global leder inden for klimaindsatsen ⁽³⁵⁾.

4.2. Styrkelse af modstandsdygtigheden af EU's finansielle markedsinfrastrukturer og udbydere af relaterede kritiske tjenesteydelser

4.2.1. I meddelelsen understreges vigtigheden af, at EU udvikler sine finansielle markedsinfrastrukturer og øger deres modstandsdygtighed for at undgå afhængighed af levering af sådanne kritiske tjenester fra tredjelandes jurisdiktioner. Kommissionen bør også undersøge, hvordan man forebygger afhængighed af finansielle og ikkefinansielle dataudbydere fra tredjelande. Det nye digitale eurobaserede afviklingssystem kan anvendes til at understøtte handelen med partnere, som

⁽²⁵⁾ COM(2020) 590 final og COM(2020) 746 final, s. 8.

⁽²⁶⁾ EØSU's udtalelse *En kapitalmarkedsunion for mennesker og virksomheder — ny handlingsplan* (EUT C 155 af 30.4.2021, s. 20).

⁽²⁷⁾ EØSU's udtalelse *En kapitalmarkedsunion for mennesker og virksomheder — ny handlingsplan* (EUT C 155 af 30.4.2021, s. 20), punkt 1.16.

⁽²⁸⁾ Se *Report on a digital euro*, Den Europæiske Centralbank, oktober 2020, s. 7-8.

⁽²⁹⁾ Se *Report on a digital euro*, Den Europæiske Centralbank, oktober 2020, s. 36-40.

⁽³⁰⁾ *EU faces barriers to boosting single currency's global status*, Financial Times, 19. januar 2021.

⁽³¹⁾ Se *The role of the euro in global green bond markets*, rubrik 1, den 19. årlige gennemgang af euroens internationale rolle, ECB, juni 2020.

⁽³²⁾ Se *Unleashing the euro's untapped potential at global level*, tale af Fabio Panetta, medlem af ECB's direktion.

⁽³³⁾ Se *Vigtigste resultater — Eurogruppens videokonference*, 15. februar 2021.

⁽³⁴⁾ COM(2019) 640 final.

⁽³⁵⁾ Bemærkninger ved Paschal Donohoe efter Eurogruppens videokonference 15. februar 2021.

tredjelande har iværksat ensidige sanktioner over for, og man kan blokere for, at det kan bruges af sanktionerede lande og personer (ved at trække oplysninger fra registret for udveksling af oplysninger om sanktioner).

4.2.2. EØSU minder desuden om erfaringen fra begyndelsen af covid-19-pandemien, hvor øget interesse i dollaren og forstyrrelser på det amerikanske repomarked gjorde det vanskeligere for ikkeamerikanske finansielle institutioner at refinansiere deres aktiviteter i dollar. Det bør også overvejes at anvende EU's stabilitetsmekanisme som en likviditetspulje i euro, der også bør være tilgængelig for større finansielle institutioner. Vi har behov for en klar køreplan for ændringer i den europæiske stabilitetsmekanisme og udvikling af kapitalmarkedsunionen.

4.2.3. EØSU er principielt enig i de skridt, der øger EU's åbne strategiske autonomi, herunder med hensyn til at forstærke modstandsdygtigheden i EU's finansielle markedsinfrastruktur. På den anden side påpeger udvalget, at sådanne foranstaltninger under visse omstændigheder kan medføre uønskede politiske virkninger.

4.3. Styrkelse af gennemførelsen og håndhævelsen af EU's sanktioner

4.3.1. For at øge effektiviteten af EU-sanktioner skal det sikres, at de gennemføres og håndhæves på en ensartet måde. Datterselskaber af virksomheder uden for EU udnytter lovlige smuthuller til at omgå forbud, hvilket forvrider konkurrencen på det indre marked.

4.3.2. EØSU bifalder de forslag, der har sigte på at styrke EU's evne til at anvende sanktioner på en ensartet måde og til at tale med én stemme.

4.3.3. Udvalget støtter desuden Kommissionens bestræbelser på at udvikle instrumenter til at imødegå virkningerne for EU's erhvervsdrivende af et tredjelandes ulovlige eksterriale anvendelse af ensidige foranstaltninger. EØSU understreger dog nødvendigheden af at udvikle mekanismer til at sikre konsensus mellem alle medlemsstaterne om genstanden for selve sanktionerne. Sådanne instrumenter kan efter udvalgets opfattelse bidrage til at øge EU's uafhængighed som global aktør og til at beskytte det indre marked mod chok.

4.3.4. Samtidig skal det bemærkes, at det finansielle marked i EU siden finanskrisen i 2008-2009 har været underlagt streng styring med administrative forpligtelser for dem, der ønsker at udnytte EU's indre marked. Det er vigtigt, at disse regler anvendes med den nødvendige fleksibilitet til at sikre en balance mellem omkostninger og gevinster, vurdere virkningen af de nye regler for europæiske finansielle virksomheder ⁽³⁶⁾ og tillige afpasse reguleringsbyrden efter størrelsen af disse virksomheder (store paneuropæiske banker, finansielle institutioner og nystartede virksomheder i sektoren for finansiell teknologi) ⁽³⁷⁾.

Bruxelles, den 9. juni 2021.

Christa SCHWENG
Formand
for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

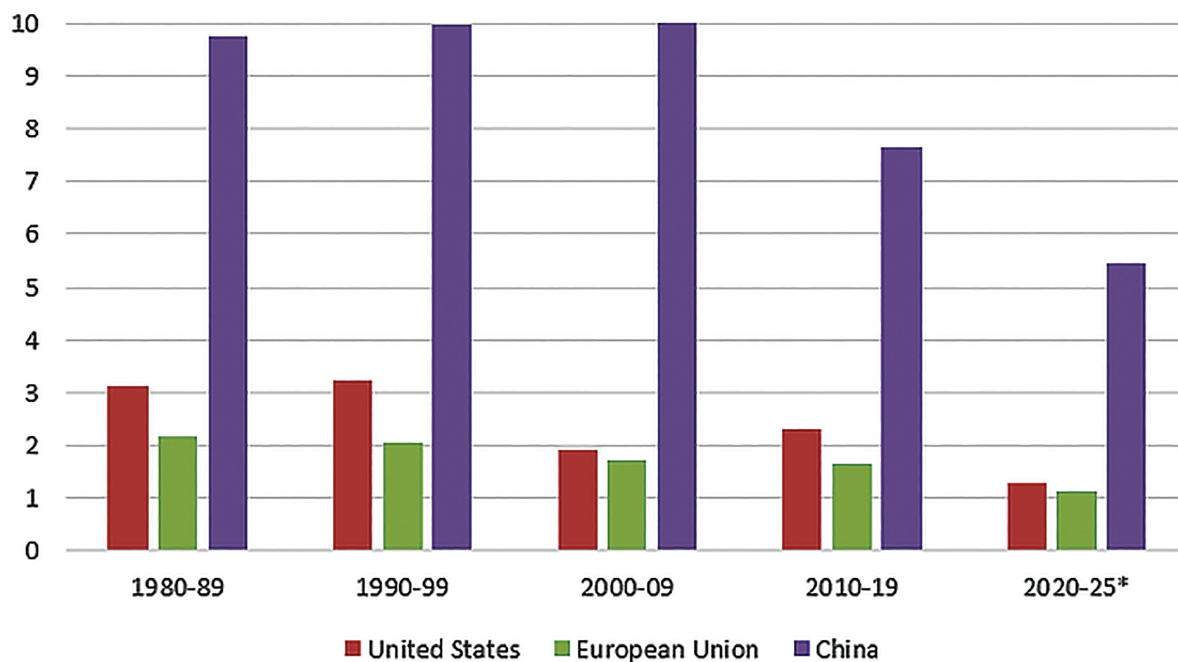
⁽³⁶⁾ EØSU's udtalelse *En kapitalmarkedsunion for mennesker og virksomheder — ny handlingsplan* (EUT C 155 af 30.4.2021, s. 20).

⁽³⁷⁾ EØSU's udtalelse *En strategi for digital finans for EU* (EUT C 155 af 30.4.2021, s. 27).

BILAG

Figur 1

Den gennemsnitlige årlige realvækst i BNP

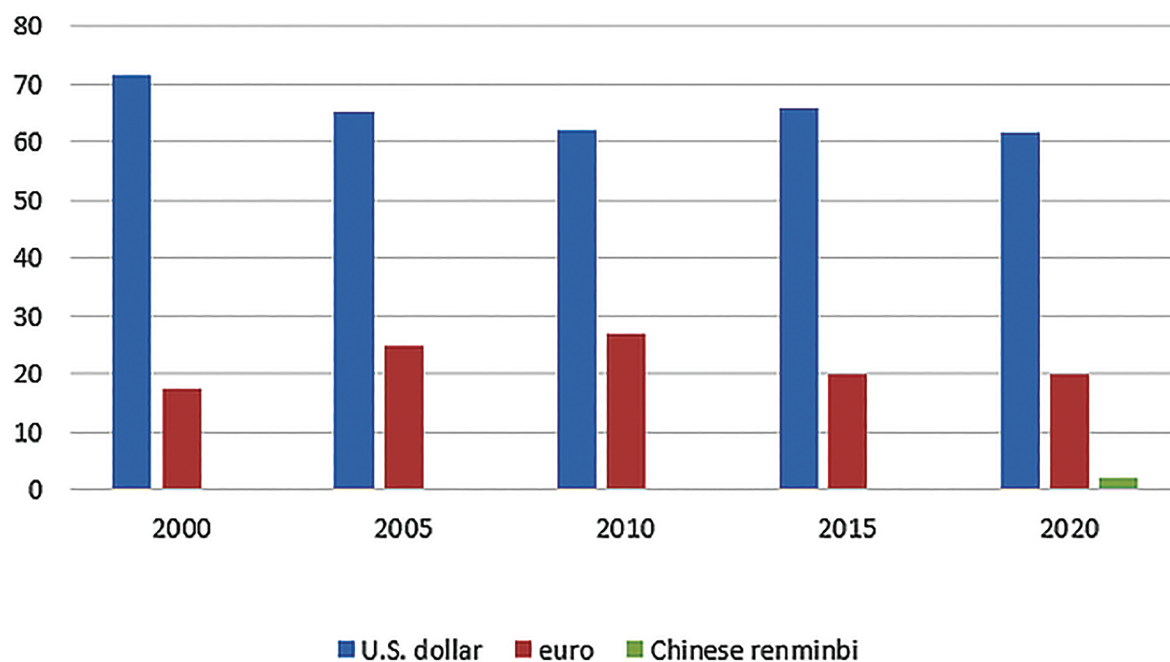

(*) Estimerer starter fra 2019.

Kilde: Egne beregninger på basis af: World Economic Outlook Database, Den Internationale Valutafund, oktober 2020.

Figur 2

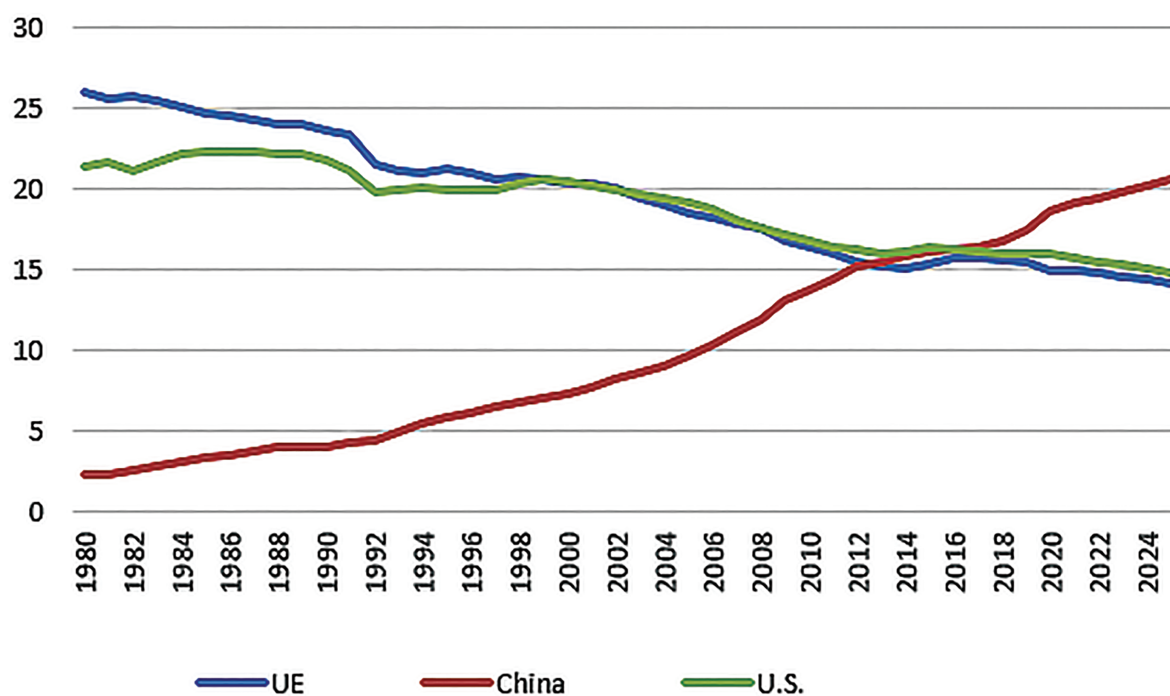
Andel af dollar, euro og renminbi i de officielle valutareserver (i %)

Kilde: Den Internationale Valutafund, data.imf.org

Figur 3

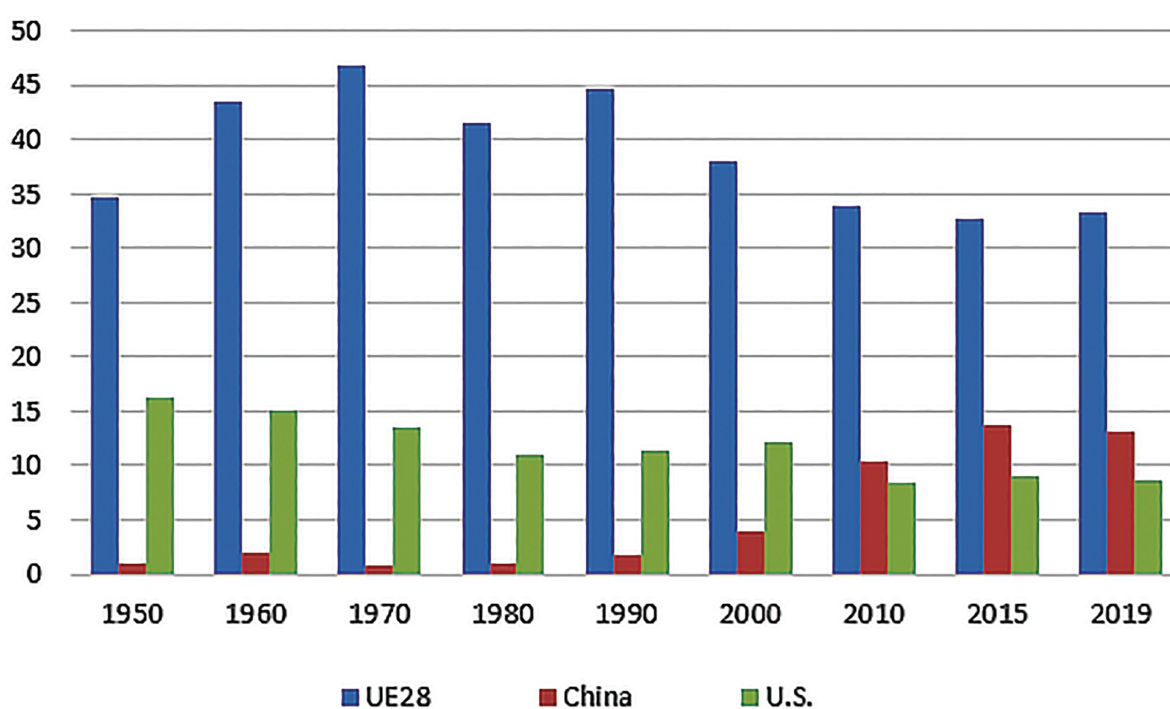
USA's, EU's og Kinas andele af det globale BNP (købekraftspariteter, i %)

Kilde: World Economic Outlook Database, Den Internationale Valutafond, oktober 2020

Figur 4

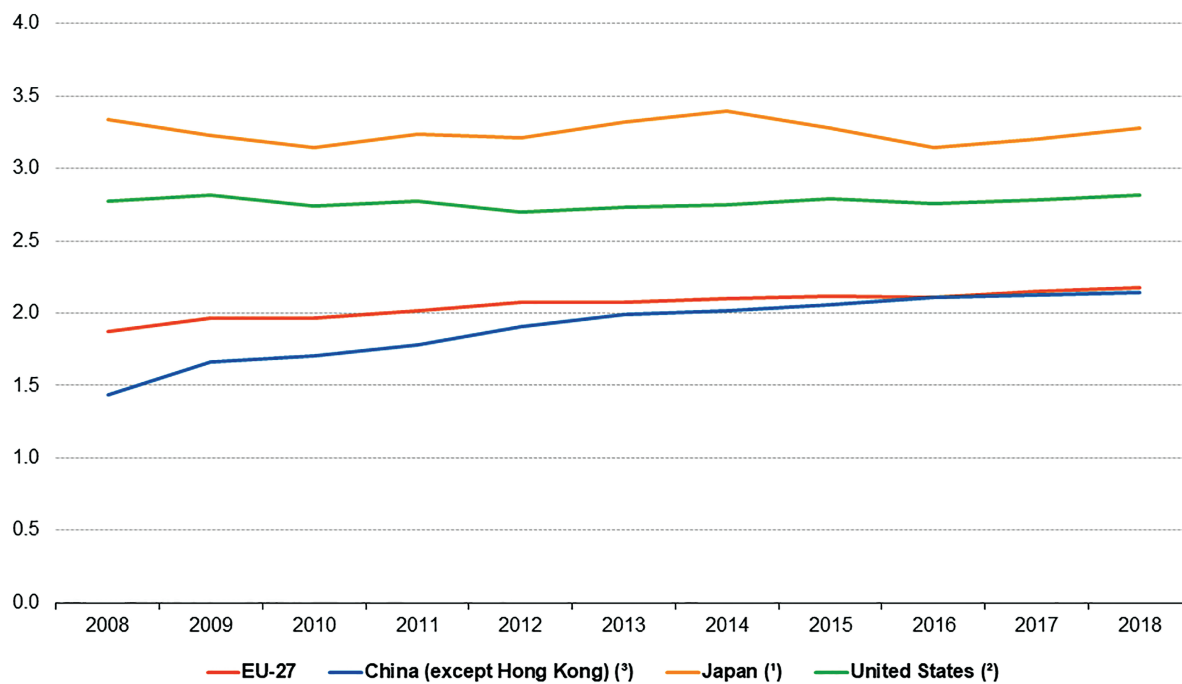
USA's, EU's og Kinas andele af den globale eksport (i %)

Kilde: UNCTAD.

Figur 5

Bruttonationaludgifter til FoU, 2008-2018 (% af BNP)

(*) 2008, 2013 and 2018: break in series.

(‡) Excludes most or all capital expenditure, definition differs: 2008-2016 and 2018; provisional: 2017

(*) 2009: break in series.

Kilde: Eurostat.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget — Strategi til styrkelse af anvendelsen af chartret om grundlæggende rettigheder i EU«

(COM(2020) 711 final)

(2021/C 341/08)

Ordfører: **Cristian PÎRVULESCU**

Medordfører: **Christian BÄUMLER**

Anmodning om udtalelse	Kommissionen, 24.2.2021
Retsgrundlag	Artikel 304 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde
Præsidiets henvisning	26.1.2021
Kompetence	Sektionen for Beskæftigelse, Sociale Spørgsmål og Unionsborgerskab
Vedtaget i sektionen	26.5.2021
Vedtaget på plenarforsamlingen	10.6.2021
Plenarforsamling nr.	561
Resultat af afstemningen	
(for/imod/hverken for eller imod)	201/2/7

1. Konklusioner og anbefalinger

1.1. Udvalget bifalder den nye strategi, som Kommissionen har udarbejdet. Forslaget indeholder nogle klare tilsagn, og der fokuseres i høj grad på anvendelses- og gennemførelsesspørgsmål. Det er en tilgang, som udvalget konsekvent har slået til lyd for, bl.a. i sin udtalelse om den første strategi, der blev vedtaget i 2011 ⁽¹⁾.

1.2. Siden da har betydningsfulde sociale, økonomiske og politiske begivenheder vanskeliggjort beskyttelsen af de grundlæggende rettigheder og skabt nye udfordringer for de nuværende rammer, også når det gælder anvendelsen af chartret om grundlæggende rettigheder. Den aktuelle pandemi øger i væsentlig grad de sundheds-, sikkerheds- og velfærdsrelaterede risici for millioner af mennesker på hele kontinentet. På globalt plan — hvor EU har et stort ansvar for at handle — er situationen endnu værre.

1.3. I den forbindelse bør EU-institutionerne og medlemsstaterne handle med en klar vision og et større engagement til støtte for de grundlæggende rettigheder. Selv om chartrets anvendelse er begrænset til at ledsage EU-lovgivning, skaber det voksende antal bestemmelser og den tværgående integration af politikområder et stadig større indsatsområde. Denne udvikling vil sandsynligvis have en lang række konsekvenser for civilsamfundet, lokalsamfundene, arbejdsmarkedsparterne og virksomhederne.

1.4. Efter ti års gennemførelse af chartret er europæernes viden om dets eksistens og rolle desværre stadig begrænset. Dets anvendelse har også været begrænset blandt civilsamfundsorganisationer, nationale menneskerettighedsinstitutioner og menneskerettighedsforkæmpere. Vi kan ikke vente ti år mere med at gøre rettighederne i chartret til en realitet for den brede offentlighed, civilsamfundet og de offentlige institutioner. Vi håber, at Kommissionen vil gøre en mere aktiv indsats for at informere borgerne, medierne, civilsamfundet, arbejdsmarkedsparterne og forskellige andre organer om chartret, dets betydning, dets konsekvenser og instrumenterne i forbindelse hermed.

1.5. Alle EU-institutioner bør stå fast og yde stærk støtte til alle de civilsamfundsorganisationer, menneskerettighedsaktivister og journalister, der bliver udsat for fysiske og verbale angreb, intimidering og chikane, herunder urimelige sagsanlæg, vold og hadefuld tale online og offline. De smædekampagner, der går ud over civilsamfundets troværdighed og legitimitet, skal stoppe, og der bør gribes ind over for de regeringer i medlemsstaterne, som medvirker til disse. Håndhævelsen af de gældende regler bør prioriteres.

⁽¹⁾ EUT C 376 af 22.12.2011, s. 74.

1.6. Civilsamfundsorganisationernes og menneskerettighedsforkæmpernes overordnede mulighed for at arbejde inden for chartrets rammer bør styrkes betydeligt ved hjælp af en pakke, som omfatter uddannelse og vidensoverførsel, organisatorisk støtte, stabil og forudsigelig finansiering samt beskyttelse mod angreb og negative kampagner. Udvalget er parat til at hjælpe med at udarbejde en mere omfattende og detaljeret plan i den henseende, navnlig via sin gruppe om grundlæggende rettigheder og retsstatsprincippet. En sådan indsats bør være led i en omfattende europæisk civilsamfundsstrategi, som efter EØSU's mening både haster og er tvingende nødvendig ⁽²⁾.

1.7. Udvalget bifalder Kommissionens samlede tilgang til at fremme og beskytte de grundlæggende værdier, som EU bygger på, og komplementariteten mellem denne strategi, den europæiske handlingsplan for demokrati og den første rapport om retsstatssituationen. Udvalget foreslår endvidere, at EU's handlingsplan mod racisme såvel som EU's handicapstrategi og LGBTIQ-strategi medtages i den samlede planlægningsproces. De udfordringer, som disse planer og strategier tager sigte på at tackle, er ofte de samme.

1.8. EØSU gentager sine betragtninger om de økonomiske aspekter af retsstatsprincippet og de grundlæggende rettigheder. Hvis der ikke dæmmes op for truslerne mod retsstaten og den generelle forringelse af de grundlæggende rettigheder, vil de sandsynligvis have negative virkninger for den gensidige tillid, der understøtter det indre marked, og dermed den økonomiske vækst i EU ⁽³⁾.

1.9. Udvalget understreger, at chartret om grundlæggende rettigheder også omfatter sociale rettigheder. Chartrets gennemførelse er af stor betydning for borgernes liv. Arbejdsmarkedsparterne bør involveres i at beskytte disse rettigheder, både på europæisk og nationalt plan. Dialogen mellem arbejdsmarkedsparterne bør styrkes og bør have fornyet fokus på de grundlæggende rettigheder i chartret. Udvalget gentager den opfordring, det fremsatte i sin udtalelse fra 2011 om strategien, nemlig at der bør lægges større vægt på afsnit III om lighed og afsnit IV om solidaritet, da disse er centrale for EU som en demokratisk, værdibaseret Union, der tager sin sociale model og sine forpligtelser alvorligt.

1.10. Udvalget bifalder, at strategien understreger chartrets overordnede karakter og supplerer de målrettede bestræbelser på at gøre EU's rettigheder og værdier mere håndgribelige på områder såsom ofres rettigheder og adgang til domstolsprøvelse, lighed og inklusion, antiracisme og pluralisme, sociale rettigheder og inkluderende uddannelse og oplæring, økonomiske rettigheder, EU-borgeres såvel som ikkeEU-borgeres rettigheder og børns rettigheder. Der bør lægges særlig vægt på covid-19-krisens indvirkning på børns rettigheder, velfærd og intellektuelle og følelsesmæssige udvikling. EØSU bemærker også vigtigheden af de artikler i chartret, som vedrører den økonomiske sfære, f.eks. friheden til at drive virksomhed, ejendomsretten og de rettigheder, der er forbundet med egentlige lovbestemmelser.

1.11. Udvalget giver sin uforbeholdne støtte til EU's tilsagn om at fremme og beskytte menneskerettigheder og værdier på verdensplan. At handelsaftaler og deres potentielle indvirkning på de grundlæggende rettigheder understreges er fuldt berettiget. Som nævnt i en lang række udtalelser henleder udvalget også opmærksomheden på, at migrations- og asylpolitikken er en vigtig prøvesten for EU's forpligtelse til at beskytte de grundlæggende rettigheder. Der bør gives en mere aktiv støtte til menneskerettighedsforkæmpere i hele verden.

1.12. Som der står i forslaget, er nationale og lokale forvaltninger, medlemsstaternes parlamenter og retshåndhævende myndigheder afgørende for at fremme og beskytte rettighederne i chartret. Det fremgår ikke klart, hvordan samarbejdet vil adskille sig fra det samarbejde, der har fundet sted i de sidste ti år af den oprindelige strategis gennemførelse. Et vigtigt mål i denne strategi bør være at identificere den korrekte blanding af incitamenter og instrumenter, som motiverer de nationale og lokale institutioner til at være mere engagerede og proaktive i forbindelse med beskyttelsen af de grundlæggende rettigheder.

1.13. Udvalget håber, at der vil ske en væsentlig forbedring inden for alle strategiens dimensioner, nemlig forebyggelse, fremme, gennemførelse og håndhævelse. Selv om de andre dimensioner ikke skal ignoreres, er det nødvendigt at fokusere mere på håndhævelse. En korrekt anvendelse af chartret er afgørende for at bevare en velfungerende, værdibaseret Union. Desuden er anvendelsen af chartret obligatorisk. Kommissionen skal handle i overensstemmelse hermed og mere konsekvent indlede traktatbrudssager, når rettighederne ikke respekteres.

⁽²⁾ I undersøgelsen om civilsamfundsorganisationernes reaktion på covid-19-pandemien og de heraf følgende restriktioner i Europa («The response of civil society organisations to face the COVID-19 pandemic and the consequent restrictive measures adopted in Europe» (2021)), kortlagde EØSU de strukturelle udfordringer, som pandemien havde blotlagt, og hvordan civilsamfundsorganisationerne reagerede.

⁽³⁾ EUT C 429 af 11.12.2020, s. 16.

1.14. Udvalget støtter til fulde medlemsstaternes udpegelse af kontaktpunkter for chartret, og foreslår, at de placeres centralt i regerings- eller ressortministerier, der er involveret i lovgivningsprocessen, f.eks. justitsministerier.

1.15. I betragtning af covid-19-pandemiens store indvirkning på samfundet anmoder udvalget indtrængende Kommissionen om, at den i rapporten for 2022 fokuserer på dens effekt på de grundlæggende rettigheder, navnlig dem, der vedrører den socioøkonomiske velfærd, og således kraftigt understreger, at sociale rettigheder er grundlæggende rettigheder. Der bør lægges særlig vægt på rettigheder, værdighed og velfærd for de ældre borgere og personer med handicap, som har været isoleret på plejehjemmene under covid-19-pandemien.

1.16. Udvalget foreslår, at overvågningsudvalg, som omfatter uafhængige civilsamfundsorganisationer, nationale menneskerettighedsinstitutioner og menneskerettighedsforkæmpere, fører tilsyn med de enkelte fonde (de fonde, som falder ind under forordningen om fælles bestemmelser). Alle disse civile aktører bør få indflydelse på, hvordan midlerne tildeles og forvaltes. EØSU anmoder Kommissionen om at tage hensyn til anbefalingerne i udvalgets resolution »Inddragelse af det organiserede civilsamfund i de nationale genopretnings- og resiliensplaner — Hvad virker, hvad virker ikke?«, der blev offentliggjort i februar 2021.

1.17. Udvalget opfordrer Kommissionen til at afdække finansieringsmulighederne og gøre dem tilgængelige for civilsamfundsorganisationer og menneskerettighedsforkæmpere, som udfører frontlinjearbejde i marginaliserede og sårbare samfund. Udvalget opfordrer medlemsstaterne til at gennemføre finansieringsprogrammer for civilsamfundet og interessegrupper, som forsvare menneskerettighederne. Udformningen af programmerne bør beskytte de finansierede enheders autonomi og uafhængighed.

1.18. Udvalget foreslår, at der indføres en fleksibel, hurtig og effektiv mekanisme til afdækning og indberetning af fysiske og verbale angreb, intimidering og chikane, herunder urimelige sagsanlæg, vold og hadefuld tale online og offline rettet mod civilsamfundsorganisationer og menneskerettighedsforkæmpere. Nationale menneskerettighedsinstitutioner og nationale sociale og økonomiske udvalg bør være omfattet af denne mekanisme.

1.19. For at fremme koordineringen foreslår udvalget, at medlemsstaterne opretter nationale fora om grundlæggende rettigheder, hvor alle berørte enheder kan samarbejde, dvs. nationale menneskerettighedsinstitutioner, nationale ligestillingsorganer, ombudsmænd, de nyoprettede kontaktpunkter for chartret og andre offentlige organer. Foraene bør omfatte menneskerettighedsorganisationer og -forkæmpere. Agenturet for Grundlæggende Rettigheder kan hjælpe med oprettelsen af disse fora.

1.20. Udvalget foreslår, at Kommissionen indfører et særligt hjælpeprogram, der tager sigte på at give alle nationale menneskerettighedsinstitutioner en større og mere ensartet institutionel kapacitet (oprettelse, akkreditering og foranstaltninger for at sikre overensstemmelse), og udvikler specifikke retningslinjer for medlemsstaterne. Ligesom det er tilfældet med andre instrumenter og programmer, anbefaler EØSU en bedre og mere omfattende brug af den enestående ekspertise i Agenturet for Grundlæggende Rettigheder. Udvalget opmuntrer agenturet til at fortsætte sit solide arbejde med centrale udviklingstendenser på området for grundlæggende rettigheder og i den forbindelse at holde et vågent øje med beskyttelsen af sociale rettigheder. Agenturet bør også blive mere synligt og lettere tilgængeligt for offentligheden og civilsamfundsgrupper og -organisationer.

1.21. Udvalget foreslår, at Kommissionen tilrettelægger særlige høringsarrangementer og udarbejder rapporter om specifikke afsnit og artikler, som er åbne for bidrag og feedback fra nationale menneskerettighedsinstitutioner, civilsamfundsorganisationer og menneskerettighedsforkæmpere. EØSU er mere end indstillet på et tæt samarbejde med Kommissionen i forbindelse med en regelmæssig tilrettelæggelse af disse typer møder med deltagelse af civilsamfundets repræsentanter.

1.22. EØSU ser frem til Kommissionens arbejde med en oplysningskampagne. I betragtning af denne foranstaltnings vigtige og presserende karakter havde det været nyttigt, hvis målsætningerne, tidsrammen, målgrupperne, instrumenterne, partnerne og det foreslåede budget for kampagnen var blevet præciseret yderligere i denne strategi. EØSU opfordrer Kommissionen til at tilrettelægge charterrelaterede aktiviteter som led i konferencen om Europas fremtid og til at give spørgsmål om grundlæggende rettigheder en mere fremtrædende plads på borgernes og offentlighedens dagsorden.

1.23. Det er nødvendigt med flere undersøgelser og høringer for at opnå forståelse af chartrets anvendelse, idet der tages udgangspunkt i risici og sårbarheder, som der er større sandsynlighed for at finde hos visse sociale grupper og regionale samfund.

2. Generelle bemærkninger

2.1. Baggrund for udtalelsen

2.1.1. Chartret finder anvendelse på alle EU-institutionernes foranstaltninger. Kommissionens strategi fra 2010 for Den Europæiske Unions effektive gennemførelse af chartret om grundlæggende rettigheder understregede vigtigheden af, at EU fremstår som et godt eksempel, og det angav, hvordan Kommissionen skulle sikre, at den altid handler i fuld overensstemmelse med chartret. Chartret finder ligeledes anvendelse på medlemsstaterne, når de gennemfører EU-retten.

2.1.2. Chartret har affødt ny EU-lovgivning, der direkte beskytter og fremmer visse centrale rettigheder. Nogle nøgleeksempler herpå er de nye regler om databeskyttelse, ligestilling mellem kønnene, beskyttelse af whistleblowere, retten til en retfærdig rettergang og til et forsvar samt regler om ofre for kriminalitet. EU-Domstolens retspraksis, hvori der henvises til chartret, har udviklet sig betydeligt inden for en lang række politikområder.

2.1.3. EU's Agentur for Grundlæggende Rettigheder har udviklet sig til et EU-organ, der er stor tillid til, og som leverer sammenlignelige data og analyser om grundlæggende rettigheder til støtte for arbejdet i EU-institutionerne og medlemsstaterne. Antallet af uafhængige nationale menneskerettighedsinstitutioner og -organer er også steget betydeligt i EU.

2.1.4. Tre medlemsstater har dog ingen national menneskerettighedsinstitution (Tjekkiet, Italien og Malta ⁽⁴⁾), to har ingen akkrediteret national menneskerettighedsinstitution (Estland — akkreditering planlagt ved udgangen af 2020 — og Rumænien), og seks har ingen national menneskerettighedsinstitution, der overholder A-status i henhold til FN's Parisprincipper (Østrig, Belgien, Cypern, Slovakiet, Slovenien og Sverige).

2.1.5. En nylig Eurobarometerundersøgelse om kendskab til chartret viste, at kun 42 % af respondenterne havde hørt om chartret, og kun 12 % havde fuldt kendskab til, hvad det er. Seks ud af ti respondenter vil gerne vide mere om deres rettigheder og om, hvor de skal henvende sig, hvis deres rettigheder i henhold til chartret krænkes ⁽⁵⁾.

2.1.6. EØSU har i mange år været engageret i at støtte menneskerettigheder og menneskerettighedsforkæmpere. Udvalget er en integreret del af kulturen med og rammerne for grundlæggende rettigheder, da det er involveret i forskellige strukturer og aktiviteter, er talerør for borgernes, civilsamfundets og arbejdsmarkedsparternes bekymringer og fremsætter politik- og lovgivningsrelaterede forslag med en rettighedsbaseret vision. For at styrke indsatsen har EØSU oprettet sin egen gruppe om grundlæggende rettigheder og retsstatsprincippet til støtte for udvalgets vision og ansvar.

2.2. Sikring af, at medlemsstaterne anvender chartret effektivt

2.2.1. Udvalget støtter til fulde Kommissionens forslag om at opfordre medlemsstaterne til at udpege kontaktpunkter for chartret. Deres rolle, nemlig at styrke informationsstrømmen og bedste praksis vedrørende chartret og koordinere kapacitetsopbygningsindsatsen i det pågældende land, er central for at nå videre med dagsordenen for grundlæggende rettigheder. Ideelt set bør de placeres centralt i regerings- eller ressortministerier, der er involveret i lovgivningsprocessen, f. eks. justitsministerier.

2.2.2. Den nye tilgang, der anvendes ved udarbejdelsen af årsrapporten om anvendelsen af chartret i EU, nemlig at se nærmere på chartrets anvendelse i medlemsstaterne, er hensigtsmæssig. Udvalget bifalder også det fokus, der vil være på grundlæggende rettigheder i den digitale tidsalder i den nye rapport om chartret for 2021. I betragtning af covid-19-pandemiens store indvirkning på samfundet anmoder udvalget indtrængende Kommissionen om, at den i rapporten for 2022 fokuserer på dens effekt på de grundlæggende rettigheder, navnlig dem, der vedrører den socioøkonomiske velfærd. Et andet aspekt, der skal tages hånd om, er det forhold, at EU's regeringer er gået i nødberedskab, ind imellem på bekostning af parlamentariske og demokratiske kontrolmekanismer. Det er EØSU's overbevisning, at foranstaltningerne til bekæmpelse af pandemien bør være fuldt demokratiske, midlertidige og forholdsmæssige.

⁽⁴⁾ Malta har gjort betydelige fremskridt og forventes at oprette en national menneskerettighedsinstitution inden for kort tid.

⁽⁵⁾ Særnummer af Eurobarometer 487b.

2.2.3. Udvalget anmoder indtrængende Kommissionen om mere proaktivt at indlede traktatbrudssager, når det er relevant, og når EU-lovgivningen overtrædes.

2.2.4. Udvalget bifalder Kommissionens forslag om, at der for alle programmer, som støttes af de EU-midler, der er omfattet af forordningen om fælles bestemmelser (»fondene under forordningen om fælles bestemmelser«), skal være effektive mekanismer på plads til at sikre, at de er i overensstemmelse med chartret, fra programmernes oprettelse til deres gennemførelse. Udvalget foreslår, at overvågningsudvalg, som omfatter civilsamfundsorganisationer, nationale menneskerettighedsinstitutioner og menneskerettighedsforkæmpere, fører tilsyn med de enkelte fonde. Det ville hjælpe med at udfylde hullerne i den viden, som de organer, der gennemfører forordningen om fælles bestemmelser, har om grundlæggende rettigheder, og i høj grad øge den mulighed, som organisationer på området for grundlæggende rettigheder har for at få reel indflydelse på græsrodsniveau.

2.2.5. Udvalget opfordrer indtrængende Kommissionen til at holde nøje øje med, i hvilket omfang EU-midler anvendes i overensstemmelse med chartret, og efterlyser iværksættelse af passende og berettigede foranstaltninger såsom eventuel afbrydelse eller suspension af EU-midler, eller finansielle korrektioner i tilfælde, hvor uregelmæssige udgifter ikke er blevet korrigeret af medlemsstaterne. Udvalget tilskynder endvidere Kommissionen til at foretage en forudgående kontrol af overholdelsen af chartret i forbindelse med store budgetbevillinger.

2.2.6. Det mål, der er angivet i forslaget, nemlig at fremme et gunstigt og sikkert miljø for civilsamfundsorganisationer og rettighedsforkæmpere i deres land, herunder på lokalt plan, er så afgjort nødvendigt. Det præciseres dog ikke, hvordan dette mål skal nås. Udvalget opfordrer Kommissionen til at afdække finansieringsmulighederne og gøre dem tilgængelige for civilsamfundsorganisationer og menneskerettighedsforkæmpere, som udfører frontlinjearbejde i marginaliserede og sårbare samfund.

2.2.7. Udvalget foreslår, at der indføres en fleksibel, hurtig og effektiv mekanisme til afdækning og indberetning af fysiske og verbale angreb, intimidering og chikane, herunder urimelige sagsanlæg, vold og hadefuld tale online og offline rettet mod civilsamfundsorganisationer og menneskerettighedsforkæmpere. Nationale menneskerettighedsinstitutioner og nationale sociale og økonomiske udvalg bør være omfattet af denne advarselsmekanisme. EØSU er også parat til at bidrage til mekanismens oprettelse og samarbejde med de andre EU-institutioner om en effektiv beskyttelse af og retsmidler til de berørte organisationer og personer.

2.2.8. Det er særdeles positivt at se Kommissionens engagement i at ensrette indsatsen for at sikre beskyttelsen af demokratiet, retsstatsprincippet og de grundlæggende rettigheder⁽⁶⁾. Udvalget er af den opfattelse, at de samme koordineringsprincipper bør anvendes på nationalt plan. Alt for ofte samarbejder de forskellige offentlige og ikkestatslige institutioner og organisationer ikke tilstrækkeligt. Derfor kan Kommissionen bede medlemsstaterne om at oprette nationale fora om grundlæggende rettigheder, hvor alle berørte enheder kan samarbejde, dvs. nationale menneskerettighedsinstitutioner, nationale ligestillingsorganer, ombudsmænd, de nyoprettede kontaktpunkter for chartret og andre offentlige organer. Forane bør omfatte civilsamfundsorganisationer og menneskerettighedsforkæmpere.

2.2.9. Oprettelse og akkreditering af nationale menneskerettighedsinstitutioner samt foranstaltninger for at sikre deres overholdelse af FN's Parisprincipper⁽⁷⁾ bør være en prioritet, og der bør ydes større støtte til dette. Udvalget foreslår, at Kommissionen indfører et særligt hjælpeprogram, der tager sigte på at give alle nationale menneskerettighedsinstitutioner en større og mere ensartet institutionel kapacitet.

2.3. *Fremme af anvendelsen af chartret som ledetråd for EU's institutioner*

2.3.1. En kontrol af Kommissionens vigtige initiativer lige fra deres forberedende fase vil forhåbentlig fortsat være et centralt anliggende for Kommissionen under hele beslutningsprocessen. Retsakten om digitale tjenester fremhæves i forslaget, og der arbejdes på at sikre overensstemmelsen med chartret, hvilket er relevant i forbindelse med fremlæggelsen af den lange række af spørgsmål og konsekvenser, som overensstemmelsen giver anledning til.

2.3.2. En grundig forberedelse af Kommissionens nøgleinitiativer er meget vigtig. Samtidig bør den tematiske udvikling af overensstemmelsen suppleres med en charterbaseret tankegang og analyse, hvor der er fokus på de forskellige afsnit og artikler, som der gøres rede for i årsrapporten. En måde at opnå dette på ville være at tilrettelægge særlige

⁽⁶⁾ Koordineringen på EU-plan kan omfatte det europæiske netværk af nationale menneskerettighedsinstitutioner, det europæiske netværk af ligestillingsorganer (Equinet) og det europæiske netværk af ombudsmænd. Koordineringen på nationalt plan kan effektiviseres af en gruppe nationale institutioner.

⁽⁷⁾ FN's Parisprincipper udgør de internationale benchmarks for, at nationale menneskerettighedsinstitutioner kan akkrediteres af Global Alliance of National Human Rights Institutions (GANHRI).

høringsarrangementer og udarbejde rapporter om specifikke afsnit og artikler, som er åbne for bidrag og feedback fra nationale menneskerettighedsinstitutioner, civilsamfundsorganisationer og menneskerettighedsforkæmpere. Dette ville gøre det muligt at indsamle vigtig viden om de specifikke artikler og de rettigheder, de beskytter, og få et klarere billede af den overordnede indflydelse, som EU's lovgivning og politiske beslutningstagning har på befolkningens tilværelse og rettigheder.

2.3.3. Som det fremgår af punkt 2.2.2 ovenfor, er det i betragtning af covid-19-pandemiens store indvirkning på det europæiske samfund nødvendigt at fokusere på de hermed forbundne rettigheters tilstand. EØSU vil således opfordre Kommissionen til, at den i sine årsrapporter gør opmærksom på covid-19-pandemiens indvirkning og de mange kriser, den har medført for beskyttelsen af de grundlæggende rettigheder.

2.3.4. Udvalget gentager i den forbindelse den opfordring, det fremsatte i sin udtalelse fra 2011 om strategien, nemlig at der bør lægges mere vægt på afsnit III om lighed og afsnit IV om solidaritet, da disse er centrale for EU som en demokratisk, værdibaseret Union, der tager sin sociale model og sine forpligtelser alvorligt.

2.3.5. Udvalget giver sin uforbeholdne støtte til EU's tilsagn om at fremme og beskytte menneskerettigheder og værdier på verdensplan. At handelsaftaler og deres potentielle indvirkning på de grundlæggende rettigheder understreges er fuldt berettiget. Som nævnt i en lang række udtalelser henleder udvalget også opmærksomheden på, at migrations- og asylpolitikken er en vigtig prøvesten for EU's forpligtelse til at beskytte de grundlæggende rettigheder. Udvalget ønsker også at påpege, at demokratisk stabilitet og de heraf følgende systemer til beskyttelse af menneskerettighederne i det europæiske naboskabsområde er under pres, og at der bør gøres mere for at støtte dem. Der bør gives en mere aktiv støtte til menneskerettighedsforkæmpere i hele verden.

2.3.6. Udvalget opfordrer Europa-Parlamentet og Rådet til at bruge de værktøjer, som står til deres rådighed, til at sikre, at chartret anvendes effektivt i deres arbejde, med bistand fra Kommissionen og under inddragelse af de relevante rådgivende EU-organer ved udarbejdelsen af lovgivning. EØSU er parat til at deltage i denne interinstitutionelle dialog og dette arbejde.

2.4. Styrkelse af borgernes kendskab til deres rettigheder i henhold til chartret

2.4.1. Udvalget ser frem til Kommissionens arbejde med en oplysningskampagne, der har til formål at informere borgerne bedre om deres rettigheder i henhold til chartret og om, hvor de skal henvende sig, når deres rettigheder krænktes. I betragtning af denne foranstaltnings vigtige og presserende karakter havde det været nyttigt, hvis målsætningerne, tidsrammen, målgrupperne, instrumenterne, partnerne og det foreslåede budget for denne kampagne var blevet præciseret yderligere i strategien.

2.4.2. Oplysningskampagnen bør udformes som et supplement til andre foranstaltninger. Udvalget anbefaler, at man påbegynder arbejdet med civilsamfundsorganisationerne og de statslige organer, herunder retsvæsenet, når det gælder uddannelse, overførsel af god praksis og kommunikation til offentligheden, lige så snart der er opnået en minimal institutionel kapacitet. Ovennævnte organisationer og organer kan fungere som ressourcer, der hjælper borgerne med at skabe et gunstigt socialt og institutionelt miljø for beskyttelsen af deres grundlæggende rettigheder.

2.4.3. I den forbindelse bør oplysningskampagnerne udformes på en sådan måde, at de når ud til dem, der har størst risiko for at opleve krænkelse af de grundlæggende rettigheder. Det er nødvendigt med flere undersøgelser og høringer for at opnå forståelse af chartrets anvendelse, idet der tages udgangspunkt i risici og sårbarheder, som der er større sandsynlighed for at finde hos visse sociale grupper og regionale samfund. Dette vil hjælpe med at styre de foranstaltninger, som de forskellige organer træffer, og også tjene som informationsgrundlag for de forskellige hørings- og deltagelsesinitiativer.

2.4.4. EØSU opfordrer Kommissionen til at tilrettelægge charterrelaterede aktiviteter som led i konferencen om Europas fremtid og til at give spørgsmål om grundlæggende rettigheder en mere fremtrædende plads på borgernes og offentlighedens dagsorden.

Bruxelles, den 10. juni 2021.

Christa SCHWENG

Formand

for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget om handlingsplanen for europæisk demokrati«

(COM(2020) 790 final)

(2021/C 341/09)

Ordfører: **Carlos Manuel TRINDADE**

Medordfører: **Andris GOBIŅŠ**

Anmodning om udtalelse	Kommissionen, 24.2.2021
Retsgrundlag	Artikel 304 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde
Kompetence	Sektionen for Beskæftigelse, Sociale Spørgsmål og Unionsborgerskab
Vedtaget i sektionen	26.5.2021
Vedtaget på plenarforsamlingen	10.6.2021
Plenarforsamling nr.	561
Resultat af afstemningen	
(for/imod/hverken for eller imod)	231/1/8

1. Konklusioner og anbefalinger

1.1. Konklusioner og anbefalinger Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg (EØSU) er enig med Kommissionen i, at der er brug for handling for at øge det europæiske demokratis modstandsdygtighed. Udvalget anser endvidere handlingsplanen for europæisk demokrati for både at være positiv og nødvendig, støtter som helhed foranstaltningerne, der foreslås deri, og foreslår, at der lægges yderligere vægt på visse indsatsområder og træffes foranstaltninger inden for disse.

1.2. EØSU mener, at handlingsplanen for europæisk demokrati er yderst aktuell i betragtning af de tegn, der giver anledning til at frygte, at retsstatsprincippet udhules af udfordringerne for vores demokrati, både indefra og af aktører udefra.

1.3. EØSU ser med bekymring på forsøgene i adskillige medlemsstater på at udnytte den udfordrende situation, der skyldes covid-19-pandemien, til at svække retsstatsprincippet. Udvalget opfordrer i den forbindelse til politisk handling fra Kommissionens side.

1.4. Af de grunde, der er anført i de følgende tre punkter, anbefaler EØSU, at Kommissionen i sin handlingsplan indfører en særskilt supplerende søjle for civilsamfundets og arbejdsmarkedets parter deltage og fremme af demokratiet på arbejdsområdet, som udvalget anser for at være af afgørende betydning, og som det fremsætter konkrete forslag til i afsnit 6 i denne udtalelse.

1.5. EØSU mener, at fremme af europæisk demokrati — ud over de områder, der allerede er omfattet af handlingsplanen — også bør omfatte fremme af demokratisk deltagelse på EU-niveau og på nationalt, regionalt og lokalt niveau, inddragelse af civilsamfundet samt demokrati i alle dets former og aspekter, herunder bl.a. demokrati i forbindelse med arbejde. EØSU mener, at disse aspekter af udøvelsen af demokratiet bør inkluderes i handlingsplanen, eftersom hvert af aspekterne har sine egne fordele, der gør demokratiet mere dynamisk og modstandsdygtigt.

1.6. EØSU beklager, at den foreslåede handlingsplan ikke omhandler den vigtige rolle, som samfundspagten spiller for at reducere uligheder og tilskynde europæerne til at tilslutte sig demokratiske idealer, at den ikke indeholder nogen foranstaltninger til at styrke denne rolle, og at den hverken anerkender eller støtter den sociale dialog og kollektive overenskomstforhandlinger og på ingen måde fremhæver det bidrag, som disse områder yder til stabiliteten i de europæiske demokratier.

1.7. EØSU mener desuden, at der bør lægges større vægt på den civile dialog, som for ethvert demokrati er en afgørende forudsætning for at sikre, at beslutningsprocessen og tilegnelsen af denne er af højeste kvalitet i overensstemmelse med bestemmelserne i artikel 11 i traktaten om Den Europæiske Union. EØSU gentager sin anbefaling til Kommissionen i udtalelsen SOC/627 ⁽¹⁾ om oprettelse af et årligt civilsamfundsforum om grundlæggende rettigheder og retsstatsprincippet.

1.8. EØSU mener, at handlingsplanen for europæisk demokrati bør inkludere et storstilet initiativ til fremme af uddannelse i demokrati og grundlæggende rettigheder, der spiller en afgørende rolle for at sikre demokratiske værdier og aktivt medborgerskab, især for unge mennesker.

1.9. EØSU opfordrer Kommissionen til at sikre, at der i handlingsplanen tages højde for vurderingen af medlemsstaternes implementering af direktivet om audiovisuelle medietjenester, og udvalget opfordrer dem til hurtigt at implementere dette direktiv.

1.10. Med hensyn til overvågning opfordrer EØSU til, at der indføres en forpligtelse til at gøre onlineplatforme gennemsigtige og ansvarlige, og støtter udviklingen af en tilsynsmekanisme inden for rammerne af lovgivningen om digitale tjenester og om digitale markeder med henblik på at forhindre desinformation, hadefuld tale og manipulation.

1.11. EØSU opfordrer EU-institutionerne til omgående at træffe de foreslåede forholdsregler til at garantere sikkerhed og arbejdsvilkår for journalister og forhindre chikane af både dem og andre aktører, der forsvarer sager af offentlig interesse, og som er ofre for strategiske retssager mod offentligt engagement (SLAPP).

2. Baggrund

2.1. Den Europæiske Union bygger på »de universelle værdier: det enkelte menneskes ukrænkelige og umistelige rettigheder samt frihed, demokrati, lighed og retsstaten« ⁽²⁾ og er et område, hvor de grundlæggende rettigheder er beskyttet af Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder ⁽³⁾.

2.2. EØSU er overbevist tilhænger af de europæiske demokratiske værdier, støtter kraftigt Kommissionens bestræbelser på at bevare og styrke dem og bekræfter konklusionerne i sine tidligere udtalelser om demokrati og retsstatsprincippet ⁽⁴⁾. Borgerne må hverken glemme eller ignorere værdien af demokratiet eller betydningen af retsstatsprincippet i vores samfund.

2.3. Historien har vist, at demokratiet skal fremmes aktivt og permanent forsvares mod gentagne angreb. I sine politiske retningslinjer for Den Europæiske Union har Kommissionens formand Ursula von der Leyen udpeget »nyt skub i europæisk demokrati« som én af hendes seks overordnede ambitioner ⁽⁵⁾.

2.4. De omfattende politiske, sociale og økonomiske forandringer, der er opstået som følge af digitaliseringen — og som covid-19-pandemien kun har fremskyndet — medfører nye risici og sårbarheder, herunder udhuling af de traditionelle mekanismer for lige muligheder for kandidater i valgkampagner, ukontrolleret finansiering af politiske aktører, chikane af journalister, spredning af falske oplysninger og koordinerede desinformationskampagner, cyberangreb og mange andre former for adfærd, der bringer valgenes integritet i fare. Der er også eksempler på risici for medie- og oplysningspluralismen, for den offentlige debat, for angreb mod mediernes uafhængighed og for svækkelse af civilsamfundet.

2.5. Covid-19-pandemien har også haft indvirkning på de europæiske demokratiers kvalitet, eftersom der har været brug for ekstraordinære reaktioner på denne folkesundhedsmæssige undtagelsestilstand. Venedigkommissionen har undersøgt disse foranstaltninger og konkluderet, at covid-19-krisen ikke bør bruges som en mulighed for at styrke regeringer på bekostning af parlamenter ⁽⁶⁾. I øvrigt bør man, som Venedigkommissionen også understregede, seriøst overveje at sikre, at nødvendige lovgivningsmæssige rammer er til stede, samt fastsætte, i hvilket omfang nogle af disse foranstaltninger kan opretholdes på længere sigt.

⁽¹⁾ EUT C 282 af 20.8.2019, s. 39.

⁽²⁾ Præambel til traktaten om Den Europæiske Union.

⁽³⁾ EUT C 202 af 7.6.2016, s. 389.

⁽⁴⁾ Se navnlig udtalelserne EUT C 228 af 5.7.2019, s. 24, EUT C 282 af 20.8.2019, s. 39 og EUT C 429 af 11.12.2020, s. 16.

⁽⁵⁾ https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/political-guidelines-next-commission_da.pdf

⁽⁶⁾ »Venedigkommissionen (2020) — Foreløbig rapport om de foranstaltninger, der er truffet i EU-medlemsstaterne som følge af covid-19-krisen, og deres indvirkning på demokratiet, retsstatsprincippet og de grundlæggende rettigheder«, vedtaget af Venedigkommissionen på dens 124. plenarforsamling, som blev afholdt online (8.-9. oktober 2020), [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD\(2020\)018-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD(2020)018-e).

3. Handlingsplanen for europæisk demokrati

3.1. Handlingsplanen for europæisk demokrati, som udvalget mener er både nødvendig og aktuel i en tid, hvor demokratiet i Europa står over for alvorlige udfordringer, der er blevet forstærket af covid-19-foranstaltningerne, fastsætter en styrket EU-politikramme og specifikke foranstaltninger, der er fordelt på tre søjler:

- fremme af frie og retfærdige valg og stærk demokratisk deltagelse
- støtte til frie og uafhængige medier
- bekæmpelse af desinformation ⁽⁷⁾.

3.2. Den foreslåede handlingsplan gennemgår også, hvordan man kan sætte borgerne og civilsamfundet bedre i stand til at imødegå truslerne mod demokratiet og retsstaten, idet dette betragtes som et tværgående aspekt for alle tre søjler.

4. Generelle bemærkninger

4.1. Om demokratiets tilstand i Europa og behovet for handlingsplanen for europæisk demokrati

4.1.1. EØSU bemærker med bekymring de alvorlige udfordringer for demokratiet og offentlighedens tillid til forvaltningsinstitutionerne inden for de seneste år, som det bl.a. fremgår af faldet i valgdeltagelsen, antallet af overtrædelser af retsstatsprincippet i flere medlemsstater, fremkomsten og spredningen af populisme og hadefuld tale, presset på og endda volden mod journalister, angrebene mod medieafhængighed og -pluralisme, koncentrationen af medieejerskab, den ulovlige indblanding i valgprocesser både inde- og udefra som et resultat af desinformation, upassende finansiering og ekstern påvirkning, forsøgene på at svække det organiserede civilsamfund og dets deltagelse i beslutningstagning samt devaluere eller endda undertrykke den sociale dialog og den kollektive forhandling.

4.1.2. EØSU anser handlingsplanen for at være et positivt og nødvendigt instrument og støtter i vidt omfang foranstaltningerne, der foreslås deri, på trods af de særlige bemærkninger i del 5 og forslagene, der er fremlagt i del 6.

4.1.3. EØSU beklager, at kun en begrænset dialogproces var inkluderet i udarbejdelsen af handlingsplanen, da et sådant samråd ville have øget planens effektivitet.

4.2. Omfanget og implementeringen af handlingsplanen for europæisk demokrati

4.2.1. EØSU mener, at foranstaltninger med henblik på fremme af demokrati i Europa bør omfatte, men ikke være begrænset til, beskyttelse af valgenes integritet, styrkelse af mediefriheden og -pluralismen og bekæmpelse af alle former for desinformation og indblanding.

4.2.2. EØSU mener, at handlingsplanens omfang bør udvides, og at det bør omfatte en separat søjle om vigtigheden af aktivt medborgerskab, der udøves gennem involvering af civilsamfundet (jf. del 6).

4.2.3. EØSU mener, at handlingsplanen bør lægge mere vægt på demokrati på nationalt, regionalt og lokalt niveau.

4.2.4. Tilsvarende mener det, at handlingsplanen bør dække alle former for og områder inden for europæisk demokrati, herunder arbejdsdemokrati og struktureret dialog med civilsamfundet.

4.2.5. EØSU forventer, at der i forbindelse med gennemførelsen af handlingsplanen tages hensyn til behovet for, at Den Europæiske Union spiller en stærk rolle som model for fremme af demokratiske værdier og standarder og viser en eksemplarisk sammenhæng mellem sine interne og eksterne handlinger.

4.2.6. EØSU mener, at EU skal gøre en indsats for at styrke de europæiske demokratiers modstandsdygtighed, deres samfundspagt og deres økonomiske konkurrenceevne i overensstemmelse med ambitionerne fra konferencen om Europas fremtid.

⁽⁷⁾ COM(2020) 790 final.

4.3. Integrering af handlingsplanen for europæisk demokrati i EU's politikker og effektiv overvågning af planens gennemførelse

4.3.1. EØSU mener, at handlingsplanen, hvis den skal være vellykket, skal have en tæt forbindelse til andre igangværende initiativer på EU-niveau, der bidrager til samme mål, og især til implementeringen af Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder, den europæiske retsstatsmekanisme og anvendelsen af den europæiske søjle for sociale rettigheder og nye ligestillingsstrategier, og beklager, at denne forbindelse ikke er tilstrækkeligt synlig. EØSU anbefaler, at forbindelserne mellem de forskellige handlingsplaner gøres udtrykkelige og effektive.

4.3.2. EØSU minder Kommissionen om, at udvalget i sin udtalelse SOC/627 foreslog, at der oprettes et årligt civilsamfundsforum om grundlæggende rettigheder og retsstatsprincippet. Udvalget foreslår derfor, at der i handlingsplanen tilføjes et særligt afsnit om demokratiets situation, som omfatter spørgsmålet om anvendelsen af artikel 11 i traktaten om Den Europæiske Union.

4.3.3. EØSU beklager, at handlingsplanen for europæisk demokrati ikke er ledsaget af en overvågningsramme og en model, der måler fremskridt, og at der ikke er fastsat nogen datoer for mange af foranstaltningerne, hvorfor det vil være vanskeligt rettidigt at føre tilsyn med evalueringen, der er planlagt til at finde sted i 2023. EØSU foreslår, at der fastsættes en passende overvågningsramme. Årsrapporten om retsstatsprincippet, der er beskrevet i del 6, kan spille en vigtig rolle.

4.3.4. EØSU understreger behovet for at reducere de sociale uligheder betydeligt for at styrke demokratiet og kritiserer handlingsplanen for hverken at henvise til den afgørende faktor, som social samhørighed udgør for stabiliteten i de europæiske demokratier, eller til den rolle, som den sociale pagt spiller for europæernes tilslutning til demokratiske idealer, og for ikke at nævne behovet for en indsats for at bevare eller styrke denne pagt. EØSU anbefaler, at dette aspekt medtages i handlingsplanen.

4.4. Digitaliseringens indvirkning på de demokratiske samfund

4.4.1. Virkningerne af angrebene på det demokratiske liv forværres af manglen på regulering af onlineplatforme, der er koncentreret i et meget begrænset antal enheder, som anvendes i stort omfang i hele verden, samt af deres uigennemsigtige algoritmer. De mekanismer, der anvendes til sikring af platformenes ansvarlighed, er utilstrækkelige. Det er en vigtig opgave for alle demokratiske nationer at sikre, at valgprocesser engagerer vælgere, garanterer pluralisme samt er retfærdige og gennemsigtige, og det kræver opmærksomhed og handling.

4.4.2. EØSU gentager sin holdning i udtalelse NAT/794 ⁽⁸⁾ om, at EU skal vedtage politikker, som yderligere konsoliderer en digital økonomi, der tager højde for vores samfundsmæssige værdier.

4.4.3. EØSU er enig i, at der er brug for en mere effektiv tilgang til regulering af onlineplatforme, hvilket ville sikre, at de vigtigste aktører holdes ansvarlige over for offentligheden, og garantere regulering af robuste offentlige myndigheder.

4.4.4. EØSU glæder sig over de foreløbige lovgivningsmæssige tiltag, der iværksættes for at holde onlineplatforme, især de særligt store onlineplatforme, ansvarlige med den foreslåede retsakt om digitale tjenester og den foreslåede retsakt om digitale markeder.

4.4.5. Udvalget mener desuden, at evalueringen og opdateringen af adfærdskodeksen om desinformation udgør et vigtigt mellemtrin for at sikre nøje overvågning af indvirkningen af desinformation, blandt andet i forbindelse med covid-19, og relevante reaktioner fra onlineplatformene.

5. Særlige bemærkninger

5.1. Om fremme af frie og retfærdige valg og stærk demokratisk deltagelse

5.1.1. EØSU er enig i, at der er et behov for at handle med henblik på at sikre gennemsigtighed i politisk reklame og kommunikation (handlingsplanens punkt 2.1), og støtter vedtagelsen af europæisk lovgivning, der skal sikre, at borgere altid får fuld gennemsigtighed med hensyn til sponsoreret indhold af politisk karakter på alle beslutningstagingsniveauer. De nationale myndigheder bør modtage alle de nødvendige informationer fra SoMe-netværk og andre netværk for at kunne sikre frie og retfærdige valg på EU-niveau og på nationalt, regionalt og lokalt niveau.

⁽⁸⁾ EUT C 429 af 11.12.2020, s. 187.

5.1.2. EØSU støtter indførelsen af yderligere begrænsninger for mikromålretning ved brug af uigennemsigtige algoritmer og psykologisk profilering i en politisk kontekst, således som Kommissionen vil undersøge det i sit lovgivningsmæssige forslag om gennemsigtighed af sponsoreret politisk indhold.

5.1.3. EØSU mener, at frie og regelmæssige valg, der er en del af pålidelige valgsystemer, er en konstant udfordring for alle demokratiske systemer, glæder sig over tættere europæisk samarbejde i forbindelse med valg i EU og opfordrer Kommissionen, Europa-Parlamentet og medlemsstaterne til at udvikle andre former for styrket samarbejde inden for dette område for at sikre mere inklusive, gennemsigtige og repræsentative valg. Kompendiet om bedste praksis bør understøtte disse bestræbelser.

5.1.4. EØSU glæder sig over vedtagelsen af en ny operationel mekanisme i EU til støtte for modstandsdygtige valgprocesser, der organiseres og koordineres via det europæiske valgsamarbejdsnetværk (punkt 2.3).

5.1.5. EØSU deler den bekymring, der fremgår af handlingsplanen, med hensyn til at forebygge og bekæmpe udenlandsk påvirkning af europæiske demokratiske processer, og mener, at Den Europæiske Union bør pålægge dem, der er ansvarlige for en sådan indblanding, omkostninger gennem anvendelse af fælles klare og stærke sanktioner og iværksættelse af et fælles initiativ om cybersikkerhed.

5.1.6. EØSU mener, at medtagelsen af valgprocesser blandt kritisk infrastruktur allerede kan tages i betragtning ved vurderingen af udenlandsk direkte investering⁽⁹⁾, og at EU's operationelle mekanisme til støtte for modstandsdygtige valgprocesser bør have driftsbetingelser og -midler til at garantere sikkerheden af procedurer, herunder valgenes cybersikkerhed på alle niveauer.

5.1.7. EØSU foreslår, at meningsfuld gennemsigtighed implementeres, hvad angår fordeling af onlineindhold, der omfatter revidering af algoritmer, bedre gennemsigtighed i økosystemet for onlinereklamer og gennemsigtige processer for fremme/nedgradering af indhold, styrkelse af civilsamfundet (akademikere, forskere, journalister, civilsamfundsorganisationer) og uafhængige forvaltningsorganer i deres rolle som håndhævere af onlineaktørers ansvarlighed, sanktionering af dem, der handler i ond tro, især når der er gentagne forsøg på at undgå gennemsigtighed og ansvarlighed for samfundet.

5.1.8. EØSU beklager, at handlingsplanen ikke fastsætter støtte til demokratisk engagement og aktiv samfundsdeltagelse ud over valg som en separat søjle, at den ikke anerkender den sociale dialoges rolle for den demokratiske stabilitet, og at den ikke omfatter nogen specifikke foranstaltninger med hensyn til dette. EØSU anbefaler, at fremme af den sociale dialog, foreningsfrihed for erhvervs- og fagforeninger, kollektiv forhandling og retten til information og høring inkluderes i den nye søjle, der foreslås i afsnit 6.

5.1.9. Hvad angår handlingsplanens forslag til fremme af demokratisk engagement og aktiv samfundsdeltagelse efter valg (handlingsplanens punkt 2.4), mener EØSU, at et storstilet initiativ vedrørende fremme af uddannelse i demokrati, herunder mediekendskab og informationsfærdigheder, bør inkluderes i handlingsplanen, men glæder sig samtidig over, at uddannelse i medborgerskab nævnes i forbindelse med brug af strukturfonde.

5.1.10. EØSU påpeger, at det i udtalelsen SOC/627 opfordrede til en ambitiøs strategi for kommunikation, uddannelse og folkeoplysning om grundlæggende rettigheder, retsstatsprincippet og demokrati. Med stor vægt på aktivt medborgerskab.

5.1.11. EØSU anbefaler, at medlemsstaterne gør brug af strukturfonde, og at Kommissionen selv bruger de fonde, den har til rådighed, til at støtte og styrke civilsamfundets kapaciteter.

5.1.12. Uafhængige faktatjekkere bør modtage passende finansiering for at kunne arbejde i realtid, hvilket EØSU allerede har anbefalet i forbindelse med handlingsplanen for bekæmpelse af desinformation⁽¹⁰⁾. Kommissionens kapacitet bør øges på EU-niveau, således at den mere effektivt kan intervenere på dette niveau for at yde bedre støtte til medlemsstaternes indsats på nationalt niveau.

⁽⁹⁾ Som det fremgår af meddelelsen, navnlig fodnote 17.

⁽¹⁰⁾ Konklusionernes punkt 1.7 i udtalelse (EUT C 228 af 5.7.2019, s.89).

5.1.13. EØSU anbefaler, at der meget omhyggeligt sørges for at sikre, at eventuelle overvejelser om at kriminalisere hadefuldt tale på europæisk niveau (punkt 2.4) ikke kan fortolkes som værende begrænsende for ytringsfriheden, og fremhæver, at ethvert initiativ inden for dette område skal være i overensstemmelse med nærhedsprincippet.

5.1.14. EØSU glæder sig over, at handlingsplanen støtter fremme af lighed på alle niveauer og fremme af deltagelsen i det politiske liv for kvinder, LGBTIQ-personer, dårligt stillede unge, personer med racemæssig eller etnisk minoritetsbaggrund, personer med handicap og personer eller grupper med lavere digitale færdigheder eller digitalt engagement.

5.2. Om støtte for frie og uafhængige medier

5.2.1. Hvad angår journalisters sikkerhed (punkt 3.1), er EØSU bekymret over tegnene på, at der sættes begrænsninger for journalisters frihed, herunder trusler mod deres fysiske sikkerhed, og er enig i, at situationen er alarmerende. EØSU betragter det som meget vigtigt, at Kommissionen foreslår, at der udarbejdes en henstilling med hensyn til dette inden udgangen af 2021, og opfordrer Kommissionen, Europa-Parlamentet og medlemsstaterne til omgående at foreslå effektive mekanismer til at sikre beskyttelse af journalister, redaktionel uafhængighed, diversitet og pluralisme, mediekendskab, et gunstigt miljø for sektorens bæredygtighed samt gode arbejdsforhold for journalister.

5.2.2. EØSU giver udtryk for sin utilfredshed med den chikane, som journalister og andre aktører, der er involveret i beskyttelsen af offentlige interesser, udsættes for i form af strategiske retssager mod offentligt engagement (SLAPP). EU skal sikre, at anti-SLAPP-foranstaltningerne omfatter journalister, aktivister, fagforeningsfolk, akademikere, forskere i digital sikkerhed, menneskerettighedsforkæmpere og medie- og civilsamfundsorganisationer mv.

5.2.3. Hvad angår foranstaltninger til støtte for mediepluralisme (punkt 3.4), er EØSU skuffet over handlingsplanens manglende præcisering af, hvad Kommissionen påtænker at gøre for at bevare mediepluralismen, der er forankret i chartret om grundlæggende rettigheder, især med hensyn til det særligt vigtige spørgsmål om medieejerskab. Der er brug for en mere målrettet tilgang fra Den Europæiske Union i lyset af konstateringen i årsrapporten om retsstatsprincippet 2020 af, at nogle medlemsstater ikke har indført noget system til at sikre gennemsigtigheden af medieejerskab eller står over for hindringer for reelt at offentliggøre et sådant ejerskab. EØSU opfordrer derfor Kommissionen til at øge sin forståelse af, hvem aktørerne inden for mediemarkedet er, og hvilke beskyttelsesforanstaltninger og betingelser der er gunstige for pluralisme, samt til at overvåge koncentrationen af distributionsnetværk og mellemlid, der i stigende grad har indflydelse på eller bestemmer betingelserne for og typen af adgang til medierne og indholdet. Den offentlige høring vedrørende handlingsplanen for europæisk demokrati viste også bred støtte til indførelsen af klare forpligtelser for alle mediekkanaler og -selskaber om at offentliggøre detaljerede informationer om deres ejerskab.

5.2.4. EØSU er bekymret over de igangværende forsøg i flere medlemsstater på at udnytte den vanskelige situation, der skyldes covid-19, og som har svækket mediesektoren, til at angribe pressefriheden ved brug af grove, diskriminerende og endda undertrykkende handlinger. EØSU opfordrer Kommissionen til at arbejde sammen med medlemsstaterne om at lukke det hul, der blev udpeget i årsrapporten om retsstatsprincippet med hensyn til reglerne for fordeling af statslig annoncering til medierne.

5.2.5. EØSU opfordrer Kommissionen til at undersøge de mekanismer, der anvendes til finansiering af mediepluralismen og støtte for innovation, freelancejournalister og lokale medier. Evaluering af implementeringen og effektiviteten af beslægtede rettigheder for presseudgivere til ophavsret i direktivet om det digitale indre marked kunne tages i betragtning.

5.2.6. Eftersom udløbsdatoen for medlemsstaternes implementering af direktivet om audiovisuelle medietjenester var den 19. september 2020, anmoder EØSU om, at Kommissionen sikrer, at handlingsplanen afspejler vurderingen af denne proces, og opfordrer medlemsstaterne til hurtigt at implementere dette direktiv.

5.2.7. EØSU anmoder Kommissionen om at analysere, om det er muligt at streame offentlige medier, der produceres, gratis til alle medlemsstaterne, herunder bl.a. via kabelnet og udbydere af streamingtjenester. Dette ville være et klart skridt hen imod flersprogethed, bedre forståelse og samarbejde og ville bringe EU tættere på et fælles offentligt rum ved at forene mennesker i mangfoldighed og pluralisme.

5.3. Om bekæmpelse af desinformation

5.3.1. EØSU er enig i, at der skal lægges vægt på tackling af desinformation (del 4), og mener, at det er vigtigt at styrke samarbejdet mellem medlemsstaterne med henblik på at bekæmpe desinformation.

5.3.2. EØSU fremhæver vigtigheden af retsakter om digitale tjenester (handlingsplanens punkt 4.2), hvad angår tilsynet med, ansvarligheden for og gennemsigtigheden af onlineplatforme, og støtter udarbejdelsen af en reguleringsmekanisme til forebyggelse af desinformation.

5.3.3. EØSU mener, at handlingsplanen, i lyset af hvor vigtig uddannelsen i demokrati er for kvaliteten af det demokratiske liv (handlingsplanens punkt 4.3), bør være meget mere ambitiøs med hensyn til dette og fastsætte målsætninger til støtte for nyskabende projekter og finansiering af civilsamfundsinitiativer inden for dette område.

5.3.4. EU-mekanismer bør støtte bedre samarbejde mellem de relevante forvaltningsmyndigheder med henblik på at mindske risikoen for, at desinformation udbredes via propagandakanaler, der er registreret i EU.

5.3.5. Onlinereklameplatforme bør forpligtes til at indgive årlige gennemsigtighedsrapporter, helst til en udpeget, uafhængig revisionsmyndighed. Årlige gennemsigtighedsrapporter kunne omfatte detaljerede informationer om og forklaringer af politikker og interne processer til tackling af desinformation, ned- og opgraderingskriterier og mekanismer for valg og præsentation af indhold samt politikker om målrettede reklamer og levering af samme, politikker om visning af »korrekte« informationer (f.eks. om covid-19 og valg) og appelmekanismer for indhold, der er blevet ulovligt fjernet. Et uafhængigt revisionsorgan kunne tage form af et organ på EU-niveau, der består af nationale tilsynsmyndigheder — et nyt EU-organ til revision af platforme for sociale medier.

5.3.6. Eftersom lovgivningen om digitale tjenester giver mulighed for at håndtere ubalancen mellem magt og information fra digitale gatekeepere såsom Google og Facebook, der har stor indflydelse på demokratiet, bør handlingsplanen for europæisk demokrati sikre, at tilgangen i denne lovgivning er rettighedsbaseret.

5.3.7. EU's beslutningstagere skal sikre, at ytringsfrihedsprincipperne beskyttes i forbindelse med vedtagelse af lovgivning til tackling af desinformation. Især brug af strafferet til at bekæmpe risici for desinformation i stort omfang, der skaber et farligt rum for overtrædelse af menneskerettigheder i form af statssponsoreret intimidering og uberettiget forfølgelse af kritiske stemmer.

6. Forslag til udarbejdelse af en fjerde søjle i handlingsplanen for europæisk demokrati: »Fremme af aktiv og demokratisk deltagelse ud over valg«

6.1. Baggrund

6.1.1. EØSU mener, at en specifik søjle bør medtages i planen, hvis handlingsplanen skal lægge passende vægt på en klar strategi for aktivt medborgerskab. Udvalget mener, at dette er af afgørende betydning med henblik på at sikre en mere gnidningsløs genopretning efter den nuværende krise og bane vejen for et mere bæredygtigt og robust demokrati i Europa.

6.1.2. Denne nye søjle bør også dække fremme af social dialog, kollektiv forhandling og civil dialog.

6.1.3. Traktaten om Den Europæiske Union indførte en betydelig nyskabelse i artikel 11, nemlig princippet om borgerdeltagelse. Mere end 10 år efter dens ikrafttrædelse ligger borgernes muligheder for at deltage i beslutningstagning efter valg imidlertid langt under behovene, hvilket ofte medfører en dobbelt utilfredshed: med selve politikkerne og med manglen på muligheder for at øve indflydelse på beslutningstagningen. I den forbindelse minder EØSU om den holdning, som udvalget gav udtryk for i sin udtalelse SOC/423 ⁽¹¹⁾, og påpeger, at det er yderst vigtigt at udarbejde forslag til konkrete foranstaltninger, således at de forskellige EU-institutioner kan tage de initiativer, de hver især har beføjelser til for at fastlægge passende foranstaltninger til gennemførelse af artikel 11, stk. 1 og 2, i traktaten om Den Europæiske Union.

⁽¹¹⁾ EUT C 11 af 15.1 2013, s. 8.

6.1.4. På samme måde fremgår det af artikel 152 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde, at Unionen har en rolle at spille i forbindelse med anerkendelse og fremme af arbejdsmarkedsparternes rolle.

6.1.5. I denne kontekst foreslår EØSU, at der i handlingsplanen udarbejdes en fjerde søjle, »Fremme af aktiv og demokratisk deltagelse ud over valg«, som beskrives i dette bidrag.

6.2. *Fremme af en kultur af aktiv deltagelse*

6.2.1. Skabelse af et åbent og gunstigt miljø for civilsamfundet i Europa

- Det civile rum bør danne en specifik søjle/et specifikt afsnit i årsrapporten om retsstatsprincippet, og det bør gives mere opmærksomhed herunder i form af en grundig evaluering af dette rum i hver medlemsstat under hensyntagen til dets forskellige komponenter, deres indbyrdes forbindelse og deres indvirkninger på det politiske system og retsstatsprincippet.
- Kommissionen bør på grundlag af den eksisterende internationale lovgivning ⁽¹²⁾ og mere detaljeret vejledning ⁽¹³⁾ og i samarbejde med civilsamfundet udarbejde et sæt retningslinjer til at forsvare og fremme det civile rum i Unionen og dens medlemsstater, som navnlig dækker følgende områder: 1) foreningsfrihed, 2) ret til at agere uden indblanding fra staten, 3) ytringsfrihed, 4) ret til samarbejde og kommunikation, 5) ret til offentlige oplysninger, 6) ret til fredelige forsamlinger, 7) ret til at søge og opnå ressourcer, 8) statens beskyttelsespligt, 9) akademisk frihed, 10) filantropisk aktion. Mulige negative sidevirkninger af eksisterende og ny lovgivning og implementeringen af denne (dvs. at lovgivningen om hvidvaskning af penge og gennemsigtighed bør være risikobaseret og proportionel) bør evalueres.
- Kommissionen bør i sin organisationsplan medtage stillinger for ansvarlige for kontakten med den civile dialog og tilskynde medlemsstaterne til at styrke strukturerne for denne dialog og til at etablere sådanne strukturer, hvor de ikke findes, gennem tildeling af EU-midler.
- Programmet for borgere, lighed, rettigheder og værdier bør være tilgængeligt for europæiske, nationale og lokale civilsamfundsorganisationer i alle medlemsstaterne, herunder menneskerettighedsaktivister, der arbejder for at fremme og beskytte EU's grundlæggende værdier. Finansieringen i henhold til dette program bør dække driftsomkostninger såvel som retssager, kapacitetsopbygning, overvågningsaktiviteter og samarbejde på EU-niveau.
- Erasmus+-programmet bør give mulighed for udveksling mellem civilsamfundsorganisationer og mellem arbejdsmarkedets parter med henblik på gensidig læring og udveksling af bedste praksis.

6.2.2. Uddannelse i demokratisk medborgerskab og menneskerettigheder bør være en prioritet for EU

- En vigtig forudsætning for aktivt medborgerskab og deltagelse i det offentlige liv er undervisning i medborgerkundskab (herunder mediekundskab) på alle niveauer, både formelt og uformelt, obligatorisk og valgfrit i alle medlemsstaterne. Undervisning i medborgerkundskab er et af de vigtigste redskaber i bestræbelserne på at bekæmpe antidemokratiske tendenser, fremme europæiske værdier og overvinde de aktuelle kløfter.
- I betragtning af, at de aktuelle praksisser er betydeligt forskellige på tværs af EU, bør et separat sæt af minimumsstandarder eller -anbefalinger udarbejdes på grundlag af Europarådets charter om uddannelse til demokratisk medborgerskab og undervisning i menneskerettigheder (CM/Rec (2010) 7).
- En kultur af aktiv deltagelse kræver særlig opmærksomhed for at sikre, at ingen borgere, der er bosat i EU, er udelukket eller risikerer at blive udelukket eller diskrimineret som følge af manglende respekt for deres politiske eller socioøkonomiske rettigheder.

⁽¹²⁾ Den europæiske menneskerettighedskonvention, Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder.

⁽¹³⁾ OSCE/ODIHR, retningslinjer for foreningsfrihed.

6.3. At give borgere og deres organisationer reel indflydelse på beslutningstagningsprocesserne i EU

6.3.1. EU og dets medlemsstater bør støtte mobiliseringen af borgere i praksis og støtte dem i at udtrykke sig med al deres mangfoldighed ved at give deres »ret til at deltage i Unionens demokratiske liv«, der er forankret i artikel 10 i TEU, et udtryk i praksis. EU og dets medlemsstater bør give borgerne midlerne til at deltage i en »åben, gennemsigtig og regelmæssig dialog med de repræsentative sammenslutninger og civilsamfundet« (artikel 11 i TEU). EØSU bør udarbejde en årlig rapport om dette.

6.3.2. Borgerne og deres organisationer bør være fuldt ud involveret i udformningen af EU-politikker. Der bør sørges for en sund balance mellem forskellige interessenters bidrag ved at gennemgå høringsmetoderne med henblik på at inkludere flere civilsamfundsorganisationer og sociale organisationer på EU-niveau og på nationalt niveau og ved at bruge potentialet fra det europæiske borgerinitiativ til at lade borgere sætte dagsordenen.

6.3.3. Bestemmelsen i artikel 11 i TEU om en »åben, gennemsigtig og regelmæssig dialog med de repræsentative sammenslutninger og civilsamfundet« bør implementeres fuldt ud inden for alle EU-politikområder. Kommissionen bør indlede en **interinstitutionel aftale om civil dialog med det europæiske civilsamfund**.

6.3.4. Der bør sikres en meningsfuld og inklusiv deltagelse af civilsamfundet i konferencen om Europas fremtid, med en forbindelse til handlingsplanen for europæisk demokrati, som en mulighed for at drøfte, hvordan demokratiske processer og aktivt medborgerskab kan styrkes.

6.3.5. Inden for rammerne af deres planer for den flerårige finansielle ramme bør medlemsstaterne opfordres til at tildele tilstrækkelige ressourcer til finansiering af civil dialog og styrkelse af kapaciteten for civilsamfundsorganisationer til at deltage i beslutningstagningen. Kommissionen bør inkludere aktivt medborgerskab/demokrati i de **horisontale prioriteter for dens landespecifikke henstillinger**.

6.3.6. Der bør iværksættes en **årlig begivenhed**, der samler repræsentanter for EU-institutioner på højeste niveau og repræsentative civilsamfundsorganisationer/-sammenslutninger samt repræsentanter for sektordialoger og lokale, regionale, nationale og makroregionale (tværnational politik og nabolandspolitik) dialoger med henblik på at udveksle bedste praksis og udarbejde en årlig plan for **styrkelse af demokrati, deltagelse og civil dialog**. Kommissionen og EØSU bør spille en førende rolle som organisatorer i denne proces.

6.4. Styrkelse af støttestrukturer til social dialog og kollektiv forhandling

6.4.1. Der er behov for at handle med henblik på at fremme demokratiet gennem økonomisk og social samhørighed, herunder især ved at fremme arbejdspladsmokratiet. Demokrati er også under angreb på dette niveau, og pandemien har rejst vigtige spørgsmål, der skal tackles hurtigt.

6.4.2. Social dialog og kollektiv forhandling er nogle af de bedste eksempler på demokratisk funktion. En dialog mellem organisationer, der repræsenterer egne interesser og værdier, er et struktureret rum til drøftelser af og forhandlinger om emner af fælles relevans, på trods af at der er tale om forskellige interesser. Gensidig anerkendelse og respekt mellem parter og den rationale søgen efter løsninger på situationer, problemer og konflikter er byggestenene til en demokratisk kultur.

6.4.3. Den nye foreslåede søjle bør omfatte foranstaltninger til fremme af disse principper såsom:

- respekt for ILO-konventioner fra alle medlemsstaterne med særlig fokus på hovedkonventionerne, der vedrører fri fagforeningsvirksomhed
- udarbejdelse af en struktureret informations-, rådgivnings- og høringsproces og af en endelig rapport om denne proces, for alle lovgivningsinitiativer på medlemsstatsniveau
- støtte til styrkelse af økonomiske og sociale råd og, hvor det er relevant, oprettelse heraf
- udnævnelse, på Kommissionsplan og efter godkendelse fra de europæiske arbejdsmarkedsparter, af en højtstående EU-ansvarlig med ansvar for fremme og overvågning af den sociale dialog i medlemsstaterne og EU, som også kan påtage sig opgaven med at støtte den civile dialog, hvis civilsamfundets organisationer efter høring træffer afgørelse herom

- tilrettelæggelse af et halvårligt treparts-møde om social dialog på højt niveau (europæiske arbejdsmarkedsparter, Kommissionen og medlemsstaterne) til fremme og overvågning af den sociale dialog på europæisk niveau og medlemsstatsniveau
- vedtagelse af en foranstaltning til fremme af kollektiv forhandling i forbindelse med offentlige udbud og adgang til offentlige midler, herunder EU-midler, der kræver, at kontraherende arbejdsgivere indgår en kollektiv aftale eller, indtil en sådan aftale foreligger, sikrer job af høj kvalitet på grundlag af gældende lovgivning og med overholdelse af gældende national lovgivning og praksis som følge af aftaler mellem arbejdsmarkedets parter og de nationale regeringer Dette vil forhindre social dumping og sikre fair konkurrence.
- iværksættelse af programmer til uddannelse af repræsentanter for arbejdsmarkedets parter med henblik på at fremme den sociale dialog og de kollektive overenskomstforhandlinger.

Bruxelles, den 10. juni 2021.

Christa SCHWENG

Formand

for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om ændring af forordning (EU) 2016/794 for så vidt angår Europol's samarbejde med private parter, Europol's behandling af personoplysninger til støtte for strafferetlige efterforskninger og Europol's rolle inden for forskning og innovation

(COM(2020) 796 final — 2020/0349 (COD))

(2021/C 341/10)

Ordfører: **Philip VON BROCKDORFF**

Anmodning om udtalelse	Kommissionen, 24.2.2021
Retsgrundlag	Artikel 304 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde
Kompetence	Sektionen for Beskæftigelse, Sociale Spørgsmål og Unionsborgerskab
Vedtaget i sektionen	26.5.2021
Vedtaget på plenarforsamlingen	9.6.2021
Plenarforsamling nr.	561
Resultat af afstemningen	
(for/imod/hverken for eller imod)	233/2/3

1. Konklusioner og anbefalinger

1.1. EØSU hilser Kommissionens forslag om at styrke Europol's mandat velkommen, for så vidt som det forbedrer databeskyttelsesgarantierne og forskningskapaciteten. Dette vil bidrage til at fremme bekæmpelsen af organiseret kriminalitet og terrorvirksomhed og styrke det operationelle politisamarbejde i EU's medlemsstater for at beskytte vores borgere.

1.2. EØSU glæder sig også over det foreslåede samarbejde mellem Europol og tredjelande, som gør det muligt at samarbejde med private parter eller operatører, især inden for udveksling af data. EØSU mener, at private operatører bør have et kontaktpunkt på EU-niveau, hvor de kan indberette oplysninger, som kan være relevante for strafferetlige efterforskninger. Kommissionens forslag vil håndtere denne mangel.

1.3. EØSU bifalder desuden Kommissionens forslag, fordi det sigter mod at støtte de kriminalpræventive myndigheder i at finde innovative løsninger til bekæmpelse af international kriminalitet og i at holde trit med udviklingen. Forslaget vil også udvikle Europol's og de nationale retshåndhavende myndigheders kompetencer og forskningskapacitet.

1.4. EØSU understreger, at styrkelsen af Europol's kapacitet bør indebære, at grænseoverskridende efterforskninger prioriteres, navnlig i tilfælde af alvorlige angreb på whistleblowere og undersøgende journalister, som spiller en afgørende rolle med hensyn til at afsløre korruption, svig, dårlig forvaltning og andre forseelser i den offentlige og private sektor.

1.5. EØSU mener endvidere ikke, at der er nogen problemer med beskyttelsen af privatlivets fred og de grundlæggende rettigheder i behandlingen af data. Tværtimod vil en opdateret og harmoniseret lovgivning gøre det muligt at undersøge databeskyttelsesrelaterede spørgsmål mere effektivt, samtidig med at der skabes balance mellem de enkelte medlemsstaters og EU's sikkerhedskrav.

1.6. Europol kan på nuværende tidspunkt ikke direkte og i realtid give medlemsstaternes retshåndhavende myndigheder oplysninger om kriminelle aktiviteter indhentet fra tredjelande eller internationale organisationer. Forslagets ændringer søger derfor at afhjælpe denne sikkerhedsbrist og skabe en ny indberetningskategori udelukkende til brug for Europol under specifikke omstændigheder. EØSU bifalder derfor indførelsen af en ny indberetningskategori i Schengeninformations-systemet.

1.7. Ved at øge Europols beføjelser og ressourcer vil man også øge effektiviteten, da man således kan lave mere omkostningseffektive løsninger. EØSU betragter den foreslåede forøgelse af Europols budget som en positiv løsning på at sikre yderligere beskyttelse EU's borgere og styrke samarbejdet mellem Europol og de nationale retshåndhævende myndigheder. Udvalget forventer dog, at denne stigning afspejles i antallet af operationelle medarbejdere i Europol og en øget organisatorisk effektivitet.

1.8. Samlet set mener EØSU, at forslagene er et skridt i den rigtige retning, da de udvider Europols rolle i forhold til at reagere på situationer under udvikling. Europols arbejde vil imidlertid fortsat i høj grad afhænge af medlemsstaternes aktiviteter og indsatser og de data, der indsamles af de nationale retshåndhævende myndigheder. Det er derfor legitimt at spørge — især i lyset af den stadig mere globaliserede verden — om tiden er inde til at lade Europol handle på eget initiativ.

1.9. I denne forbindelse mener EØSU også, at det fremover kan være nødvendigt at tage mere ambitiøse skridt til at udvide Europols mandat og virkeområde. Det anerkendes i forslaget, at organiseret kriminalitet er blevet mere udspekuleret, og at de farligste kriminelle netværk i stigende grad arbejder på tværs af grænser. Da den organiserede kriminalitet hele tiden udvikler sig, vil det være nødvendigt at tilpasse Europols mandat, så agenturet kan blive en endnu mere central aktør i europæiske sikkerhedsspørgsmål.

1.10. EØSU anbefaler derfor, at der på et tidspunkt foretages en uafhængig evaluering af Europols rolle og ansvarsområder. Evalueringen bør også undersøge, hvordan national retshåndhævespraksis og nationale dataindsamlingsprocedurer påvirker de analyser, der leveres af Europol. En sådan evaluering bør også tage højde for civilsamfundets, arbejdsmarkedets parter og andre relevante interessenters synspunkter.

2. Kommissionens forslag

2.1. Som respons på det stigende antal sikkerhedstrusler, navnlig fra kriminelle organisationer, fremsatte Kommissionen den 9. december 2020 et forslag til en forordning om ændring af forordning (EU) 2016/794 for så vidt angår Europols samarbejde med private parter, Europols behandling af personoplysninger til støtte for strafferetlige efterforskninger og Europols rolle inden for forskning og innovation.

2.2. Forslaget søger at håndtere følgende centrale emner, nemlig at:

- i) sætte Europol i stand til at samarbejde effektivt med private parter
- ii) sætte Europol i stand til at støtte medlemsstaterne i deres analyse af store og komplekse datasæt (big data)
- iii) give Europol mulighed for at anmode de kompetente myndigheder i en medlemsstat om at indlede, gennemføre eller koordinere en efterforskning af en forbrydelse, der berører en fælles interesse, der er omfattet af en EU-politik, uden at der stilles krav om, at den pågældende forbrydelse har en grænseoverskridende dimension.

2.3. Kommissionen ser også et behov for at styrke Europols samarbejde med Den Europæiske Anklagemyndighed (EPPO) samt med tredjelande. Europols rolle inden for forskning og innovation, Europols databeskyttelsesramme og den parlamentariske kontrol vil også blive styrket.

2.4. Med hensyn til det styrkede samarbejde med private parter udstikker forslaget bestemmelser for Europol om udveksling af personoplysninger med private parter (for at sætte agenturet i stand til at modtage personoplysninger fra dem), om at informere dem om manglende oplysninger og om at anmode medlemsstater om at kræve, at andre private parter deler yderligere oplysninger.

2.5. Bestemmelserne giver også Europol mulighed for at fungere som en teknisk kanal for udvekslinger mellem medlemsstaterne og private parter. Med henblik på at forbedre kriseberedskabet vil der gælde andre bestemmelser for, hvordan Europol kan støtte medlemsstaterne i at forhindre omfattende udbredelse via onlineplatforme af terrorrelateret indhold (i forbindelse med igangværende eller nylige faktiske begivenheder, der viser skade på liv eller fysisk integritet, eller som opfordrer til umiddelbar skade på liv eller fysisk integritet).

2.6. Med henblik på at behandle store og komplekse datasæt agter Kommissionen at gøre det muligt at foretage en forudgående analyse af personoplysninger med det ene formål at afgøre, om sådanne oplysninger falder ind under de forskellige kategorier af registrerede, og om de er knyttet til kriminalitet.

2.7. For effektivt at støtte strafferetlige efterforskninger i medlemsstaterne eller af EPPO vil Europol i visse tilfælde kunne behandle data, som nationale myndigheder eller EPPO har indhentet i forbindelse med strafferetlige efterforskninger i overensstemmelse med de proceduremæssige krav og garantier i gældende national strafferet. Med henblik herpå vil Europol kunne behandle (og efter anmodning opbevare) alle oplysninger i sagsakterne fra en efterforskning udført i medlemsstaten eller af EPPO, så længe Europol bistår denne specifikke strafferetlige efterforskning.

2.8. Kommissionen foreslår også, at der indføres en ny indberetningskategori i Schengeninformationssystemet (SIS). Dette forslag bygger på, at Europol ikke direkte og i realtid kan give medlemsstaternes retshåndhævende myndigheder oplysninger indhentet fra tredjelande eller internationale organisationer om personer, som har været mistænkt eller er dømt for strafbare handlinger og terrorhandling.

2.9. Fra et budgetmæssigt perspektiv anslås det i forslaget, at der vil være behov for et yderligere budget på ca. 180 mio. EUR og ca. 160 yderligere stillinger i perioden 2021-2027 under den flerårige finansielle ramme.

3. Generelle bemærkninger

3.1. Europas sikkerhed står overfor voksende og stadig mere komplekse sikkerhedstrusler inden for alle aktivitetsområder — både private og offentlige. Den digitale omstilling, avanceret teknologi og den lethed, hvormed kriminelle kan udføre kriminelle aktiviteter via internettet, har accelereret de kriminelle aktiviteter i Europa og på verdensplan, og cyberkriminaliteten stiger eksponentielt.

3.2. Terrorisme udgør også fortsat en betydelig trussel mod Unionens og dens borgeres frihed og levevis. Covid-19-krisen har forværret disse trusler, idet kriminelle organisationer udnytter krisen ved at tilpasse deres metoder eller udvikle nye kriminelle aktiviteter.

3.3. Disse nye sikkerhedstrusler kræver effektiv støtte på EU-plan til de nationale retshåndhævende myndigheders arbejde. Disse trusler spreder sig på tværs af grænserne, omfatter en række forskellige former for kriminalitet og viser sig som organiserede kriminelle grupper, der er involveret i en lang række kriminelle aktiviteter.

3.4. I lyset af denne udvikling er foranstaltninger på nationalt plan alene ikke tilstrækkelige til at tackle disse grænseoverskridende sikkerhedsudfordringer, og medlemsstaternes retshåndhævende myndigheder har i stigende grad gjort brug af den støtte og ekspertise, som Europol, EU's Agentur for Retshåndhævelsessamarbejde, tilbyder til bekæmpelse af grov kriminalitet og terrorisme.

3.5. Europol spiller en central rolle i at støtte medlemsstaterne på EU-plan i kampen mod grov kriminalitet og terrorisme. Agenturet tilbyder støtte og ekspertise til de nationale retshåndhævende myndigheder i forbindelse med forebyggelse og bekæmpelse af grov kriminalitet, der berører to eller flere medlemsstater, terrorisme og former for kriminalitet, der berører en fælles interesse, som er omfattet af en EU-politik. Siden Europolforordningen af 2016 trådte i kraft, har den operationelle betydning af agenturets opgaver ændret sig væsentligt, og dets operationelle støtte er løbende vokset, så Europol nu indgår i næsten alle større antiterror efterforskninger i EU.

3.6. På baggrund af de voksende og stadig mere komplekse grænseoverskridende sikkerhedstrusler med udviskede grænser mellem den fysiske og den digitale verden samt den fortsat høje terrortrussel i Europa anses styrkelsen af Europols kapacitet og redskaber til at støtte medlemsstaterne i effektivt at bekæmpe grov kriminalitet og terror for en både velkommen og rettidig respons.

4. Særlige bemærkninger

4.1. EØSU hilser Kommissionens forslag om at styrke Europols mandat velkommen, da forslaget søger at forbedre databeskyttelsesgarantierne og styrke Europols rolle på forskningsområdet.

4.2. EØSU glæder sig også over det foreslåede operationelle samarbejde med tredjelande, som giver mulighed for samarbejde med private parter, især om udveksling af data. EØSU mener ikke, at forslaget, som gør det muligt at samarbejde med private parter, er uforholdsmæssigt. Tværtimod anser udvalget forslaget for at være helt nødvendigt i betragtning af den konstante udvikling inden for international kriminalitet ved brug af internet og mobile enheder. Kriminelle organisationer benytter sig i stigende grad af private parters grænseoverskridende tjenester til at kommunikere

og udføre ulovlige aktiviteter. På nuværende tidspunkt har private parter imidlertid ikke et kontaktpunkt på EU-niveau, hvor de kan indberette oplysninger, som kan være relevante for strafferetlige efterforskninger. Dette forslag søger at afhjælpe denne mangel. Den lovgivningsmæssige ændring vil sætte Europol i stand til at fungere som kontaktpunkt og på en centraliseret måde undersøge forbrydelsen eller den sag, der er under efterforskning i medlemsstaten eller medlemsstaterne. En sådan ordning gør det muligt at udvikle det nødvendige samarbejde mellem Europol og private parter.

4.3. Det foreslås, at Europol bør spille en central rolle med hensyn til at bistå medlemsstaterne med at udvikle nye teknologiske løsninger baseret på kunstig intelligens, som vil være til gavn for de nationale retshåndhævende myndigheder i hele EU. At udpege innovative løsninger er en vigtig del af bekæmpelsen af international kriminalitet for at sikre, at de kriminalpræventive myndigheder holder trit med udviklingen på området. Det kan kun gøres gennem koordineret forskning. EØSU støtter derfor Europolis proaktive rolle med hensyn til at yde centraliseret støtte til de retshåndhævende myndigheder i medlemsstaterne til i) at udpege innovationer og ii) at udvikle disse myndigheds kompetence og redskaber ved brug af teknologier og innovationer, som er udviklet inden for EU, i stedet for at anvende sikkerhedsløsninger, som indkøbes i tredjelande.

4.4. Ændringerne sigter for så vidt angår enkeltpersoners databeskyttelse mod effektivt at sikre, at privatlivsbeskyttelsen og de grundlæggende rettigheder respekteres fuldt ud i behandlingen af forskellige typer af data. EØSU er også af den opfattelse, at behandlingen af personoplysninger allerede er meget strengt reguleret, og at det derfor ikke er et presserende problem. Tværtimod vil en opdateret og harmoniseret lovgivning gøre det muligt at undersøge databeskyttelsesrelaterede spørgsmål mere effektivt, samtidig med at der skabes balance mellem de enkelte medlemsstaters og EU's sikkerhedskrav som helhed.

4.5. EØSU bemærker også, at Europol på nuværende tidspunkt ikke direkte og i realtid kan give medlemsstaternes retshåndhævende myndigheder oplysninger indhentet fra tredjelande eller internationale organisationer om personer, som har været mistænkt eller er dømt for strafbare handlinger og terrorhandling. Kommissionens forslag søger således at afhjælpe denne sikkerhedsbrist. EØSU glæder sig over dette i kombination med oprettelsen af en ny indberetningskategori udelukkende til brug for Europol i specifikke og veldefinerede tilfælde og situationer.

4.6. EØSU er imidlertid af den opfattelse, at Kommissionen kan blive nødt til at tage endnu mere ambitiøse skridt i fremtiden for at udvide Europolis mandat og virkeområde. Det anerkendes i forslaget, at kriminaliteten har udviklet sig, og at de farligste kriminelle netværk i stigende grad arbejder på tværs af grænserne. Dette er årsagen til, at samarbejdet mellem de europæiske lande og politimyndigheder er vigtigt. Det er væsentligt, at Europolis mandat tilpasses løbende, så agenturet kan blive en endnu mere central aktør på det europæiske sikkerhedsområde.

4.7. EØSU understreger, at styrkelsen af Europolis kapacitet bør indebære, at grænseoverskridende efterforskninger prioriteres, navnlig i tilfælde af alvorlige angreb på whistleblowere og undersøgende journalister, som spiller en afgørende rolle med hensyn til at afsløre korruption, svig, dårlig forvaltning og andre forseelser i den offentlige og private sektor. Dette er i overensstemmelse med Europa-Parlamentets beslutning fra juli 2020, hvori der henvises til et stærkere mandat, der skal give Europol mulighed for at anmode om iværksættelse af grænseoverskridende efterforskninger i tilfælde af alvorlige angreb på whistleblowere og undersøgende journalister⁽¹⁾.

4.8. EØSU mener, at man ved at øge Europolis beføjelser samtidig vil øge effektiviteten, da man således kan lave mere omkostningseffektive løsninger. Det er nødvendigt at styrke Europolis mandat yderligere og øge dets ressourcer, for at det europæiske samfund både kan føle sig og reelt være beskyttet.

4.9. En yderligere styrkelse af Europolis mandat indebærer efter EØSU's opfattelse en yderligere styrkelse af koordineringen mellem de nationale retshåndhævende myndigheder og Europol, idet Europol cementerer sin rolle som et center for analyse og innovation. I denne forbindelse betragter udvalget den foreslåede lovgivning som et skridt i den rigtige retning. Koordinering mellem Europol og medlemsstaterne er afgørende for alt dette, og forslaget giver et stærkt grundlag for en styrket koordinering.

⁽¹⁾ Europa-Parlamentets beslutning af 10. juli 2020 om en samlet EU-politik til forebyggelse af hvidvask af penge og finansiering af terrorisme (2020/2686(RSP)).

4.10. Kriminelle aktiviteter respekterer imidlertid ikke grænser, og i en stadig mere globaliseret verden rejser EØSU spørgsmålet om, hvorvidt tiden er inde til at lade Europol handle på eget initiativ. Bør Europol have ret til at iværksætte efterforskninger og til proaktivt at udføre retshåndhævende aktiviteter i medlemsstaterne? Dette er ikke tilladt i dag, men udviklingen inden for kriminelle aktiviteter kan nødvendiggøre en debat om, hvorvidt Europol bør kunne iværksætte strafferetlige efterforskninger i en større skala.

4.11. Forslagene er som nævnt et skridt i den rigtige retning, idet Europol's rolle udvides, så agenturet også kan reagere på nye situationer, men Europol's arbejde vil stadig i høj grad afhænge af medlemsstaternes aktiviteter og indsatser og de data, som indsamles af nationale retshåndhævende myndigheder. EØSU mener derfor, at en uafhængig evaluering af Europol's effektivitet med hensyn til at udføre sine opgaver og aktiviteter (som i høj grad også afhænger af de nationale retshåndhævende myndigheders effektivitet) vil være yderst relevant. Evalueringen, som eventuelt kunne udføres af en lille gruppe pensionerede højtstående medlemmer af retsvæsenet og politiet, bør også undersøge, hvordan national retshåndhævelsespraksis og dataindsamling påvirker Europol's analyser og vurderinger, og hvordan dette igen påvirker de nationale retshåndhævelsesaktiviteter. En sådan evaluering vil også skulle tage højde for civilsamfundets, arbejdsmarkedets parters og relevante interessenters synspunkter, navnlig de grupper og enkeltpersoner, hvis liv uretmæssigt eller ubegrundet kan blive påvirket af retshåndhævelsesaktiviteter.

Bruxelles, den 9. juni 2021.

Christa SCHWENG

Formand

for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om**»meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Det Europæiske Råd, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget om strategien for EU's sikkerhedsunion«**

(COM(2020) 605 final)

»meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Det Europæiske Råd, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget — En dagsorden for bekæmpelse af terrorisme i EU: foregribe, forebygge, beskytte, reagere«

(COM(2020) 795 final)

(2021/C 341/11)

Ordfører: **Ákos TOPOLÁNSZKY**

Anmodning om udtalelse	Kommissionen, 24.2.2021
Retsgrundlag	Artikel 304 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde
Kompetence	Sektionen for Beskæftigelse, Sociale Spørgsmål og Unionsborgerskab
Vedtaget i sektionen	26.5.2021
Vedtaget på plenarforsamlingen	9.6.2021
Plenarforsamling nr.	561
Resultat af afstemningen	
(for/imod/hverken for eller imod)	234/1/3

1. Konklusioner og anbefalinger

1.1. Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg (EØSU) bifalder og støtter den strategiske dagsorden for beskyttelse af EU-borgerne mod risikoen for terrorisme, som foreslås i strategien for EU's sikkerhedsunion⁽¹⁾, og er enig i, at det er nødvendigt med en stærk og ambitiøs terrorbekæmpelsespolitik.

1.2. Samtidig understreger udvalget, at gennemførelsen af dette mål bør tage udgangspunkt i anerkendelse og fuld overholdelse af det juridiske grundlag i international og europæisk ret, som beskytter og værner om vores pluralistiske samfund, vores fælles værdier og vores europæiske levevis.

1.3. EØSU vurderer, at den nye dagsorden er vigtig og kommer belejligt, og bifalder i store træk de foreslåede tiltag og fokuseringen på begrebet modstandsdygtighed.

1.4. EØSU understreger betydningen af at gøre brug af moderne teknologiske værktøjer, men fremhæver ligeledes behovet for at sikre en begrænsning af deres anvendelse af hensyn til retsstatsprincippet og de grundlæggende rettigheder.

1.5. Udvalget mener, at dagsordenen fastlægger en sammenhængende handlingsramme, der fortrinsvis er rettet mod institutioner og myndigheder, som varetager særlige og vigtige opgaver til forebyggelse og bekæmpelse af terrortruslen, men påpeger, at der i det foreliggende dokument ikke inddrages repræsentanter for lokalsamfund, borgerforeninger, foreninger for ofre, civilsamfundsorganisationer, fagorganisationer, religiøse samfund, akademiske kredse og private partnere i løsningen af dette problem, hvilket ellers ville være på sin plads.

1.6. Efter EØSU's opfattelse gælder det først og fremmest om at forebygge og fjerne risici og spændinger, snarere end om efterfølgende at behandle deres negative konsekvenser med de store sociale omkostninger, som dette medfører.

1.7. Udvalget fremhæver betydningen af trusselsforskning og -vurdering for at undgå, at der indføres tiltag, som kan skade de grundlæggende rettigheder urimeligt.

⁽¹⁾ COM(2020) 605 final.

1.8. Udvalget gør opmærksom på medlemsstaternes rolle og nødvendigheden af, at de udvikler synergier i forbindelse med den fortsatte gennemførelse af dagsordenen.

1.9. Med hensyn til terrorhåndteringens effektivitet er det afgørende at forstå de personlige og sociale årsager til terrorisme med videnskabelig viden i stedet for at begrænse sig til rent politiske reaktioner.

1.10. Hvad angår forebyggelse, gør EØSU opmærksom på, at det er vigtigt, at civilsamfundet, civilsamfundsorganisationerne og arbejdsmarkedets parter deltager aktivt, hvilket indtil videre slet ikke er sket i tilstrækkeligt omfang. I den henseende mener udvalget, at en særlig sikkerhedsrelevant investering består i at udnytte de samordnede aktioner, programmerne for risikobegrænsning og forsoningsprocesserne, som er indledt i lokalsamfundene.

1.11. EØSU er overbevist om, at det er nødvendigt at bekæmpe terror effektivt og vedholdende, men uden derved at skade de europæiske værdier eller borgernes demokratiske rettigheder. For hvis disse rettigheder indskrænkes væsentligt, kan man sige, at terroristerne har nået deres mål.

1.12. Beskyttelsen af det offentlige rum bør tilrettelægges og iværksættes med deltagelse af private aktører og repræsentanter for lokalsamfundene for at opnå almindelig tilslutning. Der bør indledes en permanent dialog med religiøse ledere, da religionen i høj grad kan bidrage til at begrænse radikaliseringen og mindske visse former for trusler og de spændinger i samfundet, der er forårsaget af terrorisme.

1.13. Udvalget understreger, at EU-retten udelukker generel og udifferentieret lagring af data, og at lagring kun kan tillades under forudsætning af strenge garantier, som er nøje fastlagt i lovgivningen og understøttes af permanent kontrol af systemet.

1.14. Ved anvendelse af programmet til sporing af finansiering af terrorisme (TFTP) ⁽²⁾ bør sikkerhedsforanstaltningerne til beskyttelse af EU-borgernes privatliv evalueres løbende.

2. Indledende bemærkninger ⁽³⁾

2.1. EØSU bifalder og støtter den strategiske dagsorden for en effektiv og samordnet indsats ved hjælp af globale værktøjer med det formål at beskytte EU-borgerne mod terrorrisici, som foreslås i strategien for EU's sikkerhedsunion ⁽⁴⁾.

2.2. EØSU er enig i, at det er nødvendigt med en stærk og ambitiøs terrorbekæmpelsespolitik, men understreger, at den bør understøttes af en risikoanalyse på grundlag af dokumenterede data og en stringent konsekvensvurdering af de foranstaltninger, der allerede er gennemført i EU.

2.3. EØSU tilslutter sig fuldt og helt de universelle værdier, dvs. respekt for menneskeliv og menneskelig værdighed, der er stadfæstet i verdenserklæringen om menneskerettigheder. EØSU er ligeledes enig i, at demokrati, retsstatsprincippet, respekt for de grundlæggende rettigheder, navnlig retten til privatlivets fred, ytringsfrihed, religionsfrihed og respekt for mangfoldighed, er grundlaget for Den Europæiske Union og derfor kræver en konsekvent, fælles tilgang, som beskytter og værner om vores pluralistiske samfund, vores fælles værdier og vores europæiske levevis. Disse grundlæggende værdier bør hele tiden og systematisk tages i betragtning ved udformningen og gennemførelsen af de i meddelelsen nævnte tiltag.

2.4. EØSU vurderer, at den nye dagsorden er vigtig og kommer belejligt. De foreslåede foranstaltninger med henblik på at foregribe, forebygge, beskytte og reagere samt det tværgående aspekt i det internationale samarbejde udgør en passende ramme for og en velegnet tilgang til gennemførelsen af en overordnet reaktionsplan. EØSU finder det også formålstjenligt, at der i meddelelsen fokuseres specielt på forskellige aspekter, herunder betydningen af modstandsdygtighed. Modstandsdygtighed kræver nemlig større inddragelse af samfundet og dermed civilsamfundet og borgerfællesskaberne i processen for at skabe sikkerhed og garantere dens opretholdelse.

2.5. Det skal endvidere bemærkes, at der lægges vægt på at anvende moderne teknologiske værktøjer, som klart bidrager til at bekæmpe terror- og terrorstøtteaktiviteter mere effektivt. Imidlertid er det vigtigt at sætte præcise grænser i overensstemmelse med EU-retten for anvendelsen af alle disse nye værktøjer — navnlig værktøjer til frembringelse og analyse af big data — og af ældre værktøjer samt at fastlægge regler for anvendelse og lagring af indsamlede data og kontrollere, at reglerne altid og til stadighed bliver overholdt.

⁽²⁾ EUT L 195 af 27.7.2010, s. 3.

⁽³⁾ Da udvalget støtter dagsordenens indhold og i betragtning af dens tekniske karakter, omhandler denne udtalelse først og fremmest aspekter, der vedrører civilsamfundet, retsstatsprincippet og de grundlæggende rettigheder, som er centrale i EØSU's mandat.

⁽⁴⁾ COM(2020) 605 final.

2.6. Udvalget mener, at dagsordenen fastlægger en sammenhængende handlingsramme, der fortrinsvis er rettet mod institutioner og myndigheder, som varetager særlige og vigtige opgaver til forebyggelse og bekæmpelse af terrortruslen, men påpeger, at der i det foreliggende dokument ikke inddrages repræsentanter for lokalsamfund, borgerforeninger, foreninger for ofre, civilsamfundsorganisationer, fagorganisationer, religiøse samfund, akademiske kredse og private partnere i løsningen af dette problem, hvilket ellers ville være på sin plads. Det vil ikke være muligt at fjerne roden til terrortruslen uden samfundsaktørernes indsats på lokalt plan for at nå frem til samarbejdsaftaler, som kan vinde opbakning og bidrage til at begrænse risikoen.

2.7. Efter EØSU's opfattelse gælder det først og fremmest om at forebygge og fjerne risici og spændinger, snarere end om efterfølgende at behandle deres negative konsekvenser med de store sociale omkostninger, som dette medfører. Udvalget finder det vigtigt, at dagsordenens gennemførelse ikke bygger på sociale opfattelser eller politiske reaktioner, men at den altid tager udgangspunkt i terrorismens virkelighed og dens reelle trussel, og at bekæmpelsesforanstaltningerne udarbejdes på dette grundlag. De politiske foranstaltninger bør ligeledes udformes tilsvarende.

2.8. EØSU henleder opmærksomheden på, at EU kun vil kunne bekæmpe radikaliserings effektivt, hvis det samtidig lykkes at tackle den udstødelse, som både indfødte europæiske mindretal (f.eks. romaer) og dem, der for nylig er ankommet til EU's område, er ofre for.

2.9. For ikke at undergrave den sociale inklusion og for at sikre, at de valgte løsninger står i forhold til målet, er det nødvendigt at sørge for, at der ikke er for stor forskel mellem samfundets opfattelse af terrortruslen og denne trussels reelle omfang, sådan som det er tilfældet i en række medlemsstater. Trusselsforskning og -vurdering er derfor af afgørende betydning for at undgå, at der indføres tiltag, som skader de grundlæggende rettigheder urimeligt. Sikkerhedspolitikkerne bør kun tilpasses efter en undersøgelse, der er foretaget på grundlag af dokumenterede data om reelle, målte trusler og risici.

2.10. EØSU mener endvidere, at dagsordenens stærke støtte til bekæmpelse af radikaliserings er et væsentligt, positivt skridt i terrorbekæmpelsen. Imidlertid mener udvalget, at det ud over bekæmpelse af radikalt onlineindhold er meget vigtigt at forstå og udforske radikaliserings- og afradikaliseringsmekanismerne, undersøge radikaliserings karakter og selve processen og forebygge radikaliserings på den baggrund. Her kan civilsamfundsrepræsentanter og borgerfællesskaber spille en central rolle.

2.11. EØSU er overbevist om, at det er nødvendigt at bekæmpe terror effektivt og vedholdende, men uden derved at skade de europæiske værdier eller borgernes demokratiske rettigheder. For hvis disse rettigheder indskrænkes væsentligt, kan man sige, at terroristerne har nået deres mål.

2.12. Selv med de bedst udformede og mest fuldendte programmer afhænger et vellykket resultat i vidt omfang af, at de deltagende medlemsstater er indstillet på at samarbejde med hinanden, og af deres modstandsdygtighed og de politiske beslutninger, der træffes til støtte for disse programmer. Politisk vilje er i den henseende altafgørende.

2.13. EØSU mener, at lanceringen af dagsordenen burde have været ledsaget af en nøjagtig situationsvurdering af, hvilke processer der kan behandles hensigtsmæssigt under dagsordenen, og hvilke resultater der er høstet med den hidtidige indsats.

3. Indholdsmæssige aspekter

3.1. Foregribe

3.1.1. Det er vigtigt, at anvendelsen af kunstig intelligens (AI) som led i tidlig opdagelse og bekæmpelse af terrorisme generelt er gennemsigtig og verificerbar, at den kun rettes mod indhold og personer, som er relevante for terrorbekæmpelsen, og at de syv centrale krav i AI-strategien overholdes⁽⁵⁾.

3.1.2. Med hensyn til beskyttelse af det offentlige rum fokuserer dagsordenen med rette på brug af nye teknologier. EØSU beklager imidlertid, at dokumentet kun implicit omhandler forberedelse af angreb med rambukkøretøjer, selv om disse har været meget hyppige i de senere år. En række såkaldt strategiske terrorangreb (mange ofre, stærk mediedækning og skrækvirkning) er begået på den måde.

⁽⁵⁾ COM(2020) 65 final.

3.1.3. Med hensyn til terrorhåndteringens effektivitet er det af afgørende betydning at forstå de personlige og sociale årsager til terrorisme med videnskabelige midler. Følgelig finder EØSU det vigtigt i særlig grad at koncentrere sig om dette aspekt, da den derved opnåede viden faktisk kan bidrage til at begrænse de menneskelige og materielle tab.

3.2. Forebygge

3.2.1. For så vidt angår forebyggelse henleder EØSU særligt opmærksomheden på, at det er det område af terrorbekæmpelsen, hvor civilsamfundet kan spille — og allerede spiller — en væsentlig og relevant rolle med hensyn til indhold, der spænder fra styrkelse af tryghedsfølelsen i samfundet, opdagelse, forebyggelse og bekæmpelse af radikaliserings til støtte til og opfølgning på operationel praksis for institutioner, som bekæmper terror. Følgelig bør dagsordenen omfatte en meget mere indgående undersøgelse af rammerne for og indholdet af det samarbejde, der kan fremmes på alle niveauer i samfundet. Samarbejde mellem personer eller grupper og fællesskaber kan have dokumenterede og langsigtede virkninger for risikobegrænsning og fremme af varig inklusion. Dagsordenen bør i højere grad fokusere på denne proaktive og ikke kun den reaktive tilgang.

3.2.2. I den foreliggende dagsorden lægges der med rette stor vægt på at bekæmpe fremme af ekstremistiske ideologier på internettet. I den forbindelse nævnes live streaming på internettet af terroristernes terrorhandlinger. Imidlertid forbigås det meget hyppigere fænomen, som det efter udvalgets mening er afgørende at forebygge, nemlig vidners deling af terrorhandlinger på de sociale medier.

3.2.3. I erkendelse af den samfundsmæssige rolle, som meget store onlineplatforme spiller, omfatter dagsordenen ligeledes forpligtelser for disse platforme. I den henseende vil det være hensigtsmæssigt ud over de allerede nævnte aspekter i det foreliggende dokument med jævne mellemrum at vurdere de systemiske risici i relation til grundlæggende rettigheder, sociale skel og manipulerende teknikker, som ligger til grund for radikaliserings.

Det er også nødvendigt løbende at vurdere risici relateret til aktører inden for industri, økonomi og handel, små og mellemstore virksomheder og repræsentanter for civilsamfundet og styrke deres rolle som partnere i terrorforebyggelsen gennem deres paraplyorganisationer.

3.2.4. Med hensyn til forebyggelse bør det bemærkes, at ud over hadefulde tale har spredning af falske nyheder og konspirationsteorier stor indflydelse på radikaliserings. Det er derfor afgørende at bekæmpe dette fænomen, hvis vi skal vinde kampen mod terrorisme.

3.2.5. EØSU understreger vigtigheden af strategisk kommunikation, ikke alene efter et angreb, men også som et forebyggelsesværktøj, hvilket også indebærer integration af civilsamfundets budskab med henblik på at dæmpe terrorismens tiltrækning og tilbyde alternativer.

3.2.6. Byernes og kommunernes kollektive indsats og modstandsdygtighed kan bidrage effektivt til at beskytte fællesskabet. For så vidt angår forebyggelse mener udvalget, at en særlig sikkerhedsrelevant investering består i at udnytte de samordnede aktioner, programmerne for risikobegrænsning og forsoningsprocesserne, som er indledt i lokalsamfundene. Hvis spændingerne behandles, løses og på sigt fjernes helt, kan kravet om at gribe ind i risikosituationer blive overflødig, hvorved der frigøres betragtelige ressourcer, samtidig med at graden af social inklusion øges. Det forudsætter indsigt i terrorismens rødder og karakter og kræver løbende opfølgning på aktionerne.

3.2.7. Vores byer bør have bedre adgang til finansiering, vejledning og uddannelse for at tackle de aktuelle udfordringer og øge deres modstandsdygtighed. EØSU bifalder afgjort Kommissionens støtte til lokale forebyggelseskoodinatorers aktiviteter gennem det europæiske netværk til bevidstgørelse om radikaliserings. Udvalget finder initiativet »EU's byer mod radikaliserings« og en strategisk dialog mellem byer afgørende vigtig. Udvalget mener, at denne dialog også bør indføres permanent i byområder gennem oprettelse af passende fora.

3.2.8. Eftersom reel eller opfattet social udstødelse, forskelsbehandling og marginalisering kan forstærke modtageligheden over for radikal propaganda og true den sociale samhørighed yderligere, bør Kommissionen optrappe sin indsats mod racisme. Det er således nødvendigt at iværksætte passende socialpolitikker for at begrænse risici og opbygge tillid, da terrorhandlinger også kan fortolkes som ekstreme udtryk for sociale spændinger og mistillid.

3.2.9. Udvalget mener, der bør lægges større vægt på at undersøge, overvåge og forebygge radikaliseringsprocesser i fængsler, end det hidtil har været tilfældet. EØSU håber, at de støtteprogrammer, der er gennemført på grundlag af vurderingerne i den forrige periode, fortsat vil blive konsolideret på den baggrund, og stiller sig positivt hertil. Det er vigtigt gennem veludformede strategier at sikre, at fængslerne ikke er udklækningsanstalter, men snarere så vidt muligt behandlingssteder for radikalisering.

3.3. Beskytte

3.3.1. Kapitlet om »fratagelse af terroristers midler til angreb« kommer ikke ind på foranstaltninger til at forhindre angreb med rambukkøretøjer. I betragtning af at sådanne angreb har været hyppige i de senere år, bør de ubetinget medtages i dagsordenen.

3.3.2. EØSU opfordrer også til, at man fortsætter arbejdet med at forhindre brug af lejede køretøjer og dele-køretøjer som instrumenter for terrorangreb, og til at man udvikler effektive byplanlægningspraksisser med henblik på at undgå skader forårsaget af køretøjer, der anvendes til dette formål.

3.3.3. Beskyttelsen af det offentlige rum bør tilrettelægges og iværksættes med deltagelse af private aktører og repræsentanter for lokalsamfundene for at opnå almindelig tilslutning, og adgangen til at benytte det frit bør begrænses mindst muligt. EØSU er enig i, at det er nødvendigt at fastlægge mindstestandarder for beskyttelsen af særligt besøgte offentlige steder og steder af symbolsk værdi.

3.3.4. Der bør indledes en permanent dialog med religiøse ledere, da religionen i høj grad kan bidrage til at begrænse radikaliseringen og mindske visse former for trusler og de spændinger i samfundet, der er forårsaget af terrorisme. Denne tilgang bør suppleres med en interreligiøs dialog og om nødvendigt forsoningsprocesser.

3.4. Reagere

3.4.1. I betragtning af terrorbekæmpelsesreaktionens meget specialiserede karakter fremhæver EØSU særligt behovet for og vigtigheden af regelmæssig formidling af resultaterne.

3.4.2. Udvalget understreger, at EU-retten udelukker generel og udifferentieret lagring af data, og at lagring kun kan tillades under forudsætning af strenge garantier, som er nøje fastlagt i lovgivningen og understøttes af permanent kontrol af systemet.

3.4.3. Aktiviteterne i EU's ekspertisecenter for terrorofre, der på nuværende tidspunkt kun er på pilotstadiet, bør videreføres og udvides med henblik på at vurdere terrorbekæmpelsens indvirkning på civilsamfundet og de grundlæggende rettigheder. Støttemekanismerne for ofre i medlemsstaterne bør ligeledes revideres og styrkes som led i den første EU-strategi for ofres rettigheder (2020-2025) ⁽⁶⁾. Det er også vigtigt, at de nationale kontaktpunkter for terrorofre ⁽⁷⁾ fungerer korrekt.

3.4.4. Der indsamles en lang række oplysninger under programmet til sporing af finansiering af terrorisme (TFTP) ⁽⁸⁾. Navnlig når disse oplysninger anvendes af en ekstern part (f.eks. i forbindelse med samarbejdet mellem EU og USA), bør de sikkerhedsforanstaltninger, som skal beskytte EU-borgernes privatliv, evalueres løbende. Det samme gælder cybersikkerhed, behandling af krypterede oplysninger under efterforskninger, forvaltning af elektronisk bevismateriale (eEDS) og digitale efterforskninger i samarbejde med internationale partnere. Under alle omstændigheder bør der tages et grundlæggende hensyn til borgernes interesser, når det gælder retsbeskyttelse.

Bruxelles, den 9. juni 2021.

Christa SCHWENG

Formand

for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

⁽⁶⁾ COM(2020) 258 final.

⁽⁷⁾ I overensstemmelse med Rådets konklusioner om terrorofre af 4. juni 2018 (9719/18).

⁽⁸⁾ EUT L 195 af 27.7.2010, s. 3.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet og Rådet — Den europæiske kræfthandlingsplan«

(COM(2021) 44 final)

(2021/C 341/12)

Ordfører: **Małgorzata BOGUSZ**

Medordfører: **Milena ANGELOVA**

Anmodning om udtalelse	Kommissionen, 26.3.2021
Retsgrundlag	Artikel 168, stk. 1, i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde
Kompetence	Sektionen for Beskæftigelse, Sociale Spørgsmål og Unionsborgerskab
Vedtaget i sektionen	26.5.2021
Vedtaget på plenarforsamlingen	9.6.2021
Plenarforsamling nr.	561
Resultat af afstemningen	
(for/imod/hverken for eller imod)	226/3/3

1. Konklusioner og anbefalinger

1.1. Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg (EØSU) hilser den europæiske kræfthandlingsplan velkommen som en milepæl i bekæmpelsen af kræft og de dermed forbundne sociale, økonomiske og psykologiske konsekvenser for EU-borgerne. Udvalget opfordrer til, at der udarbejdes en konkret køreplan for planens gennemførelse, og at denne ledsages af resultatindikatorer og realistiske tidsrammer.

1.2. Forebyggelse af kræft er af afgørende betydning, men lige så vigtigt er det, at Den Europæiske Union (EU) og medlemsstaterne sikrer, at der er adgang til sundhedsinfrastruktur af høj kvalitet, herunder screenings-, diagnosticerings- og behandlingsfaciliteter, sundhedstjenester med et passende behovsbaseret niveau af sundhedspersonale og effektive støttesystemer for patienternes fysiske og mentale velbefindende under og efter behandlingen.

1.3. Det haster med at løse de problemer med adgang til sundhedstjenester, som covid-19-pandemien har medført. Restriktioner og forsinkelser kan mindske chancerne for helbredelse, og der skal sættes effektivt ind på dette område bl.a. for omgående at tage hånd om borgernes frygt. Arbejdsmarkedets parter og civilsamfundsorganisationer kan spille en afgørende rolle i at udbrede bedste praksis og formidle relevant information om, hvad der forårsager kræft, og hvordan man selv opdager tidlige symptomer, og i at fremme det forebyggende arbejde og en sund livsstil. Deres indsats skal støttes med bl.a. øremærkede midler under ESF+ til fælles tiltag for at bekæmpe kræft og udbrede bedste praksis for sundhedsforebyggelse.

1.4. EØSU bakker op omkring screenings- og kræftforebyggelsesinitiativerne, der tager sigte på at forbedre tidlig påvisning af kræft, og opfordrer til, at nye teknologier tages i brug, og at der gøres en indsats for at øge borgernes bevidsthed om behovet for forebyggende screening. Screenings- og oplysningsinitiativerne bør gælde alle hyppigt forekommende former for kræft og være tilgængelige for det størst mulige antal mennesker.

1.5. Planen er nødt til at tage højde for den demografiske situation i EU og sikre gode betingelser for et godt helbred i alderdommen. EØSU opfordrer samtidig til særlig fokus på bekæmpelse af kræft hos børn, hvilket kræver særskilte foranstaltninger med hensyn til påvisning, adgang til standardmedicin og innovative lægemidler og specialiseret pleje for børn og unge.

1.6. For at mindske de nationale, regionale og sociale uligheder i bekæmpelsen af kræft og levere løsninger af høj standard til alle er det afgørende, at EU involverer alle medlemsstater i planens gennemførelse og fremmer samarbejdet mellem medlemsstaterne, bl.a. med støtte fra EU-midler. Planen skal gennemføres, således at nuværende og tidligere patienters konkrete og særlige behov opfyldes, og således at den er tilpasset de forskellige nationale forhold, herunder borgernes forskellige socioøkonomiske baggrunde, alder, køn, handicap osv.

1.7. EØSU efterlyser endvidere, at kræftpatienter får bedre muligheder for at udnytte den behandling, pleje og ekspertise af høj kvalitet, som findes i andre medlemsstater, samt den adgang til lægemidler, medicinsk udstyr og andre medicinalprodukter, som et velfungerende indre marked leverer.

1.8. EØSU opfatter forskning og innovation som et grundlag for en bedre forståelse af risikofaktorerne for kræft og for, at diagnosticering, terapier og behandlinger kan forbedres. Innovationsøkosystemer, som omfatter virksomheder af forskellig størrelse, forskere, patienter, sundhedspersonale og myndigheder, skal opmuntres, fremmes og støttes med EU-midler og nationale midler, navnlig gennem partnerskaber under Horisont Europa.

1.9. EØSU understreger, at der er behov for et større fokus på datagenerering, datatilgængelighed og dataadgang for at bidrage til udviklingen af mere avancerede forebyggelses-, diagnosticerings- og behandlingsmetoder. Det bør være lettere at koble digitale sundhedsdata sammen med genomdata i biobankerne og således åbne mulighed for individuel forebyggelse og pleje. Udviklingen og brugen af dataanalysemetoder, herunder kunstig intelligens, bør også udbygges gennem et styrket EU-samarbejde.

1.10. EØSU understreger, at det er vigtigt at reducere tobaksrygning, og noterer sig rapporten fra Kommissionen om anvendelsen af direktiv 2014/40/EU for så vidt angår fremstilling, præsentation og salg af tobaksvarer og relaterede produkter ⁽¹⁾ og konklusionerne deri, hvis sigte er at mindske rygeres eksponering for farlige og/eller afhængighedsskabende stoffer. På den baggrund og med Kommissionens holdning til emissioner og målemetoder in mente (afsnit 3.1 i rapporten) mener EØSU endvidere, at der er behov for yderligere forskning i testmetoden af indholdet af røgemissioner, herunder via WHO's Intensmetode, og slår til lyd for gennemførelsen af WHO's anbefalinger baseret på forskningsresultater.

1.11. For at bidrage til en effektiv forebyggelse af arbejdsrelateret kræft opfordrer EØSU til mere forskning i arbejdsrelateret eksponering for kræftfremkaldende stoffer, mutagener og hormonforstyrrende stoffer og i årsagerne til arbejdsrelateret kræft, navnlig hos kvinder. EØSU anerkender, at planen indeholder kræftrelaterede lovgivningsinitiativer om mindskelse af arbejdsrelateret eksponering for kræft, og fremhæver, at enhver eventuel ajourføring heraf skal være baseret på forskning og evidens og underbygget af høringer af arbejdsmarkedets parter. EØSU understreger behovet for at fremme og støtte forskning og udvikling i at finde alternativer til farlige stoffer og produkter. Hvad angår asbest, henviser EØSU til udvalgets tidligere udtalelser, herunder forslagene vedrørende anerkendelse og erstatning ⁽²⁾. EØSU opfordrer endvidere til, at der tages højde for flersidige eksponeringer i risikovurderingen og risikostyringen på arbejdspladsen, og at data om arbejdsrelateret eksponering medtages i programmer til tidlig påvisning.

1.12. Vellykket kræftbekæmpelse kræver internationalt samarbejde og uddannelse af høj kvalitet inden for kræftrelaterede fagområder, herunder samarbejde mellem medlemsstaterne om programmer til fremme af uddannelse og færdigheder, som støttes med EU-midler og bl.a. gennemføres via fælles tiltag med arbejdsmarkedets parter. Samarbejde inden for forskning og innovation er navnlig vigtigt og for at fremme udveksling af viden. Desuden er der behov for et åbent og struktureret samarbejde for at sikre tilgængeligheden af medicin, udstyr og andre produkter til kræftbehandling.

1.13. Virksomhederne spiller en central rolle i udviklingen af løsninger til forebyggelse, screening, diagnosticering og behandling af kræft. De forsøger også at bekæmpe kræft ved at reducere deres egen miljøpåvirkning, udvikle og fremstille sikre produkter eller ændrede, mindre skadelige produkter, forbedre sundheden og sikkerheden på arbejdspladsen samt hjælpe patienterne med at kombinere arbejde og kræftbehandling og vende tilbage til arbejdet på lempelig vis. For at fremme dette er EU nødt til at sørge for gunstige betingelser for innovation, investeringer og virksomhedsdrift.

1.14. EØSU opfordrer til en tæt inddragelse af arbejdsmarkedets parter og civilsamfundsorganisationer — med en bred repræsentation af forskellige sektorer — i videreudviklingen af og opfølgningen på planen samt målrettet fremme og finansiering af arbejdsmarkedets parter og civilsamfundsorganisationernes fælles tiltag.

⁽¹⁾ Rapport om anvendelsen af direktiv 2014/40/EU.

⁽²⁾ Et meget vigtigt aspekt er at fortsætte bestræbelserne for at udfase brugen af farlig asbest — se EØSU-udtalelser (EUT C 251 af 31.7.2015, s. 13 og EUT C 288 af 31.8.2017, s. 56.)

1.15. EØSU opfordrer også til kampagner i hele EU for at øge borgernes bevidsthed og viden om foranstaltningerne for at forebygge og bekæmpe kræft på arbejdspladsen og om betydningen af fødevarer af høj kvalitet, rent vand og ren luft og en sund livsstil — herunder kost, motion og valg af bedre alternativer — i forebyggelsen af kræft. Kommunikation, som har til formål at gøre planen og dens foranstaltninger forståelige og troværdige for de europæiske borgere, kommer til at spille en afgørende rolle for planens succes og opnåelsen af dens mål.

2. Generelle bemærkninger

2.1. EØSU hilser planen velkommen som en milepæl i bekæmpelsen af den stadig hyppigere forekomst af kræft blandt EU-borgerne. EØSU anser forslaget for at være for generelt og opfordrer derfor Kommissionen til at beskrive, hvordan det vil blive omsat til konkrete foranstaltninger og påvirke forebyggelsen og patienternes situation. EØSU opfordrer også til, at der udarbejdes en køreplan for, hvordan planen skal gennemføres, og at der deri fastlægges resultatindikatorer og realistiske tidsrammer for strategien.

2.2. EØSU bifalder forslagene om en mangesidet og innovativ tilgang til bekæmpelse af kræft baseret på forebyggelse, tidlig påvisning, diagnosticering og behandling og forbedring af livskvaliteten for nuværende og tidligere kræftpatienter, især ved at give dem mulighed for at blive i arbejde. Forebyggelse af kræft er af afgørende betydning, men lige så vigtigt er det, at EU og medlemsstaterne sikrer, at der er adgang til sundhedsinfrastruktur af høj kvalitet, herunder screenings-, diagnosticerings- og behandlingsfaciliteter og sundhedstjenester.

2.3. EØSU bemærker, at der er behov for yderligere tilpasninger af planen for at fremme en ligelig inddragelse af de enkelte medlemsstater og regionerne med henblik på at afhjælpe eventuelle uligheder. Ofte hænger sygelighed og dødelighed ikke kun sammen med typen af kræft, men også med bopæl og social status. Anbefalingerne må derfor tilpasses til de enkelte medlemsstaters deltagelse i bekæmpelsen af kræft, herunder hvordan de nationale screenings- og vaccinationsprogrammer og støtteordninger skrider frem, og i den forbindelse må også spørgsmålet om sociale uligheder på sundhedsområdet tackles. Det er også nødvendigt at støtte patienterne og deres omsorgspersoner i håndteringen af følgevirkningerne af kræft som tab af selvstændighed og manglende deltagelse i samfundslivet med adgang til finansiering, støtte til dagligdags aktiviteter osv. Der må være samme fokus på at modvirke de økonomiske følgevirkninger af kræft og de dermed forbundne konsekvenser for i forvejen sårbare samfundsgrupper.

2.4. Registret over forskellene i kræftbehandlingstilbud bør være så omfattende som muligt og identificere forskelle både medlemsstater og regioner imellem samt — så vidt muligt — sociale uligheder, navnlig hvad angår arbejde og køn. Det er også vigtigt, at der er den rette infrastruktur og kvalificeret personale til indsamling af de dertil nødvendige data af høj kvalitet i et effektivt samarbejde mellem registre over kræfttilbud i alle medlemsstater, og at landene samarbejder.

2.4.1. Arbejdsrelateret eksponering spiller i denne sammenhæng en stor rolle og forstærkes af andre faktorer såsom sociale sundhedsdeterminanter, herunder miljøeksponering, adgang til pleje, uddannelsesniveau osv. EØSU understreger behovet for at fremme og støtte forskning i at finde alternativer til farlige stoffer og produkter.

2.4.2. EØSU understreger betydningen af eksponering via miljøet, herunder kvaliteten af fødevarer, vand og luft, og fremhæver den helt afgørende rolle, som uddannelse og oplysning spiller for at motivere og hjælpe folk til at vælge og føre en sund livsstil.

2.4.3. Bekæmpelsen af kræft kræver det rette fokus på alle faser af processen: forsigtig og oplyst forebyggelse, tidlig og relevant påvisning, adgang til hurtig behandling og tilgængelig pleje af høj kvalitet med et passende behovsbaseret niveau af sundhedspersonale, hjælp til reintegration i samfundet og på arbejdspladsen og efterbehandlingstilbud.

2.5. EØSU glæder sig over, at der afsættes 4 mia. EUR til finansiering af planen, men opfordrer til, at disse bevillinger revideres i lyset af de nationale sundhedssystemer, og hvordan de offentlige/private sundhedsfinansieringsordninger er tilrettelagt. Når det gælder bekæmpelsen af kræft, har EU ikke råd til at være fodslæbende, da det vil føre til menneskelig lidelse og forværre den økonomiske situation for europæerne. EU har brug for en ny Marshallplan for onkologi.

2.6. Efter EØSU's opfattelse er de demografiske og økonomiske følgevirkninger af afgørende betydning for planen. Europas aldrende befolkning skyldes dels en lav fertilitetsrate og dels en stigning i befolkningens levetid, hvilket på lang sigt også vil være en udfordring for sundhedssystemerne i hele EU. Dette skal også ses i lyset af, at der er en øget risiko for at udvikle kræft med alderen. Der er behov for målrettede foranstaltninger, der kan sikre europæerne gode betingelser for et godt helbred i alderdommen. De foranstaltninger, der beskrives i planen som en ny tilgang til kræftforebyggelse, -behandling og -pleje, bør føre til, at dette mål nås. Hvert andet år bør der gøres status over/foretages en gennemgang af planen, og den bør omfatte fælles indikatorer for alle EU-medlemsstater.

3. Høj kvalitet og lige plejemuligheder

3.1. Det haster med at løse de problemer, som pandemien har medført. EØSU bemærker, at begrænsninger i adgangen til mange sundhedsydelser, navnlig inden for onkologi og kardiologi, kun kan undgås, hvis de afbrydelser, der skyldes covid-19, tackles på en effektiv måde. De enorme forsinkelser med hensyn til diagnosticering og behandling gør chancerne for helbredelse mindre og øger derfor dødeligheden.

3.2. Det er ligeledes vigtigt at styrke og udvikle infrastrukturen og tjenesterne for at opfylde behovene på mellemlang og lang sigt. Det er nødvendigt at udvikle metoder, der gør det muligt at være godt forberedt og reagere effektivt på andre potentielle ekstraordinære situationer. Det gælder bl.a. udviklingen og udrulningen i hele EU af telemedicin og fjernforanstaltninger, der kan anvendes i alle situationer, og som også bidrager til at mindske ulighederne på kræftområdet mellem medlemsstaterne og regioner internt i medlemsstaterne.

3.2.1. Ulighederne findes både mellem medlemsstater i øst og vest, idet der foregår en hjerneflugt mod vest, og mellem små og store lande, hvor der er store forskelle med hensyn til screeningsprogrammer og investeringer i sundhedssystemerne. Hospitaller med aktive forskningsaktiviteter regnes for at være frontløbere i bekæmpelsen af kræft.

3.2.2. Behovet for samarbejde mellem medlemsstaterne kan opfyldes ved hjælp af forskellige foranstaltninger og værktøjer, herunder:

- datadeling og anvendelse af kunstig intelligens
- udveksling af viden og ekspertise
- samarbejde om håndtering af lægemiddelmangel
- tværfaglige uddannelsesprogrammer
- europæiske referencenetværk og
- et EU-netværk af nationale holistiske kræftcentre.

3.3. EØSU hilser »Initiativet om hjælp til kræftramte børn« velkommen, men finder manglen på særlige foranstaltninger til at håndtere situationen bekymrende, og efterlyser mere specifikke, reelt hurtige og konkrete tiltag med øremærkede midler til at helbrede flere børn og unge med kræft og til at gøre dette mere effektivt. I lyset af det akutte behov for at åbne op for innovation til børn, mindske ulighederne i behandlingerne og forstå årsagerne til, at børn får kræft, da vi modsat kræft hos voksne ikke kan forebygge kræft hos børn, opfordrer EØSU til, at planen benyttes som et springbræt til at få gjort en ende på den urimelige situation, hvor børn glemmes, og til at de endelig vies den opmærksomhed, de fortjener, da de er Europas fremtid.

3.4. EØSU er bekymret over de betydelige regionale forskelle i samarbejdsmodellerne og informationsstrømmene, herunder den digitale kløft, som har negative virkninger for de ældre, dem, der bor uden for de store byer, personer med handicap og økonomisk dårligt stillede grupper. Derfor bør køreplanen sikre en standardisering på dette område.

3.5. EØSU opfordrer også til en plan med en stærkere græsrodsforankring, og som er tilstrækkeligt fleksibel til at imødekomme særlige behov og tilpasse sig forskellige omstændigheder og nuværende og tidligere kræftpatienters situation.

3.6. EØSU bifalder målet om at forebygge kræft forårsaget af virusinfektioner ved at indføre populationsbaseret vaccination, men konstaterer, at vaccinationsdækningen og hastigheden af udrulningen af vaccinationsprogrammer varierer fra region til region. Alle regioner bør anvende bedste praksis for at sikre, at alle borgere har adgang til denne type vacciner.

3.7. EØSU bakker op om planerne om at forbedre tidlig påvisning af kræft ved hjælp af screeningsprogrammer og oplysningsaktiviteter, bl.a. ved hjælp af nye teknologier, for at øge patienternes bevidsthed om behovet for forebyggende screening, og om at medtage data om arbejdsrelateret eksponering i programmer til tidlig påvisning. For at kunne målrette screeningen er der også behov for større viden om arvelige kræftformer.

3.8. Forebyggelse er mere effektiv, hvis den ikke blot er baseret på individuel adfærd, og hvis den reducerer eller fjerner de skadelige virkninger og de kollektive faktorer, der er medvirkende til kræft. Sociale determinanter undervurderes i kræfthandlingsplanens afsnit 3.

3.9. Udvalget bemærker, at initiativer for tidlig diagnosticering bør være rettet mod alle kræftformer, herunder blodkræft, og at screeningstest bør være tilgængelige for de størst mulige populationer.

3.10. EØSU efterlyser, at kræftpatienter får bedre muligheder for at udnytte den behandling, pleje og ekspertise af høj kvalitet, som findes i andre medlemsstater, samt den adgang til lægemidler, medicinsk udstyr og andre medicinalprodukter, som et velfungerende indre marked leverer.

3.11. EØSU understreger ligeledes vigtigheden af støtteordninger — og af den nødvendige information og viden — for patienternes fysiske og mentale velbefindende under og efter behandlingen. De samme spørgsmål er relevante for arbejdstagere, arbejdsgivere og selvstændige. EØSU understreger desuden vigtigheden af, at de personer, der drager omsorg for kræftpatienter, også trives. Deres uformelle beskæftigelse som omsorgspersoner kan have en alvorlig indvirkning på balancen mellem arbejdsliv og privatliv og påvirke deres fysiske velbefindende. Derfor tilslutter EØSU sig Kommissionens opfordring til medlemsstaterne om fuldt ud at gennemføre direktivet om balance mellem arbejdsliv og privatliv for forældre og omsorgspersoner og støtte den kommende strategi for rettigheder for personer med handicap 2021-2030.

3.12. EØSU henleder opmærksomheden på den kulturelle mangfoldighed og de forskellige grader af respekt for EU-borgernes grundlæggende rettigheder, herunder i forbindelse med ikkeforskelsbehandling på arbejdspladsen, social beskyttelse og adgang til finansielle tjenester såsom kredit. Det er således nødvendigt at udligne forskellene mellem medlemsstaterne og følge princippet om »retten til at blive glemt«, når det gælder den enkeltes kræfthistorik og de mennesker, der repræsenterer patienternes omsorgspersoner.

4. Behov for nye løsninger i bekæmpelsen af kræft

4.1. I betragtning af de enorme fremskridt inden for teknologi og videnskab, herunder lægevidenskab glæder EØSU sig over løftet om en moderne tilgang til bekæmpelsen af kræft ved hjælp af nye teknologier, forskning og produktinnovation. Det er ligeledes prisværdigt, at Kommissionen fokuserer på viden om ledsagesygdomme og social- og adfærdsforskning i sine flagskibsinitiativer og tiltag.

4.2. I planen er der med rette fokus på den rolle, som forskning og innovation spiller som grundlag for en bedre forståelse af risikofaktorerne for kræft og for at forbedre diagnosticering, terapier og behandlinger og politikkerne for forebyggelse. Her er det afgørende med et internationalt samarbejde og samarbejde i hele EU for at udveksle bedste praksis om bl.a. regulering ved at kombinere faglig ekspertise, data, teknologi og økonomiske ressourcer på en så produktiv måde som muligt.

4.3. Der er behov for et større fokus på datagenerering, datatilgængelighed og dataadgang med henblik på at udvikle mere avancerede metoder til genomisk sporing, forebyggelse, diagnosticering og behandling, herunder oprettelse af det europæiske sundhedsdataområde. Digitalisering af sundhedsdata og en sikker deling heraf i hele plejeforløbet er afgørende for, at patienterne kan få en hensigtsmæssig pleje og behandling, herunder grænseoverskridende sundhedsydelser. Samtidig er det nødvendigt at mindske bureaukratiet inden for sundhedsvæsenet og gøre praksis i forbindelse med sundhedsjournaler så effektiv som mulig. Det bør også gøres lettere at koble digitale sundhedsdata sammen med genomdata i biobankerne, da dette er en vigtig forudsætning for udviklingen af kræftforebyggelse og -diagnosticering og patientorienteret pleje. Udviklingen og brugen af dataanalysemetoder, herunder kunstig intelligens, bør også udbygges gennem et styrket EU-samarbejde.

4.4. Problemet med flersidige eksponeringer er en af de vigtigste udfordringer i forebyggelsen af både miljø- og arbejdsrelateret kræft. EU bør øge støtten til den eksisterende forskning på dette område. Ligeså vigtige er relevante oplysninger om, hvad der forårsager kræft, og hvordan man selv opdager tidlige symptomer, håndterer stress relateret til kræft, fremmer forebyggelsen og inspirer til en sund livsstil. Arbejdsmarkedets parter og civilsamfundsorganisationer spiller en afgørende rolle og deres indsats skal støttes med bl.a. øremærkede midler under ESF+ til fælles tiltag for at bekæmpe kræft og udbrede bedste praksis for sundhedsforebyggelse.

4.5. Der er behov for at koordinere den systematiske indsamling af data om arbejdsrelateret eksponering for kræftfremkaldende stoffer og mutagener på EU-niveau og koble de eksisterende data i kræftregistre sammen med data om kræftpatienternes beskæftigelse. Med sådanne data vil man kunne målrette den forebyggende indsats bedre og fremme en tidlig påvisning af kræft hos de eksponerede. Nye og innovative forskningsprojekter i Europa bør udvides, så de omfatter alle medlemsstater.

4.6. Eksponering for hormonforstyrrende stoffer er sat i forbindelse med en række hormonbetingede kræftformer. Grundforskning i disse stoffer bør udgøre grundlaget for en forbedring af EU-politikkerne på dette område og for bedre forebyggelse.

4.7. Vellykket kræftbekæmpelse kræver også uddannelse af høj kvalitet inden for kræftrelaterede fagområder, herunder et solidt samarbejde mellem medlemsstaterne og arbejdsmarkedets parter omkring EU-støttede programmer til fremme af uddannelse og færdigheder, f.eks. det tværfaglige uddannelsesprogram på kræftområdet og Kommissionens pagt for færdigheder. Planen bør komme ind på behovet for løbende faglig udvikling, information og bevidstgørelse af sundhedspersonalet i bl.a. håndtering og administration af farlige lægemidler. Desuden er der behov for højtuddannede og kvalificerede fagfolk til at levere de forskellige ydelser, hvad enten der er tale om indledende diagnosticering og fastlæggelse af en behandlingsplan eller administration af lægemidler, kirurgi og radiologi. Et tæt samarbejde mellem kræftforskere, sundhedspersonale og patienter er ligeledes en betingelse for vellykket pleje. Endvidere er et intensivt samarbejde med partnere uden for EU afgørende for at fremme videndeling.

4.8. Virksomhederne spiller en central rolle i udviklingen af løsninger til forebyggelse, screening, diagnosticering og behandling af kræft. Det er yderst vigtigt for EU's succes, at man fremmer og støtter innovationsøkosystemer. Økosystemerne bør omfatte virksomheder af forskellig størrelse (fra store internationale virksomheder til opstartsvirksomheder), forskere, patienter, sundhedspersonale og myndigheder. Dette arbejde må støttes med EU-midler og nationale midler, navnlig gennem partnerskaber under Horisont Europa. Det er også vigtigt at fastlægge EMA's rolle i at fremme og støtte medlemsstaternes indførelse af innovative, sikre og effektive kræftbehandlinger.

4.9. EMA spiller en vigtig rolle i forhold til markedsføring og til at gøre avancerede produkter og relevant udstyr tilgængeligt på sikker vis og dermed bidrage til at forebygge og effektivt kurere kræft. Det kan også udvide medlemsstaternes adgang til den slags produkter og koordinere den effektive udrulning i hele EU. Det vil give sig udslag i hurtigere adgang til moderne behandlingsformer af høj kvalitet for alle patienter.

4.10. Ud over at udvikle og levere medicin, vacciner, teknologi og plejetjenester forsøger virksomhederne at bekæmpe kræft ved at reducere deres egen miljøpåvirkning, udvikle og fremstille sikre produkter eller ændrede, mindre skadelige produkter og forbedre sundheden og sikkerheden på arbejdspladsen. Bl.a. bør eksponeringen for UV-stråling ved udendørsaktiviteter reduceres mest muligt, navnlig inden for landbruget og byggeriet. Sundhed er lige så vigtigt som sikkerhed for arbejdsmarkedets parter, der udvikler sektorspecifikke forebyggelsespolitikker, som de finansierer ved hjælp af bidragene til sociale sikringsordninger. For at frigøre potentialet heri er en flydende, koordineret tilgang nøglen til at muliggøre udviklingen og leveringen af løsninger af høj standard. Desuden hjælper arbejdsgiverne såvel som arbejdsmarkedets parter og civilsamfundsorganisationer patienterne med at kombinere arbejde og kræftbehandling og i at vende tilbage til arbejdet på lempelig vis.

4.11. For at tilskynde arbejdet i de virksomheder, der er specialiseret inden for udvikling af løsninger til bekæmpelse af kræft, må EU sikre gunstige betingelser for innovation, investeringer og virksomhedsdrift. Dette er afgørende for at styrke EU's overordnede globale position inden for kræftrelaterede sundhedsteknologier, tjenester og løsninger.

4.12. Det er også vigtigt at fremskynde indførelsen af og adgangen til nye kræftdiagnosticeringsmetoder og -behandlinger uden at gå på kompromis med patienternes og sundhedspersonalets sikkerhed. Med henblik derpå er en positiv og understøttende lovgivningsramme et vigtigt element i et gunstigt erhvervmiljø. EU-lovgivningen må være baseret på forskning og sikre lige konkurrencevilkår for virksomhederne i EU og i forhold til deres globale konkurrenter.

4.13. I betragtning af virksomhedernes og arbejdsgivernes centrale og alsidige rolle i det praktiske arbejde med at bekæmpe kræft er det vigtigt at sikre en bred og helt igennem inkluderende repræsentation af virksomheder og arbejdsgivere — lige fra sundhedssektoren til byggesektoren, forbrugsgoder, landbruget og fremstillingsindustrien — samt af patienter og omsorgspersoner i videreudviklingen og gennemførelsen af foranstaltningerne. Arbejdsmarkedets parter og civilsamfundsorganisationer spiller en lige så vigtig rolle i forhold til bedste praksis og information og tilrettelæggelse af oplysningskampagner.

5. Kræftformer, der kræver et særligt fokus

5.1. EØSU hilser planens initiativ om kræft hos børn velkommen, men påpeger, at der er et meget stort behov for at styrke indsatsen for at forbedre børn og unges tilværelse og mindske de eksisterende uligheder. Det kræver investeringer i innovation samt klare og hurtige, øremærkede foranstaltninger og finansiering til at udvikle og indføre ordentlige påvisningsmetoder, lægemidler, behandling og plejetjenester. Dette er muligheden for at få gjort en ende på den urimelige situation, hvor børn glemmes, og endelig vie dem den opmærksomhed, de fortjener, da de er Europas fremtid.

5.2. EØSU bemærker, at hæmatologiske kræftformer udgør en væsentlig sundhedsmæssig og økonomisk belastning for de europæiske borgere. Denne belastning for patienterne, deres familier og samfundet kan planen lette ved at medtænke behandlingen af blodkræft og innovative tilgange dertil. Et passende engagement og investeringer i kræftovervågning af høj kvalitet, en reform af sundhedssystemet og innovative tilgange til behandling kan sikre, at vigtige fremskridt i behandlingen af blodkræft bliver tilgængelige for alle på et bæredygtigt grundlag.

5.3. EØSU påpeger, at planen kunne understrege behovet for at fokusere specifikt på ondartede hæmatologiske kræftformer og bane vej for iværksættelse af særlige initiativer for at fremme behandlingsstatussen for denne mest skrøbelige patientpopulation:

- Ondartet blodkræft var skyld i 9 % af alle kræftdødsfald (124 000) i EU, Norge, Schweiz og Island i 2016 og repræsenterer 12 % af de samlede sundhedsudgifter i EU ⁽³⁾.
- Hæmatologiske kræftformer rammer typisk de meget unge (30 % af kræfttilfældene hos børn) og meget gamle mennesker i samfundet, som hører til de skrøbeligste grupper, og det er urimeligt ikke at tage hensyn til dem, fordi de ikke tilhører den værdiskabende/arbejdende del af befolkningen.

6. Internationalt samarbejde om bekæmpelse af kræft

6.1. EØSU er enig i, at der er behov for internationalt samarbejde og koordinering for at styrke den medicinske udvikling og udsigterne til langvarig sundhed for millioner af europæere, men er bekymret over, at der i planen anlægges en alt for generel tilgang til internationalt samarbejde, når det gælder gennemførelsen. Vigtigheden af et internationalt samarbejde illustreres bedst af den sørgelige kendsgerning, at andelen af overlevende efter fem år er højest i USA, Canada, Australien og New Zealand, efterfulgt af de EU-lande, der klarer sig bedst på dette område.

6.2. EØSU understreger, at samarbejde især er vigtigt inden for forskning og innovation med henblik på at fastlægge lovgivningsmæssige standarder, der er baseret på forskning og står i et rimeligt forhold til risiciene, og for at fremme udveksling af viden, så man sikrer, at den allerseneste viden er tilgængelig og kommer de europæiske borgere til gavn.

⁽³⁾ Institute for Health Metrics Evaluation, resultater for den globale sygdomsbyrde 2016.

6.3. EØSU understreger, at det er vigtigt at reducere tobaksrygning, og noterer sig rapporten fra Kommissionen om anvendelsen af direktiv 2014/40/EU for så vidt angår fremstilling, præsentation og salg af tobaksvarer og relaterede produkter⁽⁴⁾ og konklusionerne deri, hvis sigte er at mindske rygeres eksponering for farlige og/eller afhængighedsskabende stoffer. På den baggrund og med Kommissionens holdning til emissioner og målemetoder in mente (afsnit 3.1 i rapporten) mener EØSU endvidere, at der er behov for yderligere forskning i testmetoden af indholdet af røgemissioner, herunder via WHO's Intensmetode, og slår til lyd for gennemførelsen af WHO's anbefalinger baseret på forskningsresultater.

6.4. Selv om EU bør undgå en alt for stor afhængighed af andre lande på strategiske områder som sundhedspleje, er der behov for et internationalt økonomisk samarbejde for at sikre tilgængeligheden af medicin, udstyr og andre produkter til kræftbehandling. I de internationale forsyningskæder i sundhedssektoren må handelen være åben, og EU må bekæmpe enhver form for protektionisme mellem medlemsstaterne eller globalt. Løsninger på kræft giver også de europæiske virksomheder betydelige eksportmuligheder, som bør fremmes for at imødekomme den globale efterspørgsel efter sundhedsrelaterede løsninger.

7. Sundhedsfremmende aktiviteter og kommunikation

7.1. EØSU er bevidst om den tætte sammenhæng mellem kvaliteten af miljøet og en sund livsstil og kost som faktorer, der mindsker forekomsten af kræft. Medlemsstaterne må sammen med arbejdsmarkedets parter og civilsamfundsorganisationer forklare og fremme betydningen af fødevarer af høj kvalitet, rent vand og ren luft i forebyggelsen af kræft og andre sygdomme. De må også gå sammen om at oplyse og motivere borgerne til at anlægge en sund livsstil og undgå ting, der er farlige, da det er den eneste måde også at hjælpe børn til ikke at blive eksponeret for kræftfremkaldende stoffer. I skolerne og via kampagner i traditionelle og på sociale medier bør der desuden formidles mere viden om kræft.

7.2. Der er behov for at øge borgernes bevidsthed om en sund livsstil med nøjagtig forbrugerinformation om bedre alternativer og forebyggelse, behandling og pleje til nuværende og tidligere kræftpatienter og personer i risiko for at få kræft.

7.3. Udvalget påpeger dog, at graden af bevidsthed omkring sundhed varierer fra region til region, og når der foretages ændringer på området, bør der tages højde for lokale traditioner.

7.4. Eftersom samarbejde mellem arbejdsmarkedets parter spiller en vigtig rolle på arbejdspladsen, opfordrer EØSU til kampagner i hele EU for at øge arbejdstagernes og arbejdsgivernes bevidsthed og viden om foranstaltningerne for at forebygge og håndtere kræft på arbejdspladsen, bl.a. gennem udveksling af god praksis og tilvejebringelse af værktøjskasser og uddannelseskurser.

7.5. EØSU er enig i, at planen rummer et stort potentiale for at sikre, at europæernes sundhedsbehov opfyldes. Kommunikation for at gøre planen og foranstaltningerne deri forståelige og troværdige for de europæiske borgere bliver således afgørende for planens succes og opnåelsen af dens mål.

8. Opfølgning på strategien

8.1. EØSU understreger, at en lang række faktorer skal gå op i en højere enhed for at fjerne enhver tvivl om udsigten til en effektiv gennemførelse af planen. Planens generelle og ikkebindende karakter sikrer hverken en effektiv gennemførelse eller en mere virkningsfuld og regionsbestemt indsats over for den stigende forekomst af kræfttilfælde. Derfor opfordrer EØSU til, at der udvikles en række forskellige instrumenter, som kan bane vejen for en effektiv gennemførelse af planen, hvor der tages højde for nationale forhold og national praksis.

8.2. EØSU opfordrer ligeledes til en tæt inddragelse af udbyderne af medicinsk teknologi og sundhedsløsninger, arbejdsmarkedets parter og civilsamfundsorganisationer i videreudviklingen af og opfølgningen på planen med en bred, helt igennem inkluderende repræsentation af forskellige sektorer. Dette er også vigtigt i udarbejdelsen af de tilsvarende nationale handlingsplaner.

Bruxelles, den 9. juni 2021.

Christa SCHWENG

Formand

for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

⁽⁴⁾ Rapport om anvendelsen af direktiv 2014/40/EU.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om styrkelse af anvendelsen af princippet om lige løn til mænd og kvinder for samme arbejde eller arbejde af samme værdi ved hjælp af løngennemsigtighed og håndhævelsesmekanismer«

(COM(2021) 93 final — 2021/0050 (COD))

(2021/C 341/13)

Ordfører: **Pekka RISTELÄ**

Høringsanmodning	Europa-Parlamentet, 11.3.2021 Rådet, 15.3.2021
Retsgrundlag	Artikel 304 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde
Kompetence	Sektionen for Beskæftigelse, Sociale Spørgsmål og Unionsborgerskab
Vedtaget i sektionen	26.5.2021
Vedtaget på plenarforsamlingen	9.6.2021
Plenarforsamling nr.	561
Resultat af afstemningen	
(for/imod/hverken for eller imod)	147/87/11

1. Konklusioner og anbefalinger

1.1. EØSU bifalder Kommissionens forslag, som sigter mod at gøre det lettere for arbejdstagerne at håndhæve princippet om lige løn, hvis de mener, at de har været udsat for lønmæssig forskelsbehandling, bidrage til større gennemsigtighed i lønstrukturene og styrke de nationale organers rolle i håndhævelsen af dette princip.

1.2. EØSU bemærker, at det foreslåede direktiv har et bredt anvendelsesområde, der gælder for alle arbejdstagere i både den offentlige og den private sektor, og at det anerkender de tværgående aspekter af forskelsbehandling.

1.3. EØSU mener dog, at forslaget bør styrkes på forskellige punkter, navnlig med hensyn til de kriterier, der skal anvendes til at bestemme arbejdets værdi, dækningen af nogle af de vigtigste gennemsigtighedsforpligtelser samt den rolle, som arbejdsmarkedets parter og kollektive overenskomstforhandlinger spiller i gennemførelsen af princippet om ligeløn.

1.4. EØSU mener, at der kunne gives en mere detaljeret vejledning om de objektive kriterier, der skal anvendes til at bestemme værdien af arbejdet på en kønsneutral måde. Sådanne kriterier bør omfatte færdigheder og egenskaber ved arbejde, der typisk udføres af kvinder, og som ofte ikke tages i betragtning eller undervurderes, når arbejdets værdi vurderes. Det er f.eks. færdigheder, der har mennesket i centrum. Disse kriterier bør udvikles under inddragelse af eller direkte af arbejdsmarkedets parter og formuleres, så disse kan foretage yderligere præciseringer.

1.5. Selv om der i forslaget med rette er opmærksomhed på betænkelighederne ved at pålægge SMV'erne yderligere byrder, finder EØSU ikke, at en fuldstændig fritagelse af alle arbejdsgivere med færre end 250 arbejdstagere er berettiget. Det kunne dog være hensigtsmæssigt at indføre særlige regler for SMV'er. Medlemsstaterne bør også forpligtes til at yde støtte, uddannelse og teknisk bistand til arbejdsgivere, navnlig SMV'er, når det gælder deres løngennemsigtighedsforpligtelser.

1.6. EØSU mener, at der bør træffes foranstaltninger til at fremme kollektive forhandlinger om ligeløn og andre foranstaltninger, der har til formål at mindske lønforskellene mellem kønnene, uden at det rækker ved arbejdsmarkedspartneres uafhængighed. Kollektive overenskomstforhandlinger kan spille en vigtig og gavnlig rolle med hensyn til systematisk at fremme ligeløn og ligestilling mellem kønnene på virksomheds- og sektorniveau samt regionalt og nationalt plan.

1.7. EØSU påpeger, at foranstaltningerne i forslaget kun er et skridt på vejen til at løse de strukturelle problemer, som ligger til grund for lønforskellene mellem kønnene. Der vil blive behov for en helhedsorienteret tilgang, der fremmer og styrker håndhævelsen, for at sikre ligeløn i praksis. En sådan tilgang bør omfatte yderligere bestræbelser på at håndtere kønsopdelingen på arbejdsmarkedet, kønsstereotyper og undervurderingen af arbejde, der overvejende udføres af kvinder, tilstrækkelige og tilgængelige børnepasningsmuligheder og passende bestemmelser om orlov for partnere samt initiativer til at øge bevidstheden om lønforskel, fremme af karrieremuligheder for kvinder, sikring af en bedre repræsentation af kvinder i stillinger med beslutningsansvar og fjernelse af skattemæssige hindringer for kvinders beskæftigelse.

2. Indledning

2.1. Lige løn for mænd og kvinder for lige arbejde eller arbejde af samme værdi er en af de grundlæggende rettigheder og principper i både EU ⁽¹⁾ og i internationale og europæiske menneskerettighedsinstrumenter ⁽²⁾. Det er senest blevet gentaget i princip 2 i den europæiske søjle for sociale rettigheder. Det kommer også til udtryk i artikel 4 i direktivet om ligestilling mellem mænd og kvinder ⁽³⁾, som forbyder direkte og indirekte forskelsbehandling på grund af køn med hensyn til løn for samme arbejde eller arbejde af samme værdi.

2.2. EU's rammebestemmelser om ligeløn har eksisteret i mange årtier ⁽⁴⁾ og har bidraget til at bekæmpe løndiskrimination og kønsbestemte skævheder i lønstrukturere. Ifølge EIGE kan 9 % (ud af 14,1 %) af lønforskellen mellem mænd og kvinder (den »uforklarlige« del af forskellen) tilskrives arbejdstagernes ikkeobserverede egenskaber, som ikke medtages i modellen og mulig forskelsbehandling ⁽⁵⁾. Andre årsager til lønforskellen mellem kønnene er f.eks., at kvinder står for en større andel af de ulønnede plejeopgaver, hvilket påvirker deres deltagelse på arbejdsmarkedet, såsom deltidsarbejde og horisontal og vertikal erhvervsmæssig kønsopdeling. Nogle af disse spørgsmål behandles i andre dele af EU-lovgivningen og i forskellige EU-politikker ⁽⁶⁾.

2.3. Disse foranstaltninger har ført til fremskridt med hensyn til at mindske lønforskellene mellem mænd og kvinder i EU. Forskellen for fuldtidsarbejde ligger dog i gennemsnit stadig på 14,1 %, og der er kun sket meget beskedne fremskridt i løbet af det sidste årti. Udviklingsforskellene varierer medlemsstaterne imellem, hvor der i nogle af dem endda ses øgede lønforskel ⁽⁷⁾. Kvinder tjener i gennemsnit stadig mindre i timen end mænd, hvilket bidrager til kønsforskellene i den samlede årsindtjening (36,7 % ⁽⁸⁾) og pensioner (30 % ⁽⁹⁾), selv om dette ikke er de eneste faktorer, der bidrager til forskellene. Denne forskel mellem kønnene, når det gælder den samlede indtjening, kan dog især forklares med, at kvinder tilbringer færre timer i lønnet beskæftigelse, i vid udstrækning for at kunne påtage sig ulønnede omsorgsopgaver ⁽¹⁰⁾. Det har stor indvirkning på indtjenings- og karrieremuligheder, når man arbejder fuld tid, og det kræver støtteforanstaltninger såsom pasnings- og plejeydelser, at man deles om de familiemæssige forpligtelser og fjernelse af skattemæssige hindringer for kvinders beskæftigelse.

2.4. Retspraksis fra overvågningsorganer for internationale og europæiske menneskerettighedsinstrumenter viser klart, at der stadig er betydelig plads til forbedringer i de fleste medlemsstater, både i lovgivningen og i praksis, for så vidt gælder sikring og håndhævelse af retten til ligeløn, herunder løngennemsigthed ⁽¹¹⁾.

⁽¹⁾ Fastsat i artikel 119 i Romtraktaten (1957) og nu indeholdt i artikel 157, stk. 1, i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde. I artikel 23 i EU's charter om grundlæggende rettigheder er det fastsat, at der skal sikres ligestilling mellem kvinder og mænd på alle områder, herunder på lønområdet.

⁽²⁾ Se navnlig artikel 7, litra a), nr. i), i FN's internationale konvention om økonomiske, sociale og kulturelle rettigheder (ICECSR), ILO-konvention nr. 100 (1951) og artikel 4, stk. 3, i Europarådets europæiske socialpagt (1961, revideret i 1996).

⁽³⁾ EUT L 204 af 26.7.2006 s. 23.

⁽⁴⁾ Direktivet om ligeløn (EFT L 45 af 19.2.1975, s. 19).

⁽⁵⁾ EIGE (2020) Gender inequalities in care and consequences for the labour market, side 26.

⁽⁶⁾ EUT L 188 af 12.7.2019, s. 79, COM(2020) 152 final af 5.3.2020 og COM(2017) 678 final af 20.11.2017.

⁽⁷⁾ Data fra Eurostat 2019, Gender pay gap statistics.

⁽⁸⁾ Data fra Eurostat 2016, Gender overall earnings gap.

⁽⁹⁾ Data fra Eurostat 2018, Closing the gender pension gap?.

⁽¹⁰⁾ Eurostat (2019), Why do people work part-time?.

⁽¹¹⁾ Se f.eks. retspraksis fra ILO's ekspertudvalget om anvendelse af konventioner og henstillinger (CEACR) om konvention nr. 100 vedrørende lige løn til mandlige og kvindelige arbejdere for arbejde af samme værdi (1951), afgørelse vedtaget af Europarådets Europæiske Komité for Sociale Rettigheder (ECSR) om kollektive klager fra University of Women Europe (UWE) mod 15 EU-medlemsstater og ECSR's konklusioner om manglende overholdelse af artikel 4, stk. 3, i det europæiske sociale charter under den almindelige rapporteringsprocedure.

2.5. Covid-19-pandemien har haft alvorlige konsekvenser for samfundet, økonomien, arbejdstagerne, iværksætterne og virksomhederne. Det er vigtigt at bemærke, at pandemien har understreget den kendsgerning, at kvinder stadig får lavere løn end mænd, og at det arbejde, der udføres i mange kvindedominerede, vigtige job, stadig undervurderes. Pandemien har desuden ramt kvinder uforholdsmæssigt hårdt, både på arbejdspladsen og andre steder, og uden resolut handling vil den sandsynligvis få negative følger for ligestillingen mellem kønnene ⁽¹²⁾.

2.6. I Kommissionens forslag til direktiv om styrkelse af anvendelsen af princippet om lige løn til mænd og kvinder for samme arbejde eller arbejde af samme værdi ved hjælp af løngennemsigtighed og håndhævelsesmekanismer (2021/0050 (COD)), »forslaget« erkendes det, at det haster med at træffe foranstaltninger til fremme af lige løn til mænd og kvinder i denne forbindelse. Forslaget har til formål at fjerne nogle af de største hindringer for en effektiv gennemførelse og håndhævelse af EU's rammer for ligeløn i praksis, hvilket stadig er en udfordring ⁽¹³⁾. Kommissionen mener, at en reduktion på tre procentpoint i den uforklarlige lønforskel mellem mænd og kvinder er et rimeligt skøn over virkningen af de foreslåede foranstaltninger, selv om manglen på nøjagtige data om omfanget af den lønmæssige forskelsbehandling gør det vanskeligt at vurdere virkningen af de foreslåede foranstaltninger ⁽¹⁴⁾.

2.7. Kommissionen har udpeget tre hovedgrupper af udfordringer i denne henseende: manglende klarhed om centrale juridiske begreber som f.eks. »arbejde af samme værdi«, manglende gennemsigtighed i lønsystemerne samt en række proceduremæssige hindringer som f.eks. store sagsomkostninger eller mangel på tilstrækkelig godtgørelse ⁽¹⁵⁾. I 2014 offentliggjorde Kommissionen en henstilling om styrkelse af princippet om lige løn til mænd og kvinder gennem løngennemsigtighed (»henstillingen«), som havde til formål at løse nogle af disse problemer ⁽¹⁶⁾. Henstillingen er kun i ringe grad blevet fulgt i medlemsstaterne ⁽¹⁷⁾, selv om nogle af dem allerede har indført forskellige løngennemsigtighedsforanstaltninger, som varierer i udformning og dækningsgrad ⁽¹⁸⁾.

2.8. Kommissionens formand Ursula von der Leyen udpegede i starten af sin embedsperiode princippet om lige løn for lige arbejde som det grundlæggende princip for en ny europæisk ligestillingsstrategi og bindende løngennemsigtighedsforanstaltninger som en af hendes politiske prioriteter. Kommissionen indførte efterfølgende bindende løngennemsigtighedsforanstaltninger i EU's strategi for ligestilling mellem mænd og kvinder 2020-2025. Europa-Parlamentet har udtrykt støtte til indførelsen af sådanne foranstaltninger i sine beslutninger om lønforskelle mellem mænd og kvinder ⁽¹⁹⁾ og om ligestillingsstrategien ⁽²⁰⁾. EØSU har også opfordret Kommissionen til at handle på dette område for at tackle situationer, hvor det arbejde, der typisk udføres af kvinder, undervurderes. Det kan bl.a. gøres ved at indføre bindende løngennemsigtighedsforanstaltninger, men også foranstaltninger til at sikre lige muligheder for kvinder og mænd på arbejdsmarkedet og til at tackle horisontal og vertikal kønsopdeling efter erhverv ⁽²¹⁾.

3. Generelle bemærkninger

3.1. EØSU har tidligere påpeget, at der er behov for bindende foranstaltninger for at styrke princippet om lige løn til mænd og kvinder ⁽²²⁾. Erfaringerne med henstillingen fra 2014 om løngennemsigtighed har vist, at foranstaltninger, der ikke er bindende, sandsynligvis ikke vil føre til det ønskede resultat, nemlig at sikre en effektiv gennemførelse i praksis og i det rette tempo af princippet om lige løn.

⁽¹²⁾ C. Wenham (2020), *The gendered impact of the COVID-19 crisis and post-crisis period*, Europa-Parlamentet. Eurofound (2020), *Women and labour market equality: Has COVID-19 rolled back recent gains?*. Kommissionen, 2021 report on gender equality in the EU.

⁽¹³⁾ Ifølge Kommissionens beretning om anvendelsen af direktiv 2006/54/EF (COM(2013) 861 final) og evalueringen af de relevante bestemmelser i direktiv 2006/54/EF om gennemførelse af traktatens princip om »lige løn for lige arbejde eller arbejde af samme værdi« (SWD(2020) 50 final).

⁽¹⁴⁾ Konsekvensanalyse, der ledsager forslaget, side 116.

⁽¹⁵⁾ COM(2013) 861 final, SWD(2020) 50 final.

⁽¹⁶⁾ EUT L 69 af 8.3.2014, s. 112.

⁽¹⁷⁾ COM(2017) 671 final.

⁽¹⁸⁾ A. Veldman (2017), *Pay Transparency in the EU: A legal analysis of the situation in the EU Member States, Iceland, Liechtenstein and Norway*, Luxembourg, Den Europæiske Unions Publikationskontor.

⁽¹⁹⁾ Europa-Parlamentets beslutning af 30.1.2020.

⁽²⁰⁾ Europa-Parlamentets beslutning af 21.1.2021.

⁽²¹⁾ EUT C 110 af 22.3.2019, s. 26, EUT C 240 af 16.7.2019, s. 3 og EUT C 364 af 28.10.2020, s. 77.

⁽²²⁾ EUT C 364 af 28.10.2020, s. 77.

3.2. EØSU bifalder Kommissionens forslag, som sigter mod at gøre det lettere for arbejdstagerne at håndhæve princippet om lige løn, hvis de mener, at de har været udsat for lønmæssig forskelsbehandling, bidrage til større gennemsigtighed i lønstrukturerne og styrke de nationale organers rolle i håndhævelsen af dette princip.

3.3. EØSU mener dog, at forslaget bør styrkes på forskellige punkter, navnlig med hensyn til de kriterier, der skal anvendes til at bestemme arbejdets værdi og dækningen af nogle af de vigtigste gennemsigtighedsforpligtelser, men også arbejdsmarkedets parter og de kollektive overenskomstforhandlingers rolle i gennemførelsen af princippet om lige løn, hvor arbejdsmarkedets parter er bedst i stand til at foretage en fornyet vurdering af værdien af færdigheder og beskæftigelse⁽²³⁾. Udvalget frygter, at de foreslåede foranstaltninger ellers kun vil medføre begrænsede fordele for mange arbejdstagere, og at foranstaltningerne ikke i tilstrækkelig grad vil bidrage til de systemændringer, der er nødvendige for at fjerne løndiskrimination og kønsbestemt forskelsbehandling i lønstrukturerne.

3.4. EØSU påpeger, at foranstaltningerne i forslaget kun er et skridt på vejen til at løse de strukturelle problemer, som ligger til grund for lønforskellene mellem kønnene. En helhedsorienteret tilgang med yderligere foranstaltninger og en styrkelse af håndhævelsen vil være nødvendig for at sikre ligeløn i praksis. En sådan tilgang bør omfatte yderligere bestræbelser på at håndtere kønsopdelingen på arbejdsmarkedet, kønsstereotyper og den undervurdering af arbejde, der overvejende udføres af kvinder, tilstrækkelige og tilgængelige børnepasningsmuligheder og passende bestemmelser om orlov for partnere samt initiativer til at øge bevidstheden om lønforskelle, fremme af karrieremuligheder for kvinder, sikring af en bedre repræsentation af kvinder i stillinger med beslutningsansvar og fjernelse af skattemæssige hindringer for kvinders beskæftigelse.

4. Særlige bemærkninger

4.1. Anvendelsesområde og definitioner

4.1.1. EØSU bemærker, at det foreslåede direktiv har et bredt anvendelsesområde (artikel 2) og finder anvendelse på både den offentlige og den private sektor og på alle arbejdstagere, der har en ansættelseskontrakt eller et ansættelsesforhold, hvor afgørelsen af, om der foreligger et sådant forhold, er baseret på faktiske omstændigheder i udførelsen af arbejdet. Dette omfatter arbejdstagere i ikkestandardiseret beskæftigelse, f.eks. tilkalde- eller platformsarbejde, hvor de faktiske omstændigheder i forbindelse med udførelsen af arbejdet viser, at disse kriterier er opfyldt⁽²⁴⁾. Eksistensen af en ansættelseskontrakt eller et ansættelsesforhold er fastsat ved lov, kollektive overenskomster og/eller gældende praksis i den enkelte medlemsstat, under hensyntagen til Domstolens retspraksis.

4.1.2. I definitionen af »kategorier af arbejdstagere« i artikel 3 hedder det, at disse skal angives af arbejdsgiveren. Det er afgørende, at der findes mekanismer til at sikre, at kategorier af arbejdstagere fastlægges på en kønsneutral måde, f.eks. ved at sikre, at de udarbejdes med deltagelse af fagforenings-/arbejdstagerrepræsentanter i overensstemmelse med national lovgivning og praksis.

4.1.3. EØSU bifalder, at definitionen af løndiskrimination omfatter forskelsbehandling på grund af en kombination af køn og enhver anden diskriminationsgrund⁽²⁵⁾, og at de tværgående aspekter af forskelsbehandling dermed anerkendes. Kommissionen bør give yderligere vejledning for at sikre, at sager, hvor løndiskrimination skyldes en kombination af køn og en anden beskyttet egenskab, kan afdækkes og behandles som sådan.

4.1.4. EØSU bemærker, at »arbejdstagerrepræsentanter« gennem hele forslaget tildeles ansvarsområder, uden at begrebet defineres. Det fremgår af begrundelsen, at »[h]vis der ikke er formelle arbejdstagerrepræsentanter i organisationen, bør arbejdsgiveren udpege en eller flere arbejdstagere til dette formål«. For ikke at risikere unødigt indblanding i nationale arbejdsmarkedsordninger og undgå, at fagforeningsrettigheder og -beføjelser omgås af arbejdstagerrepræsentanter valgt af arbejdsgiveren⁽²⁶⁾, bør forslaget garantere, at legitime arbejdstagerrepræsentanter altid udpeges af arbejdstagerne. Det skal

⁽²³⁾ EUT C 110 af 22.3.2019, s. 26.

⁽²⁴⁾ Forslagets betragtning 11.

⁽²⁵⁾ Rådets direktiv 2000/43/EF af 29. juni 2000 om gennemførelse af princippet om ligebehandling af alle uanset race eller etnisk oprindelse (EFT L 180 af 19.7.2000 s. 22) og Rådets direktiv 2000/78/EF af 27. november 2000 om generelle rammebestemmelser om ligebehandling med hensyn til beskæftigelse og erhverv (EFT L 303 af 2.12.2000, s. 16).

⁽²⁶⁾ Retsspraksis fra ILO's Komité for Foreningsfrihed (CFA) og Ekspertudvalget for Anvendelse af Konventioner og Henstillinger (CEACR) siger klart, at fagforeningernes rettigheder ikke kan omgås eller åbnes for andre organisationer, sammenslutninger eller (grupperinger af) individuelle arbejdstagere (valgt af arbejdsgiveren). Se navnlig ILO CFA Digest of case law (paragraf 1214, 1222-1230, 1234 og 1342-1349) og CEACR General Survey of 2012, s. 96-97.

understreges, at dette skal ske i overensstemmelse med Den Internationale Arbejdsorganisations relevante konventioner og retspraksis om foreningsfrihed, organisationsfrihed og retten til kollektive forhandlinger.

4.2. Lige løn og arbejde af samme værdi

4.2.1. I forslaget artikel 4, stk. 3, præciseres nogle af de objektive kriterier, der skal bruges til at bestemme arbejdets værdi i overensstemmelse med Domstolens retspraksis, og det kræves, at medlemsstaterne træffer foranstaltninger til at sikre, at der indføres værktøjer og metoder til at bestemme arbejdets værdi. Disse bestemmelser vil hjælpe arbejdstagere, der ønsker at håndhæve deres rettigheder, med at finde en passende sammenligningsfaktor og sikre, at værdien af arbejdet fastsættes mere ensartet i medlemsstaterne. Det vil hjælpe arbejdsmarkedets parter med at udforme lønstrukturer på en kønsneutral måde og med at fastslå, hvilke kategorier af arbejdstagere der udfører arbejde af samme værdi, hvilket er afgørende for anvendelsen af andre bestemmelser i det foreslåede direktiv.

4.2.2. I den foreslåede bestemmelse anføres der imidlertid kun nogle få generelle kriterier. Der bør gives flere detaljer om de objektive kriterier, der skal bruges til at bestemme arbejdets værdi, idet der bør gøres en særlig indsats for at sikre, at man ikke overser de nødvendige færdigheder og karakteristika ved arbejde, der typisk udføres af kvinder. Når sådanne færdigheder og karakteristika overses, er vurderingen af arbejdets værdi ikke kønsneutral. I de foreslåede kriterier bør der f. eks. præciseres yderligere underkriterier, der skal tages højde for, herunder færdigheder med mennesket i centrum, som er typiske for arbejde, der udføres i mange kvindedominerede job på bl.a. omsorgsområdet⁽²⁷⁾. Flere detaljer ville bidrage til at sikre, at det arbejde, som typisk udføres af kvinder, ikke undervurderes. Disse kriterier bør formuleres, så der er plads til yderligere præciseringer fra arbejdsmarkedets parter.

4.2.3. Arbejdsmarkedets parter er bedst placeret til at vurdere værdien af færdigheder og beskæftigelse. De kønsneutrale kriterier og de redskaber og metoder til bestemmelse af arbejdets værdi, der er omhandlet i artikel 4, stk. 2, skal udarbejdes af arbejdsmarkedets parter eller i det mindste med deres deltagelse, uden at dette rækker ved deres uafhængighed. Den sociale dialog og de kollektive forhandlinger er afgørende for at nå de ønskede mål og håndtere kønsbestemte lønforskelle.

4.2.4. EØSU bifalder, at der indføres en mulighed for at anvende en hypotetisk sammenligningspartner eller andre beviser, der giver anledning til at formode, at der angiveligt foreligger en forskelsbehandling, hvis der ikke kan fastlægges et faktisk sammenligningsgrundlag. Dette vil hjælpe arbejdstagere på meget kønsopdelte arbejdspladser med at påvise eventuel forskelsbehandling, selv om der ikke er noget faktisk sammenligningsgrundlag. Det er særlig vigtigt at sikre, at kvindelige arbejdstagere på meget kønsopdelte arbejdspladser kan fremsætte krav om ligeløn, da der er belæg for, at der findes en sammenhæng mellem andelen af kvinder på en arbejdsplads og lavere løn — dvs. jo flere kvinder, jo lavere løn⁽²⁸⁾.

4.3. Løngennemsigthed

4.3.1. EØSU noterer sig de foreslåede foranstaltninger i artikel 5-9, der har til formål at forbedre adgangen til oplysninger om løn, også forud for ansættelsen, samt gennemsigtheden i lønstrukturerne, men bemærker, at der skal ske en tilpasning til nationale arbejdsmarkedsmodeller. Foranstaltningerne kan bidrage til at løse en af de største udfordringer i forbindelse med at afdække og bekæmpe løndiskrimination og lønforskelle på grund af en kønsforskel i de indledende

⁽²⁷⁾ Det kan f.eks. præciseres, at »færdigheder« omfatter interpersonelle færdigheder, at »indsats« ikke blot omfatter den fysiske, men også den mentale og psykosociale indsats, eller at »arten af opgaverne« omfatter følelsesmæssig støtte. En mere detaljeret vejledning om, hvilke kriterier og underkriterier der skal anvendes til at bestemme arbejdets værdi, findes i arbejdsdokumentet fra Kommissionens tjenestegrene, der ledsager dokumentet til Kommissionens rapport til Rådet og Europa-Parlamentet om anvendelsen af direktiv 2006/54/EF (SWD(2013) 512 final af 16. december 2013).

⁽²⁸⁾ ILO (2018) Global wage report 2018/2019: what lies behind gender pay gaps, Genève, ILO, s. 75.

lønforhandlinger, hvor kvinder ofte står ringere⁽²⁹⁾. EØSU bemærker, at forslaget anerkender, at artikel 5 ikke begrænser arbejdsgivernes, arbejdstagernes og arbejdsmarkedets parter mulighed for at forhandle om en løn, der ligger uden for det angivne interval.

4.3.2. Disse foranstaltninger kunne få arbejdsgiverne til at afdække og afhjælpe lønforskelle i deres organisation. Redegørelse og fælles vurderinger kan bidrage til at øge bevidstheden om løndiskrimination og kønsbestemte skævheder i lønstrukturerne og til at løse dem på en mere systematisk og effektiv måde til gavn for alle arbejdstagere i organisationen, uden at arbejdstagerne behøver at rejse et krav om ligeløn. Det er samtidig vigtigt at øge lønmodtagernes bevidsthed om, hvilke elementer lønnen består af, og hvordan de kan påvirkes. Oplysningsaktiviteter om kønsspørgsmål på arbejdspladsen vil også i høj grad bidrage til at tackle lønforskellen. Større løngennemsigtighed kan desuden smitte gavnligt af på arbejdstilfredsheden, fastholdelsen af ansatte og deres produktivitet⁽³⁰⁾.

4.3.3. Ordlyden i forslagets artikel 7, stk. 5, antyder, at arbejdstagere kan forhindres i at tale frit om deres løn til andre uden for de særlige situationer, hvor der er tale om håndhævelse af princippet om lige løn. EØSU påpeger, at det for at sikre større gennemsigtighed bør præciseres, at arbejdstagerne ikke må forhindres i at oplyse deres løn til kolleger og andre, navnlig deres fagforening. Muligheden for frit at diskutere løn med andre gør det muligt for arbejdstagerne at afdække, om princippet om lige løn er tilsidesat.

4.3.4. Endvidere bør arbejdsgiverne ikke kunne forhindre arbejdstagerne i at oplyse deres fagforening om lønniveauet for forskellige kategorier af arbejdstagere, som de har fået efter anmodning, og som kunne tyde på løndiskrimination (artikel 7, stk. 6). Modtageren kan forpligtes til at behandle oplysningerne fortroligt, medmindre det har til formål at håndhæve princippet om lige løn.

4.3.5. Begrænsningen af kravet om redegørelse for lønforskelle inden for organisationen til arbejdsgivere med mindst 250 ansatte (artikel 8, stk. 1), som undtager alle små og mellemstore virksomheder (SMV'er), vil betyde, at kun omkring en tredjedel af alle arbejdstagere i EU kan drage fordel af denne foranstaltning⁽³¹⁾. Desuden er kvinder overrepræsenteret i små virksomheder⁽³²⁾, hvilket betyder, at en endnu mindre del af de kvindelige arbejdstagere vil drage fordel af foranstaltningen. Den fastsatte tærskel er et tilbageskridt i forhold til Kommissionens henstilling fra 2014, som foreslår en forpligtelse til lønredegørelse for arbejdsgivere med mindst 50 ansatte⁽³³⁾.

4.3.6. EØSU anerkender, at SMV'er kan have mere begrænsede ressourcer til at opfylde deres forpligtelser ifølge forslaget til direktiv. Forslaget bør tage højde for betænkelighederne ved at pålægge SMV'erne yderligere byrder, især i betragtning af den betydning, disse kan have i genopretningsprocessen efter pandemien, som stadig kan være en realitet, når det foreslåede

⁽²⁹⁾ Det tyder f.eks. på, at kvinder ofte undgår lønforhandlinger, og at mænd har større succes end kvinder med at forhandle sig til resultater på arbejdsmarkedet. Se M. Recalde og L. Vesterlund, *Gender Differences in Negotiation and Policy for Improvement*, et arbejdspapir fra US National Bureau for Economic Research (på <https://www.nber.org/papers/w28183>), A. Leibbrandt og J.A. List, *Do Women Avoid Salary Negotiations? Evidence from a Large Scale, Natural Field Experiment*, et arbejdspapir fra US National Bureau for Economic Research (på <https://www.nber.org/papers/w18511>).

⁽³⁰⁾ Se konsekvensanalyse, side 17-18, og f.eks. A. Chamberlain, *Is Salary Transparency More Than a Trend?*, Glassdoor Economic Research Report, 2015; A. Wall, *Pay openness movement: Is it merited? Does it influence more desirable employee outcomes than pay secrecy?*, *Organization Management Journal*, 2018.

⁽³¹⁾ SMV'er tegner sig for omkring to tredjedele af beskæftigelsen i EU og udgør 99,8 % af alle virksomheder (Statistics on small and medium-sized enterprises).

⁽³²⁾ EIGE (2020) *Gender inequalities in care and consequences for the labour market*, side 29.

⁽³³⁾ Anbefaling 4.

direktiv træder i kraft. Alligevel skønner Kommissionen, at omkostningerne ved at udarbejde redegørelserne vil være beskedne ⁽³⁴⁾. En fuldstændig fritagelse af alle arbejdsgivere med færre end 250 arbejdstagere er derfor ikke berettiget, men det kunne være hensigtsmæssigt med særlige regler for SMV'er.

4.3.7. Særlige regler, der mindsker den krævede hyppighed for redegørelse for mindre virksomheder, vil nedbringe omkostningerne, samtidig med at arbejdsgiverne forpligtes til at afdække og fjerne lønforskelle til gavn for arbejdstagerne. Tærsklen for forpligtelsen til lønredegørelse bør ikke være højere end 50 arbejdstagere, men oplysningshyppigheden for virksomheder med over 50, men under 250 arbejdstagere, kunne sænkes.

4.3.8. Et lignende problem opstår med hensyn til begrænsningen af kravet om at foretage en fælles vurdering til arbejdsgivere med mindst 250 arbejdstagere (artikel 9). Omkostningerne ved at udarbejde en fælles vurdering skønnes at være noget højere end omkostningerne ved at udarbejde redegørelser ⁽³⁵⁾, men det berettiger stadig ikke en fuldstændig fritagelse for arbejdsgivere med under 250 ansatte. Det kunne dog være berettiget at indføre særlige regler for SMV'er.

4.3.9. Medlemsstaterne bør forpligtes til at give støtte, uddannelse og teknisk bistand til arbejdsgivere, navnlig SMV'er, med henblik på, at de kan efterkomme deres løngennemsigtighedsforpligtelser, bl.a. ved at udvikle værktøjer og metoder til beregning af lønforskelle. Medlemsstaterne bør, hvor det er muligt og hensigtsmæssigt, også gøre brug af muligheden i artikel 8, stk. 4, for at indsamle oplysninger om lønforskelle på tværs af organisationerne selv, navnlig i forhold til små og mellemstore virksomheder.

4.3.10. EØSU bemærker, at forslaget adskiller sig fra henstillingen, idet det kræver, at arbejdsgiverne kun skal rapportere om lønforskelle mellem mandlige og kvindelige arbejdstagere pr. arbejdstagerkategori og på tværs af organisationen. For at sikre større gennemsigtighed og ansvarlighed bør fagforenings-/arbejdstagerrepræsentanter kunne kontrollere den metode, arbejdsgiveren har anvendt til at beregne lønforskelle, og om beregningerne er korrekte, under behørig hensyntagen til national lovgivning og praksis. I overensstemmelse med henstillingen bør pligten til lønredegørelse omfatte de gennemsnitlige lønniveauer for mandlige og kvindelige arbejdstagere pr. arbejdstagerkategori. Dette giver arbejdstagerne og andre mulighed for at vurdere de faktiske lønforskelle mellem forskellige kategorier af arbejdstagere, hvilket er afgørende for at sikre en effektiv håndhævelse af princippet om lige løn.

4.3.11. EØSU påpeger, at forslaget ikke præciserer, hvor ofte arbejdsgiverne skal give oplysninger om lønnen for de forskellige kategorier af arbejdstagere (artikel 8, stk. 1, litra g)). Disse oplysninger bør stilles til rådighed på årsbasis ligesom andre typer oplysninger. Der kunne fastsættes særlige bestemmelser om hyppigheden for SMV'er som foreslået i punkt 4.3.7.

4.3.12. EØSU støtter forslaget om at forpligte arbejdsgiverne til at afhjælpe situationen i samarbejde med fagforenings-/arbejdstagerrepræsentanter og andre organer og kravet om at træffe foranstaltninger til at håndtere konstaterede forskelle og rapportere om effektiviteten af de pågældende foranstaltninger i den fælles vurdering (artikel 8, stk. 7, og artikel 9, stk. 2 og 3). Disse bestemmelser er afgørende for at sikre, at forpligtelsen til lønredegørelse og fælles vurdering effektivt fremmer princippet om lige løn.

4.3.13. I artikel 10, stk. 1, fastsættes det, at oplysninger, der gives i henhold til ovennævnte pligt, og som indebærer behandling af personoplysninger, skal gives i overensstemmelse med Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2016/679 ⁽³⁶⁾ (generel forordning om databeskyttelse — GDPR). Det bør præciseres, at GDPR ikke bør bruges af arbejdsgiverne som en grund til at nægte oplysninger, der er nødvendige med henblik på at afdække lønmæssig forskelsbehandling. Artikel 10, stk. 3, indeholder en passende beskyttelse af den enkelte arbejdstagers private forhold, idet det kræves, at når en enkelt arbejdstager er identificerbar, må de relevante oplysninger kun stilles til rådighed for fagforenings-/arbejdstagerrepræsentanter eller ligebehandlingsorganet. De skal derefter rådgive arbejdstageren om, hvorvidt der er grundlag for et krav om ligeløn.

⁽³⁴⁾ Kommissionens konsekvensanalyse viser, at de gennemsnitlige ekstraomkostninger vil være på mellem mindst 379-508 EUR og højst 721-890 EUR det første år, mens omkostningerne falder de følgende år: Konsekvensanalyse (SWD(2021) 41 final, side 59). Se også Eurofound (2020), Measures to promote gender pay transparency in companies: How much do they cost and what are their benefits and opportunities? Eurofound working paper, WPEF20021.

⁽³⁵⁾ Gennemsnitlige omkostninger på mellem mindst 1 180 og 1 724 EUR og højst 1 911-2 266 EUR, som forventes at falde ved efterfølgende vurderinger: Konsekvensanalyse (SWD(2021) 41 final, side 61).

⁽³⁶⁾ Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2016/679 af 27. april 2016 om beskyttelse af fysiske personer i forbindelse med behandling af personoplysninger og om fri udveksling af sådanne oplysninger og om ophævelse af direktiv 95/46/EF (generel forordning om databeskyttelse) (EUT L 119 af 4.5.2016, s. 1).

4.4. Kollektive forhandlinger og social dialog om ligeløn

4.4.1. I forslaget anerkendes det, at det er vigtigt, at arbejdsmarkedets parter er særligt opmærksomme på ligeløn i de kollektive forhandlinger, og det fastsættes, at medlemsstaterne skal træffe foranstaltninger til at tilskynde arbejdsmarkedets parter til at være særligt opmærksomme på ligelønsspørgsmål, herunder på det relevante niveau i de kollektive forhandlinger⁽³⁷⁾. Det fastsættes endvidere, at de forskellige elementer i de nationale arbejdsmarkeds- og overenskomstforhandlingssystemer i Unionen og arbejdsmarkedets parters uafhængighed og aftalefrihed samt deres rolle som repræsentanter for arbejdstagere og arbejdsgivere skal respekteres⁽³⁸⁾. I modsætning til henstillingen fra 2014 indeholder forslaget imidlertid ikke en bestemmelse, der sikrer, at spørgsmålet om ligeløn kan drøftes på det relevante niveau i de kollektive forhandlinger.

4.4.2. I artikel 11 er det alene fastsat, at rettigheder og forpligtelser i henhold til direktivet skal drøftes med arbejdsmarkedets parter. Det bør præciseres nærmere, hvad dette indebærer. Navnlig er det vigtigt konkret at sikre, at der træffes foranstaltninger til at fremme kollektive forhandlinger om ligeløn og andre foranstaltninger, der har til formål at mindske lønforskellene mellem kønnene, uden at det rækker ved arbejdsmarkedsparternes uafhængighed. Kollektive overenskomstforhandlinger kan spille en vigtig og gavnlig rolle, når det gælder om systematisk at fremme ligeløn og ligestilling mellem kønnene på virksomheds- og sektorniveau eller på nationalt plan.

4.4.3. Desuden bør der tilskyndes til andre foranstaltninger, der fremmer den sociale dialog, diskussionen om ligeløn og udvikling af kønsneutrale jobvurderingsordninger mellem arbejdsmarkedets parter, bevidsthed om ligelønsspørgsmål blandt parterne og udveksling af bedste praksis.

4.4.4. Fagforenings-/arbejdstagerrepræsentanternes evne til at handle på arbejdstagernes vegne bør styrkes, bl.a. ved at give fagforenings-/arbejdstagerrepræsentanterne ret til at anmode om oplysninger om lønniveauet, opdelt efter køn, for forskellige kategorier af arbejdstagere. Sådanne oplysninger vil gøre det muligt for fagforenings-/arbejdstagerrepræsentanter at afdække løndiskrimination og gøre noget ved den, bl.a. gennem kollektive forhandlinger.

4.4.5. EØSU påpeger, at fagforenings- og arbejdstagerrepræsentanter skal have den nødvendige tekniske viden og uddannelse for at kunne varetage deres opgave med at afdække løndiskrimination og rådgive og repræsentere arbejdstagerne om de relevante spørgsmål. Det bør præciseres, at fagforeninger har ret til at repræsentere deres medlemmer.

4.5. Retsmidler og håndhævelse

4.5.1. EØSU bemærker de foreslåede bestemmelser, der tager sigte på at fjerne de proceduremæssige hindringer, som arbejdstagere, der ønsker at rejse et krav om ligeløn, står over for, f.eks. høje sagsomkostninger, utilstrækkelig godtgørelse og forældelsesfrister. Udvalget anerkender i den forbindelse, at de forskellige juridiske traditioner med hensyn til medlemsstaternes procedureregler er forskellige. EØSU påpeger behovet for fleksibilitet for at respektere både de nationale retssystemer og de forskellige elementer i de nationale arbejdsmarkeds- og overenskomstforhandlingssystemer i Unionen og arbejdsmarkedets parters uafhængighed og aftalefrihed samt deres rolle som repræsentanter for arbejdstagere og arbejdsgivere.

4.5.2. EØSU støtter forslaget om at sikre, at forskellige organer kan handle på vegne af eller til støtte for en arbejdstager eller gruppe af arbejdstagere med deres udtrykkelige samtykke, og at ligebehandlingsorganer og arbejdstagerrepræsentanter kan gøre det på vegne af flere arbejdstagere (artikel 13). Muligheden for at træffe kollektive skridt på nationalt plan kunne også overvejes, da det forventes at have en væsentlig indvirkning for håndhævelsen⁽³⁹⁾. EØSU påpeger behovet for fleksibilitet for at respektere de forskellige juridiske traditioner og nationale retssystemer.

4.5.3. EØSU bemærker, at artikel 19 om sagsomkostninger kan give anledning til økonomiske vanskeligheder for mikrovirksomheder og visse små virksomheder som sagsøgte i en sag. Hvis sagsomkostningerne er så store, at det truer virksomheden, bør manglende godtgørelse anses for urimelig.

⁽³⁷⁾ Forslagets betragtning 31.

⁽³⁸⁾ Forslagets betragtning 31.

⁽³⁹⁾ P. Foubert (2017). Se også S. Benedi Lahuerta (2018).

4.5.4. EØSU bemærker, at den foreslåede forældelsesfrist på tre år i artikel 18 kan kræve betydelige ændringer, der medfører udfordringer for de eksisterende tvistbilæggelsesordninger i visse medlemsstater. Hvor dette er tilfældet, bør det være muligt for medlemsstaterne at tilpasse deres retssystemer og juridiske traditioner uden at tilsidesætte formålet med artikel 18, som er at sikre, at korte forældelsesfrister ikke er en hindring for, at ofre for lønmæssig forskelsbehandling kan gøre deres ret til lige løn gældende.

4.6. Ligestilling og overvågningsorganer

4.6.1. EØSU bifalder forslaget om at styrke ligebehandlingsorganernes rolle i håndhævelsen af princippet om lige løn og at sikre samarbejde mellem ligebehandlingsorganer og andre organer med en kontrolfunktion (artikel 25). Desuden bør der træffes foranstaltninger til at sikre et tæt samarbejde mellem ligebehandlingsorganerne og arbejdsmarkedets parter samt overvågningsorganet, hvis dette ikke er ligebehandlingsorganet, under behørig hensyntagen til arbejdsmarkedets parters uafhængighed.

4.6.2. EØSU bifalder i særlig grad bestemmelsen om tilstrækkelige ressourcer til at sætte ligebehandlingsorganerne i stand til at udføre deres opgaver effektivt (artikel 25, stk. 3). Udvalget bifalder også det foreslåede krav om at udpege et overvågningsorgan, der skal støtte gennemførelsen af princippet om lige løn (artikel 26). For yderligere at styrke de nationale organers rolle bør forslaget imidlertid sikre, at overvågningsorganet og arbejdstilsynene får tilstrækkelige ressourcer til at udføre deres opgaver effektivt.

4.6.3. EØSU mener, at overvågningsorganets sammensætning bør omfatte de sociale aktører, der er involveret i anvendelsen af princippet om lige løn, navnlig fagforeninger og arbejdsgiverrepræsentanter samt civilsamfundsorganisationer, der arbejder for ligestilling mellem kønnene og for lige løn.

4.7. Horisontale bestemmelser

4.7.1. EØSU mener, at den foreslåede bestemmelse om ikkeforringelse (artikel 24) kunne styrkes yderligere ved at tilføje, at intet i direktivet kan fortolkes som en begrænsning af eller indvirke negativt på anerkendte rettigheder og principper inden for et givent anvendelsesområde i medfør af EU-retten, international ret og internationale aftaler, hvori EU eller medlemsstaterne deltager.

4.7.2. Artikel 27 søger at sikre, at direktivet på ingen måde rokker ved arbejdsmarkedets parters ret til at forhandle, indgå og håndhæve kollektive overenskomster og til at tage kollektive skridt i overensstemmelse med national lovgivning og praksis. Det bør desuden præciseres yderligere, at arbejdsmarkedets parter kan indføre bestemmelser eller anvende kollektive overenskomster, der er mere gunstige for arbejdstagerne end dem, der er fastsat i direktivet.

4.7.3. EØSU bemærker, at artikel 30 giver arbejdsmarkedets parter mulighed for efter fælles anmodning at gennemføre direktivet, forudsat at de resultater, der tilstræbes med direktivet, til enhver tid sikres. Bestemmelsen sikrer, at direktivet giver mulighed for forskellige gennemførelsesmåder i de forskellige nationale systemer, samtidig med at arbejdstagerne sikres samme niveau af beskyttelse.

Bruxelles, den 9. juni 2021.

Christa SCHWENG
Formand
for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

BILAG

Følgende ændringsforslag blev forkastet under afstemningen, men opnåede mindst en fjerdedel af de afgivne stemmer (forretningsordenens artikel 43, stk. 2):

Nyt punkt 3.1

Der tilføjes et nyt punkt inden punkt 3.1:

3.1. »Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg (EØSU) er en stærk tilhænger af princippet om lige løn til mænd og kvinder for det samme arbejde eller arbejde af samme værdi og ser det som en af Den Europæiske Unions grundlæggende rettigheder og principper. EØSU støtter også Kommissionens mål om at udligne lønforskellen mellem kønnene og fremme princippet om lige løn yderligere. For at tackle den kønsbestemte lønforskel skal de grundlæggende årsager til forskellen imidlertid vurderes nøje og identificeres korrekt. EØSU mener ikke, at Kommissionens forslag til direktiv om løngennemsigthed⁽¹⁾ i tilstrækkelig grad anerkender de principielle faktorer, der ligger til grund for den kønsbestemte lønforskel såsom horisontal og vertikal segregering af arbejdsmarkedet som følge af individuelle uddannelses- og erhvervsmæssige valg, fuldtidsarbejde i forhold til deltidsarbejde, ulønnede omsorgsrelaterede begrænsninger og skatteincitamenters rolle. I stedet for de foreslåede løngennemsigthedsforanstaltninger findes der mere effektive og forholdsmæssige tiltag end bindende EU-lovgivning, der kan løse disse problemer, samtidig med at det sikres, at de administrative byrder og omkostninger for virksomhederne, navnlig SMV'erne, ikke øges. EØSU understreger, at lønstrukturer og lønfastsættelse er et væsentligt element i de kollektive overenskomstforhandlinger og den sociale dialog, som henhører under medlemsstaternes og arbejdsmarkedsparternes kompetence. EØSU mener ikke, at direktivforslaget⁽²⁾ fuldt ud respekterer de nationale kompetencer med hensyn til løndannelse. Det tager heller ikke tilstrækkeligt hensyn til de forskellige nationale modeller for sociale og arbejdsmarkedsmæssige relationer eller medlemsstaternes retssystemer og retstraditioner. Desuden tages der ikke højde for, at løndannelsen også formes af efterspørgslen efter og udbuddet af færdigheder på arbejdsmarkedet samt de tilgængelige ressourcer. EØSU konkluderer derfor, at Kommissionens forslag om løngennemsigthed er uforholdsmæssigt og i strid med nærhedsprincippet. Kommissionen bør genoverveje eller revidere sit forslag, og medlovgiverne opfordres til at tage hensyn til og imødegå disse bekymringer i de næste faser af lovgivningsprocessen.«

Resultat af afstemningen:

For: 90

Imod: 109

Hverken for eller imod: 18

Punkt 3.2

Ændres som følger:

3.2. »EØSU anerkender, at ~~bifalder~~ Kommissionens forslag, som sigter mod at gøre det lettere for arbejdstagerne at håndhæve princippet om lige løn, hvis de mener, at de har været udsat for lønmæssig forskelsbehandling, bidrage til større gennemsigthed i lønstrukturerne og styrke de nationale organers rolle i håndhævelsen af dette princip.«

Resultat af afstemningen:

For: 85

Imod: 131

Hverken for eller imod: 17

⁽¹⁾ COM(2021) 93 final.

⁽²⁾ COM(2021) 93 final.

Punkt 3.3 (hænger sammen med punkt 1.3)

Ændres som følger:

3.3. »EØSU mener dog, at forslaget bør styrkes medlemsstaternes mulighed for at anvende deres modeller for arbejdsmarkedsrelationer på forskellige punkter, navnlig med hensyn til de kriterier, der skal anvendes til at bestemme arbejdets værdi og dækningen af nogle af de vigtigste gennemsigtighedsforpligtelser, men også arbejdsmarkedets parter og de kollektive overenskomstforhandlingers rolle i gennemførelsen af princippet om lige løn, hvor arbejdsmarkedets parter er bedst i stand til at foretage en fornyet vurdering af værdien af færdigheder og beskæftigelse⁽³⁾. Udvalget frygter, at de foreslåede foranstaltninger ellers kun vil medføre begrænsede fordele for mange arbejdstagere, og at foranstaltningerne ikke i tilstrækkelig grad vil bidrage til de systemændringer, der er nødvendige for at fjerne løndiskrimination og kønsbestemt forskelsbehandling i lønstrukturerne.«

Resultat af afstemningen:

For: 90

Imod: 138

Hverken for eller imod: 17

Punkt 4.2.4

Ændres som følger:

4.2.4. »EØSU stiller sig kritisk over for og sætter spørgsmålstegn ved ~~bifalder~~, at der indføres en mulighed for at anvende en hypotetisk sammenligningspartner eller andre beviser, der giver anledning til at formode, at der angiveligt foreligger en forskelsbehandling, hvis der ikke kan fastlægges et faktisk sammenligningsgrundlag. Dette vil hjælpe arbejdstagere på meget kønsopdelte arbejdspladser med at påvise eventuel forskelsbehandling, selv om der ikke er noget faktisk sammenligningsgrundlag. Det er særlig vigtigt at sikre, at kvindelige arbejdstagere på meget kønsopdelte arbejdspladser kan fremsætte krav om ligeløn, da der er beleg for, at der findes en sammenhæng mellem andelen af kvinder på en arbejdsplads og lavere løn — dvs. jo flere kvinder, jo lavere løn⁽⁴⁾. Det er uklart, hvordan dette vil virke i praksis, og det vil skabe retsusikkerhed for virksomhederne. Det ser endvidere bort fra den dynamiske udvikling i en virksomhed, hvor aspekter, der påvirker lønniveauet, såsom den generelle økonomiske situation (økonomisk ydeevne, konkurrenceevne, produktivitet, efterspørgsel) samt arbejdsopgaver og organisation, løbende ændrer sig. EØSU mener, at eventuel lønmæssig forskelsbehandling altid skal vurderes i forhold til beskæftigede i en given virksomhed i sammenlignelige situationer. Derudover påpeger EØSU, at løndannelse overvejende henhører under (kollektive) forhandlinger i henhold til udførlig professionel rådgivning og ikke bør reguleres. Lønningerne dannes på arbejdsmarkedet, hvor arbejdstagerne aflønnes for de udførte opgaver på baggrund af objektive elementer og arbejdstagerens resultater. Lønnen fastsættes som del af et kontraktforhold mellem to private parter eller ved kollektiv overenskomst. Direktivet bør respektere disse forhold og lønfastsættelsesstrukturerne.«

Resultat af afstemningen:

For: 69

Imod: 114

Hverken for eller imod: 15

⁽³⁾ EUT C 110 af 22.3.2019, s. 26.

⁽⁴⁾ ILO (2018) Global wage report 2018/2019: what lies behind gender pay gaps, Genève, ILO, s. 75.

Punkt 4.3.5

Punktet udgår.

~~4.3.5. »Begrænsningen af kravet om redegørelse for lønforskelle inden for organisationen til arbejdsgivere med mindst 250 ansatte (artikel 8, stk. 1), som undtager alle små og mellemstore virksomheder (SMV'er), vil betyde, at kun omkring en tredjedel af alle arbejdstagere i EU kan drage fordel af denne foranstaltning ⁽²⁾. Desuden er kvinder overrepræsenteret i små virksomheder ⁽⁶⁾, hvilket betyder, at en endnu mindre del af de kvindelige arbejdstagere vil drage fordel af foranstaltningen. Den fastsatte tærskel er et tilbageskridt i forhold til Kommissionens henstilling fra 2014, som foreslår en forpligtelse til lønredegørelse for arbejdsgivere med mindst 50 ansatte ⁽⁷⁾.~~

Resultat af afstemningen:

For: 81

Imod: 125

Hverken for eller imod: 13

Punkt 4.3.6 (hænger sammen med punkt 1.5)

Ændres som følger:

~~4.3.6. »EØSU anerkender, at SMV'er kan have mere begrænsede ressourcer til at opfylde deres nye forpligtelser, da de ofte mangler de menneskelige ressourcer ifølge forslaget til direktiv. Forslaget bør tage højde for betænkelighederne ved at pålægge SMV'erne yderligere byrder, især i betragtning af den betydning, disse kan have i genopretningsprocessen efter pandemien, som stadig kan være en realitet, når det foreslåede direktiv træder i kraft. Alligevel skønner Kommissionen skønner, at omkostningerne ved at udarbejde redegørelserne vil være beskedne ⁽⁸⁾, men undervurderer de økonomiske konsekvenser for arbejdsgiverne. De samlede omkostninger kan således ikke vurderes på forhånd, men vil afhænge af omkostningerne til at udarbejde nye typer data og statistikker, antallet af tvister, problemerne med den faktiske gennemførelse og konsekvenserne for løndannelsen og de kollektive overenskomster. En fuldstændig fritagelse af alle arbejdsgivere med færre end 250 arbejdstagere er bør derfor støttes ikke berettiget, men det kunne være hensigtsmæssigt med særlige regler for SMV'er på nationalt niveau. Medlemsstaterne bør derfor kunne fastlægge passende tærskler.«~~

Resultat af afstemningen:

For: 90

Imod: 121

Hverken for eller imod: 13

Punkt 4.3.7

Punktet udgår.

~~4.3.7. »Særlige regler, der mindsker den krævede hyppighed for redegørelse for mindre virksomheder, vil nedbringe omkostningerne, samtidig med at arbejdsgiverne forpligtes til at afdrække og fjerne lønforskelle til gavn for arbejdstagerne. Tærsklen for forpligtelsen til lønredegørelse bør ikke være højere end 50 arbejdstagere, men oplysningshyppigheden for virksomheder med over 50, men under 250 arbejdstagere, kunne sænkes.«~~

⁽²⁾ SMV'er tegner sig for omkring to tredjedele af beskæftigelsen i EU og udgør 99,8 % af alle virksomheder (Statistics on small and medium-sized enterprises).«

⁽⁶⁾ EIGE (2020) Gender inequalities in care and consequences for the labour market, side 29.

⁽⁷⁾ Anbefaling 4.

⁽⁸⁾ Kommissionens konsekvensanalyse viser, at de gennemsnitlige ekstraomkostninger vil være på mellem mindst 379-508 EUR og højst 721-890 EUR det første år, mens omkostningerne falder de følgende år: Konsekvensanalyse (SWD(2021) 41 final, side 59). Se også Eurofound (2020), Measures to promote gender pay transparency in companies: How much do they cost and what are their benefits and opportunities? Eurofound working paper, WPEF20021.

Resultat af afstemningen:

For: 82

Imod: 127

Hverken for eller imod: 18

Punkt 4.3.8

Ændres som følger:

4.3.8. »Et lignende problem opstår med hensyn til EØSU bifalder desuden begrænsningen af kravet om at foretage en fælles vurdering til arbejdsgivere med mindst 250 arbejdstagere (artikel 9). Omkostningerne ved at udarbejde en fælles vurdering skønnes at være ~~noget en smule~~ højere end omkostningerne ved at udarbejde redegørelser ⁽⁹⁾, ~~men det hvilket således berettiger stadig ikke en~~ fuldstændig fritagelse for arbejdsgivere med under 250 ansatte. Det kunne dog være berettiget at indføre særlige regler for SMV'er på nationalt plan.«

Resultat af afstemningen:

For: 82

Imod: 130

Hverken for eller imod: 20

Punkt 4.3.9

Ændres som følger:

4.3.9. »Medlemsstaterne bør forpligtes til at give støtte, uddannelse og teknisk bistand til arbejdsgivere, navnlig SMV'er, og til at tilskynde dem til at træffe frivillige foranstaltninger vedrørende ~~med henblik på, at de kan efterkomme deres~~ ~~långennemsigthedsforpligtelser~~, bl.a. ved at udvikle værktøjer og metoder til beregning af lønforskelle. Medlemsstaterne bør, hvor det er muligt og hensigtsmæssigt, også gøre brug af muligheden i artikel 8, stk. 4, for at indsamle oplysninger om lønforskelle på tværs af organisationerne selv, navnlig i forhold til små og mellemstore virksomheder.«

Resultat af afstemningen:

For: 91

Imod: 130

Hverken for eller imod: 15

Punkt 4.4.4

Ændres som følger:

4.4.4. »EØSU glæder sig over, at forslaget forbedrer arbejdstagernes muligheder for at håndhæve deres rettigheder inden for ligelønsprincippet. Fagforenings- og arbejdstagerrepræsentanternes evne til at handle på arbejdstagernes vegne bør altid betinges af, at arbejdstageren har givet sit tydelige samtykke, og bør ske i overensstemmelse med den nationale lovgivning og praksis og de nationale arbejdsmarkedsordninger. Retten til at anmode om oplysninger om lønniveauer opdelt efter køn, for forskellige kategorier af arbejdstagere bør ikke gives automatisk, men bør altid vurderes fra sag til sag og gives efter arbejdstagerens samtykke. Fagforenings-/arbejdstagerrepræsentanternes evne til at handle på arbejdstagernes vegne bør styrkes, bl.a. ved at give fagforenings-/arbejdstagerrepræsentanterne ret til at anmode om oplysninger om lønniveauet, opdelt efter køn, for forskellige kategorier af arbejdstagere. Sådanne oplysninger vil gøre det muligt for fagforenings-/arbejdstagerrepræsentanter at afdække løndiskrimination og gøre noget ved den, bl.a. gennem kollektive forhandlinger.«

(9) Gennemsnitlige omkostninger på mellem mindst 1 180 og 1 724 EUR og højst 1 911-2 266 EUR, som forventes at falde ved efterfølgende vurderinger: Konsekvensanalyse (SWD(2021) 41 final, side 61).

Resultat af afstemningen:

For: 88

Imod: 127

Hverken for eller imod: 11

Nyt punkt 4.5.5

Nyt punkt tilføjes efter punkt 4.5.4:

4.5.5. »EØSU understreger, at der bør gøres op med enhver form for forskelsbehandling på grund af køn. Der er imidlertid en vis bekymring for, at fuld erstatning som omhandlet i artikel 14 vil skabe både retsikkerhed og praktiske vanskeligheder, for så vidt angår bl.a. den periode, som en sådan erstatning skal udbetales for. De særlige betingelser for at kræve og opnå en sådan erstatning eller godtgørelse bør derfor fastsættes på nationalt plan.«

Resultat af afstemningen:

For: 89

Imod: 127

Hverken for eller imod: 20

Nyt punkt 4.5.6

Nyt punkt tilføjes efter nyt punkt 4.5.5:

4.5.6. »EØSU bemærker, at bestemmelsen i artikel 16, stk. 2, om yderligere omstændigheder, hvor bevisbyrden overgår til arbejdsgiveren, dvs. når arbejdsgiveren ikke har overholdt gennemsigthedsforpligtelserne i artikel 5-9, kan have for vidtgående konsekvenser, hvis den anvendes snævert. Det bør derfor overlades til medlemsstaterne at fastsætte passende bevisregler, når en sådan manglende overholdelse udgør en forsømmelse af den forventede omsorgspligt.«

Resultat af afstemningen:

For: 91

Imod: 145

Hverken for eller imod: 13

Punkt 4.7.2

Ændres som følger:

4.7.2. »Artikel 27 søger at sikre, at direktivet på ingen måde rokker ved arbejdsmarkedets parter ret til at forhandle, indgå og håndhæve kollektive overenskomster og til at tage kollektive skridt i overensstemmelse med national lovgivning og praksis. Deres aftaler bør anses for at sikre den ønskede beskyttelse. Det bør desuden præciseres yderligere, at arbejdsmarkedets parter kan indføre bestemmelser eller anvende kollektive overenskomster, der er mere gunstige for arbejdstagerne end dem, der er fastsat i direktivet.«

Resultat af afstemningen:

For: 95

Imod: 134

Hverken for eller imod: 12

Punkt 4.7.3

Ændres som følger:

4.7.3. »EØSU bemærker, at artikel 30 giver arbejdsmarkedets parter mulighed for efter fælles anmodning at gennemføre direktivet, forudsat at de resultater, der tilstræbes med direktivet, til enhver tid sikres. Bestemmelsen sikrer, at direktivet giver mulighed for forskellige gennemførelsesmåder i de forskellige nationale systemer, ~~samtidig med at arbejdstagerne sikres samme niveau af beskyttelse. For at gøre dette helt tydeligt bør bestemmelsen udformes på grundlag af direktiverne om vikararbejde og gennemførelse af og forudsigelige arbejdsvilkår, hvori det fastsættes, at en sådan gennemførelse er tilladt, så længe den overordnede beskyttelse af arbejdstagerne respekteres.~~«

Resultat af afstemningen:

For: 86

Imod: 142

Hverken for eller imod: 9

Punkt 1.1 (hænger sammen med nyt punkt 3.1)

Ændres som følger:

1.1. »Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg (EØSU) er en stærk tilhænger af princippet om lige løn til mænd og kvinder for det samme arbejde eller arbejde af samme værdi og ser det som en af Den Europæiske Unions grundlæggende rettigheder og principper. EØSU støtter også Kommissionens mål om at udligne lønforskellen mellem kønnene og fremme princippet om lige løn yderligere. For at tackle den kønsbestemte lønforskel skal de grundlæggende årsager til forskellen imidlertid vurderes nøje og identificeres korrekt. EØSU mener ikke, at Kommissionens forslag til direktiv om længennemstighed⁽¹⁰⁾ i tilstrækkelig grad anerkender de principielle faktorer, der ligger til grund for den kønsbestemte lønforskel såsom horisontal og vertikal segregering af arbejdsmarkedet som følge af individuelle uddannelses- og erhvervsmæssige valg, fuldtidsarbejde i forhold til deltidsarbejde, ulønnede omsorgsrelaterede begrænsninger og skatteincitamenters rolle. I stedet for de foreslåede længennemstighedsforanstaltninger findes der mere effektive og forholdsmæssige tiltag end bindende EU-lovgivning, der kan løse disse problemer, samtidig med at det sikres, at de administrative byrder og omkostninger for virksomhederne, navnlig SMV'erne, ikke øges. EØSU mener ikke, at direktivforslaget⁽¹¹⁾ fuldt ud respekterer de nationale kompetencer med hensyn til løndannelse. Det tager heller ikke tilstrækkeligt hensyn til de forskellige nationale modeller for sociale og arbejdsmarkedsmæssige relationer eller medlemsstaternes retssystemer og retstraditioner. Desuden tages der ikke højde for, at løndannelsen også formes af efterspørgslen efter og udbuddet af færdigheder på arbejdsmarkedet samt de tilgængelige ressourcer. EØSU konkluderer derfor, at Kommissionens forslag om længennemstighed er uforholdsmæssigt og i strid med nærhedsprincippet. Kommissionen bør genoverveje eller revidere sit forslag, og medlovgiverne opfordres til at tage hensyn til og imødegå disse bekymringer i de næste faser af lovgivningsprocessen.« EØSU bifalder Kommissionens forslag, som sigter mod at gøre det lettere for arbejdstagerne at håndhæve princippet om lige løn, hvis de mener, at de har været udsat for lønmæssig forskelsbehandling, bidrage til større gennemstighed i lønstrukturene og styrke de nationale organers rolle i håndhævelsen af dette princip.«

Punkt 1.3 (hænger sammen med punkt 3.3)

Ændres som følger:

1.3. »EØSU mener dog, at forslaget bør styrkes ~~medlemsstaternes mulighed for at anvende deres modeller for arbejdsmarkedsrelationer på forskellige punkter~~, navnlig med hensyn til de kriterier, der skal anvendes til at bestemme arbejdets værdi og dækningen af nogle af de vigtigste gennemstighedsforpligtelser, men også arbejdsmarkedets parter og de kollektive overenskomstforhandlingers rolle i gennemførelsen af princippet om lige løn.«

⁽¹⁰⁾ COM(2021) 93 final.

⁽¹¹⁾ COM(2021) 93 final.

Punkt 1.5 (hænger sammen med punkt 4.3.6)

Ændres som følger:

~~1.5. »Selv om der er i forslaget med rette er opmærksomhed på betænkelighederne ved at pålægge SMV'erne yderligere byrder, finder EØSU støtter Kommissionens forslag om at fritage ikke, at en fuldstændig fritagelse af alle arbejdsgivere med færre end 250 arbejdstagere er berettiget, men anerkender dog, at Det kunne dog være hensigtsmæssigt at indføre særlige regler på nationalt niveau for SMV'er. Medlemsstaterne bør derfor også forpligtes have lov til at fastsætte passende tærskler. Medlemsstaterne bør også forpligtes til at yde støtte, uddannelse og teknisk bistand til arbejdsgivere, navnlig SMV'er, når det gælder deres løngennemsnitlighedsforpligtelser.~~

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om arbejdsdokument fra Kommissionens tjenestegrene — Evaluering af hvidbogen »En køreplan for et fælles europæisk transportområde — mod et konkurrencedygtigt og ressourceeffektivt transportsystem«

(SWD(2020) 410 final)

(2021/C 341/14)

Ordfører: **Pierre Jean COULON**

Medordfører: **Lidija PAVIĆ-ROGOŠIĆ**

Anmodning om udtalelse	Kommissionen, 14.1.2021
Retsgrundlag	Artikel 304 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde
Kompetence	Sektionen for Transport, Energi, Infrastruktur og Informationssamfundet
Vedtaget i sektionen	27.5.2021
Vedtaget på plenarforsamlingen	9.6.2021
Plenarforsamling nr.	561
Resultat af afstemningen	
(for/imod/hverken for eller imod)	241/1/4

1. Konklusioner og anbefalinger

1.1. EØSU glæder sig over dette initiativ til evaluering af gennemførelsen af »Hvidbogen fra 2011«, men beklager, at denne evaluering er blevet iværksat for sent, og at udvalget kun modtog dokumentet, efter at have anmodet herom.

1.2. EØSU håber i fremtiden at blive regelmæssigt ajourført om Kommissionens gennemførelse af strategier og at kunne yde et bidrag, når det handler om transport. EØSU anbefaler desuden, at fremtidige strategidokumenter ledsages af en klar overvågningsplan fra starten.

1.3. EØSU udtrykker håb om, at disse evalueringer består i regelmæssige og tematiske situationsrapporter i henhold til perioder, der muliggør en reel vurdering af fremskridtene, forsinkelserne og årsagerne til disse og i givet fald eventuelle korrigerende foranstaltninger. Det er vigtigt i god tid at vurdere, hvad der er fuldført, og hvad der ikke er, og årsagen hertil (f.eks. samordnet mobilitet, forbedring af situationen på jernbaneområdet, trafikal overbelastning, sociale anliggender, miljømålsætninger osv.) og at handle derefter.

1.4. Udvalget støtter en grøn omlægning af transporten, men understreger, at energiomstillingen skal være fair og uden at svigte målene levedygtige og realistiske alternativer, idet der tages højde for de særlige territoriale økonomiske og sociale forhold og behovene i alle Europas regioner, herunder i landdistrikterne.

1.5. Udvalget gentager også de synspunkter, det tidligere har givet udtryk for i forhold til hvidbogen, nemlig at det ikke er en mulighed at give køb på mobiliteten, at der bør sigtes mod et samspil mellem transportformer og ikke en ændring af valget af transportform, og at en grøn omstilling skal være både socialt retfærdig og bevare den europæiske transportsektors konkurrenceevne, herunder gennem en fuld gennemførelse af det europæiske transportområde, med fuld gennemførelse af det indre marked. EØSU beklager i den forbindelse også forsinkelserne i gennemførelsen af TEN-T.

1.6. Som EØSU allerede har anført i sin udtalelse fra 2012, ønsker udvalget at fremme en åben, løbende og gennemsigtig udveksling af synspunkter vedrørende gennemførelsen af hvidbogen mellem civilsamfundet (virksomheder, arbejdsgivere, arbejdstagere, brugere, NGO'er og universiteter osv.), Kommissionen og andre berørte aktører såsom de nationale myndigheder på forskellige niveauer. På denne måde forbedres civilsamfundets accept og forståelse, og der sikres nyttig feedback til de politiske beslutningstagere og dem, der er ansvarlige for gennemførelsen.

1.7. EØSU minder om sine bemærkninger i udvalgets udtalelse fra 2011 om *de sociale aspekter i EU's transportpolitik*. EØSU ønsker, at Kommissionen indfører de nødvendige foranstaltninger for at opnå en harmonisering af de sociale standarder, hvad angår trafikken inden for EU, idet der ligeledes tages hensyn til behovet for lige konkurrencevilkår i international sammenhæng på dette område.

1.8. Den nye »strategi for bæredygtig og intelligent mobilitet — bringe europæisk transport på rette kurs mod fremtiden« (*Sustainable and Smart Mobility Strategy — putting European transport on track for the future*) har været genstand for en EØSU-udtalelse (TEN/729 ⁽¹⁾), der blev vedtaget den 28. april 2021. EØSU opfordrer på ny indtrængende til, at alle udvalgets konklusioner og anbefalinger gennemføres.

1.9. EØSU vil være yderst opmærksom på og udarbejde en række udtalelser om den fremtidige »Klar til 55«-strategi, som Kommissionen forventes at offentliggøre den 14. juli.

2. Indledning

2.1. Kommissionen udsendte den 10. december 2020 et arbejdsdokument med titlen »Evaluerings af hvidbogen »En køreplan for et fælles europæisk transportområde — mod et konkurrencedygtigt og ressourceeffektivt transportsystem«« (SWD(2020) 410). Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg blev hørt i 2011 i forbindelse med udarbejdelsen af denne køreplan. Udvalget vedtog sin udtalelse TEN/454 ⁽²⁾ den 26. oktober 2011. Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg har efter offentliggørelsen af evalueringsdokumentet SWD(2020) 410 besluttet at sætte dette evalueringsarbejde i perspektiv i forhold til de mål, der er opstillet i »køreplanen«, i sin udtalelse TEN/454 samt udviklingen, siden køreplanen udkom.

2.2. Kommissionen har siden vedtagelsen af hvidbogen iværksat talrige initiativer vedrørende alle transportformer (den fjerde jernbanepakke, den europæiske strategi for lavemissionsmobilitet fra 2016, direktivet om infrastruktur for alternative brændstoffer, de tre mobilitetspakker vedrørende forskellige aspekter af vejtransporten, forordningen om havnetjenester, »Blue Belt«, transportforordningen, luftfartsstrategien, NAIADES-programmet, den europæiske lov om tilgængelighed, forordningen om det transeuropæiske transportnet, forordningen om Connecting Europe-faciliteten (CEF) osv.). Denne evaluering giver mulighed for at fremhæve de tekniske, politiske og sociale fremskridt, herunder afsnittet om lovgivningen på vejtransportområdet under mobilitetspakken, der blev vedtaget i 2020, og for at gøre opmærksom på uopfyldte mål.

2.3. Resultaterne bør ses i forhold til de oprindelige mål fra 2011, hvor man ikke kunne tage højde for senere indtrufne begivenheder på det geopolitiske plan (Brexit, Kinas voksende magt), på det miljømæssige plan (intet tegn på svækkelse af tempoet i den globale opvarmning eller på en kollektiv evne til at nå målene i Parisaftalen) eller på det sundhedsmæssige plan (covid-19-krisen). Sundhedskrisen har afdækket Europas afhængighed af importen af strategiske suverænitetsrelaterede varer og har udløst et historisk europæisk indgreb (genopretningsplan til 750 mia. EUR), som på sin side følger en dybtgående ændring af de europæiske miljøpolitiske ambitioner med et mål om kulstofneutralitet senest i 2050 og en reduktion af drivhusgasemissionerne på 90 % i transportsektoren inden for rammerne af den europæiske grønne pagt.

2.4. EØSU noterer sig arbejdsdokumentet fra Kommissionens tjenestegrene fra 2016 om evalueringen af gennemførelsen af køreplanen ⁽³⁾, i hvilket det med hensyn til de mål, der er opstillet i hvidbogen, konkluderes, at den tid, der er forløbet siden vedtagelsen af hvidbogen, i de fleste tilfælde er for kort til, at man korrekt kan vurdere fremskridtene. Det understreges i evalueringsdokumentet, at der er udfoldet bestræbelser for at forbedre de relevante indikatorer, og dokumentet indeholder en omtale af interessenternes forventninger om en bedre gennemførelse, øgede investeringer i transportinfrastrukturer, større hensyntagen til brugernes og transportarbejderens behov, styrkelse af det fælles europæiske transportområde og den teknologiske udvikling.

2.5. EØSU har forsøgt at begrænse denne udtalelse til de forhold, der er omhandlet i evalueringsdokumentet, men har ikke kunnet se helt bort fra udviklingen i det samlede miljø. Læseren opfordres derfor til på hvert enkelt punkt at sætte spørgsmålstegn ved de potentielle eller forudsigelige eller forventelige virkninger på kort, mellemlangt og langt sigt af disse begivenheder, som vi endnu ikke har opnået tilstrækkelig afstand til.

2.6. EØSU bekræfter den holdning, udvalget har givet udtryk for i sin udtalelse om køreplanen, nemlig at det er vigtigt at inddrage civilsamfundet i gennemførelsen og evalueringen af køreplanen. EØSU vedtog i 2015 en udtalelse om fremskridtene og udfordringerne i køreplanen på opfordring af Europa-Parlamentet, som i september 2015 vedtog en beslutning om gennemførelsen af køreplanen. Kommissionen citerede i sit arbejdsdokument fra 2016 en række udtalelser fra EU-organer, hvilket EØSU anser for god praksis.

⁽¹⁾ EUT C 286 af 16.7.2021, s. 158.

⁽²⁾ EUT C 24 af 28.1.2012, s. 146.

⁽³⁾ SWD(2016) 226.

3. Generelle bemærkninger

3.1. EØSU glæder sig over dette evalueringsinitiativ, der betyder, at det kan fremføre sine synspunkter og navnlig opstille prioriteter vedrørende den udvikling, de fremskridt og forsinkelser, der er anført i dokumentet. EØSU ønsker i fremtiden at blive regelmæssigt informeret om udviklingen i de strategier, der iværksættes, gennem evalueringsarbejder af denne type, som udføres med en hyppighed, der er tilpasset hvert enkelt projekt. EØSU udtrykker håb om, at der i disse evalueringer gøres nøje status over fremskridt og forsinkelser, men også at der redegøres for, hvilke hovedfaktorer der er årsag til disse fremskridt og forsinkelser, samt for udviklingen og initiativer i international sammenhæng, der har eller kan have en indvirkning på de oprindelige køreplaner.

3.2. EØSU beklagede i sin udtalelse fra oktober 2011, at der er udstukket meget få tidsrammer på listen over foreslåede foranstaltninger, og at køreplanen ikke klart forbinder de strategiske foranstaltninger (frem til 2050) og de taktiske foranstaltninger (som kan træffes allerede nu). EØSU anbefalede i udtalelsen, at der i køreplanen specielt blev fastlagt en mere præcis arbejdsplan for perioden 2013-2020. EØSU foreslog i sin udtalelse fra 2015, at der blev foretaget en generel revurdering af handlingsplanen i bilag I, hvad angår dens aktuelle politiske gennemførlighed. Det må siges, at de fremskridt, der blev registreret i 2018 vedrørende de tre specifikke mål (drivhusgasemissioner — et reduktionsmål på 60 % i forhold til 1990 inden 2050 og et reduktionsmål inden 2030 på 20 % i forhold til 2008 — afhængigheden af fossile brændstoffer, begrænsningen af stigningen i trafikal overbelastning), er begrænsede. Drivhusgasemissionerne ligger på 32 % over niveauet for 1990 og er vokset i perioden 2013-2018. Fossile brændstoffer dækker stadig størstedelen af transportsektorens energibehov. Det er korrekt, at deres andel ser ud til at mindske i de senere år, men tempoet i faldet, som er nøje knyttet til gennemførelsen af miljølovgivningen i en række lande, er utilstrækkeligt. Med hensyn til indikatorerne for trafikal overbelastning ser det imidlertid ud til, at det ikkekvantificerede mål med en lidet ambitiøs udformning ikke er nået. EØSU gør imidlertid opmærksom på, at de nye bestemmelser vedrørende arbejdstilrettelæggelse, som sundhedskrisen har skabt, åbner nye systemiske perspektiver.

3.3. EØSU støtter i sin udtalelse fra 2011 strategien i køreplanen, der går ud på i højere grad at ty til markedsdrevne foranstaltninger. EØSU understregede i sin udtalelse fra 2015, at der er behov for bl.a. at rette en særlig opmærksomhed mod aspekter i tilknytning til samhørigheden i forbindelse med »forurenere betaler«-princippet, behovet for at tage højde for risikoen for social udstødelse og skabe sammenhæng mellem skatter og afgifter i almindelighed. På baggrund af den manglende svækkelse af tempoet i den globale opvarmning, erfaringerne fra sundhedskrisen og de politiske kræfters fremtrædende rolle under og formentlig efter denne krise opfordrer EØSU Europa og medlemsstaternes offentlige myndigheder til fuldt ud at udfylde den rolle, der påhviler dem, med hensyn til styring af de omstillinger, der er nødvendige for en bæredygtig fremtid, herunder ved at fremskynde investeringsprogrammerne.

3.4. De fleste planlagte initiativer sigter mod gennemførelse af et samordnet transportsystem inden for et fælles europæisk transportområde. EØSU bekræfter sin tilslutning til samordnet mobilitet. I denne forbindelse henleder EØSU også opmærksomheden på behovet for til fulde at gennemføre den formelle markedsåbning i praksis med den fjerde jernbanepakke for at gøre jernbanerne til en tiltrækkende partner, hvad angår multimodalitet, og samtidig tage hensyn til miljømæssige og sociale spørgsmål.

3.5. EØSU pegede i 2011 og 2015 på den manglende realisme med hensyn til metoden til opnåelse af målene for grøn omstilling af systemet og omkostningerne. EØSU nærer på baggrund af de påpegede forsinkelser, sundhedskrisen og dens økonomiske følger store betænkeligheder ved aktørernes evne til at finansiere de nødvendige omstillinger.

3.6. Det oprindelige reduktionsmål for drivhusgasemissioner på 60 % i transportsektoren inden 2050 var meget ambitiøst, specielt på baggrund af tallene ved udgangen af 2018 og udsigterne i henhold til evalueringen, der varsler, at dette mål ikke vil blive nået, medmindre der iværksættes supplerende politikker, eller de allerede eksisterende foranstaltninger styrkes. EØSU ønsker, at det nye afsæt for den europæiske grønne pagt gøres til genstand for en europæisk forsknings- og udviklingspolitik, der står mål med udfordringerne, styring og en strammere tidsplan for gennemførelsen.

3.7. Udvalget foreslår, at stramningen af tidsplanen og tilpasningen af målene på mellemlang sigt ikke begrænser sig til drivhusgasemissioner og indebærer specifikke og kvantificerede mål for reduktion af afhængigheden af fossile brændstoffer, støjemissioner og luftforurening. Udvalget understreger, at energiomstillingen ikke må være kilde til forringelse af levevilkårene i visse områder i Europa. Energiomstillingen skal være fair og uden at svigte målene tage højde for særlige økonomiske, sociale og territoriale forhold.

3.8. EØSU minder i forlængelse af sine tidligere udtalelser (2011 og 2015) om vigtigheden af tilkendegivelsen i punkt 18 i køreplanen: »Vi kan ikke give køb på mobiliteten«. Det er EØSU magtpåliggende at minde om, at denne tilkendegivelse ikke må fortolkes i retning af, at EØSU er modstander af enhver foranstaltning, som har til formål at gøre transporten mere energieffektiv og reducere emissionerne. Europa gennemlever ganske vist en periode med modvind. Ikke desto mindre bør dette ikke føre til kursændringer. Blandt målene i køreplanen er opfyldelsen af dem, der vedrører organiseringen af det europæiske indre marked, nået ganske langt. Det ville være yderst skadeligt, hvis de sociale og miljømæssige forventninger til de forskellige europæiske initiativer i de kommende år skubbes i baggrunden.

3.9. Det hedder i køreplanen, at der er behov for at styrke alternative transportformers konkurrenceevne i forhold til vejtransport. EØSU støtter fortsat dette mål, forudsat at det opnås ved at fremme øget kapacitet og kvalitet for jernbaner, indre vandveje og nærskibsfart samt ved at sikre effektive intermodale tjenester, og ikke ved at hindre udviklingen af effektive og bæredygtige vej-tjenester i EU.

3.10. EØSU glæder sig over fremskridtene på det sociale område (oprettelse af Den Europæiske Arbejdsmarkedsmyndighed, inkorporering af ILO's konvention om søfarendes arbejdsforhold i EU-retten, gennemførelse af de overvågningsforanstaltninger, der er foreskrevet i »vejtransportpakken« fra december 2011 osv.). EØSU er ikke desto mindre bekymret over de spændinger, der er opstået som følge af forskelle i den sociale beskyttelse og i lønniveauet på markedet for vejgodstransport, og over den uanstændige karakter af visse arbejdsvilkår. Som det var tilfældet i 2011 og 2015, er EØSU fortalende for en styrkelse af trafikssikkerheden, de sociale standarder og de menneskelige og finansielle midler til kontrol af overholdelsen af tekster og lovgivning. Endelig ønsker EØSU også, at Kommissionen tager fat om problemet med arbejdstagerne på platformene for levering i hjemmet. Som det var tilfældet i udtalelsen TEN/697 (*), opfordrer udvalget til, at man fremmer lønnet beskæftigelse og bekæmper social dumping.

3.11. EØSU har i sine tidligere udtalelser (2011 og 2015) sået alvorlig tvivl om det hensigtsmæssige i det specifikke mål for modalskift, der er opstillet i køreplanen, nemlig at 30 % af vejgodstransporten på strækninger over 300 km skal overgå til andre transportformer såsom jernbane eller vandvejstransport inden 2030 og mere end 50 % inden 2050. Det fremgår klart af oplysningerne i evalueringen, at der indtil dato ikke har fundet ændringer sted i fordelingen af transportformer. EØSU tilslutter sig i denne forbindelse tilkendegivelsen i Europa-Parlamentets beslutning fra 2015 vedrørende gennemførelsen af køreplanen, ifølge hvilken den i køreplanen indeholdte strategi for modalskift ikke er kronet med succes, og at der derfor er behov for at forbedre bæredygtigheden af alle transportformer og søge løsninger på området »samordnet mobilitet«. Den europæiske grønne pagt og dens reduktionsmål for drivhusgasemissioner på 90 % inden 2050 på transportområdet omfordeler kortene uden samtidig at bringe svar på spørgsmål af praktisk karakter, som denne nye ambition rejser.

3.12. EØSU gentager, at udvalget er bekymret over Europas og de europæiske virksomheders konkurrenceevne. Udvalget er af den klare overbevisning, at globale foranstaltninger er at foretrække. Regionale eller kontinentale foranstaltninger — såsom EU's forbrugerrettigheder, sociale standarder og foranstaltninger til fordel for bæredygtighed — bør også finde anvendelse på transportvirksomheder fra tredjelande, der opererer med det indre marked som destination, som udgangspunkt eller inden for dette, med henblik på at skabe fair konkurrencevilkår på verdensplan og undgå kulstoflækager og tab af arbejdspladser.

3.13. EØSU bemærker, at det i de to foregående evalueringer i høj grad fastslås, at det er for tidligt til fulde at evaluere resultaterne af gennemførelsen af køreplanen. EØSU mener ikke, det er tilfredsstillende at have utilstrækkelige evalueringskriterier til rådighed under bestræbelserne på til enhver tid på pålidelig vis at gøre status over evalueringen af strategien. En tilkendegivelse af denne art forekommer navnlig utilfredsstillende, når gennemførelsesforanstaltningerne har stået på i henholdsvis fem (2016) og ni (2020) år. I denne forbindelse henviser EØSU til anbefalingen i sin udtalelse fra 2011 til fordel for et mere præcist arbejdsprogram for perioden 2013-2020 for at lette evalueringen.

3.14. I evalueringen fra 2016 og i den fra 2020 lægges der stor vægt på den fulde gennemførelse af det fælles europæiske transportområde, og i evalueringen fra 2020 fremhæves specielt EU's indre marked som en stærk drivkraft for forandring med en høj omkostningseffektivitet, herunder en bred accept af teknologiske ændringer, og der peges på betydningen af dette aspekt med henblik på fremme af offentlige og private investeringer på dette område. I forbindelse med denne tilkendegivelse finder EØSU det overraskende, at der ikke er lagt større vægt på forbindelsen mellem bæredygtigheds- og digitaliseringsmålsætningerne og det indre marked i Kommissionens strategi fra 2020 vedrørende bæredygtig og intelligent mobilitet, herunder sociale aspekter og samhørighedsaspekter. Dette er en af grundene til, at EØSU beklager, at evalueringen fra 2020 ikke var afsluttet, inden den nye strategi blev besluttet. Dette ville have gjort det muligt at udnytte konklusionerne af evalueringen ved udformningen af strategien.

3.15. EØSU beklager, at man under evalueringen ikke i tilstrækkelig grad fremhæver problemerne med forsinkelser i gennemførelsen af TEN-T, specielt hvad angår korridorerne i hovednettet.

3.16. EØSU henleder opmærksomheden på vigtigheden af at opnå støtte fra civilsamfundet og interessenterne, herunder gennem en deltagelsesbaseret dialog, således som udvalget foreslog det i sin udtalelse fra 2012. En god indsigt i og en bred accept af de strategiske mål er ekstremt nyttigt, når det gælder om at opnå resultater.

(*) EUT C 14 af 15.1.2020, s. 112.

4. Særlige bemærkninger

4.1. EØSU støtter fortsat programmet for de transeuropæiske transportnet. EØSU har inden for rammerne af den grønne pagt argumenteret for, argumenterer og vil fortsat argumentere for politikker for investeringer i moderne infrastrukturer, som er tilpasset fremtidige udfordringer⁽⁵⁾. EØSU støtter fortsat programmet for de transeuropæiske transportnet. Udvalget anbefaler desuden, at man prioriterer direkte forbindelser mellem fordelingslufthavne og højhastighedsjernbanenet, hvis eksistens skal være en forudsætning for at drøfte et eventuelt forbud mod kortdistanceflyvninger.

4.2. EØSU minder om sin støtte til etableringen og gennemførelsen af et fælles europæisk luftrum. I forlængelse af sin udtalelse TEN/697 og i lyset af krisen opfordrer udvalget medlemsstaterne og alle luftfartsaktører til at fremme en komplet og hurtig gennemførelse af EU's ambitiøse mål for sikkerhed, omkostningseffektivitet, kapacitet og bæredygtighed i lufttransportsektoren.

4.3. Kommissionen har inden for rammerne af sin transportpolitik på jernbaneområdet indtil dato hovedsagelig fokuseret på konkurrencen i jernbanesektoren frem for på sammenhængende vis at forfølge de miljøpolitiske mål, der er udstukket i hvidbogen om transport. EØSU gør opmærksom på, at integrerede jernbanesystemer er i stand til i samme grad som ikkeintegrerede systemer at sikre en retfærdig fordeling. Opsplitningen har haft forskellige konsekvenser i de enkelte medlemsstater afhængigt af infrastrukturernes tilstand, kvaliteten og størrelsen af flåden af rullende materiel og af opsplitningsmodellen. Nye private transportvirksomheders konkurrenceevne hviler ofte på nedprioriterede arbejdsvilkår. »Enhedsmodellen« i jernbanesektoren er ikke tilfredsstillende, da der er behov for at tage højde for særlige geografiske forhold, modellens rækkevidde, linjeføringen og driftsmetoderne, hvad angår fragt og passagerbefordring.

4.4. De store beløb, det er planlagt at mobilisere inden for rammerne af kulstofneutralitet inden 2050, og reduktionen af drivhusgasemissionerne på mindst 50 % inden 2030 vil formentlig presse transportsektoren. EØSU ønsker, at der oprettes en »transport-FRO« (Fond for Retfærdig Omstilling), så man specifikt kan bistå arbejdstagerne og virksomhederne i sektoren, som ikke udgør store enheder.

4.5. Der er siden 2011 sket fremskridt på det sociale område, bl.a. med gennemførelsen af ILO's konvention om søfarendes arbejdsforhold fra 2006. Disse minimumsregler kan imidlertid ikke sikre de pågældende arbejdstagere arbejdsvilkår, der svarer til forventningerne i det europæiske projekt. Efter opgivelsen af projektet om et europæisk flag ønsker EØSU, at Kommissionen viderefører bestræbelserne på at harmonisere de sociale standarder, hvad angår trafikken inden for EU, under samtidig hensyntagen til behovet for lige konkurrencevilkår i international sammenhæng på dette område.

4.6. Med hensyn til oprettelsen af et europæisk register og indførelsen af et europæisk flag konstaterer EØSU, at man ved evalueringen ikke kommer ind på de mange og komplekse grunde til, at dette mål ikke er nået.

4.7. Hvad angår »den europæiske strategi for forskning, innovation og iværksættelse af løsninger på transportområdet«, kræver de nye mål i den europæiske grønne pagt effektive former for mobilisering af ressourcer og et bedre samspil mellem aktørerne i sektoren.

4.8. EØSU minder om tilkendegivelsen i sin udtalelse fra 2011 om de sociale aspekter i EU's transportpolitik, hvori udvalget *»anbefaler at tiltrække kvinder og yngre arbejdstagere til beskæftigelsesmulighederne inden for transportsektoren med foranstaltninger, der forbedrer kvaliteten af arbejdet inden for alle transportformer, arbejdsvilkårene, uddannelse og livslang læring, karrieremulighederne, sundheden og sikkerheden på arbejdspladsen og i driften, og som bidrager til en bedre balance mellem arbejdsliv og privatliv«*⁽⁶⁾.

4.9. EØSU minder om, at der er behov for at oprette et observatorium for sociale anliggender, beskæftigelse og uddannelse på transportområdet. Der er behov for at indføre tilskyndelsesforanstaltninger, der støtter indførelsen af kvalitetsstandarder i hele transportsektoren.

4.10. EØSU påpegede i sin udtalelse fra 2011, at: *»[den] sociale dimension generelt [er] svagt repræsenteret i køreplanen«*. EØSU har samme bemærkning til evalueringsdokumentet. Set fra EØSU's synspunkt har behovet for en evaluering af de sociale forhold, som skal ses i sammenhæng med opfordringen til at oprette et observatorium for sociale anliggender, jf. ovenstående punkt, prioritet. Udviklingen og det tempo i udviklingen, der kræves af sektoren, vil nødvendigvis skabe spændinger for organisationerne og for de mænd og kvinder, som holder hjulene i gang.

⁽⁵⁾ EØSU's udtalelse om »Bæredygtig udvikling af EU's transportpolitik og planlægningen af TEN-T-projekter« (sonderende udtalelse) (EUT C 248 af 25.8.2011, s. 31) (TEN/446).

⁽⁶⁾ EØSU's udtalelse om EU-politikens indvirkning på transportarbejdernes jobmuligheder, uddannelsesbehov og arbejdsvilkår (sonderende udtalelse) (EUT C 248 af 25.8.2011, s. 22) (CESE 1006/2011).

4.11. Sundhedskrisen og udviklingen i onlinesalg med levering i hjemmet eller tæt på hjemmet har fremmet »individualiseret transport« af varer, navnlig i bymiljøet. Væksten i denne distributionsform bidrager til trafikale overbelastning og forurening i bymiljøet og rejser ligesom på energiområdet spørgsmålet om den sidste kilometer. De udfordringer, som forbrug af denne type rejser, kræver i høj grad en indsats i retning af en endnu hurtigere implementering af foranstaltningerne til reduktion af drivhusgasemissioner, navnlig i tæt befolkede områder.

4.12. EØSU noterer sig væksten i antallet af elektriske køretøjer i EU og de store forskelle landene imellem. Disse fremskridt, der primært beror på lovgivningen i de enkelte medlemslande, kræver infrastrukturer og er et spørgsmål om standardisering. EØSU har allerede i sin udtalelse om dette emne⁽⁷⁾ givet udtryk for, at udvalget helhjertet går ind for initiativer, der skal sikre større udbredelse af elektriske køretøjer. Udvalget glæder sig, omend forsigtigt, over udnyttelsen af dekarboniseret energi.

4.13. EØSU bemærker, at hvidbogen hovedsagelig omhandler spørgsmål vedrørende teknologisk innovation og overser andre vigtige aspekter af politikkerne omkring bæredygtig mobilitet, som også kan være nyskabende (f.eks. ikketrykvingende foranstaltninger og social innovation samt nye tilgange til planlægning, borgerdeltagelse, innovative oplysningsmetoder osv.). Der kræves følgelig en bredere definition af innovation.

4.14. Selv om ikkemotoriseret transport blev anerkendt i 2011, har denne transportform endnu ikke været genstand for tilstrækkelig opmærksomhed og sammenhængende tiltag. En lang række byer investerer i infrastrukturer for transport til fods og på cykel (f.eks. inden for rammerne af FEDER-programmerne). Men Den Europæiske Union har indtil dato ingen strategi eller administrativ og forvaltningsmæssig kapacitet til at håndtere dette område på samlet, tværsektoriel og integreret vis. EØSU ønsker at henvise til sin udtalelse om de store potentielle sundhedsmæssige fordele ved aktive transportformer såsom cykel og gang i Europa, hvori udvalget bevidst foreslår »mindre tiltag« for at frigøre potentialet i cykling og gang med hensyn til den sundhedsmæssige nytteværdi og tilgængeligheden for de europæiske borgere. EØSU foreslår følgelig, at der udarbejdes en EU-strategi for ikkemotoriseret transport, som afføder konkrete europæiske tiltag med hensyn til strategisk planlægning, projektering og investering inden for cykling og gang.

4.15. Hvad angår planerne for mobilitet i byer efter offentliggørelsen i 2013 af retningslinjerne i planen for bæredygtig bytrafik, har Kommissionen finansieret hundreder af byer over hele Europa via EU-midler (f.eks. Civitasinitiativet) for at sikre en afbalanceret og integreret udvikling af bæredygtige transportformer i byer. De imponerende og udbytterige følger af indførelsen af planer for bæredygtig bytrafik i Europa illustrerer dette. Det er vigtigt at notere sig, at der her er tale om at anlægge en deltagerbaseret tilgang til behovene hos dem, der i centrum for processen. Den samlede og bæredygtige planlægning af bytrafikken har påvist sin evne til at blive et effektivt middel til håndtering af udfordringerne på klima-, energi- og miljøområdet. EØSU ønsker at anspore til et EU-initiativ, hvilket synes nødvendigt, hvis der skal fastlægges nationale rammer i EU-landene for udarbejdelsen og gennemførelsen af bæredygtige bytrafikplaner, der udgør de centrale strategiske værktøjer for planlægning af bytrafikken.

4.16. Hvad angår kommunikation og overførsel af viden på bytrafikområdet, noterer EØSU sig det udmærkede arbejde, der er udført med oprettelsen i 2014 af ELTIS-portalen i form af et bytrafikobservatorium, som bidrager til synliggørelse af udviklingen og god praksis.

4.17. Foranstaltningerne vedrørende bompengesaftgifter og systemerne til regulering af køretøjers adgang til byområder er fortsat ikke bredt accepterede i Europa. Det fremgår af hvidbogen, at omkostningerne i forbindelse med trafikpropper vil vokse med ca. 50 % inden 2050, og at der er behov for at foretage en vurdering af de eksisterende bompengesystemer og indføre incitamenter for de medlemsstater, der iværksætter pilotprojekter til gennemførelse af systemer, der er i overensstemmelse med disse retningslinjer. Promovering og fremme af offentlig transport og ikkemotoriseret mobilitet kunne være en løsning.

4.18. Hvidbogen lagde op til forstærket udvikling af alternative brændstoffer (såsom elektrisk fremdrift eller brint) som et bidrag til grøn omstilling af transportsektoren. Selv om produktionen af alternative brændstoffer er blevet forbedret og øget i løbet af det seneste årti, stammede kun 33 % af den europæiske elektricitet i 2018 fra vedvarende energi. EØSU mener, at emissionerne fra køretøjer og deres CO₂-fodaftryk derfor bør måles over hele deres livscyklus. Hertil kommer, at udskiftningen af forbrændingsmotorer med elektriske køretøjer på ingen måde ændrer billedet med trafikpropper i vores byer.

Bruxelles, den 9. juni 2021.

Christa SCHWENG

Formand

for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

⁽⁷⁾ EØSU's udtalelse om større udbredelse af elektriske køretøjer (sonderende udtalelse) (EUT C 44 af 11.2.2011, s. 47) (CESE 989/2010).

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om fastsættelse af forvaltnings-, bevarelses- og kontrolforanstaltninger, der skal anvendes i området for Tunkommissionen for Det Indiske Ocean (IOTC), og om ændring af Rådets forordning (EF) nr. 1936/2001, (EF) nr. 1984/2003 og (EF) nr. 520/2007«

(COM(2021) 113 *final* — 2021/0058 (COD))

(2021/C 341/15)

Anmodning om udtalelse	Europa-Parlamentet, 24.3.2021 Rådet, 31.3.2021
Retsgrundlag	Artikel 43, stk. 2, og artikel 304 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde
Kompetence	Sektionen for Landbrug, Udvikling af Landdistrikterne og Miljø
Vedtaget på plenarforsamlingen	9.6.2021
Plenarforsamling nr.	561
Resultat af afstemningen	
(for/imod/hverken for eller imod)	187/0/2

Da EØSU går ind for forslaget indhold, som ikke giver anledning til bemærkninger, besluttede det på sin 561. plenarforsamling den 9.-10. juni 2021, mødet den 9. juni, med 187 stemmer for og 2 hverken for eller imod at afgive en udtalelse til støtte for det fremsatte forslag.

Bruxelles, den 9. juni 2021.

Christa SCHWENG
Formand
for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om ændring af forordning (EU) 2017/625 for så vidt angår offentlig kontrol af dyr og animalske produkter, der eksporteres fra tredjelande til Unionen, for at sikre overholdelse af forbuddet mod visse anvendelser af antimikrobielle stoffer«

(COM(2021) 108 *final* — 2021/0055 (COD))

(2021/C 341/16)

Anmodning om udtalelse	Europa-Parlamentet, 11.3.2021 Rådet, 17.3.2021
Retsgrundlag	Artikel 43, stk. 2, artikel 114, artikel 168, stk. 4, litra b), og artikel 304 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde
Kompetence	Sektionen for Landbrug, Udvikling af Landdistrikterne og Miljø
Vedtaget på plenarforsamlingen	9.6.2021
Plenarforsamling nr.	561
Resultat af afstemningen	
(for/imod/hverken for eller imod)	212/0/4

Da EØSU går ind for forslaget indhold, som ikke giver anledning til bemærkninger, besluttede det på sin 561. plenarforsamling den 9.-10. juni 2021, mødet den 9. juni, med 212 stemmer for og 4 hverken for eller imod at afgive en udtalelse til støtte for det fremsatte forslag.

Bruxelles, den 9. juni 2021.

Christa SCHWENG
Formand
for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om fastsættelse af de bevarelses- og forvaltningsforanstaltninger, der skal anvendes i området for konventionen om bevarelse og forvaltning af stærkt vandrende fiskebestande i det vestlige og centrale Stillehav, og om ændring af Rådets forordning (EF) nr. 520/2007«

(COM(2021) 198 *final* — 2021/0103 (COD))

(2021/C 341/17)

Anmodning om udtalelse	Europa-Parlamentet, 26.4.2021 Rådet, 6.5.2021
Retsgrundlag	Artikel 43, stk. 2, og artikel 304 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde
Kompetence	Sektionen for Landbrug, Udvikling af Landdistrikterne og Miljø
Vedtaget på plenarforsamlingen	9.6.2021
Plenarforsamling nr.	561
Resultat af afstemningen	
(for/imod/hverken for eller imod)	221/0/7

Da EØSU går ind for forslaget indhold, som ikke giver anledning til bemærkninger, besluttede det på sin 561. plenarforsamling den 9.-10. juni 2021, mødet den 9. juni, med 221 stemmer for og 7 hverken for eller imod at afgive en udtalelse til støtte for det fremsatte forslag.

Bruxelles, den 9. juni 2021.

Christa SCHWENG
Formand
for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

ISSN 1977-0871 (elektronisk udgave)
ISSN 1725-2393 (papirudgave)

Den Europæiske Unions
Publikationskontor
L-2985 Luxembourg
LUXEMBOURG

DA